

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ДОКЛАД II

**в изпълнение на дейностите по обществена поръчка с предмет:
„Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите,
извършени по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ)“**

*Договор № МС-166/ 21.11.2022г., сключен
между Администрацията на Министерски съвет и ДЗЗД „ГФК-2016“*

ДЗЗД „ГФК-2016“

24.04.2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	5
2. СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	6
3. ВЪВЕДЕНИЕ.....	14
4. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЗАДАЧИ И ОЦЕНИТЕЛНИ ВЪПРОСИ.....	17
5. МЕТОДОЛОГИЯ	20
Количествени изследвания:	23
6. ОЦЕНКА ПО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ЗАДАЧА 1	28
6.1. Какво е въздействието на ОПДУ от гледна точка на задачите на ЕСФ спрямо целите по Стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (като се отчете размерът на ОПДУ по отношение на БВП)?	28
6.2. Какъв е приносът на подкрепата от ОПДУ за постигане на национални и европейски стратегически цели в областта на е-управление, на административната и съдебната реформа, и на гражданския контрол и участие в разработването, изпълнението и мониторинга на политики?	44
6.3. Оценителен въпрос 1.1. Какъв е приносът на извършените инвестиции към развитието на административното обслужване, административната и съдебната реформа?.....	72
6.3.1. Принос на инвестициите по ПО1	81
6.3.2. Принос на инвестициите по ПО2	119
6.3.3. Принос на инвестициите по ПО3	145
6.4. Оценителен въпрос 1.2. Кой от инвестициите в сферата на административните услуги и услугите в съдебната система могат да се определят като най-ефективни от гледна точка на техните ползватели (крайни потребители)?	201
6.5. Оценителен въпрос 1.3. Реализираните мерки допринасят ли за по-равномерен достъп до административни услуги и до подобряване на координацията по предоставянето им на национално, регионално и местно ниво?	210
6.6. Оценителен въпрос 1.4. Инвестициите водят ли до подобряване на достъпа до административно обслужване и на равен достъп до правосъдие на хора в неравностойно положение (с увреждания, маргинализирани, безработни, живеещи в слаборазвит, планински и погранични райони, неграмотни или с начален етап на образование)?	215
6.7. Оценителен въпрос 1.5. Каква е ефикасността на инвестициите по ПО1 и ПО3, разглеждана като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати?	

Кои мерки могат да се определят като ефикасни и кои като неефикасни? Кои са факторите, оказващи влияние върху ефикасността на инвестициите? Възможно ли е резултатите от тях да бъдат достигнати на по-ниска цена чрез прилагане на различен подход?	219
6.8. Оценителен въпрос 1.6. Каква е промяната в конкретната сфера преди и след интервенциите по съответната ПО на ОПДУ? Каква част от изменението се дължи на подкрепата от ОПДУ?	252
6.8.1. Промяна по ПО1 и ПО2	252
6.8.2. Промяна по ПО3	261
6.9. Оценителен въпрос 1.7. Каква е промяната по отношение на бизнес средата, административната и регулаторната тежест след извършените инвестиции по ОПДУ? Каква част от промяната се дължи на подкрепата от ОПДУ?	273
6.10. Оценителен въпрос 1.8. Кои са идентифицираните непланирани ефекти (положителни и отрицателни) от инвестициите?	281
6.11. Оценителен въпрос 1.9. Какви са бариерите пред развитието на е-управление и на е-правосъдие?	282
6.12. Оценителен въпрос 1.10. До каква степен изградените системи за електронно обслужване, управление и наблюдение в администрацията и съдебната система са допринесли за бързината на обслужване, по-голяма прозрачност и достъпност на работата им? Допринесли ли са за повишаване на удовлетвореността на ползвателите? 290	
7. Представяне на казуси (Case studies)	292
Казус по ПО 1: Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги	292
Функционалност към Системата за сигурно електронно връчване е интегрирана функционалност за проверка валидността на персонален цифров сертификат (е-Валидиране)	301
Казус по ПО 2: Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите 304	
Казус по ПО3: Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата.....	321
8. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	333
8.1.Изводи.....	333
8.2.Препоръки	338
9. ПРИЛОЖЕНИЯ.....	341

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

1. СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

<i>Фигура 1. Справки и посетени регистри, 2022 г.</i>	<i>103</i>
<i>Фигура 2. Топ 5 най-посещавани администрации</i>	<i>104</i>
<i>Фигура 3. Разпределение на оценките през годините, 2019 – 2022, Доклад за състояние на администрацията, 2022.....</i>	<i>143</i>
<i>Фигура 4. Оценка на качеството на предоставяните услуги.....</i>	<i>206</i>
<i>-Фигура 5. Оценка на полезност/ефективност на електронните услуги.....</i>	<i>207</i>
<i>Фигура 6. Ползване на електронни услуги</i>	<i>216</i>
<i>Фигура 7. Ползване на електронни услуги</i>	<i>216</i>
<i>Фигура 8. Оценка на ефектите от увеличаване брой предоставяни електронни услуги.....</i>	<i>218</i>
<i>Фигура 9 Ефекти от изпълнението на ОПДУ върху макроикономическите показатели</i>	<i>255</i>
<i>Фигура 10. Предимства от въвеждането на електронно управление</i>	<i>276</i>
<i>Фигура 11. Предимства от въвеждането на електронно правосъдие.....</i>	<i>278</i>
<i>Фигура 12. Оценка на качеството на предоставяните услуги.....</i>	<i>279</i>
<i>Фигура 13. Оценка на предоставената информация.....</i>	<i>280</i>

2. СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АВ	Агенция по вписванията
АГКК	Агенция по геодезия, картография и кадастър
АД	Акционерно дружество
АДФИ	Агенция за държавна финансова инспекция
АИС	Автоматизирана информационна система
АМ	Агенция „Митници“
АМС	Администрация на Министерски съвет
АОП	Агенция за обществени поръчки
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
АПК	Административно процесуалния кодекс
АР	Административен регистър
АСП	Агенция за социално подпомагане
АСПРС	Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система
АССГ	Административен съд София-град
АУ	Административни услуги
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДЖ	Български държавни железници
БДС	Български държавен стандарт
БИМИС 2020	Система за обработка на митнически документи
ВАС	Върховен административен съд
ВЕАУ	Вътрешни електронни административни услуги
ВКС	Върховен касационен съд
ВРБ	Второстепенен разпоредител с бюджет
ВСС	Висш съдебен съвет
ГДИН	Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“
ГДО	Главна дирекция „Охрана“

ГДПБЗН	Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“
ГИС	Географска информационна система
ГПК	Граждански процесуален кодекс
ДАА	Държавна агенция „Архиви“
ДАЕУ	Държавна агенция „Електронно управление“
ДВ	Държавен вестник
ДЗЗД	Дружество по закона за задълженията и договорите
ДИ	Дипломатически институт (към МВнР)
ДП	Държавна помощ
ДФЗ	Държавен фонд Земеделие
ДХЧО	Държавен хибриден частен облак
ДЧ	Държави - членки
ЕАР КОС	Единен автоматизиран регистър на Контрол на общоопасните средства
ЕАУ	Електронни административни услуги
ЕДИС	Единна деловодна информационна система
ЕЕС	Единна електронна система за правна помощ
ЕИПА	Европейски институт по публична администрация
ЕИС	Единна информационна система
ЕИСПП	Единна информационна система за противодействие на престъпността
ЕИССО	Единна информационна система на социалното осигуряване
ЕИСС	Единна информационна система на съдилищата
ЕИСУЧРДА	Единна информационна система за управление на човешките ресурси
ЕК	Европейска комисия
ЕКПЧ	Европейска конвенция за правата на човека
ЕОРИ	Идентификационен номер, уникален за митническата територия на Европейския съюз
ЕПДЕАУ	Единния портал за достъп до електронни административни услуги
ЕПЕП	Единен портал за електронно правосъдие

ЕРМ	Единен регистър на медиаторите
ЕРСЗ	Единен регистър на съдебните заседатели
ЕС	Европейски съюз
ЕСГРАОН	Единна система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСОД	Електронно социалноосигурително досие
ЕСПЧ	Европейски съд по правата на човека
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕУ	Електронно управление
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗГВРСНР	Закон за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя
ЗДПД	Закон за достъп до пространствени данни
ЗДСл	Закон за държавния служител
ЗЕИ	Закон за електронната идентификация
ЗЕУ	Закон за електронното управление
ЗЕДЕП	Закон за електронния документ и електронния подпис
ЗИНЗС	Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража
ЗНА	Закон за нормативните актове
ЗОВСРБ	Закон за отбраната и въоръжените сили в Република България
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗПП	Закон за правната помощ
ЗСВ	Закон за съдебната власт
ЗЧСИ	Закон за частните съдебни изпълнители
ИА АА	Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“
ИАРА	Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури
ИВСС	Инспекторат към Висшия съдебен съвет
ИГРП	Индикативна годишна работна програма
ИИСДА	Интегрирана информационна система на държавната администрация
ИИСП	Интегрирана информационна система за пенсиите
ИКИ	Информационна и комуникационна инфраструктура
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии

ИО	Информационно обслужване
ИП	Институт по психология
ИПА	Институт по публична администрация
ИПИ	Институт за пазарна икономика:
ИР	Имотен регистър
ИСС	Икономически и социален съвет
ИС	Информационни системи
ИССИ	Единна информационна система на съдебното изпълнение
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИСУПО	Информационна система за управление на процеса на обучение
ИСЦИПР	Информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри
КАО	Комплексно административно обслужване
КДА	Класификатор на длъжностите в администрацията
КЕП	Квалифициран електронен подпис
КЗК	Комисия за защита на конкуренцията
КОС	Контрол на общоопасните средства
КПКОНПИ	Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, държавна институция
КРС	Комисия за регулиране на съобщенията
КСО	Кодекс за социално осигуряване
КТ	Кодекс на труда
КФ	Кохезионния фонд
КФН	Комисия за финансов надзор
ЛКЧОД	Лицензиране и контрол на частната охранителна дейност
МАСИ	Митническата автоматизирана система за изнасяне
МВнР	Министерство на външните работи
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МИСТ	Митническата информационна система за транзит
МК	Министерство на културата
МКС	Митническия кодекс на Съюза

МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МП	Министерство на правосъдието
МПС	Моторно превозно средство
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МФ	Министерство на финансите
НАО	Наредба за административното обслужване
НАП	Национална агенция за приходите
НАПОО	Национална агенция за професионално образование и обучение
НАЦИД	Националният център за информация и документация
НБПП	Национално бюро за правна помощ
НЕЛК	Национална експертна лекарска комисия
НЕСК	Национална електронна студентска карта
НЗИС	Национална здравна информационна система
НЗСДА	Наредба за Заплатите на Служителите в Държавната Администрация
НИКН	Националният институт за недвижимо културно наследство
НИП	Национален институт на правосъдието
НК	Наказателен Кодекс
НОИ	Национален осигурителен институт
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
НПКДА	Наредба за прилагане на класификатора на длъжностите в администрацията
НОИОСИС	Наредбата за общите изисквания за оперативна съвместимост и информационна сигурност
НПО	Неправителствена организация
НППД	Национален портал за пространствени данни
НПР	Национална програма за реформи

НПР	Национална програма за развитие на България
НС	Народно събрание
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУРОИСДА	Наредба за условията и реда за оценяване изпълнението на служителите в държавната администрация
ОЛАФ	Европейска служба за борба с измамите
ОП	Оперативна програма
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПРЧР	Оперативна Програма „Развитие на човешките ресурси“
ОСВ	Органи на съдебна власт
ПДИ	Програма достъп до информация
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПИК	Персонален идентификационен код
ПИК	Политика по изменение на климата
ПКЕУ	Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2019-2023 г
ПКСРДА	Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на държавната администрация
ПО	Приоритетна ос
ПОС	Политика по околна среда
ПОС	Устройство за плащане с карти
ПП	Правна помощ
ПРБ	Прокуратурата на Република България
ПС	Пенитенциарна система
РАОС	Референтна архитектура за оперативна съвместимост
РАС	Регистъра на академичния състав
РБ	Република България
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИР	Регистър на информационните ресурси
РМС	Решение на Министерския съвет
РОП	Регистър на обществените поръчки
РП	Районни прокуратури

РС	Районни съдилища
РУО	Регионално управление на образованието
САР	Съветът за административната реформа
САС	Софийски апелативен съд
СВЕУЕП	Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г.
СЕОС	Системата за обмен на електронни съобщения
СЕУ	Стратегия за електронното управление
СЗ	Съдебни заседатели
СИБИЛА	Иконометричен модел за оценка на въздействието на Структурните и Кохезионния фонд на Европейския съюз
СИ	Съдебни изпълнители
СИП	Социално-икономическите партньори
СИСМА	Специализирана информационна система за мониторинг и анализ
СП	Стратегически приоритет
СРДА	Стратегия за развитие на държавната администрация
СРЕУРБ	Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014 – 2020 г
ССЕВ	Системата за сигурно електронно връчване
СТА	Специализирана териториална администрация
СУИД	Система за управление на идентичностите и достъп на АМ
СУМПС	Свидетелство за управление на моторно превозно средство
ТЕЛК	Териториална експертна лекарска комисия
ТМАС	Трансформация на модела на административно обслужване
ТР	Търговски регистър
ТРРЮЛНЦ	Търговски регистър и регистър на юридически лица с нестопанска цел
ТС	Техническа спецификация
УИС/ЕИСС	Унифицирана Информационна Система/ Единна информационна система на съдилищата
ФУК	Финансово управление и контрол
ХИПЦ	Хармонизиран индекс на потребителските цени
ХЧО	Хибриден частен облак
ЦАИС	Централизирана автоматизирана информационна система

ЦАИС БОП	Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“
ЦБС	Централно бюро съдимост
ЦВПОС	Централен виртуален ПОС терминал
ЦДЕУ2	Център за обработка на данни
ЦКЗ	Централното координационно звено
ЦРОЗ	Централен регистър на особените залози
ЦРЮЛНЦ	Централен регистър на юридическите лица с нестопанска цел за обществено полезна дейност
ЮЛНЦ	Юридически лица с нестопанска цел
BRIS	Business Register interconnection system - Системата за взаимно свързване на централните, търговските и дружествените регистри
CAF	Общата рамка за оценка в администрациите
EESSI	Електронен обмен на социално осигурителна информация
EMCS	Системата за движение и контрол на акцизни стоки
EORI	Разпореждане със стоки, Единна регистрация и идентификация на икономическите оператори -).
ICS	Национално приложение на Системата за контрол на вноса
INSPIRE	Национален портал за пространствени данни
ISO/IEC	Международен стандарт за изграждане и определя изисквания към системите за управление на сигурността на информацията
PKI	Внедрен инфраструктурен публичен ключ
RegiX	Система за междурегистров обмен
SEED	Система за обмен на акцизни данни
SRSS	Служба за подкрепа за структурни реформи на ЕК

3. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад е изготвен съгласно чл. 25, ал. 1, т. 1 от Договор № МС-166/21.11.2022 г. с предмет „Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите, извършени по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ)“, сключен между Администрацията на Министерския съвет в качеството му на Възложител и ДЗЗД „ГФК-2016“ в качеството му на Изпълнител.

В техническата спецификация – Приложение 1 към договора за обществена поръчка, Възложителят е дефинирал целта на поръчката, а именно да бъде извършен независим анализ, на базата на който да се направи оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите, извършени по ОПДУ в периода от 19 февруари 2015 г.¹ до 31 юли 2022 г., и потенциалния ефект на мерките, които са в процес на изпълнение, като:

1. Оцени ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите по ОПДУ, свързани с:
 - развитие на е-управление и подобряване на административното обслужване по ПО1 на ОПДУ;
 - административната реформа и обученията в администрацията по ПО2;
 - съдебната реформа, е-правосъдие и обученията в съдебната система по ПО 3;
 - развитие на гражданския контрол върху администрацията и съдебната система и на гражданското участие по ПО2 и ПО3;
 - развитие на системата за управление и контрол на ЕСИФ по ПО4 и ПО5.
2. Изведе конкретни препоръки и формулира мерки и показатели в сферата на е-управление и дигиталната трансформация за подобряване на системата за управление и контрол на фондовете в България, за повишаване на ангажираността на организациите на гражданското общество (неправителствени организации и социално-икономически партньори) в процеса на подготовка, изпълнение и оценка на програмите от Споразумението за партньорство 2021-2027 през програмен период 2021-2027 г.

В обхвата на оценката попадат инвестициите по ОПДУ, извършени в периода от 19 февруари 2015 г до 31 юли 2022 г., и потенциалният ефект от мерките, които са в процес на изпълнение. На встъпителната среща, проведена на 22.11.2022 г., беше договорено, че оценката ще бъде изготвена с актуални данни към датата на извършването ѝ. В настоящия доклад се разглеждат данни към 30.11.2023 г.

¹ Датата на одобрение на ОПДУ от ЕК.

ОПДУ е инструмент в подкрепа на реализирането на националните мерки за административната и съдебна реформа, за развитие на електронно управление, вкл. е-правосъдие, както и за осигуряване на функционирането на националните хоризонтални звена, отговорни за управление и контрола на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ). ОПДУ е съфинансирана от Европейския социален фонд и от националния бюджет на Република България. Общият бюджет на програмата е 280 469 251 евро след третото изменение на програмата през 2020 г.² Програмата претърпява пет трансформации, като с третото изменение е променен и бюджетът ѝ. Изменението на ОПДУ е в изпълнение на РМС № 256/2020 г., в резултат на което е освободен ресурс в размер на 105 000 000 лева от ОПДУ, който е прехвърлен към ОПРЧР за подкрепа на мерки за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. При четвъртото изменение на програмата през 2022 г. (версия 5) бюджетът не е променян. Добавена е нова приоритетна ос 6 „*Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE)*“ за справяне с миграционните предизвикателства в резултат на войната в Украйна. Средствата по тази ос в размер на 42.6 млн. лв. са пренасочени от приоритетни оси 1, 2, 3. Изменението включва и промяна на индикатори по приоритетни оси 1 и 5, както и прехвърляне на 1.2 млн. лв. от техническата помощ на програмата (ПО5) към тази за управлението на ЕСИФ (ПО4). Последното пето изменение на програмата е през ноември 2023 г., при което е добавена още една приоритетна ос – 7 „*Подкрепа за МСП чрез инструмента SAFE*“³. Бюджетът по тази ПО е 6 779 151,26 лв. като се очаква да бъдат подкрепени 1028 предприятия.

Мерките, планирани в ОПДУ, са обединени в пет⁴ приоритетни оси:

ПО 1: Административно обслужване и е-управление;

ПО 2: Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса;

ПО 3: Прозрачна и ефективна съдебна система;

ПО 4: Техническа помощ за управлението на ЕСИФ;

ПО 5: Техническа помощ.

Първите три приоритетни оси са в изпълнение на Тематична цел № 11 „Засилване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересовани страни и ефикасна публична администрация“, Инвестиционен приоритет № 1 „Инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването

² Трето изменение на ОПДУ, 31.08.2020 г.

³ Пето изменение на ОПДУ 23.11.2023 г., като мерките по ПО7 не са обект на оценка.

⁴ В ОПДУ с четвърто изменение от 05.10.2022 г. е добавена нова приоритетна ос 6, която не е предмет на настоящия анализ и оценка.

на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление“ от Регламент (ЕС) № 1304/2013⁵. ПО4 и ПО5 са приоритетни оси за техническа помощ.

Специфичните цели на всяка приоритетна ос са:

ПО1	<ol style="list-style-type: none">1. Намаляване на административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципите на „епизоди от живота“ и „бизнес събития“;2. Увеличаване на достъпните за гражданите и бизнеса услуги, предоставяни по електронен път.
ПО2	<ol style="list-style-type: none">1. Увеличаване на броя на администрациите, прилагачи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите;2. Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие;3. Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на политики.
ПО3	<ol style="list-style-type: none">1. Увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система;2. Подобряване на достъпността и прозрачността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие;3. Разширяване обхвата и подобряване на качеството на обученията в съдебната система.
ПО4	<ol style="list-style-type: none">1. Подкрепа на хоризонталните структури, отговорни за управлението и изпълнението на ЕСИФ;2. Осигуряване на ефективно функциониране на ИСУН 2020;3. Подобряване на информираността на обществото за възможностите и резултатите от ЕСИФ в България, както и подобряване капацитета на бенефициентите.
ПО5	<ol style="list-style-type: none">1. Ефективно и ефикасно управление на ОПДУ;2. Повишаване капацитета и информираността на бенефициентите по ОП.

Настоящият доклад 2 е изготвен в съответствие със заложените в техническата спецификация изисквания на Възложителя, като са следвани изискванията за минимално съдържание на доклада. Докладът се фокусира върху формулираната в Техническата спецификация изследователска Задача 1.

⁵ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета

4. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЗАДАЧИ И ОЦЕНИТЕЛНИ ВЪПРОСИ

В техническото задание към обществената поръчка Възложителят е определил обхват на оценката, като реферира към Плана за оценка на програмата (в съответствие с разпоредбата на чл. 56 от Регламент (ЕС) № 1303/2013⁶) като оценка на въздействието.

Въздействието на програмата е оценено от гледна точка на задачата на всеки европейски структурен и инвестиционен фонд спрямо целите по стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, и като се отчита размерът на програмата по отношение на БВП и безработицата в съответния район, когато това е целесъобразно. Оценката на въздействието трябва да отговори на въпроси, свързани с причината и ефекта, като обследва въздействието от инвестициите по ОПДУ върху изпълнението на националните и европейски стратегически цели. При оценката следва да се анализира и да се сравни въздействието върху е-управлението и е-правосъдието, върху административната и съдебната реформи, и върху системата за управление и контрол на фондовете в България, в случай на:

- инвестиции по ОПДУ; и
- липса на инвестиции по ОПДУ.

В обхвата на оценката са включени извън конкретните три изследователски задачи и следните въпроси:

1. Какво е въздействието на ОПДУ от гледна точка на задачите на ЕСФ спрямо целите по Стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (като се отчете размерът на ОПДУ по отношение на БВП)?
2. Какъв е приносът на подкрепата от ОПДУ за постигане на национални и европейски стратегически цели в областта на е-управление, на административната и съдебната реформа, и на гражданския контрол и участие в разработването, изпълнението и мониторинга на политики?

Възложителят е **определил три задачи**, които Изпълнителят следва да изпълни за целите на оценката. За всяка от задачите са формулирани минимален набор от оценителни въпроси, на които следва да бъде отговорено, за да се направи оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите, извършени по ОПДУ. Настоящият доклад отразява работата съобразно описанието на обхвата на Оценката по т. 3.1. и Задача 1 от Техническото задание.

⁶ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета

Формулировката на задачите за оценка, както и оценителните въпроси са включени в текста по-долу:

Задача 1: Анализ и оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите по ПО1, ПО2, ПО3 в областта на сектор правосъдие и на административното управление и обслужване, вкл. на е-управление и е-правосъдие, в т.ч. формулиране на конкретни препоръки, мерки и показатели в сферата на е-управление и дигиталната трансформация за програмен период 2021-2027 г.

Възложителят е формулирал и конкретни оценителни въпроси, а именно:

- 4.1. Какъв е приносът на извършените инвестиции към развитието на административното обслужване, административната и съдебната реформа?
- 4.2. Кои от инвестициите в сферата на административните услуги и услугите в съдебната система могат да се определят като най-ефективни от гледна точка на техните ползватели (крайни потребители)?
- 4.3. Реализираните мерки допринасят ли за по-равномерен достъп до административни услуги и до подобряване на координацията по предоставянето им на национално, регионално и местно ниво?
- 4.4. Инвестициите водят ли до подобряване на достъпа до административно обслужване и на равен достъп до правосъдие на хора в неравностойно положение (с увреждания, маргинализирани, безработни, живеещи в слабо населени, планински и погранични райони, неграмотни или с начален етап на образование)?
- 4.5. Каква е ефикасността на инвестициите по ПО1 и ПО3, разглеждана като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати? Кои мерки могат да се определят като ефикасни и кои като неефикасни? Кои са факторите, оказващи влияние върху ефикасността на инвестициите? Възможно ли е резултатите от тях да бъдат достигнати на по-ниска цена чрез прилагане на различен подход?
- 4.6. Каква е промяната в конкретната сфера преди и след интервенциите по съответната ПО на ОПДУ? Каква част от изменението се дължи на подкрепата от ОПДУ?
- 4.7. Каква е промяната по отношение на бизнес средата, административната и регулаторната тежест след извършените инвестиции по ОПДУ? Каква част от промяната се дължи на подкрепата от ОПДУ?
- 4.8. Кои са идентифицираните непланирани ефекти (положителни и отрицателни) от инвестициите?
- 4.9. Какви са бариерите пред развитието на е-управление и на е-правосъдие?

Възложителят е определил в Техническото задание и минималния набор от нормативните и стратегически документи, като са включени в Приложение 1 към това техническо задание. Процедурите за предоставяне на БФП, които следва да бъдат

обследвани при изпълнението на всяка задача, са изброени в Приложение 2 към техническото задание.

При извършване на оценката следва да се вземат предвид следните оценителни критерии:

- *Релевантност* – степен на взаимовръзка между нуждите и проблемите в обществото и целите на инвестициите по програмата;
- *Ефективност* – степен на постигане на целите, определени на програмно ниво (постигане на заложените индикатори за резултат и изпълнение);
- *Ефикасност* – до каква степен постигнатите резултати/промяната съответстват на направените разходи;
- *Съгласуваност* – съответствие на дейностите, реализирани чрез програмата, към националните и европейските политики;
- *Въздействие* – въздействие на програмата върху заинтересованите страни;
- *Устойчивост* – определяне на устойчивостта на постигнатите резултати от проектите след приключване на финансирането по програмата;
- *Приложимост на помощта* – анализ на целите на програмата и тяхната адекватност по отношение на промените в социален, икономически и политически аспект по време на програмния период;
- *Добавена стойност на Европейския съюз* – промени, които доказано могат да се приемат като резултат на намесата на ЕС, над това, което би могло разумно да се очаква от националните действия на държавите-членки. Добавената стойност може да бъде демонстрирана, като се покаже ролята на финансирането от ЕС за дейности, които иначе не биха се случили, които се случват в по-голям мащаб или които се случват по-рано, отколкото биха се случили.

5. МЕТОДОЛОГИЯ

Оценката на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите, извършени по ОПДУ, поставя редица ключови въпроси, с които Изпълнителят планира да се съобрази. При избора на методите за оценка са взети предвид големият брой администрации - бенефициенти и заинтересовани страни, които трябва да бъдат оценени и анализирани и броят изпълнени проекти. Това предполага добре подбрани методи и инструменти за набиране на информация и анализ, които покриват обхвата на оценка и в същото време ангажират в достатъчно малка степен служителите в тези структури, поради голямата им натовареност.

Подходящи при избора на методология за оценката са и препоръките, базирани на добри практики⁷ на ръководството EVALSED за използване на методи и инструменти за оценка, които включват следните основни насоки:

- Изборът на методи и инструменти следва директно от въпросите, на които трябва да се отговори;
- Повечето методи и инструменти имат силни и слаби страни, които трябва да бъдат взети предвид. Трябва да се прилагат различни методи и инструменти за да се осигури добро качество на анализите и надеждност на резултатите;
- Важно е да се направи разлика между методите и инструментите за събиране на данни, за анализ на данни и за представяне на резултатите. Необосновано е използването на много сложни методи за събиране на данни, които след това да бъдат опростено анализирани;
- Данните не съществуват просто така, те трябва да бъдат събрани. Поради това трябва да е ясно откъде идват данните и какви допускания са направени, за да бъдат събрани и обработени те. Качеството на изводите и заключенията ще зависи от качеството и характеристиките на данните, които са използвани, за да се стигне до тях.

При извършване на услугата Изпълнителят също прилага подход на триангулация чрез използването на различни първични и вторични източници на информация и използването както на качествени, така и на количествени методи за събиране и анализ на данни. За целите на настоящата оценка са използвани следните типове:

- Триангулация на методите за събиране на информация.
- Триангулация на методите за анализ.
- Триангулация на източниците на информация (заинтересованите страни)
- Триангулация на анализаторите.

Теоретична оценка на въздействието

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/methods_techniques/rules_en.htm, текстът не е цитат, а е редактиран

При извършване на настоящата оценка Изпълнителят прилага и **подхода теория на промяната**, идентифициран като добра практика в Насоките на Европейската комисия за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED. Оценката, базирана на теория на промяната, може да осигури информация за това защо нещата работят или не и при какви обстоятелства. Основният фокус не е „как биха били нещата без“, а по-скоро теория на промяната („осъществиха ли се нещата според очакванията, за да постигнат желаната промяна“).

- Чрез този подход се визуализират постигнатите/ очакваните резултати от програмата (принос на програмата)
- Оценката на въздействието отговоря на въпроси, свързани с факторите и ефектите на въздействие, като обследва въздействието от инвестициите по ОПДУ върху изпълнението на приоритетите, попадащи в обхвата на оценка на задачите и националните и европейски стратегически цели по секторните политики в обхвата на ОПДУ.
- При оценката се анализира и сравнява въздействието върху е-управлението и е-правосъдието, върху административната и съдебната реформи, и върху системата за управление и контрол на фондовете в България. Анализирани са два сценария: сценарий при наличието на инвестиции по ОПДУ и сценарий при липса на инвестиции по ОПДУ. По този начин ще бъде оценена добавената стойност на програмата и нейните ефекти на макро и микро ниво.

Следва описание на методите на оценка.

Методи за събиране на информация и данни

За целите на оценката са използвани следните методи за събиране на данни:

- Кабинетно проучване - анализ на документи и релевантни източници на информация, в т.ч. официални, публично достъпни данни, данни на Възложителя, административни данни, социално икономически данни, индикатори за мониторинг, анализ на информация от вече извършени оценки, касаещи ОПДУ;
- Качествени методи – фокус група, дълбочинни интервюта, изследване на случаи (case studies);
- Количествени методи – провеждане на стандартизирани анкетни проучвания.

Методът „Кабинетно проучване“ е началната фаза на всеки от отделните оценъчни процеси. С помощта на Възложителя беше събрана, анализирана и индексирана цялата налична документация, свързана с изпълнението, наблюдението и оценката. Бяха изследвани европейски и национални стратегически и нормативни документи, имащи отношение към инвестициите, извършени по ОПДУ, европейски и национални стратегически и нормативни документи, регулиращи управлението на европейските фондове, насоки на ЕК и други документи за осъществяване на оценки на програми и проекти, административни и отчетни документи, включително отчети по изпълнението на процедурите и данни от ИСУН 2020, доклади относно изпълнение на програмата и

доклади от предходни оценки. Използваните документи са представени в Приложение № 1 към настоящия доклад.

Качествените методи, които бяха използвани са: фокус група, дълбочинни интервюта и казуси. *Фокус групата* беше използвана като форум за изказване на индивидуални мнения и оценки, за обсъждане на спорни интереси между участниците, както и за определяне на потенциалните полета на съвместно действие. С получените данни от проведената фокус група на последващ етап се осъществи и валидация (кръстосана проверка (cross-check)) на информацията, която е била събрана посредством други методи за анализ. Фокус групата беше проведена, като беше използван сценарий/ръководство за провеждане на фокус групи, представени с Встъпителния доклад и одобрени от Възложителя.

Дълбочинните интервюта, провеждани с помощта на предварително изготвени ръководства/сценарии за интервюта, които бяха представени с Встъпителния доклад, бяха проведени с ключови заинтересовани страни. В обхвата на Задача 1 бяха проведени интервюта с представители на УО на ОПДУ, с ключови заинтересовани страни, бенефициенти.

Количествените методи, които бяха използвани, включиха стандартизирани анкетни проучвания. В обхвата на Задача 1 са проведени следните количествени изследвания:

- ✓ количествено изследване с бенефициенти по конкретните процедури попадащи в обхвата на Задача 1. Беше проведено изчерпателно изследване – анкетата беше изпратена до всички бенефициенти по проекти, включени в обхвата на оценката по отделните задачи. Отчитайки типа на бенефициентите, Изпълнителят проведе проучването онлайн с програмирани въпросници, за да бъдат по-пълно обхванати всички бенефициенти. Проучването беше анонимно, получените отговори се съхраняват и натрупват автоматично.
- ✓ количествено проучване сред широка общественост, като крайни потребители на услуги, предоставяни от администрацията и съдебната власт – анкетното проучване беше проведено на територията на цялата страна сред пълнолетни граждани на възраст 18+. Методът на изпълнение е анкетно проучване „лице в лице“ с регистриране отговорите на таблети. Извадката е конструирана така, че обхваща и целева група – хора в неравностойно положение, съгласно определението заложено в ТС.
- ✓ количествено проучване сред представители на бизнеса - Изпълнителят проведе проучването онлайн с програмирани въпросници.

Получените данни от проучванията бяха подложени на статистически анализ и използвани при отговор на оценителните въпроси.

В следващата таблица са представени обобщени данни за проведените проучвания във връзка с изпълнение на Задача 1, включени в настоящия доклад.

Таблица 1 Обобщени данни от приложената методология в рамките на оценката по Задача 1

Проведени количествени и качествени изследвания	
	Брой
Проведени дълбочинни интервюта	15
Проведена фокус група	1
Проведени анкетни проучвания в рамките на Задача 1	
	Брой
Бенефициенти попадащи в обхвата на оценка по Задача 1 участвали в анкетното проучване	105
Общ брой участвали в количествено проучване сред широка общественост	768
Общ брой участвали в количествено проучване сред представители на бизнеса	132

** проведени са дълбочинни интервюта с заинтересовани страни, работещи в различни сфери на съдебната система (вкл. адвокатура, съд, ВСС), с представители на администрацията и ключови бенефициенти.; с представители на УО.*

****Фокус група с крайни потребители на услуги.*

Количествени изследвания:

Количествено изследване сред бенефициенти по конкретните процедури, попадащи в обхвата на Задача 1

За отчитане мнението на бенефициентите по конкретните процедури, попадащи в обхвата на Задача 1, беше проведено изчерпателно изследване – анкетата беше изпратена до всички бенефициенти по проекти, включени в обхвата на оценката по Задача 1, съгласно списък с координати предоставен от УО. Отчитайки типа на бенефициентите, Изпълнителят проведе проучването онлайн с програмирани въпросници за попълване в онлайн среда, за да бъдат по-пълно обхванати всички бенефициенти. Въпросниците са одобрени от УО на ОПДУ. Проучването беше анонимно, получените отговори се съхраняват и натрупват автоматично. Регистриран брой отговори – 105.

Анкетата е анонимизирана, като на въпроса „В коя от следните администрации попадате:“, разпределението е следното⁸:

В коя от следните администрации попадате:	Централна администрация	75,8%
	Специализирана териториална администрация (СТА)	6,1%
	Висш съдебен съвет	9,1%
	Контролен орган	3,0%
	Администрация извън изпълнителната власт	3,0%
	Агенция по безопасност на храните	3,0%

Количествено проучване сред широка общественост (граждани)

Проучването включва национално представителна извадка за населението на страната. Тази целева група е определена, тъй като гражданите (заедно с бизнеса) се явяват крайни потребители на услуги, предоставяни от администрацията и съдебната власт. Анкетното проучване беше проведено на територията на цялата страна сред пълнолетни граждани на възраст 18+ и е представително за пълнолетното население на страната. Методът на събиране на информация е анкетно проучване „лице в лице“ с регистриране на отговорите на таблети. Проучването беше анонимно, получените отговори се съхраняват и натрупват автоматично. Извадката е квотна и е стратифицирана по основни социално-демографски характеристики: пол, възраст, образование, административна област и тип населено място. Извадката е конструирана, така че обхваща и целева група – хора в неравностойно положение, съгласно определението заложено в ТС. Регистриран брой отговори 768. Социално-демографско разпределение на участвалите в анкетата:

Моля, посочете Вашия пол:	Мъж	45,3%
	Жена	54,7%

Моля, посочете Вашата възраст:	18-24г.	9,9%
	25-29г.	6,0%
	30-39г.	17,8%
	40-49г.	15,9%
	50-59г.	18,3%

⁸ Следва да се има предвид, че тъй като анкетата е анонимна, някои от участвалите са предпочели да не отговарят на въпроса

	60+	32,1%
--	-----	-------

Какво е най-високото, завършено от вас образование?	Висше	31%
	Средно	54%
	Основно и по-ниско	15%

Моля, посочете областта, в която живееете:	Благоевград	5,0%
	Бургас	8,1%
	Варна	4,7%
	Велико Търново	2,6%
	Видин	2,6%
	Враца	2,6%
	Габрово	2,6%
	Добрич	2,9%
	Кърджали	1,6%
	Кюстендил	2,9%
	Ловеч	2,9%
	Монтана	2,6%
	Пазарджик	2,3%
	Перник	2,4%
	Плевен	5,2%
	Пловдив	7,9%
	Разград	2,9%
	Силистра	2,9%
	Сливен	2,6%
	Смолян	2,4%
	София-град	14,4%
	Стара Загора	5,2%
Търговище	2,6%	
Хасково	2,6%	
Шумен	2,9%	
Ямбол	2,6%	

Количествено проучване сред представители на бизнеса

Изпълнителят проведе проучването онлайн с програмирани въпросници. Регистриран брой отговори 132. Разпределението на участвалите в анкетата според секторна класификация на основната дейност е следното:

	Селско, горско и рибно стопанство	5,3%
	Добивна промишленост	1,5%
	Преработваща промишленост	7,6%

Моля, посочете основна сфера на дейност на организацията ви ⁹ :	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия	0,8%
	Строителство	6,8%
	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	12,1%
	Транспорт, складиране и пощи	2,3%
	Хотелиерство и ресторантьорство	3,0%
	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти	12,1%
	Финансови и застрахователни дейности	12,1%
	Операции с недвижими имоти	2,3%
	Професионални дейности и научни изследвания	5,3%
	Административни и спомагателни дейности	19,7%
	Образование	9,8%
	Хуманно здравеопазване и социална работа	3,0%
	Култура, спорт, развлечения	1,5%

Брой наети лица:	до 10 човека	59,5%
	от 10 – 50 човека	25,2%
	над 50 човека	15,3%

Методи за анализ на събраните данни

Методите, които бяха използвани за аналитичните дейности се базират на подхода за оценка, базирана на теория на промяната. Бяха използвани следните методи:

Методи, техники и инструменти за анализ на събраните данни включват:

- Анализ на логиката на интервенция;
- Оценка на изпълнението и степента на постигане на целите;
- Анализ на индикатори;
- Анализ на удовлетворяване на нуждите и очакванията на заинтересованите страни и целеви групи;
- Теоретична оценка на въздействието;

⁹ възможен е повече от един отговор, тъй като някои от фирмите развиват дейност в повече от едно направление

- Анализ на причинно-следствените връзки;
- Анализ на приноса;
- Оценка на ефективността;
- Оценка на ефикасността;
- Анализ разходи-ефикасност;
- Анализ на непланираните ефекти;
- Анализ на несъответствията (Gap анализ);
- Качествен анализ;
- Сравнителен анализ;
- Социално-икономически анализ;
- Експертна оценка;
- Аналитико-описателен метод;
- Метод на триангулацията;
- Статистически изследвания за оценка на въздействието на факторите, влияещи върху изпълнението на програмата;

В Приложение № 2 е представена матрицата за извършване на оценката, в която са видни връзката между оценъчните въпроси по отделните задачи, методите за набиране и анализ на информацията за отговор на всеки оценителен въпрос и потенциалните респонденти.

В хода на анализа и отговорите на оценителните въпроси, инвестициите са разгледани и през призмата на направената клъстеризация, а именно:

- инвестиции в проекти, чрез чието изпълнение ще се постигне реформа;
- инвестиции в проекти, чрез чието изпълнение ще се постига повишаване на експертния капацитет;
- инвестиции в проекти, чието изпълнение е насочено директно към въвеждане на е-управление и е-правосъдие.

6. ОЦЕНКА ПО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ЗАДАЧА 1

- 6.1. Какво е въздействието на ОПДУ от гледна точка на задачите на ЕСФ спрямо целите по Стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (като се отчете размерът на ОПДУ по отношение на БВП)?

Рамката за изпълнение, комплексът от приоритети и планирани интервенции позиционират Оперативна програма „Добро управление“ като основен инструмент за осъществяване на държавните политики в съответствие с европейските стратегически цели за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, доколкото укрепването на институционалната среда е хоризонтално и ключово условие за конкурентоспособност, растеж и приобщаващо развитие.

ОПДУ се обвързва със Стратегически приоритет 4 Добро управление и достъп до качествени административни услуги на Споразумението за партньорство, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 – 2020 г. Програмата допринася за постигане на всички под-приоритети на Споразумението по отношение на административна ефективност, електронно управление, ефективна съдебна система и е-правосъдие, респективно в рамките на тези приоритетни области Програмата изпълнява задачите на ЕСФ, свързани със Стратегията на Съюза „Европа 2020“.

В областта на електронното управление ОПДУ успешно адресира изграждането на информационна инфраструктура и подобряване на капацитета на централната администрация за работа в електронна среда. Планирани са и са изпълнени проекти за подобряване на експертния капацитет, за усъвършенстване на информационните системи, оптимизация и реинженеринг на работните процеси по предоставяне на административни услуги в централната и териториалните администрации.

ОПДУ инвестира и в изграждането на капацитет за партньорства и взаимодействие с гражданското общество, бизнеса и СИП.

Програмата подкрепя интервенции, насочени към модернизация и реформа на съдебната власт в изпълнение на мерки, предвидени в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г.¹⁰ и Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г. и пътни карти за тяхното изпълнение.

С реализацията на финансираните проекти е постигнат безспорен напредък по отношение на броя, обхвата и качеството на предоставяните за гражданите и бизнеса публични електронни услуги, броя на потребителите на услуги, свързани с електронно управление, по отношение на трансформацията към модели на комплексно

¹⁰ В последствие мерките за изпълнението стават част от Актуализираната Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г., Актуализирана Пътна карта за изпълнение на Актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г. приети с Решение № 546 на Министерския съвет от 18 септември 2019 г.

административно обслужване, прозрачността и ефективността на съдебната система. Тези постижения са основание за определяне на приноса на ОПДУ за напредъка на България по постигане на целите на Стратегия „Европа 2020“ като съществен, при отчитане на размера на финансовия ресурс, с който разполага Програмата, нейният обхват и приоритети.

Резултатите от изпълнението и нивото на постигната промяна в определени ключови области обаче са значително повлияни от различни външни фактори извън приложното поле на ОПДУ. Общият темп на дигитализация, подобрения в съдебната система, качеството на институционалната среда и различните темпове на модернизация на отделните администрации и административни структури все още се оценяват като предизвикателство.

Тази част от анализа разглежда резултатите от изпълнението на ОПДУ в контекста на националните цели за постигане на Стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“. Приложен е подходът на „теория на промяната“, като на база изготвените до този момент анализи на ефективността, ефикасността и въздействието по отделните приоритетни оси на програмата са формулирани работни хипотези за приноса на ОПДУ към общото представяне на държавата в контекста на Стратегията Европа 2020. Работните хипотези са анализирани спрямо налични доказателства и информация за постиженията и резултатите през периода 2015 – 2022 г. в областта на административния капацитет, електронното управление и съдебната реформа, за да се формулира базирана на доказателства оценка за въздействието на ОПДУ като инструмент за постигане на целите.

Стратегията за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“ е структурирана в три взаимно подсилващи се приоритета и пет водещи цели, свързани с осигуряване на заетост, стимулиране на научно изследователската и развойна дейност, климатична неутралност, образование и намаляване на бедността. Амбициозната програма за постигане на целите включва няколко инициативи, разпределени по приоритети, които очертават ангажиментите на Европейската комисия, но и конкретни сфери на действие, в които следва да се засили приносът на националните държави. По-долу са посочени някои от тези области на интервенция, които в най-голяма степен имат отношение към инвестиционната стратегия на ОПДУ:

- По приоритет **„Интелигентен растеж: икономика, основаваща се на знания и иновации“** – разработване на оперативни стратегии за високоскоростен интернет и осигуряване на публично финансиране за области, чиито нужди не са задоволени изцяло от частни инвестиции; установяване на нормативна рамка за координиране на публичните дейности за намаляване на разходите за развитието на мрежите; насърчаване на използването на модерни, достъпни онлайн услуги (като например електронно правителство, електронен здравен портал, „интелигентен дом“, цифрови умения, сигурност);

- По приоритет **„Устойчив растеж — насърчаване на по-екологична и по-конкурентноспособна икономика, която използва по-ефективно ресурсите“** – подобряване на бизнес средата, особено за иновативни МСП; подобряване на условията за укрепване на интелектуалната собственост; намаляване на административната тежест върху дружествата и подобряване на качеството на бизнес законодателството; сътрудничество със заинтересовани страни в различни сектори (бизнес, профсъюзи, академични среди, НПО, организации на потребителите) за определяне на трудностите и разработване на съвместен анализ за това, как да се поддържа силна индустриална и познавателна база и ЕС да бъде в състояние да поведе глобалното устойчиво развитие;
- По приоритет **„Приобщаващ растеж — икономика с високо ниво на заетост, която да поражда икономическо, социално и териториално сближаване -** модернизиране и укрепване на политиките за заетост, образование и обучение, на системите за социална защита чрез увеличаване на участието в трудовия живот и намаляване на структурната безработица, както и повишаване на корпоративната социална отговорност сред бизнес общността.

Както е посочено в текста на Оперативна програма „Добро управление“, стратегията на Програмата има за цел да допринесе за постигането на всички приоритети на Европа 2020, тъй като укрепването на институционалната среда е хоризонтално и ключово условие за конкурентоспособност, растеж и приобщаващо развитие. ОПДУ е и един от инструментите, които съгласно Споразумението за партньорство на Република България, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 – 2020 г., следва да адресират идентифицираните недостатъци на националния контекст и постигането на целите на Стратегията „Европа 2020“. На етап програмиране ОПДУ се обвързва със Стратегически приоритет 4 Добро управление и достъп до качествени административни услуги на Споразумението, който адресира няколко групи предизвикателства по отношение на ефективната публична администрация и съдебната система:

- ✓ Административни услуги
 - Недостатъчен обхват и интегрираност на електронните услуги, предоставяни от администрациите – комплексно обслужване на принципа „едно гише“;
 - Липса на услуги, групирани по основни събития от живота на гражданите или дейността на предприемачите;
 - Значителна бюрократична тежест.
- ✓ Електронно управление:
 - Бавни темпове на развитие на електронното управление;
 - Ниски нива на ползваемост на услуги на електронното управление;
 - Липса на стандартизирани услуги, предоставяни от общините по отношение на процедури, документация и срокове;
 - Организационни проблеми – липса на единен системен интегратор, ясна стратегия за човешките ресурси в областта, контрол на качеството на изпълняваните проекти;

- Инфраструктурни проблеми, свързани с облаците на централната и местните администрации, междуведомствения обмен на неструктурирана информация, степента на дигитализация на основни регистри на държавната администрация, мрежата за широколенов достъп на структурите, осигуряващи публични услуги, фронт офиси в райони в риск от информационна изолация;
- Липса на секторни работни модели – е-здравеопазване, е-образование, е-митници, е-възлагане и др.
- ✓ Структура на администрацията, стратегическо планиране и междуинституционална координация
 - Раздробеност на административните структури;
 - Реформиране на териториалните звена на централната власт;
 - Фрагментиране, липса на координация и финансова обезпеченост на стратегическите документи на национално ниво;
 - Негативни тенденции при внедряване на системи за управление на качеството в администрациите;
 - Слабо застъпени практики на междуинституционална координация – по-ефективно функциониране на регулаторните органи, съвместни проверки на контролни и инспекционни органи.
- ✓ Обществени поръчки:
 - Неустойчиво законодателство;
 - Недостатъчен административен капацитет;
 - Неправилно прилагане на законодателството в областта на обществените поръчки;
 - Недостатъчен обхват на предварителния контрол и недостатъчна ефективност на последващия контрол.
- ✓ Партньорско управление и противодействие на корупцията:
 - Недостатъчно влияние на гражданското общество в разработването и осъществяването на политики;
 - Ограничени възможности за граждански мониторинг и контрол върху дейността на администрацията;
 - Недостатъчна прозрачност на дейността на администрацията – не се публикува първична информация.
- ✓ Управление на човешките ресурси и капацитет на администрацията
 - Въвеждане на интегрирана информационна система за държавната администрация;
 - Нефункционална система за планиране на нуждите от служители в администрацията;
 - Дефицити в планирането и управлението на кариерата на служителите в администрацията, вкл. обучения за развитие на компетентностите;
 - Недостатъчен капацитет на общинско ниво;
 - Недостатъчен капацитет за управление на средствата от ЕС, което включва изграждането на капацитет на структурните звена, отговорни за изпълнението и

управлението на програмите и бенефициентите от една страна, както и опростяване на процедурите за кандидатстване, оценка, изпълнение и отчитане, подобряване на системите за управление – от друга.

✓ Съдебна система:

- липса на качествена и унифицирана статистическа информация;
- нужда от допълнителен капацитет за формулиране, изпълнение и оценка на въздействието (предварителна и последваща) на политики в съдебната система;
- ограничен достъп и популярност на алтернативни методи за решаване на правни спорове (медиация и арбитраж), включително и предвид необходимостта от намаляване на натовареността на конкретни съдилища;
- недостатъчен капацитет, координация и институционално взаимодействие, особено в областта на борбата с организираната престъпност и превенция и противодействие на корупцията по високите етажи на властта;
- липса на последователност и финансов ресурс за изпълнението на Стратегията по управление на човешките ресурси в сектора, включително числен състав по райони, функции и задачи на съдебните служители, сътрудници и други, които да подпомагат технически магистратите;
- липса на електронно правосъдие, осигуряващо по-бърз правораздавателен процес и сигурност на информацията.

В съответствие с идентифицираните дефицити, в рамките на Приоритет 4 на Споразумението за партньорство са формулирани два под-приоритета:

- Административна ефективност и електронно управление;
- Ефективна съдебна система и е-правосъдие.

Същите са транслирани като комплекси от интервенции в петте приоритетни оси на Оперативна програма „Добро управление“, очертавайки ясна връзка между изпълнението на програмата и приноса на държавата към постигането на целите на „Европа 2020“.

Илюстрираната по-горе логика на обвързване на документи и приоритети е теоретичната рамка, която позиционира ОП „Добро управление“ 2014 – 2020 в общия ангажимент на държавата за постигане на европейските стратегически цели за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. По отношение на оценката на действителния принос на програмата, тази логика аргументира и подбора на параметри, източници на информация и подходи, които могат да бъдат използвани за оценка на въздействието на ОПДУ по отношение на ролята на ЕСФ за постигане на целите на Стратегията на Съюза Европа 2020.

За целите на оценката:

- е разгледана постигнатата промяна по отношение на ключовите предизвикателства, асоциирани с ОПДУ в Споразумението за партньорство на Република България за периода 2014 – 2020 г.;
- идентифицирането на напредък или липсата на такъв е обосновано спрямо оценките за страната по няколко индикатора на глобално ниво, съотносими към целите и очакваната промяна;
- във фокуса на изследване са констатациите и препоръките в Докладите за България относно националната програма за реформи на България, които позволяват да се

идентифицират отделните специфични елементи на промяна и в значителна степен приноса на ОПДУ.

Възможните варианти на оценка са ограничени до две работни изследователски хипотези относно въздействието на програмата спрямо целите на Стратегия „Европа 2020“:

- ✓ *Работна хипотеза 1:* Реализираните инвестиции по ОПДУ имат съществен принос за напредъка на България по постигане на целите на Стратегия „Европа 2020“, при отчитане на размера на финансовия ресурс и планирания обхват на Програмата. Определянето на конкретния принос на Програмата в общата рамка на ЕСФ за България в периода 2014 – 2020 г. е предизвикателство поради влиянието на комплекс от интервенции и фактори.
- ✓ *Работна хипотеза 2:* Изпълнението на ОПДУ е в съответствие с целите на Стратегия „Европа 2020“, но постигнатите резултати от инвестираните средства не очертават очаквания напредък в планирания времеви хоризонт. Програмата показва зависимост от различни фактори на средата, които са определящи за постигане на промяна.

Верифицирането на която и да е от двете хипотези изисква изследване на всички области на интервенция на Програмата – административен капацитет, партньорство с гражданското общество и бизнеса, електронно управление, качество на съдебната система. Обхватът и степента на изпълнение на отделните приоритети са **изходни твърдения** и отправни точки на изследване.

В областта на електронното управление Програмата успешно адресира изграждането на информационна инфраструктура и подобряване на капацитета на централната администрация за работа в електронна среда чрез инвентаризация на ресурси, разработване и внедряване на регистри, тяхната интеграция, внедряване на системи за управление на качеството на административното обслужване и стандартизация и унифициране на услуги на местно ниво. Обхванати са ключови звена на централната администрация, като Агенция „Митници“, Агенция по вписвания, АГКК, НСИ, ДАЕУ, НАП, ИА АА, Министерство на правосъдието, МВР, МТИТС, Министерство на електронното управление, НАЦИД, НОИ, КРС, КФН, КЗК, ДА „Архиви“, БАБХ и др. Планирани са и са изпълнени проекти за подобряване на институционалната среда и експертния капацитет, за усъвършенстване на информационните системи и оптимизация и реинженеринг на работните процеси по предоставяне на административни услуги в централната и териториалните администрации. Моделът САФ е въведен успешно в 94 администрации. Разработен е организационен модел за въвеждане на принципа на споделените услуги, апробиран чрез две централизирани звена за предоставяне на споделени услуги в МЗ и БАБХ. Разработени са и се въвеждат нови стандарти за предоставяне на услуги, задължителни за всички администрации, в които обратната връзка от потребителите е приоритет. Програмата е с принос и за разработването на важни стратегически и програмни

документи на национално ниво – Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие, Национална стратегия за околна среда, териториални планове за справедлив преход на 8 области.

ОПДУ инвестира в изграждането на капацитет за партньорства и взаимодействие с гражданското общество, бизнеса и СИП под формата на подобряване на методическата основа, стандарти за провеждане на обществени консултации, концепция за развитие на портала за обществени консултации, подкрепа за изпълнение на проекти за подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство.

По отношение на съдебната система ОПДУ изпълнява мерки, насочени към развитие на човешките ресурси, въвеждане на е-правосъдие, подобряване на качеството на обучение в съдебната система, въвеждане на инструменти за модернизация на съдебната власт, ефективен съдебен контрол и уеднаквяване на практиката на съдилищата и включване на НПО и професионалните организации в процеса на разработване, наблюдение и оценка на стратегиите за реформа и др.

Степента на изпълнение на отделните проекти и процедури за предоставяне на БФП, както и тяхната ефективност по отношение на постигнатите резултати, въздействие върху целевите групи и ефикасност на разходваните средства е разгледана в други части на оценката на ОПДУ. Тази част на анализа обръща внимание върху приноса на Програмата в общата рамка на подкрепата на ЕСФ за постигане на националните цели за устойчив и приобщаващ растеж.

Актуална оценка на ефектите от изпълнението на ОП „Добро управление“ върху макроикономическите показатели за страната се съдържа в доклада на Министерство на финансите „Фондовете на ЕС в България“, изготвен към м. ноември 2022 г. Оценката е разработена с инструмента СИБИЛА 2.0 и отчита краткосрочните ефекти от реалното изпълнение на програмите, съфинансирани от ЕС към средата на 2022 г.¹¹

¹¹ Фондовете на Европейския съюз в България. Оценка на макроикономическите ефекти от изпълнението на програмите, съфинансирани със средства от ЕС, Доклад, МФ, 2022

Макроикономически показател	Ефект към 2022 г. ⁶
БВП	0.1%
Износ на стоки и услуги	0.2%
Внос на стоки и услуги	0.2%
Текуща сметка (% от БВП)	-0.07 п.п.
Частно потребление	0.1%
Частни инвестиции	0.2%
Заетост (15-64 г.)	0.1%
Коефициент на безработица (15-64 г.)	-0.06 п.п.
Средна работна заплата	0.1%
Инфлация по ХИПЦ	0.1%
Бюджетен баланс (% от БВП)	0.03 п.п.

Източник: МФ, СИБИЛА 2.0

По отношение на БВП делът на ефектите от реализацията на ОПДУ е незначителен спрямо общото въздействие от усвояването на подкрепата по ЕСФ, което се изчислява на 10.6% увеличение в сравнение със сценария без средства от ЕС. Симулацията обаче потвърждава, че инвестициите по отделните приоритетни оси на програмата са с положително въздействие по всички макроикономически показатели, вкл. цени и външен сектор, пазара на труда и производителност. Разбира се, отчитаните ефекти се разглеждат в пряка зависимост от обема на финансиране по ОПДУ, който възлиза на едва 2,1% от общата помощ на ЕСФ за периода 2014 – 2020 г. Извън макроикономическите показатели, задачата на настоящия анализ е да изследва проявленията на ефектите от реализацията на Програмата в контекста на постигане на националните цели за устойчив и приобщаващ растеж. На първо място се разглеждат няколко **показатели**, които в Споразумението за партньорство са определени като предизвикателства, адресирани чрез интервенциите по ОПДУ:

- 32.3% дял на сивата икономика (2011 г.)
- 27% от гражданите използват услугите на електронното управление (предпоследно място сред страните – членки на ЕС)
- Корупционен индекс - -1.5 (2010 г.)
- Правосъден индекс - -2.1 (2010 г.)

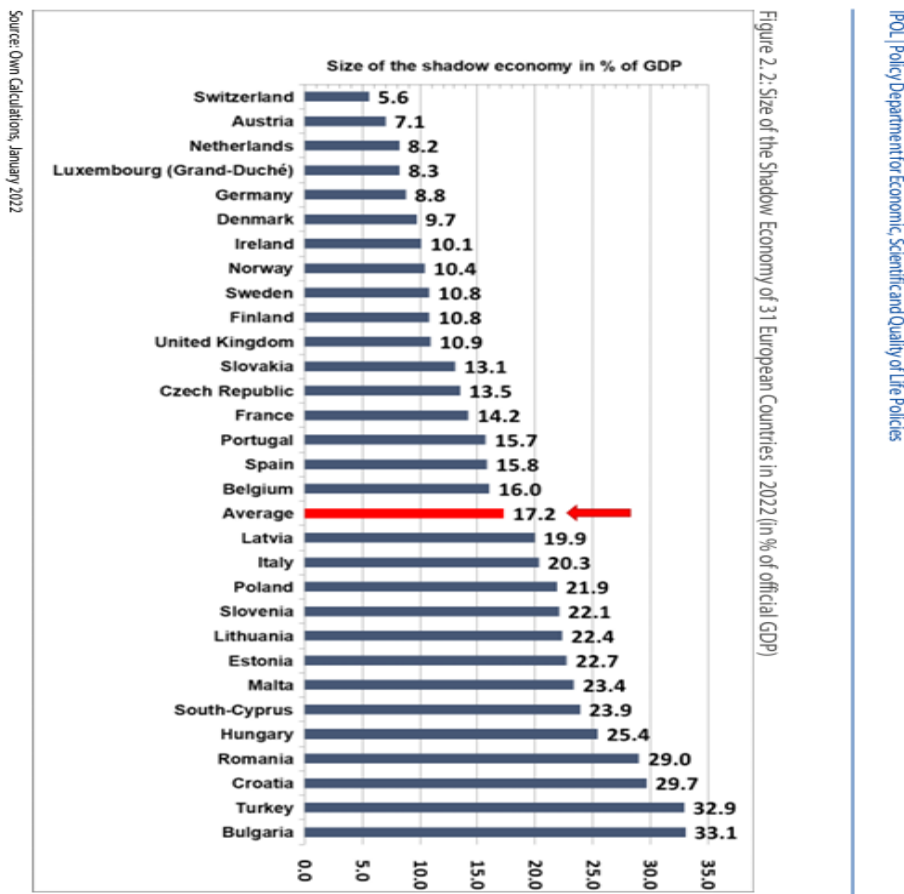
Изследването на напредъка по преодоляване на тези предизвикателства може да бъде основание за изводи в посока на възможното въздействие от реализацията на интервенциите по ОПДУ.

Дял на сивата икономика в България

Връзката на инвестициите по ОПДУ с този показател може да бъде проследена по отношение на осигуряването на добре функциониращи системи за обмен на данни между институциите и координиране на управлението. Трябва да се има предвид обаче, че това е само един от инструментите, които могат да бъдат прилагани във връзка с регистрирането на нарушения на законодателството в тази сфера. Ефективните

инструменти за превенция и противодействие на сивата икономика са извън обхвата на интервенции на Програмата, поради което възможностите ѝ за въздействие са значително ограничени. Според доклад на Подкомисията по данъчни въпроси към Европейския парламент, към ноември 2022 г. делът на сивата икономика в България е най-голям сред страните от ЕС и възлиза на 33.1% от БВП.¹²

Източник: FISC, EP

Докладът отбелязва общата тенденция към увеличение на дела на сивата икономика при изследваните общо 36 държави, което се дължи на пандемията Ковид 19 и последвалата икономическа рецесия и поскъпването на цената на живота. Тенденцията е типична за страните от Източна и Централна Европа, като България, Кипър, Чешката република, Латвия, Литва и Полша. Динамиката за България през периода на изпълнение на Оперативната програма е както следва:

¹² Taxation of the Informal Economy in the EU, Study requested by the FISC committee of the European Parliament. Nov 2022

	2011	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Дял на сивата икономика	32.3	30.6	30.2	29.6	30.8	30.1	23.9	32.4	33.1
Средно за ЕС	19.6	18.3	17.9	17.3	17.0	16.3	17.9	17.4	17.3

Източник: FISC, EP

Композитният индекс „Икономика на светло“, който се измерва от Асоциацията на индустриалния капитал в България посочва значително по-малки стойности за дела на сивата икономика, вероятно свързано с различна методика на изчисления. Според доклад на организацията за 2021 г. индексът „Икономика на светло“ е 78.4, т.е. делът на сивата икономика не надхвърля 22% от БВП. При всички случаи, делът на сивата икономика в България остава най-висок сред Европейските държави. Положителна тенденция на изсветляване на икономиката е регистрирана в периода 2017 – 2019 г., но е прекъсната в резултат на пандемичната и постпандемична ситуация в страната.

Дял на административни услуги достъпни по електронен път

Значително подобро е представянето на България по отношение на дела на административни услуги за граждани, достъпни по електронен път и свързани с основни събития в човешкия живот. Индексът за България за 2022 г. е 58.55 при 6.94 през 2017 г. и среден индекс за ЕС – 74.63. Услугите, достъпни за бизнеса, са оценени със 76.23, при 11.86 през 2017 г. и спрямо 81.71 среден индекс за ЕС. Предвид тематичните интервенции по ОП „Добро управление“, приносят на Програмата за регистрираните положителни тенденции е безспорен. Въвеждането на ефективно и достъпно електронно управление, разбира се, е функция от много фактори, между които дигитални умения, зрялост на законодателството и др., но въпреки това може да се очаква, че допълнително развитие на ефектите от разработените с подкрепата на ОПДУ електронни услуги и инфраструктура ще се наблюдава в дългосрочен план.

Корупционен индекс

Следващият показател, който е асоцииран с интервенциите по ОПДУ е индексът за възприемане на корупцията, който изразява взаимовръзката между икономическата ситуация, корупцията и отношението на гражданите към публичните институции. Към етапа на разработване на Програмата, очакваният силен антикорупционен ефект от планираните мерки се обвързва с увеличаване на гражданското участие и гражданския мониторинг върху дейността и политиките, осъществявани от администрацията, с подобряване на капацитета на администрацията за управление на жалби, превенция на дела и административен арбитраж. Наред с изпълнението на проекти в подкрепа на гражданското участие в управлението, предпоставки за превенция на корупцията се създават и чрез финансираните по ОПДУ проекти за развитие на информационните системи в администрацията, оптимизацията на електронните регистри, дигитализацията на процеса на провеждане и договаряне на обществени поръчки, които са с реален принос

за повишаване на прозрачността и предвидимостта на процеса на взимане на решения и предоставяне на услуги. Противодействието на корупционните практики е в основата и на реализираните по ПО 3 на Програмата мерки, свързани с въвеждане на електронно правосъдие, включително разработване на Единна информационна система за съдилищата, Единна информационна система за противодействие на престъпността, Централизирана информационна система на съдебното изпълнение, подобряване на процедурите по атестация в съдебната система, капацитета на Инспектората към ВСС за превенция на корупцията и др.

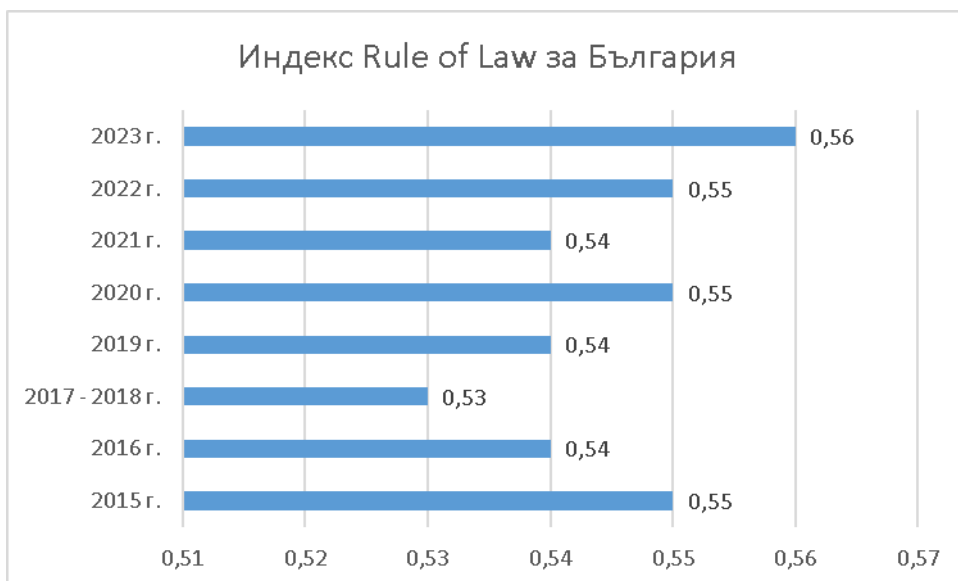
Реализацията на планираните интервенции обаче е с ограничен ефект на фона на редица фактори на социално – икономическата среда. В докладите на международната организация Transparency International стойността на индекса за България през 2012 г. е 41 пункта, при средно ниво на индекса в ЕС 27 - 53.6 пункта. През 2022 г. е отбелязано незначително повишение от 2 пункта или 43, при запазване на предпоследното място сред страните от ЕС (63.11)¹³. Като основания за оценката са посочени: фрагментацията на политическия живот и продължаващата политическа криза; политическата корупция, която оставя нерешен въпросът с лобизма в законодателния процес; липсата на видими и ефективни действия в изпълнение на Стратегията за борба с корупцията 2021 – 2027.

Качество на правосъдната система

Оценката за качеството на правосъдната система в България може да се демонстрира посредством няколко международни индекса. Индексът Rule of Law изследва качеството на съдебната система в 142 държави на базата на ключови индикатори, между които открито управление, ниво на корупцията и прозрачност, гарантиране на човешките права, гражданско участие, бизнес среда и др.¹⁴ Последните оценки за България от 2023 г. подреждат страната на 59-то място, като с най-ниски стойности в комплексната оценка са поиндексите за корупция и ефективността на системата за наказателно правосъдие. В периода 2015 – 2023 г. страната не демонстрира съществен напредък.

¹³ chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://transparency.bg/wp-content/uploads/2023/01/CPI_2022_Informatsia.pdf

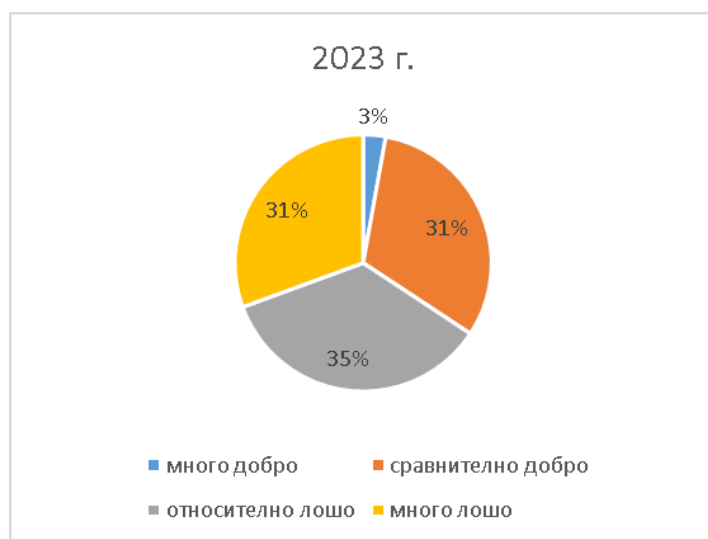
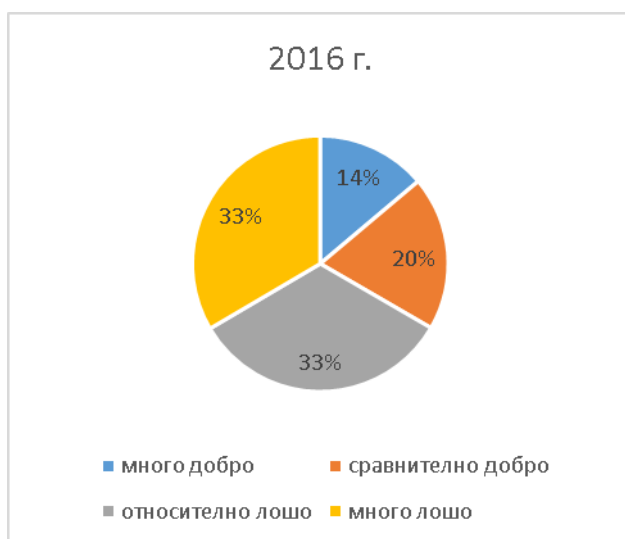
¹⁴ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2023/Bulgaria/>

Източник: *The Rule of Law Index*

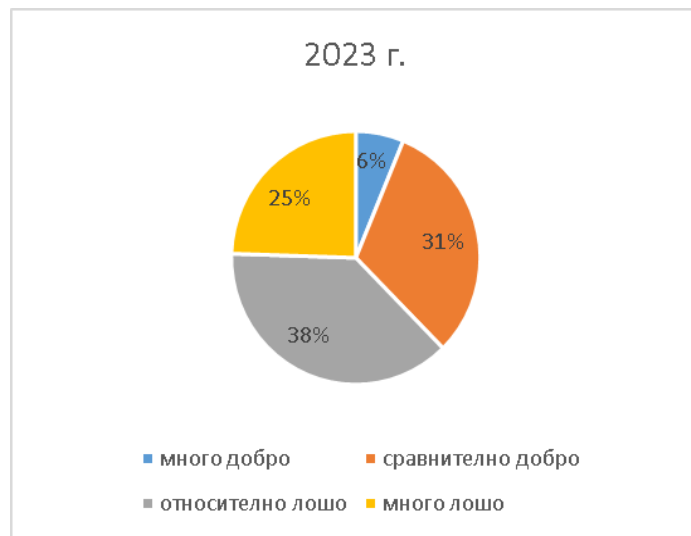
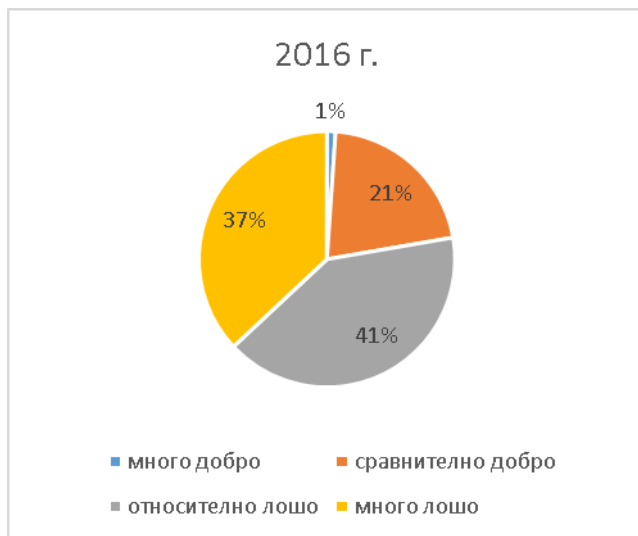
Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието е източник на информация за различни показатели, свързани с функционирането на съдебната система. По-долу са разгледани данни за степента, в която гражданите и бизнеса в България възприемат системата като независима, доколкото повишаването на доверието в институциите и в частност в съдебната система е част от рамката на целепологане на ОПДУ. Видно от проучването мненията на гражданите и бизнеса относно независимостта на съдебната система са по-скоро в негативния спектър и запазват нивата на ниско доверие от 2016 г., с изключение на известно подобрение на оценката от страна на бизнеса.

Независимост на съдебната система в България - мнението на гражданите

Независимост на съдебната система в България - мнението на бизнеса

Източник: EU Justice Scoreboard

Последните издания на Информационното табло в областта на правосъдието измерват и нивото на ефективност на съдебните системи през погледа на бизнеса. През 2022 г. 57% от бизнеса смята, че съдебната система в България е по-скоро или напълно неефективна, докато този процент през 2023 г. намалява до 53%. Делът на представителите на бизнеса, който дава положителна оценка е 43%. Основните причини за ниската оценка на ефективността са свързани с недоверие в качеството, ефикасността или независимостта на съдебната система (29%), непредвидимост и непрозрачност на съдебните решения (27%), чести промени в законодателството (24%), трудности за постигане на справедлива компенсация или защита на собствеността (18%). По отношение на електронното правосъдие България се подрежда на предпоследно място в ЕС, като са посочени единствено онлайн информация за съдебни такси, достъп до електронни досиета на приключили и текущи дела.

В заключение, от направения преглед на определените като ключови за изпълнението на ОПДУ предизвикателства може да се направи следното обобщение:

- За периода 2015 – 2022 г. е постигнат безспорен напредък по отношение на предоставяните за гражданите и бизнеса електронни услуги, респективно делът на тези, които ги използват. При въведени 1826 различни категории електронни услуги по Програмата, потребителите на услуги, свързани с електронно управление се увеличава от 27% през 2017 г. до 34% през 2021 г.
- Делът на сивата икономика и корупционният индекс запазват високи нива при силното влияние на фактори като икономическа рецесия и политическа нестабилност. Ефектите от реализацията на ОПДУ по отношение на тези два показателя е ограничено, като се отчита фактът, че основните причини за липсата на напредък са извън обхвата на интервенции на Програмата.

- По отношение на повишаване качеството и ефективността на съдебната система може да бъде отчетен напредък, благодарение на реализираните интервенции свързани с развитие на човешките ресурси, въвеждане на е-правосъдие, подобряване на качеството на обучение в съдебната система, въвеждане на инструменти за модернизация на съдебната власт.

Горните заключения могат да бъдат съпоставени с констатациите и препоръките от Докладите за България в рамките на европейския семестър за оценка на структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси.

Докладът за България през 2020 г.¹⁵ посочва традиционни области на липса или бавен напредък, като:

- Развитие на бизнес средата, основни пречки пред която са недостигът на работна ръка, липсата на квалифицирани кадри и слабия административен капацитет;
- Бавните процеси на цифровизация;
- Качеството на институционалната рамка, което се отразява отрицателно и на регионално ниво;
- Изоставяне в темповете на въвеждане на електронно управление, основна пречка за което са остарялото законодателство и затрудненията на публичния сектор да привлича и задържа специалисти по информационни технологии;
- Липсата на ефективна координация между участниците в създаването на политики в сферата на обществените поръчки и ограниченото използване на електронната платформа за обществени поръчки;
- Предиизвикателствата пред качеството на предоставяните публични услуги;
- Липсата на убедителни резултати от наказателните преследвания по дела за корупция, балансиране на натовареността на съдилищата и реформа в прокуратурата.

Оценките в Доклада обаче са показателни за приноса на ОПДУ в области, за които се отчита напредък. В това отношение са важни няколко констатации, посочени в Доклада. Инвестициите по Програмата са подчертани като инструмент за подобряване на системата за обмен на информация от различни регистри. Отчита се приносът на ОПДУ за въвеждане на нови електронни услуги, за постигане на известно подобрение в развитието на електронното управление, предимно при предоставянето на услуги за предприятията, за подобряване на качеството на публичните услуги чрез стандартизация и унификация на процедури¹⁶. Приносът на ОПДУ се отбелязва и по отношение на напредъка по реформата за подобряване на ефективността на съдебната система, предимно свързано с усилията за възстановяване на баланса в натовареността на

¹⁵ Работен документ на службите на Комисията, Доклад за България за 2020 г., <https://www.minfin.bg/bg/867>

¹⁶ Пак там, с. 72

съдилищата, осигуряването на онлайн достъп до публикувани съдебни решения, стимулиране и популяризиране на алтернативните методи за решаване на спорове.¹⁷

Докладът за България от 2023 г.¹⁸ потвърждава констатациите за ниските нива на цифровизация на публичните услуги, общата ефективност и цифровата трансформация на администрацията, които остават под средните за ЕС. Сред основните предизвикателства пред правосъдната система са посочени изоставането на процеса на цифровизация, ниското доверие и недостатъчната информация, която да позволява оценка на ефективността на системата.¹⁹

За целите на анализа, трябва да се отбележи, че доколкото разглежданите доклади съдържат и констатират положителен напредък в областите, свързани с публичната администрация и съдебната система, то тези констатации са ясно обосновани с инвестициите по ОП „Добро управление“. Неслучайно е артикулиран и изводът, че подобренията в публичната администрация и електронното управление са в голяма степен зависими от подкрепата на ЕС. По отношение на останалите констатации, трябва да се има предвид, че не малка част от проектите, респективно електронните услуги, са завършени в края на 2023 година и техните ефекти ще станат видими в следващата година.

Верифициране на работните хипотези

Представените по-горе наблюдения, свързани с ролята на ОПДУ за напредъка на България в изпълнението на ключови реформи в администрацията и съдебната система, са основание за положителна оценка на въздействието от изпълнението на Програмата от гледна точка на целите на Стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“. При възприемането на тази оценка следва да се направят две основни уточнения:

- Приносът и въздействието на Програмата се отчитат и оценяват в общата рамка на подкрепа от ЕС за България за периода 2014 – 2020 г., като се взема предвид както дела на ОПДУ в общата финансова рамка, така и синергичното въздействие на различните инвестиции по други секторни програми;
- Нееднозначните оценки на напредъка в различни ключови области като цифровизация, административен капацитет и качество на съдебната система са демонстрация на силната зависимост на ефектите от изпълнението на Оперативната програма от редица фактори, свързани със законодателната среда, инициатива и подкрепа за реформи, политически и икономически дисбаланси.

¹⁷ Работен документ на службите на Комисията, Доклад за България за 2020 г., <https://www.minfin.bg/bg/867>, с. 75

¹⁸ Работен документ на службите на Комисията, Доклад за България за 2023 г., <https://www.minfin.bg/bg/867>

¹⁹ Пак там, с. 70

За разглеждания период 2015 – 2022 г., с реализацията на финансираните по ОПДУ проекти, е постигнат безспорен напредък по отношение на броя, обхвата и качеството на предоставяните за гражданите и бизнеса публични електронни услуги, броя на потребителите на услуги, свързани с електронно управление, по отношение на трансформацията към модели на комплексно административно обслужване, прозрачността и ефективността на съдебната система. Тези постижения са основание за верификация на част от твърденията, формулирани в *Работна хипотеза 1*, а именно „съществен принос за напредъка на България по постигане на целите на Стратегия „Европа 2020“, при отчитане на размера на финансовия ресурс и планирания обхват на програмата“.

Резултатите от изпълнението и нивото на постигната промяна обаче са недостатъчни за цялостно постигане на амбицията поради редица фактори на средата извън приложното поле на Програмата – констатация, която частично верифицира консервативната оценка на нивото на „напредък в планирания времеви хоризонт“ от *Работна хипотеза 2*.

6.2. Какъв е приносът на подкрепата от ОПДУ за постигане на национални и европейски стратегически цели в областта на е-управление, на административната и съдебната реформа, и на гражданския контрол и участие в разработването, изпълнението и мониторинга на политики?

Оперативна програма „Добро управление“ е с ключова роля в общия инструментариум за осъществяване на целите в областта на е-управление, на административната и съдебната реформа, на гражданския контрол и участие в разработването, изпълнението и мониторинга на политики на национално ниво.

Амбицията на Програмата и постигнатите резултати от реализацията ѝ са с принос за изпълнение на всички ключови приоритетни области за развитие на институционалната среда, съдебната система и гражданското участие, включени в националната рамка от стратегически документи. С малки изключения, над 75% от финансовия ресурс за реализация на съответните мерки и приоритети, включени в Националната програма за развитие и в преобладаващата част от секторните стратегии, се осигурява по ОПДУ.

Резултатите от изпълнението на ОПДУ демонстрират достатъчно доказателства за необратимост на процеса на трансформация по отношение на предоставяните електронни услуги за граждани и бизнес, подобреното знание и капацитет за управление на информационната инфраструктура, положителна промяна в ефективността и качеството на обслужване на различни нива и в различни сектори на управлението. Въведените с подкрепата на ОПДУ модели и подобрения на институционалната среда обосновават очакване за жизнеспособност, бъдещо развитие и надграждане в рамките на националните системи за управление, независимо от подкрепата на ЕС.

В отговор на оценителния въпрос са формулирани две изследователски хипотези:

- ✓ *Изследователска хипотеза 1:* ОПДУ представлява основен инструмент за финансиране и изпълнение на националните и секторни стратегии в областта на електронното управление, административната и съдебната реформа, гражданския контрол и участие в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики. Приносът на Програмата е съществен и основополагащ, като извън постигнатия напредък изгражда зависимост по отношение на процеса на реформи от финансиране и подкрепа от ЕС.
- ✓ *Изследователска хипотеза 2:* ОПДУ изпълнява ролята на допълващ инструмент и хоризонтална основа за подкрепа на националните усилия за реформиране на административния сектор и съдебната система, за въвеждане на успешен модел на електронно управление и стимулиране на гражданския контрол и участие в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики. Подкрепата по ОПДУ е основа за създаването на жизнеспособни модели, които се надграждат и развиват независимо от подкрепата от ЕС.

Всяка една от тези хипотези се верифицира посредством анализ на релевантните цели на национално и секторно ниво, определени в няколко **основни стратегически документа:**

- ✓ Национална програма за развитие на България 2020;
- ✓ Национална програма за реформи (Тригодишен план за действие за изпълнение на НПР България 2020);
- ✓ Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014 – 2020 г. (СРЕУРБ) и Пътна карта към СРЕУРБ;
- ✓ Стратегия за развитие на държавната администрация 2014 – 2020 г. (СРДА) и Пътна карта за изпълнение на СРДА;
- ✓ Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система (АСПРСС) и Актуализирана пътна карта за изпълнение на АСПРСС;
- ✓ Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г. (СВЕУЕП) и Пътна карта за изпълнение на СВЕУЕП;
- ✓ Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки и План за изпълнение.

Национална програма за развитие на България 2020 (НПР)

Националната програма за развитие на България е рамков документ, който формулира визията за развитие на страната към 2020 г. като „*държава с конкурентоспособна икономика, осигуряваща условия за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на личността чрез интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж.*“ Развитието на институционалната рамка е формулирано като самостоятелен приоритет 6 „*Укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за*

гражданите и бизнеса“. Приоритетът е насочен към осигуряване на оптимална институционална среда и предоставяне на ефективни публични услуги, като необходими условия за благоприятна бизнес среда и икономически растеж. Като водещи фактори за конкурентоспособност и растеж, върху които са фокусирани политиките, са изведени електронното правителство, откритото управление и оптимизираната и добре подготвена администрация.

Приоритетът е структуриран в 5 под-приоритета, 1 от които адресира структурата и функциите на администрацията, а 4 – концепцията, визията и качеството на предоставяните административни услуги:

- ✓ Под-приоритет 6.1 Подобряване на институционалната среда;
- ✓ Под-приоритет 6.2 Администрация на знанието;
- ✓ Под-приоритет 6.3 Администрация, ориентирана към постигане на резултати;
- ✓ Под-приоритет 6.4 Администрация, ориентирана към потребителите;
- ✓ Под-приоритет 6.5 Администрация, прилагаща принципите на открито управление.

Доколко ОПДУ допринася за изпълнението на отделните под-приоритети е възможно да се прецени при преглед на съответствието на Програмата с основните области на въздействие:

Под-приоритет	Област на въздействие	ОПДУ
6.1. Подобряване на институционалната среда	Постигане на гъвкава и адаптивна структурата на администрацията, която да отговаря на динамичните промени в средата и на прилаганите политики	BG05SFOP001-2.001-0006 Създаване на единни правила за провеждане на функционални анализи по хоризонтални и секторни политики
	Развитие на отчетността и прозрачността на съдебната система	BG05SFOP001-2.001-0005 Инициативи за прилагане на 12-те принципа за добро управление от Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво на Съвета на Европа
	Разширяване на обхвата на услугите, предоставяни от частния сектор и НПО	BG05SFOP001-2.001-0008 Създаване на модели за оптимални административни структури на общините
	Реформа на областното ниво на управление	BG05SFOP001-2.001-0009 Въвеждане на принципа на споделените услуги в организацията и работата на централната администрация
	Развитие на нов модел на организация на териториалните звена на централната администрация	
	Ускоряване на процеса на децентрализация	
	Ефективно противопоставяне срещу корупцията	
	Администрация, ангажирана с опазване на околната среда	
6.2. Администрация на знанието	Развитие на система за планиране на човешките ресурси	BG05SFOP001-2.001-0004 Подобряване на ефективността на подбора на служители в държавната администрация
	Привличане и задържане в администрацията на високо квалифицирани специалисти	BG05SFOP001-2.004

	<p>Постоянно развитие и обогатяване на професионалните качества и умения на държавните служители</p> <p>Насърчаване и стимулиране мобилността на държавните служители</p>	<p>Повишаване на експертния капацитет на служителите в администрацията</p> <p>BG05SFOP001-2.006 Специализирани обучения за централната администрация</p> <p>BG05SFOP001-2.012 Развитие на аналитичния капацитет на Комисията за енергийно и водно регулиране</p> <p>BG05SFOP001-2.015-0001 Повишаване на знанията, уменията и квалификацията на общинските служители</p> <p>BG05SFOP001-2.015-0002 Провеждане на специализирани обучения за служители от държавната администрация</p> <p>BG05SFOP001-2.017 Обучения за служителите в администрацията, организирани от Института по публична администрация</p> <p>BG05SFOP001-2.019 Специализирани обучения за териториалната администрация</p>
<p>6.3. Администрация, ориентирана към постигане на резултати</p>	<p>Подобряване на управлението на административните структури и звената в тях</p> <p>Създаване на единна практика за стратегическо планиране в администрацията</p>	<p>BG05SFOP001-1.001-0003 Изграждане на статистическа база и на информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика</p> <p>BG05SFOP001-2.001-0010</p>

	Последователно развитие на резултатно ориентиран държавен бюджет	Подобряване на процеса по реализиране на политики в България BG05SFOP001-2.010
	Развитие на система за идентифициране на съществуващи и потенциални рискове в работата на администрацията	Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор BG05SFOP001-2.013 Повишаване на ефективността при транспонирането на правото на Европейския съюз в българското законодателство и публична регулация BG05SFOP001-2.023 Подкрепа за изготвянето на териториални планове за справедлив преход на осем области
6.4. Администрация, ориентирана към потребителите	Развитие на електронното управление и услугите на публичния сектор	BG05SFOP001-1.001-0002 Трансформация на модела на административно обслужване
	Оптимизиране на процеса на законотворчество и въвеждане на интелигентното регулиране	BG05SFOP001-1.001-0001 Инвентаризация на информационно-комуникационната инфраструктура за нуждите на електронното управление
	Намаляване и постепенно премахване на усложнените процедури по предоставяне на услуги	BG05SFOP001-2.001-0011 Електронна система за управление работата на администрацията на омбудсмана
	Намаляване на административната тежест в избрани приоритетни области с 20% на два етапа	BG05SFOP001-2.001-0012

Преглед на всички регулаторни режими, установени със специален закон	Изграждане на капацитет за извършване на оценка на въздействието в държавната администрация
Въвеждане на разходно ориентирани такси	BG05SFOP001-2.002 Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите
Въвеждане и утвърждаване на комплексното административно обслужване	BG05SFOP001-2.003-0001 Ефективно прилагане на правилата на ЕС за държавните помощи при предоставяне на услуги от общ икономически интерес (УОИИ)
Ориентиране към потребителите и подобряване на капацитета в системата на Министерството на вътрешните работи	BG05SFOP001-2.007 Подобряване на системата за обратна връзка от потребителите на административни услуги и повишаване качеството на административното обслужване
Осигуряване на равен достъп до административни услуги	BG05SFOP001-2.014 Развиване на капацитета за внедряване и прилагане на общата рамка за оценка (CAF) в администрациите
	BG05SFOP001-1.002-0002 Надграждане на основните системи на Агенция "Митници" за предоставяне на данни и услуги към външни системи - БИМИС 2020 (фаза 1)
	BG05SFOP001-1.007-0001 Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 2)
	BG05SFOP001-1.025-0001

Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 3)

BG05SFOP001-1.002-0003

Надграждане на Търговския регистър за интеграция с платформата за обмен на данни между Търговските регистри в ЕС, вграждане на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, интеграция с имотния регистър, единна входна точка и прехвърляне на централния регистър на особените залози

BG05SFOP001-1.002-0004

Надграждане на имотния регистър за интеграция с кадастралния регистър и предоставяне на допълнителни е-услуги

BG05SFOP001-1.002-0005

Създаване на кадастрални данни в цифров вид и развитие на електронните административни услуги на АГКК

BG05SFOP001-1.002-0008

Привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към ХЧО

BG05SFOP001-1.002-0010

Разработване на публични регистри за бюджетен и проектен контрол на електронното управление и на портал за достъп до ресурси за разработка на софтуерни системи за електронно управление

BG05SFOP001-1.002-0011

Надграждане на основните системи на НАП за предоставяне на данни и услуги към вътрешни и външни системи

BG05SFOP001-1.002-0014

Национален портал за пространствени данни (INSPIRE)

BG05SFOP001-1.002-0016

Надграждане на поддържаните от Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ регистри за периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на ППС и обучението и изпитите за придобиване на правоспособност за управление на МПС. Изграждане на нов модел на контролната дейност, основан на оценка на риска

BG05SFOP001-1.002-0018

Разработване и внедряване на електронна информационна система “Национален регистър на запорите“

BG05SFOP001-1.002-0019

Създаване на технологична среда за предоставяне на данни в реално време от Централизирания регистър на МПС на АИС на ИА АА, НАП, общинските администрации и АПИ; рефакториране на АИС КОС; реализиране на АИС ЧОД и разработване на нови електронни административни услуги

BG05SFOP001-1.002-0022

Изграждане на ГИС базирана електронна платформа "Единна информационна точка"

BG05SFOP001-1.004-0001

Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел

за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги

BG05SFOP001-1.005-0001

Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление

BG05SFOP001-1.006-0001

Създаване, надграждане и интеграция на информационни системи и регистри на НАЦИД, за подобряване на процеса по предоставяне на административни и справочни услуги

BG05SFOP001-1.008-0001

Развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и предоставяне на електронни административни услуги

BG05SFOP001-1.010-0001

Изграждане и развитие на информационните системи и регистри на КРС за подобряване на дейностите по регулиране и контрол и повишаване на качеството на административното обслужване

BG05SFOP001-1.011-0001

Изграждане на Единна информационна система (ЕИС) за нуждите на Комисията за финансов надзор

BG05SFOP001-1.013-0001

Разработване и прилагане на Референтна архитектура за оперативна съвместимост (РАОС) и на Информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)

		<p>BG05SFOP001-1.013-0002 Облачни е-услуги за администрацията</p> <p>BG05SFOP001-1.014-0001 Развитие на информационната система и публичния регистър на Комисията за защита на конкуренцията</p> <p>BG05SFOP001-1.015-0001 Разработка и внедряване на система за е-архивиране</p> <p>BG05SFOP001-1.016-0001 Оптимизация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ</p> <p>BG05SFOP001-1.017-0001 Създаване, надграждане и обединяване на електронни регистри на Националния център за информация и документация (НАЦИД) в областта на висшето образование</p> <p>BG05SFOP001-1.020-0001 Развитие и въвеждане на Архитектурата на НОИ за процесите, свързани с парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания</p> <p>BG05SFOP001-1.024-0001 Изграждане на национално решение за електронен обмен на социално осигурителна информация EESSI</p> <p>BG05SFOP001-1.029-0001</p>
--	--	--

		Разработване на електронни административни услуги и внедряване на допълнителни функционалности в автоматизирани информационни системи в МВР
6.5. Администрация, прилагаща принципите на открито управление	Предоставяне на пълен достъп до информация, за събирането и генерирането на която, са използвани публични средства („open data”)	BG05SFOP001-2.001-0001 Подобряване на процесите, свързани с предоставянето, достъпа и повторното използване на информацията от обществения сектор
	Укрепване на гражданското общество и повишаване на ефективността на обществените консултации	BG05SFOP001-2.001-0002 Администрацията и гражданското общество - партньорство в управлението
	Увеличаване на прозрачността на институциите	BG05SFOP001-2.011 Усъвършенстване на концесионната политика
	Повишаване на прозрачността на бюджетното прогнозиране, планиране и изпълнение	

Видно от горната таблица, инструментариумът на ОПДУ адресира всички под-приоритети на Приоритет 6 на НПП. Индикативният общ финансов ресурс за изпълнението на приоритета е 358 млн. лв., от които 53.8 млн. лв. е национално финансиране и 304.9 млн. лв. – европейски средства. В НПП са посочени няколко индикатора, които измерват напредъка по изпълнение на приоритета:

- дял от основните обществени услуги за гражданите, напълно достъпни онлайн;
- дял от основните обществени услуги за предприятията, напълно достъпни онлайн;
- дял от населението, използващо услугите на електронното правителство;
- дял от предприятията използващи услугите на електронното правителство.

Напредъкът по изпълнение на тези индикатори е разгледан при анализа на приноса на ОПДУ за постигане на националните цели по Стратегия „Европа 2020“²⁰. Резултатите от изпълнението на Оперативната програма, фокусът и обхватът на инвестиции обосновават безспорния принос на ОПДУ. От друга страна разпределението на източниците на финансиране на Националната програма, а именно 85% - европейско и 15% - национално финансиране, е демонстрация на значимото обвързване на провеждането на реформите с достъп до европейски средства.

Национална програма за реформи (Тригодишен план за действие за изпълнение на НПП България 2020)²¹

Тригодишният план за действие за изпълнение на НПП за периода 2018 – 2020 г. включва мерки за съответния период в изпълнение на всички под-приоритети по Приоритет 6 на стойност 436 644 973 лв. По отношение на източниците на финансиране, извън средствата за изграждане на комуникационна свързаност на всички администрации, които възлизат на над 303 000 000 лв., над 74% от финансирането на планираните мерки се осигурява с подкрепата на ОПДУ (частично от ОПАК) и 25% - споделено от ОПДУ и Държавния бюджет.

Актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г. (СРЕУРБ) и Пътна карта към СРЕУРБ²²

Визията на Република България в областта на електронното управление до 2023 г., съгласно СРЕУРБ обединява няколко елемента:

- Трансформация на модела на предоставяне на електронни административни услуги, ориентирани към потребителя, чрез промяна на технологичните и административни

²⁰ с. 27 от Доклада, Дял на гражданите, използващи услугите на електронното управление

²¹ Тригодишен план за действие за изпълнението на Националната програма за развитие: България 2020 в периода 2018 – 2020 г., <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=765>

²² Актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г., <https://e-gov.bg/wps/portal/agency/strategies-policies/e-management/strategic-documents>

процеси, които стоят зад тях, с резултат намаляване на административната тежест за гражданите и за бизнеса;

- Изграждане на модерна цифрова администрация;
- Високо ниво на мрежова и информационна сигурност;
- Високо качество на поддръжка на споделените ресурси на е-управлението.

Целта е до 2023 г. да е постигната необратима цифрова трансформация на държавната администрация в Република България. Без претенции за изчерпателно изброяване на предвидените в Стратегията мерки и действия за постигане на визията, следва да се посочват няколко специфични цели с хоризонт 2023 г., които очертават рамката за въздействие: осигуряване на оперативна съвместимост на информационните ресурси по подразбиране; осигуряване на надеждност и мрежова и информационна сигурност на информационните ресурси на е-управление; осигуряване на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление; оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default); улесняване на взаимодействието и изграждане на доверие между потребителя и администрациите, публичните институции, лица, осъществяващи публични функции и организации, предоставящи обществени услуги; трансгранично електронно административно обслужване.

Приложното поле на Стратегията е изцяло транспонирано в рамката от интервенции на ОПДУ. Актуализираната Пътна карта за изпълнение на Актуализираната СРЕУРБ включва 90 мерки, разпределени в 2 стратегически и 6 специфични цели с период на изпълнение 2019 – 2023 г. Над 75% от тях са предвидени за финансиране по ОП „Добро управление“.

Финансираните проекти в изпълнение на СРЕУРБ включват:

- BG05SFOP001-1.001-0001 Инвентаризация на информационно-комуникационната инфраструктура за нуждите на електронното управление с обхват въвеждане на Адаптирана методика за инвентаризация на ИКИ ресурсите на централните, областните и общинските администрации, информационна система за одит и регистър на информационните ресурси.
- BG05SFOP001-1.004-0001 Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги – постиженията на проекта са в най-голяма степен свързани с въвеждане на модела на комплексно административно обслужване и намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса, чрез изграждане на система за управление на електронни форми и надграждане на функционалностите на различните модули на Единния модел за електронно управление – електронна автентикация, електронно връчване, електронно плащане, система за регистров обмен,

разработване на форми за електронни услуги и интеграция на информационните системи на структури на държавната администрация с хоризонталните системи на електронното управление и др.

- Процедура BG05SFOP001-1.002 „Приоритетни проекти в изпълнение на Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2016-2020 г.“ – По процедурата са финансирани проекти за развитие на институционалната архитектура, информационните регистри и електронните услуги на Агенция Митници, Агенция по вписванията, АГКК, ДАЕУ, ИА АА, МВР, Министерство на правосъдието, МТИТС, НСИ и НАП.

Стратегия за развитие на държавната администрация 2014 – 2020 г. (СРДА) и Пътна карта за изпълнение на СРДА²³

Рамката на Стратегията обединява няколко стратегически цели в областта на развитието на администрацията:

- Стратегическа цел 1. Ефективно управление и върховенство на закона включва следните области на действие: създаване на устойчива нормативна рамка; засилване на контрола за изпълнение на законите и ограничаване на средата за нерегламентирани и корупционни практики; усъвършенстване на планирането и на програмното и ориентирано към резултатите бюджетиране; подобряване на институционалната структура; подобряване на координацията и структурата на администрацията на местно ниво; подобряване на работата на контролните, регулаторни и приходни органи; въвеждане на системи за управление и контрол на качеството в централната и местна администрация.
- Стратегическа цел 2. Партньорско управление с гражданите и бизнеса, с области на действие: ефективен диалог с гражданите, техните организации и средствата за масово осведомяване; подобряване на процесите по предоставяне на услуги; установяване на партньорство за по-добра бизнес среда - работещ механизъм за недопускане на нарастването на регулаторната и административната тежест.
- Стратегическа цел 3. Открито и отговорно управление с мерки в следните области: подобряване на обмена на данни и информираността на обществото, отваряне на данни; усъвършенстване на мониторинга и оценката на провежданите политики; засилване на отговорността на ръководителите и служителите и спазване на етични стандарти; инициативи за екологично отговорна администрация.
- Стратегическа цел 4. Професионално и експертно управление, която се постига чрез: оценка и планиране на потребностите от служители; подобряване на

²³ Стратегия за развитие на държавната администрация 2014 – 2020 г. (СРДА) и Пътна карта за изпълнение на СРДА, <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/103>

подбора; политики за кариерно развитие; подобряване на уменията; подобряване на капацитета за участие в процеса за вземане на решения в ЕС и изпълнение на ангажиментите на България; развитие на звената за човешки ресурси и въвеждане на нови технологии в работата.

Изпълнението на ОПДУ допринася за постигането на всички цели по Стратегията, като подкрепя проекти, свързани с подобряване на системите за управление на различни нива в централната и териториалните администрации, въвеждане на електронни услуги и електронно управление, подобряване на качеството и ефективността на административното обслужване, намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса, стимулиране на участието на гражданите и бизнеса в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на публични услуги, качеството и експертизата на работната сила в държавната администрация.

Ключови за изпълнението на Стратегията са проекти, финансирани по ОПДУ, като:

- BG05SFOP001-1.001-0002 Трансформация на модела на административно обслужване – проектът адресира базисни аспекти на трансформацията на модела на административно обслужване, вкл. подобряване на вътрешно административните системи за достъп до над 60 регистри, използвани от администрацията, пълен преглед на съществуващите административни режими, услуги, масиви и регистри, реформа на съществуващия модел на организация и поддържане на регистрите, анализ и идентифициране на услуги от типа „епизоди от живота“ и „бизнес събитие“, унифициране и стандартизация на услуги, предоставяни от общините.
- BG05SFOP001-2.001-0001 Подобряване на процесите, свързани с предоставянето, достъпа и повторното използване на информацията от обществения сектор – с изпълнението на проекта се изгражда портал за отворени данни с включени 540 публични организации и платформа за достъп до обществена информация.
- BG05SFOP001-2.001-0002 Администрацията и гражданското общество - партньорство в управлението с фокус върху подобряване на механизмите за взаимодействие между администрацията и гражданското общество, актуализация на Портала за обществени консултации, анализ на добри практики и механизми за насърчаване на гражданската активност.
- BG05SFOP001-2.002-0001 Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите и BG05SFOP001-2.014-0001 Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в българската администрация – в рамките на двата проекта, моделът CAF е въведен в 94 администрации, проведена е комуникационна кампания за популяризиране на модела, разработена е методическа основа за внедряване на модела в администрациите и оценка на неговото прилагане.
- BG05SFOP001-2.007-0001 По-високо качество на административното обслужване чрез въвеждане на по-високи стандарти и подобряване на системата за обратна връзка от потребителите, насочен към разработване на нови и актуализация на съществуващи стандарти за качество на административното

обслужване, разработване на отчетни форми и методология за измерване и проучване на удовлетвореността на потребителите, ръководство за изготвяне на Харта на клиента, подобряване използването на мобилни и стационарни телефони при предоставяне на административни услуги.

- BG05SFOP001-2.010 Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор – с проектът се анализират и утвърждават добри практики в областта на финансовото управление и контрол, и вътрешния одит в публичния сектор.
- BG05SFOP001-2.015-0001 Повишаване на знанията, уменията и квалификацията на общинските служители- реализираният от НСОРБ проект обхваща над 5 800 общински служители в присъствени и над 1000 – в дистанционни обучения; проведени са 15 обучения за обучители; разработени са 20 обучителни модула.
- проекти за укрепване на капацитета на национални обучителни институции и проекти за повишаване на професионалната компетентност на служителите в държавната администрация.

Показателни за приноса на ОПДУ по отношение на цялостната реализация на Стратегията са планираните мерки и разпределението на ресурсите в Пътната карта за изпълнение на СРДА 2015 – 2020 г., в която за всички мерки, за осъществяването на които е необходим финансов ресурс (възлизащ общо на 124 415 000 лв.), посоченият източник на финансиране е ОП „Добро управление“.

Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Актуализирана пътна карта за изпълнение на АСПРСС²⁴

Общата цел на Стратегията е да надгради усилията за модернизация на съдебната власт и да завърши реформата ѝ като:

- Постигне действени гаранции за независимост на съда и съдебната власт;
- Осигури добро управление на органите на съдебната власт и висока ефективност на тяхното функциониране;
- Разгърне потенциала на човешкия ресурс на съдебната власт и гарантира високата мотивация, компетентност и социална отговорност на съдиите, прокурорите и следователите;
- Реализира модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи;
- Осигури пълноценно право на справедлив процес на всеки гражданин и ефективна защита на правата на човека.

Амбициите за изпълнение на съдебната реформа са формулирани в 6 стратегически цели:

²⁴ Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Актуализирана пътна карта за изпълнение на АСПРСС, <https://justice.government.bg/home/index/9888d99d-1602-493e-a167-7491ede8543b>

- ✓ Стратегическа цел 1: Гарантиране независимостта на съда и на другите органи на съдебната власт, чрез ефективни мерки срещу корупцията, политически и икономически натиск и други зависимости, вкл. преодоляване на институционалните причини за неправомерно влияние върху и чрез Висшия съдебен съвет, подкрепа на съдийското самоуправление, мерки за превенция на корупцията в съдебната власт и превенция на корупцията в съдебната власт.
- ✓ Стратегическа цел 2: Човешкият капитал на съдебната власт – основен ресурс и фокус на реформата, което включва реформа на юридическото образование, гарантиране на доверието в конкурсите за назначаване и повишаване на магистрати, повишаване на качеството на дейността на Националния институт за правосъдие, ефективни атестации, въвеждане на принципите на справедливия процес в дисциплинарните производства спрямо магистрати, предвидими правила за определяне на възнаграждението, проучвания на мненията на съдиите, прокурорите и следователите по въпросите на администрирането на съдебната власт.
- ✓ Стратегическа цел 3: Ефективно администриране на съдебната власт, вкл. изграждане на капацитет за изследвания, свързани с управлението и работата на органите на съдебната власт, регулиране на натовареността на магистратите и на структурите на съдебната власт, въвеждане на програмно бюджетиране и инструменти за дългосрочно планиране, електронно правосъдие.
- ✓ Стратегическа цел 4: Модерна и ефективна наказателна политика, чрез актуализация на регулаторната среда, реформа и развитие на органите по разследването, подобряване на ефективността на прокуратурата, специализираната прокуратура и съд, капацитет за осигуряване на експертизи, пенитенциарна реформа.
- ✓ Стратегическа цел 5: Гаранции за върховенството на закона, защитата на правата на човека, достъпа до правосъдие и хуманността на правосъдието, вкл. осигуряване на институционален капацитет за ефективна съдебна защита на правата на човека, въвеждане на пряката конституционна жалба след гражданска и експертна дискусия, развитие на системата на правната помощ, оценка и промяна на системата от съдебни такси, въвеждане и популяризиране на подходите на възстановително правосъдие, система на детското правосъдие, насочена към превенция, осигуряване на ефективна защита и хуманни корективни мерки.
- ✓ Стратегическа цел 6: Повишаване на доверието към съдебната власт чрез обществено участие и прозрачност, вкл. повишаване на прозрачността на процеса на избор, работа и отчетност на ВСС, осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели, превръщане на бюджетната процедура в инструмент за прозрачност и обществен контрол, засилване на прозрачността на съдебната власт и на диалога с гражданите.

Видно от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната СПРСС, ОПДУ адресира приоритетни мерки по всяка една от стратегическите цели. С особена значимост се оценява приноса на Програмата за напредъка по въвеждане на електронно правосъдие, респективно за постигане на Стратегическа цел 3 Ефективно администриране на съдебната власт. Постиженията в тази област са свързани с внедряването на Единна информационна система на съдилищата, която обхваща различни функционални модули за организиране на процесите по управление на делата и свързаните с тях процесуални действия, позволява достъп до външни системи и регистри, гарантира прозрачност и проследимост на съдебните дела, позволява воденето на електронни дела. Подкрепящата среда за електронно правосъдие, която се реализира с подкрепата на ОПДУ е с фокус върху подобряване и улесняване на достъпа на гражданите до електронни услуги и е-правосъдие, чрез внедряване на единна система - обединен портал в Сектор "Правосъдие" и осигуряване в реално време на централизиран и оторизиран достъп до електронно съдържание и до унифицираните интернет страници на съдилищата.

ОПДУ подкрепя реализацията на проекти за оптимизация на вътрешните процеси чрез реформа в структурите, процедурите и организацията на съдебната система, включително за развитие и разширяване на прилагането на алтернативни способности за разрешаване на правни спорове, за разработване и прилагане на адекватни правила и процедури за назначаване, атестиране и кариерно развитие на магистратите и съдебните служители, за разширяване обхвата и подобряване на качеството на обучението в съдебната система.

В Актуализираната Пътна карта за изпълнение на АСПРСС е посочен общ индикативен ресурс, който се очаква да бъде осигурен по ОПДУ в размер на 10 000 000 лв. Следва да се има предвид, че в съответствие с принципите на интегрираното планиране, посоченият в Актуализираната пътна карта за изпълнение на АСПРСС финансов ресурс не остойността мярката по Специфична цел 3 „Устойчиво повишаване на качеството на дейността на НИП и утвърждаване на достиженията му“ по Стратегическа цел 2 и Специфична цел 5 „Електронно правосъдие“ по Стратегическа цел 3. Те се финансират съответно чрез Плана за действие на НИП²⁵ и чрез Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2014 – 2020 и Пътната карта за изпълнение на Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 г. – 2020 г.²⁶ Финансовият ресурс по ОПДУ, е насочен към реализирането на мерки по следните специфични цели:

- ✓ преодоляване на институционалните причини за неправомерно влияние върху и чрез Висшия съдебен съвет;

²⁵ Специфична цел 3 „Устойчиво повишаване на качеството на дейността на НИП и утвърждаване на достиженията му“

²⁶ Специфична цел 5 „Електронно правосъдие“

- ✓ провеждане на систематична политика за превенция на корупцията в съдебната власт;
- ✓ реформа на юридическото образование и стажовете като гаранция за висока входяща квалификация и мотивация на човешкия капитал на съдебната власт;
- ✓ въвеждане на промени в процеса на атестиране - ефективни атестации, основани на еднакъв комплексен стандарт, който оценява в дълбочина всички аспекти от работата на съдията, прокурора, следователя;
- ✓ въвеждане на принципите на справедливия процес в дисциплинарните производства спрямо магистрати;
- ✓ управление основано на знанието – капацитет за изследвания, свързани с управлението и работата на органите на съдебната власт;
- ✓ бюджетът на съдебната власт - инструмент за ефективно управление, отчетност и реформа;
- ✓ въвеждане на инструменти за дългосрочно планиране;
- ✓ развитие на отделните институции на съдебната власт;
- ✓ актуализация на наказателната политика;
- ✓ модернизирание и усъвършенстване на уредбата и организация на експертизите;
- ✓ пенитенциарна реформа;
- ✓ ефективна съдебна защита на правата на човека;
- ✓ развитие на системата на правната помощ ;
- ✓ съдебни такси - оценка на системата от съдебни такси и анализ на възможните промени;
- ✓ осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели;
- ✓ засилване на прозрачността на съдебната власт и на диалога с гражданите.

Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г. (СВЕУЕП) и Пътна карта за изпълнение на СВЕУЕП²⁷

Стратегията поставя рамката на целите на електронното управление в сектор „Правосъдие“, като предоставяне на висококачествени, икономически ефективни и леснодостъпни електронни административни услуги и достъп до правосъдие, ориентирани към гражданите и бизнеса. Ключовите измерения на електронното управление в сектора са свързани с използване на електронни документи; широк обществен електронен достъп до информация; използване на електронна идентичност и електронен подпис, предоставяне на комплексни административни услуги по електронен път, облекчен достъп до правосъдие и услуги за гражданите и бизнеса, подобряване на ефикасността и ефективността на администрацията, повишаване на прозрачността и

²⁷ Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г. (СВЕУЕП) и Пътна карта за изпълнение на СВЕУЕП, <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/99>

отчетността, намаляване на корупцията, създаване на възможност за участие на структурите на гражданското общество в управлението.

Пътната карта за изпълнение на СВЕУЕП по същество представлява план за действие с хоризонт до 2020 г., който предвижда поредица от мерки, разпределени в 5 стратегически цели:

- ✓ Стратегическа цел 1: Изграждане на оперативен капацитет за осигуряване на процесите на поэтапно въвеждане и прилагане на е-правосъдие в сектор „Правосъдие“;
- ✓ Стратегическа цел 2: Надеждна и сигурна е-комуникация между органите на съдебната и изпълнителна власт, граждани и бизнес. Централизиране на ресурсите чрез използване на държавния хибриден облак;
- ✓ Стратегическа цел 3: Равнопоставен и максимално близък до гражданите и бизнеса достъп по електронен път до е-правосъдие и е-управление и превръщането му в предпочитан пред традиционния, ползващ документи на хартиен носител;
- ✓ Стратегическа цел 4: Оперирание с електронно съдържание от страна на магистрати и служители чрез преминаване от използването и воденето на документи и дела на хартиен носител към електронни такива и нормативно обезпечаване за тяхното използване в съответствие с приетите стратегически документи в сектора;
- ✓ Стратегическа цел 5: Достъп и комуникация между регистрите само по електронен път при предоставяне на гражданите и бизнеса на комплексно административно обслужване.

Включените в Пътната карта мерки са планирани за финансиране основно по ОП „Добро управление“, което е показателно за ролята на Програмата за цялостното изпълнение на Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектора. Общото индикативно финансиране по ОПДУ по всички стратегически цели на СВЕУЕП 2014-2020, е в размер на 34 923 800 лв.²⁸ Със средства от държавния бюджет са предвидени за финансиране единствено мерките, свързани със структуриране на специализирано звено за централизирана координация и изпълнение на политиката по е-правосъдие и звено във ВСС за изграждане и поддържане на ИТ инфраструктурата, информационните системи и услуги. Финансовият ресурс по ОПДУ, е насочен към реализирането на следните мерки:

- ✓ технологични, обучителни и организационни средства за изпълнение на разработени вътрешни правила и политики за ползване на информационните

²⁸ Пътна карта за изпълнение на Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г., <https://www.eufunds.bg/sites/default/files/2018-11/e-justiceRM.pdf>. Финансирането по мерките в обхвата на Стратегическа цел № 5. Достъп и комуникация между регистрите само по електронен път при предоставяне на гражданите и бизнеса на КАО, се осъществява по Приоритетна ос 1 „Административно обслужване и добро управление“.

ресурси в системата на правосъдието, в съответствие със ЗЕУ, Наредбата за общите изисквания за оперативна съвместимост и информационна сигурност и съобразно залежалите правила и стандарти в Стратегията за развитие на електронно управление в Република България 2014 – 2020. и Пътната карта за нейното изпълнение;

- ✓ поетапно ресурсно обезпечаване на структурите в съдебната власт с необходимите технически средства и системен софтуер за реализиране на е-правосъдие;
- ✓ инвентаризация и анализ на състоянието на ИТ и комуникационната инфраструктура, информационните системи и услуги на системата на правосъдието;
- ✓ доразвитие на виртуалната частна мрежа, обхващаща сградите на сектора, гарантираща надежден и сигурен обмен на информация за структурите в системата на правосъдието;
- ✓ поетапна миграция на съществуващите разпределени ресурси, системи и услуги на структурите в СП към ХЧО за електронно управление;
- ✓ поетапно провизиране на нови системни и приложни услуги върху хибридният частен облак (ХЧО) за нуждите на структурите в системата на правосъдието;
- ✓ сигурни и надеждни канали за достъп (мобилен и стационарен интранет достъп) до е-услуги и е-правосъдие за граждани, както и на служители и магистрати за работа в електронна среда;
- ✓ доразвитие и централизиране на порталите в системата на правосъдието за достъп на граждани до информация, е-услуги и е-правосъдие;
- ✓ анализ на нормативната уредба, съществуващите технологични процеси, средствата за събиране и обобщаване на статистическа информация. Анализ на инициативите в областта на e-justice и съществуващите стратегически и нормативни документи на европейско ниво;
- ✓ изграждане на Единна Информационна Система на съдилищата (ЕИСС) и обучение на магистрати и служители за опериране със системата;
- ✓ редизайн на АИС в МП и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити с цел преминаването към използване и обмен само на електронни документи и електронно съдържание в сектора и обучение на служителите за работа с електронни документи;
- ✓ редизайн на УИС-2 в Прокуратурата на Република България (ПРБ) с цел преминаване към използване на електронни документи в рамките на ПРБ и между ПРБ и др. държавни институции. Предоставяне на електронни услуги и информация за граждани. Обучение на магистрати и служители за работа с електронни документи;
- ✓ доразвитие на Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП) и предоставяне на публичен достъп до информация в ядрото на системата, свързан с инициативата Open Data, както и при предоставянето на КАО;

- ✓ изграждане на средства за видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебно и съдебно производство; трансгранично сътрудничество в правораздаването;

В следствие мерките за изпълнението стават част от Актуализираната Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г., Актуализирана Пътна карта за изпълнение на Актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г. приети с Решение № 546 на Министерския съвет от 18 септември 2019 г.. С актуализирането на Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г.²⁹, мерките, предвидени за сектор „Правосъдие“ са интегрирани в общата рамка на целите за развитие на електронното управление, като по този начин се гарантира координация и съвместимост на отделните стратегически документи. Изборният в Актуализирана пътна карта подход за интегриране и систематизиране на мерки, които досега са били част от други (включително секторни) пътни карти, е за постигане единна визия за реализирането на електронно управление, насочено към гражданите и бизнеса. Този подход има за цел да бъде сведена до минимум (или дори елиминирана) възможността за самостоятелни решения, които не са обвързани концептуално с Архитектурата на електронното управление, Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление и Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни услуги.

Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки за периода 2014 – 2020 г. и План за изпълнение³⁰

Основната цел на Стратегията е повишаване на ефективността и законосъобразността при възлагането на обществени поръчки, за постигането на която са определени 5 области на въздействие: законодателство и неговото прилагане, публичност и прозрачност на обществените поръчки, укрепване на административния капацитет и професионализма в сектора и контролна система. Повишаването на публичността и прозрачността чрез въвеждане на изцяло електронни методи и средства при възлагане на обществените поръчки е една от подцелите към областите на въздействие. Въвеждането на изцяло електронен модел на възлагане на обществените поръчки е обвързано със създаването на национален модел и развитие на портала за обществени поръчки. Националната стратегия и Планът към нея не съдържат прогноза за необходимия финансов ресурс и възможните източници на финансиране на предвидените мерки. Ролята на ОПДУ в изпълнението на Стратегията и нейните

²⁹Актуализирана Пътна карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2019 - 2023 г., <https://e-gov.bg/wps/portal/agency/strategies-policies/e-management/strategic-documents>

³⁰ Национална стратегия за развитие на сектора Обществени поръчки в България за периода 2014 – 2020 г. и План за изпълнение, <https://www2.aop.bg/#>

приоритети се оценява на база реализирани проекти, съфинансирани по оперативната програма.

В рамките на подкрепата по ОПДУ са реализирани 3 проекта, свързани с развитие на административния капацитет на Агенцията по обществени поръчки за: подобряване на ефективността на процедурите за предварителен контрол, разработване внедряване и поддръжка на Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“, цялостен преглед и оценка на системата за обществени поръчки в България. Общият размер на подкрепата по Програмата по трите проекта възлиза на 9 055 507,98 лв. Инвестициите са с принос по четири от петте приоритетни области на въздействие в сектора на обществените поръчки: прилагане на законодателството, публичност и прозрачност на обществените поръчки, укрепване на административния капацитет и професионализма в сектора, подобряване на контролната система.

Основните ефекти от изпълнението на проектите по отношение на целите на секторната стратегия се измерват най-вече с пълната дигитализация на цикъла на обществените поръчки чрез напълно функционираща централизирана информационна система за електронни обществени поръчки и с превенцията на незаконосъобразни практики при прилагане на нормативната уредба, чрез подобряване на механизмите за предварителен контрол и улесняване на достъпа на възложителите до информация за добри примери и стандартизирани образци на документи за възлагане на поръчки.

Верифициране на работните хипотези

Прегледът на основните документи, които формират стратегическата рамка в областта на развитието на административния капацитет, електронното управление и качеството на съдебната система налага извода за доминиращата роля на ОП „Добро управление“, както по отношение на планирането и изпълнението на стратегии за адресиране на предизвикателствата, така и при осигуряване на необходимите ресурси и инвестиции. Националната програма за развитие и преобладаващата част от националните секторни стратегии планират и реализират постигането на целите за развитие на администрацията, съдебната система и електронното управление с доминиращо финансиране от страна на ЕСФ и в частност ОП „Добро управление“. С малки изключения, над 75% от финансовия ресурс за реализация на мерките и приоритетите в разглежданите национални стратегически документи се осигуряват по оперативната програма. В този смисъл изследването потвърждава частично формулираната *Работна хипотеза 1* за ОПДУ като „*основен инструмент за финансиране и изпълнение на националните и секторни стратегии в областта на електронното управление, административната и съдебната реформа, гражданския контрол и участие в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики.*“

Разглежданият период на инвестиции действително се характеризира със значителна зависимост от наличието на европейски средства за постигане на националните цели за укрепване на административния капацитет, ускоряване на

процесите на дигитализация, реформата в съдебната система и подобряването средата за развитие на гражданското общество.

Към втората част от формулираната *Работна хипотеза 1* „Приносът на Програмата е съществен и основополагащ, като извън постигнатия напредък изгражда зависимост по отношение на процеса на реформи от финансиране и подкрепа от ЕС“ обаче следва да се подходи резервирано. Анализът на ролята на ОПДУ за постигане на националните цели в областта на е-управление, административната и съдебната реформа, гражданския контрол и участие в разработването, изпълнението и мониторинга на политики демонстрира достатъчно доказателства за необратимост на процеса на трансформация по отношение на предоставяните електронни услуги за граждани и бизнес, подобреното знание и капацитет за управление на информационната инфраструктура, свързана с публични услуги. Интервенциите по ОПДУ следват генералните и специфични „теории на промяната“, заложили в стратегическите и програмни документи на национално ниво и реализират инвестиции в изграждането на капацитет на различни нива и в различни сектори на управлението. По същество инвестициите в капацитет (технологичен, експертен и инструментален) в голяма степен гарантират устойчивост на постигнатите резултати, включително кумулиране на допълнителни ефекти в дългосрочен план. В този смисъл, въведените с подкрепата на ОПДУ модели и подобрения на институционалната среда обосновават очакване за жизнеспособност и бъдещо развитие и надграждане в рамките на националните системи за управление, независимо от подкрепата на ЕС.

Фактори на външната среда, които са повлияли върху ОПДУ

Поредица от външни фактори оказват влияние върху изпълнението на Програмата. В периода 2020-2023 са безпрецедентната пандемия от Covid-19, военният конфликт в Украйна, политическите кризи и честата смяна на правителства (общо 6 правителства от май 2021 до юни 2023 година), нарастващата инфлация, която към юли 2022 достига двуцифрени стойности (10,5%), като в следващите месеци постъпателно нараства, достигайки 16,5% през март 2023. Паралелно с това е налице и увеличение на заплащането за труд с около 10% годишно и др. Пандемията от Covid-19 се отрази на работата на отделните институции, оказва влияние върху изпълнението на проектите и прекъсна веригите на доставка в много сектори. Сред преките ефекти от пандемията върху изпълнението на проектите по ОПДУ е спирането на обученията и публичните събития за определен период от време, като по този начин пандемията е допринесла за затруднение в диалога и разпространението на информация (основно чрез възпрепятстване на организацията на публични събития) и разпространение на резултатите от проектите, макар и в оперативен порядък работата да е извършвана онлайн, което е осигурило безпрепятствено управление на Програмата. Едновременно с това ОПДУ и останалите програми са осигурили бързо преразпределение на приноса от Европейските структурни и инвестиционни фондове чрез прехвърляне на средства между оперативните програми 2014-2020 г. за подкрепа на мерки за минимизиране на

отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. С разпоредбата на чл. 2 на Регламент 2020/558 е дадена възможност на държавите членки да прехвърлят наличните за програмиране за 2020 г. финансови средства по цел „Инвестиции за растеж и работни места“ между Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Кохезионния фонд (КФ), така че да се осигури допълнителна гъвкавост на държавите членки за преразпределяне на средствата с цел предоставяне на съобразени с конкретните условия мерки за противодействие на кризата, засягаща общественото здраве. Министерският съвет приема Решение № 256 от 14 април 2020 г. за даване на съгласие за преразпределение на приноса от Европейските структурни и инвестиционни фондове чрез прехвърляне на средства между оперативните програми 2014-2020 г. за подкрепа на мерки за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. В съответствие с решението от ОПДУ са прехвърлени 105 000 000 лева към Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Това от своя страна води до промяна на целевите стойности на индикаторите на програмата, поради намаляване на ресурса и невъзможност предварително планираните стойности на индикаторите да бъдат постигнати.

Друг фактор, който съществено влияе върху изпълнението на програмата е свързан с нормативната рамка, която трябва да осигури законосъобразност на финансираните процедури. Важна стъпка в тази посока са промените в Закона за електронното управление³¹, чрез които се определя, че дейностите по системна интеграция³² се осъществяват от „Информационно обслужване“ АД. Компанията е определена да изпълнява ролята на публичен възложител. С РМС 727/5.12.2019 г. са определени административните органи, които при изпълнението на своите функции, свързани с дейности по системна интеграция, следва да възлагат изпълнението на тези дейности на „Информационно обслужване“ АД. Това променя цялостно начина на изпълнение на договорите по ОПДУ, изпълнявани от институциите, които предвиждат изграждане на информационни и комуникационни системи. Тъй като въведената промяна не е в съответствие с правилата за държавна помощ, това води до невъзможност за финансиране на мерки, предвидени за подкрепа от ОПДУ и част от проектите са прекратени или отпада възможността за финансирането им по програмата.

Националната схема за електронна идентификация, предвидена в Закона за електронната идентификация, не е изградена, което ограничава достъпа на гражданите и бизнеса до ЕАУ, в т.ч. и трансгранични такива. Действащата нормативна уредба в Република България предвижда, че лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ са длъжни да осигурят възможност на гражданите и организациите при заявяването на ЕАУ да се

³¹ Доп. - ДВ, бр. 102 от 2019 г. в сила от 29.11.2019 г.

³² които включват предоставянето на услуги по изграждане, поддържане, развитие и наблюдение на работоспособността на информационните и комуникационните системи, използвани от административните органи, както и дейности, които осигуряват изпълнението на тези услуги

идентифицират по реда на Закона за електронната идентификация (ЗЕИ) или чрез средства за електронна идентификация, определени с решение на Министерския съвет, издавани и поддържани от административни органи. Не е извършена промяна в Административния регистър с оглед вписването на средствата на електронна идентификация и тяхното ниво на осигуреност в специално създадено за целта поле.

Политическата нестабилност в България (2020-2023) в края на изпълнение на програмата се характеризира с честа смяна на правителства (редовни и служебни). По този начин често приемствеността в техните действия и политики са прекъснати, което води до забавяне на изпълнението на проектите, вземане на решения от стратегически характер и несигурност в администрацията. Тази политическа нестабилност води след себе си до честа смяна на оперативни решения в хода на изпълнение на дейностите, а в част от случаите и до прекратяване на проекти.

Задача 1: Анализ и оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от инвестициите по ПО1, ПО2, ПО3 в областта на сектор правосъдие и на административното управление и обслужване, вкл. на е-управление и е-правосъдие, в т.ч. формулиране на конкретни препоръки, мерки и показатели в сферата на е-управление и дигиталната трансформация за програмен период 2021-2027 г.

Обект на оценка при настоящата задача са финансирани процедури по първите три приоритетни оси на ОПДУ³³:

ПО 1: Административно обслужване и е-управление;

ПО 2: Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса;

ПО 3: Прозрачна и ефективна съдебна система;

Тези приоритетни оси са в изпълнение на Тематична цел № 11 „Засилване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересовани страни и ефикасна публична администрация“, Инвестиционен приоритет № 1 „Инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление“ от Регламент (ЕС) № 1304/2013³⁴.

- **Приоритетна ос 1 „Административно обслужване и е-управление**

ПО 1 е насочена към постигането на две специфични цели:

³³ В ОП Добро управление 2014-2020 - Четвърто изменение (Български език) от 05.10.2022 г. е добавена нова приоритетна ос 6, която не е предмет на настоящия анализ.

³⁴ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета

1. Намаляване на административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципите на „епизоди от живота“ и „бизнес събития“;
2. Увеличаване на достъпните за гражданите и бизнеса услуги, предоставяни по електронен път.

Основни целеви групи: администрациите на всички нива, съгласно чл. 38 от Закона за администрацията; служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите на всички нива; граждани; бизнес.

Типове бенефициенти, действително подкрепени: Централни администрации

Приоритетна ос 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“

ПО2 е насочена към постигането на три специфични цели:

1. Увеличаване на броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите;
2. Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие;
3. Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на политики.

Основни целеви групи: Администрациите на всички нива, съгласно чл. 38 от Закона за администрацията; служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите на всички нива; граждани; бизнес; магистрати за обученията по ЗОП

Типове бенефициенти, действително подкрепени: Централни, специализирани териториални администрации, граждански организации и техни обединения, социално-икономически партньори.

Приоритетна ос 3 „Прозрачна и ефективна съдебна система“

ПО 3 е насочена към постигането на три специфични цели:

1. Увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система;
2. Подобряване на достъпността и прозрачността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие;
3. Разширяване обхвата и подобряване на качеството на обученията в съдебната система.

Основни целеви групи: Магистрати, съдебни служители, членове на ВСС, инспектори от ИВСС, разследващи органи съгласно НПК, служители на МП, лица, подпомагащи съдебния процес, граждани, бизнес, съдилища, членове на Програмния съвет и преподаватели на НИП.

Типове бенефициенти, действително получили подкрепа по Програмата: Висш съдебен съвет, Инспекторат към Висшия съдебен съвет, Върховен административен съд, Прокуратура на РБ, Министерство на правосъдието, Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, Национално бюро за правна помощ, Национален институт на правосъдието, неправителствени и професионални организации, работещи в областта на правосъдието.

Изпълнителят е взел предвид включеното в Техническото задание Приложение № 2, озаглавено Брой договори и средства на оценяваните мерки към 20.07.2022 г. с разпределение по задачи и приоритетни оси. Към настоящия доклад е включен списъка на обследваните процедури в обхвата на оценителната задача, включително указания за процедурите, които следва да бъдат обследвани по ПО 1.

Изпълнителят е взел предвид и поетия ангажимент във Встъпителния доклад да работи с актуални данни към момента на оценката. В този смисъл са изследвани настъпилите промени в процедури и проекти, като например прекратени проекти:

- процедура BG05SFOP001-1.002 е включена в списъка с 19 проекта. Към датата на извършване на оценката 7 от проектите са прекратени и процедурата трябва да бъде включена с 12 проекта;
- процедура BG05SFOP001-1.018, по която е сключен един договор BG05SFOP001-1.018-0001, който е прекратен;
- процедура BG05SFOP001-1.019, по която е сключен един договор BG05SFOP001-1.019-0001, който е прекратен;
- процедура BG05SFOP001-1.023, по която е сключен един договор BG05SFOP001-1.023-0001, който е прекратен;
- процедура BG05SFOP001-1.026, по която е сключен един договор BG05SFOP001-1.026-0001, който е прекратен;
- процедура BG05SFOP001-1.027, по която е сключен един договор BG05SFOP001-1.027-0001, който е прекратен.

Съответно тези процедури и проекти не са анализирани при извършване на оценката.

6.3. Оценителен въпрос 1.1. Какъв е приносът на извършените инвестиции към развитието на административното обслужване, административната и съдебната реформа?

Принос на инвестициите по ПО1 и ПО2

Инвестициите по ПО 1 на стойност 230,5 млн. лв. за развитие на административното обслужване и административната реформа имат съществен принос за извършването на регулаторна реформа, опростяване, преработване и консолидиране на съществуващото законодателство, като са довели до:

- **Повишена ефективност на администрацията чрез** въвеждане на е-управление, опростяване и автоматизация на процеси, подобрене на информационните системи и по-ефективно управление на данни, по-добро съгласуване на политики и законодателство за избягване на ненужни разпоредби или административни процедури, пораждащи бремене;
- **Подобрено обслужване на гражданите и бизнеса като** инвестициите са довели до по-достъпни и удобни услуги за гражданите и бизнеса чрез въвеждане на електронно управление на документи, онлайн услуги за административни процедури и опростяване и намаляване на бюрокрацията, като по този начин са намалени времето за предоставянето им и съответно разходите;
- **Повишаване на прозрачността и намаляване на корупцията и злоупотребите.** Повишаването на прозрачността в работата на администрацията и подобряване на отчетността се води до намаляване на корупцията и злоупотребите с властта. Извършените инвестициите в системите за по-добро управление на данните, електронното възлагане (ЦАИС ЕОП), предоставянето на услуги по електронен път са само някои от елементите, които водят до по-голяма прозрачност и отчетност;
- **Подкрепа за икономическия растеж:** Подобреното административно обслужване и правосъдие създават възможност за по-благоприятна среда за бизнеса. Това може да подпомогне икономическия растеж чрез улеснен достъп до пазара, по-бързи процедури за регистрация и други бизнес услуги.

Извършен е одит на всички предоставяни административни услуги и съществуващи регистри, вследствие на което е оптимизирана обмяната на информация и данни между институциите и организациите, предоставящи обществени услуги, изготвена е концепция за реформа на съществуващия модел на организация и поддържане на регистри в държавната администрация - окрупняване, премахване на излишни регистри, избягване на дублиране на данни. Подкрепени са инициативи за стандартизиране и унифициране на процедурите по предоставяне на общински услуги, с особен фокус върху тези за бизнеса, намаляване на административно-бюрократичните дейности, времето и изискванията за информация.

С оглед въвеждане на комплексно административно обслужване, администрациите на централно, областно и местно ниво са подкрепени при извършване на оптимизация и реинженеринг на работните процеси при предоставяне на административни услуги по единна методология разработена от Министерския съвет по ОПАК. Процесите на предоставяне на услуги са описани и реорганизирани, включително за въвеждане на услуги на принципа „епизоди от живота“ и „бизнес събития“. Разработени са достъпни услуги, предоставяни по различни канали, в центъра на които са гражданите и бизнеса.

В резултат от инвестициите по ОПДУ са Подкрепени и опростени 1085 административни режими, 61 нормативни акта са преминали през оценка на въздействието, 135 администрации са подкрепени за въвеждане на комплексното административно обслужване, 17 общински услуги са подкрепени за стандартизиране, 7 контролни,

приходни и регулаторни органи са подкрепени за развитие на организационен и аналитичен капацитет, включително за извършване на съвместни проверки, подкрепени са 435 електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим и 117 регистри. В резултат от подкрепата функционира Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ (ЦАИС ЕОП).

Инвестициите по ПО 2 са важен елемент за постигането на модерна и ефективна администрация чрез доброто управление на човешките ресурси в нея. ОПДУ отговаря на тези проблеми с мерки, които обхващат целия цикъл по управление на човешките ресурси – от подбора на качествени служители, през адекватно кариерно развитие и насочване, до непрекъснатото повишаване на квалификацията им. Предвидени са както организиране на обучения, така и осигуряване на ефективна среда за учене, при обвързване на придобитите знания и умения с естеството на работата и нуждите на самата администрация. Реализираните проекти са основно в сферата на обучения и повишаване на капацитета на обучителните институции, докато другите мерки са частично изпълнени поради настъпили различни нормативни промени по време на изпълнение на програмата. Инвестициите по ОПДУ имат съществен принос за подобряване знанията, уменията и квалификацията на много голям брой служителите в администрацията – обучени са над 60 000 индивидуални служители. Отчита се и повишаване капацитета на обучителните организации – създадена е модерна материална база, възможности за използване на информационни технологии, дигитализиране на процеси, създадени или осъвременени са над 223 обучителни модула за администрацията. Подкрепени са проекти, които допринасят за въвеждане на споделени услуги и системи за управление на качеството. Осигурена е подкрепа и за изграждането на капацитет за партньорство и взаимодействие с гражданското общество, бизнеса и СИП под формата на подобряване на методическата основа, стандарти за провеждане на обществени консултации, концепция за развитие на портала за обществени консултации, подкрепа за изпълнение на проекти за подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство. Създадени са необходимите предпоставки от нормативен и методологически характер за осигуряване на административно обслужване при високи стандарти и съобразено с потребностите на гражданите и бизнеса. Актуализирана е методологията за функционален анализ и са извършени пилотни анализи на 6 секторни политики. Осъвременен е инструментариумът за упражняването на функциите по финансово управление и контрол и вътрешен одит в публичния сектор.

На основата на информацията за изпълнението на някои важни индикатори по ПО 2 категорично може да се твърди, че инвестициите по ОПДУ са допринесли съществено за издигането на администрацията на по-високо ниво на развитие – 94 администрации са подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството, 174 администрации са подкрепени за прилагане на механизми за организационно развитие.

За да бъде извършена оценката по този въпрос е направен анализ на приноса на инвестициите по ОПДУ към развитие на административното обслужване, административната и съдебната реформа чрез няколко стъпки:

1. **Дефиниране на теория на промяната чрез идентифициране на целите, конкретните процедури и проекти (изпълнени дейности), чрез които са реализирани инвестициите;**
2. **Набиране на качествена информация за проследяване на постигнатите резултати;**
3. **Анализ на постигнатите резултати чрез проследяване на изпълнените дейности и индикатори (оценка на ефективността).**

Чрез този метод се определя приносът на една или набор от интервенции за развитие на дадена промяна. Целта е да се изготви надежден, основан на доказателства разказ за получените резултати. Анализът на приноса може да се извърши по време на изпълнение на интервенциите, при приключването им или след това.

Оценката на приноса на инвестициите, извършени по ОПДУ за развитие на административното обслужване, административната и съдебната система включва анализ на постигнатите цели, измерване на ефективността и резултатите от проектите, които са финансирани по нея. За да се оцени приносът на програмата е приложен подходът на теория на промяната.

ОПДУ адресира голяма част от предизвикателствата и нуждите, заложи в европейските и национални стратегически документи в приоритетите и съответните им специфични цели. Приоритетите на програмата обхващат основните нужди от промени и системни подобрения. ОПДУ е програмирана, за да има принос към Стратегията Европа 2020 и постигане на всичките ѝ цели, като това се изразява и чрез съответствието и приноса към хоризонталния приоритет в СП: Добро управление и достъп до качествени административни услуги.

Подкрепата по ОПДУ е насочена към подобряване на качеството на административните услуги и достъпа до тях, намаляване на административната тежест, въвеждане на инструменти и процедури за наблюдение и оценка на обществените политики, управление и развитие на човешките ресурси в администрацията и др. и адресира четвъртия хоризонтален приоритет на Споразумението за партньорство, а именно: Добро управление и достъп до качествени административни услуги.

При програмирането на ОПДУ са адресирани две основни слабости, идентифицирани в редица европейски и национални документи³⁵:

- сравнително неатрактивна административна среда и съдебна система, вкл. висок дял на сива икономика и корупция;
- незавършени реформи в съдебната система и в публичната администрация.

³⁵ Споразумение за партньорство 2014 – 2020, https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-bulgaria-2014-20_bg, Главна дирекция „Регионална политика“ на ЕК, „Measuring the quality of government and subnational variation“, DG REGIO, 2010, Доклад за глобалната конкурентоспособност 2012 – 2013, Световен икономически форум

Тези слабости имат хоризонтален характер и въздействат върху осъществяването на публичните дейности. Основната цел на ОПДУ е да ограничи посочените слабости, като по този начин има съществен принос за постигането на стратегическите цели на Европа 2020 и конкретно на България.

Стратегическа рамка

ОПДУ е във висока степен релевантна на основният стратегически документ на ЕС „ЕВРОПА 2020 Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“. Приоритетни оси 1 и 3 на програмата са в съответствие със стратегическата цел за „интелигентен растеж чрез изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации (цифрово общество)“. ОПДУ отговаря на тази цел по два начина:

- ✓ като си поставя задачи, свързани с реформата в администрацията, чрез въвеждане на комплексно административно обслужване за гражданите и бизнеса съвместно с въвеждане на електронно управление и правосъдие. Изпълнението на тази задача се очаква да подобри значително работата на администрацията и косвено ще стимулира развитието на бизнеса и конкурентоспособността. Постигането на тези цели би следвало директно да доведе до постигане на идеята за цифровото общество чрез разширяването на дела на предлаганите електронни услуги;
- ✓ като си поставя задачата за усъвършенстване на регулирането върху бизнеса, чрез което директно адресира общата цел за интелигентен растеж.

ОПДУ е в съответствие и с втората стратегическа цел за устойчив растеж чрез насърчаване на по-екологична и по конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите. Интервенциите по ПО 1 допринасят за намаляване на административната тежест върху бизнеса, което от своя страна има благоприятно въздействие в посока на осъществяване на устойчив растеж.

ОПДУ е в пълно съответствие със Споразумението за партньорство на Република България, очертаващо помощта от ЕСИФ за периода 2014-2020. Програмата кореспондира пряко със Стратегически приоритет №4 „Добро управление и достъп до качествени административни услуги“, който е насочен към укрепване на институционалната среда и предлагане на по-ефективни административни услуги за гражданите и бизнеса. Програмата като допълнителни ефекти допринася за постигането на още два стратегически приоритета:

- Стратегически приоритет №1 „Образование, квалификация и заетост за приобщаващ растеж“. ОПДУ адресира този приоритет, като създава предпоставки за повишаване на качеството на заетостта в публичната администрация и в съдебната система чрез подобряване на системите за управление на човешките ресурси. Този ефект е по-скоро страничен и неговата относителна тежест в ОПДУ не бива изкуствено да се засилва.
- Стратегически приоритет №2 „Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж“. Стратегическият приоритет, на който ОПДУ директно

отговаря, е хоризонтален и напредъкът към постигането му има значение за реализацията на всички останали приоритети. Той съдържа два под-приоритета:

- „Административна ефективност и качествена съдебна система“, на който отговарят ПО1 (Стратегически цели №1 и 2), 2 и 3;
- „Достъп до качествени административни услуги и ефективно прилагане на електронното управление и правосъдие“, на който отговарят ПО1 и 3.

Стратегическата и нормативна рамка в областта на електронното управление е динамична през периода на изпълнение на програмата, като голяма част от промените са свързани с изпълнението на ключови проекти, подкрепени по ОПДУ.

Предвидените в Стратегията за развитие на държавната администрация (2014 - 2020 г.) мерки са насочени към изпълнението на приоритет №6 „Укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса“ на НПР БГ2020. Пътната карта към Стратегията конкретизира мерките и сроковете за реализацията им, необходимите финансови ресурси, източниците на финансиране, очакваните резултати, индикаторите за изпълнение и отговорните институции. Тя е основен инструмент за планиране на реформите в администрацията, чийто източник на финансиране е ОП „Добро управление“. В Стратегията са предвидени 35 интервенции в рамките на 17 мерки, предвидени за финансиране по ОП. Детайлна информация относно приносът на ОПДУ към изпълнението на СРДА (2014 - 2020 г.) и Пътната карта към нея е посочен в Приложение №5 към доклада. Още при стартиране на програмата са направени промени в пътната карта на СРДА, като тя е актуализирана с Решение № 1033 на Министерския съвет от 30.12.2015 г.

Стратегията за развитие на електронното управление в Република България (2014 – 2020 г.)³⁶ обхваща развитието и на четирите направления за комуникации и услуги: (1) “Администрация – Граждани”; (2) “Администрация – Бизнес”; (3) “Администрация – Администрация”; и (4) “Администрация – Служители”. Тя, както и пътната карта към нея са основните документи, които дават визията за развитие на електронното управление страната. Стратегията за развитие на електронното управление 2014-2020 г. и ПКЕУ са в сила до 18 септември 2019 г., когато с Решение № 546 на Министерския съвет са приети Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г., Актуализирана Пътна карта за изпълнение на Актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г. и Концепция за регистрова реформа. Целта на актуализацията е да отрази основните промени в областта, настъпили в последните години, както и новите тенденции и изисквания на европейско ниво. В пътната карта мерките са отнесени към специфичните стратегически цели, независимо от източника на финансиране и е предвидена етапност в надграждането и развитието на системите с цел осигуряване на приемственост, управляемост и системност. Основните средства за реализиране на

³⁶ Приета с РМС №298 на МС от 02.04.2021 г. с предходна актуализация до 2023 г. (РМС №546 от 18.09.2019 г.

мерките е предвидено да бъдат осигурени от ОПДУ (Виж Приложение 5). През 2021 г. следва нова актуализация на Стратегията, като тя е с период на действие до 2025 г. С решение № 872 на Министерския съвет от 14 октомври 2016 г. се приема секторната стратегия „Е-митници“ 2016-2020 г. и Пътна карта към нея във връзка с ангажиментите на България като държава-членка на ЕС и във връзка с измененията на ЗЕУ. През 2018 г. е актуализирана секторната стратегия за „Е-митници“ във връзка с поетите ангажименти на България като държава членка и във връзка с продължаване на работата на Агенция Митници като бенефициент по ОПДУ по изпълнение на одобрено проектно предложение в рамките на Процедура BG05SFOP001-1.007 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 2)“.

Приета е секторна стратегия за развитие на електронното управление в Националния осигурителен институт - „е-Осигуряване“ 2018-2023 г., създадена от Националния осигурителен институт (НОИ) като допълващ документ към Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г. и Пътна карта към нея.

Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014-2020 г. представлява естествено продължение на Стратегията за развитие на електронно управление в Република България 2014-2020 г. в областта на правосъдието. В пакета от приоритетни проекти за периода 2016-2017 г. в Стратегията за развитие на електронното управление в Република България (2014 – 2020 г.) са заложили 30 мерки в 13 приоритетни сфери, предвидени за финансиране по ОПДУ.

Множеството промени в пътните карти и стратегическите документи забавят стартирането и изпълнението на проектите и в началото на програмата няма осезаем напредък. В извършен одит³⁷ от Сметната палата в Одитен доклад се посочва, че има забавяния в стартиране на процедурите по ПО1 на програмата, като те са следствие от забавеното приемане на пътните карти по СРЕУ и СРДА. УО е създал подходящи условия за оценка и договаряне на проектите предложения, както и полага систематични усилия за непрекъснато увеличаване на ефективността за изпълнение на ПО1 по програмата. Отправени са и препоръки как да бъдат преодолени забавянията.

Промени в нормативната рамка

Освен динамиката при пътните карти и стратегически документи, изпълнението на програмата е съпътствано с много промени в нормативната рамка. През 2016 са приети изменения и допълнения в ЗЕУ, през 2017 са приети Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги³⁸ и Наредба за обмена на документи в администрацията³⁹. Приет е и Законът за електронната

³⁷ на основание чл. 5, ал. 1, т. 3, чл. 6 от Закона за Сметната палата през 2019 г. във връзка с изпълнение на одитна задача № 290 от Програмата за одитната дейност на Сметната палата на Република България за 2019 г. <https://www.bulnao.government.bg/media/documents/od-op-dobro-upr-0221.pdf>

³⁸ Приета с ПМС № 3 от 9.01.2017 г., обн., ДВ, бр. 5 от 17.01.2017 г., в сила от 1.03.2017 г., изм. и доп., бр. 66 от 10.08.2018 г., в сила от 10.08.2018 г., бр. 4 от 14.01.2020 г., в сила от 14.01.2020 г.

³⁹ Приета с ПМС № 3 от 09.01.2017 г.

идентификация и правилникът за неговото приложение, както и Законът за киберсигурност и подзаконовата уредба към него. Създадени са Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ) като орган за разработване и осъществяване на държавната политика за ЕУ, както и Държавно предприятие „Единен системен оператор“. Законова дефиниция за КАО е въведена с промените в Административно процесуалния кодекс (АПК) от 2014 г.⁴⁰. Във връзка с комплексното административно обслужване през 2015 г. е изменена и Наредбата за административно обслужване (НАО)⁴¹, в която е уредено взаимодействието между административните органи и начините на заявяване и получаване на административни услуги.

Съществени промени в Закона за електронно управление, влезли в сила от юли 2016 г., новата подзаконова нормативна уредба и структуриране на ДАЕУ водят до промени в реда и процедурите за утвърждаване на проектните предложения, включително и нови изисквания за предварително одобрение на техническите задания от страна на ДАЕУ. Създадена е постоянна работна група с участието на УО и ЦКЗ, в рамките на която да се координират действията на отделните органи по отношение на проектите и дейностите, съфинансирани от ЕСИФ, както и да бъдат обсъждани конкретни казуси и проблеми, свързани с процедурата по утвърждаване от страна на ДАЕУ.

На база на анализите и резултатите от проект BG05SFOP001-1.001-0002 „Трансформация на модела на административно обслужване“, финансиран от ОПДУ, е предприета цялостна трансформация на модела на административно обслужване. Промените стартират с Решение № 704 на Министерския съвет от 2018 г.⁴² С решението се заличават някои административни услуги от Административния регистър и се вписват нови услуги, стартират се изменения в закони и подзаконови актове и се предприемат мерки за предоставяне на административни услуги като вътрешни административни услуги.

С промените в Административно процесуалния кодекс (АПК) от 2018 г. се дава възможност за подаване на искания, сигнали, предложения, жалби, протести, молби, искове и приложенията към тях по електронен път. В преходните и заключителни разпоредби на АПК, с предвидените промени в *Закона за администрацията*, е дадено определение на „административна услуга“ и „обществена услуга“.

С промените в Наредбата за административния регистър от 2019 се дефинира ниво 3 и ниво 4 на предоставяне на услуга и се урежда вписване в административния регистър на образците на формуляри, които са свързани с предоставянето на административна услуга/издаването на индивидуалния административен акт (чл.25 т.6); на информация за Центъра за административно обслужване като адрес, електронен адрес, телефони за връзка, работно време (чл.25 т.4) и на такси или цени на услугата,

40 ДВ., бр. 27 от 2014 г., в сила от 25.03.2014 г. в § 1, т. 5 от Допълнителна разпоредба на АПК

⁴¹ изм. и доп. ДВ. бр.27 от 14 Април 2015 г.

⁴² РМС № 704/2018 г. от 5.10.2018 г.

включително при предоставяне по електронен път, основание за тяхното определяне и начини на плащане (чл. 25 т.10).

В края на 2018 г. е приет Закон за киберсигурност⁴³, а през 2019 г. е приета Наредба за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност⁴⁴.

С промени в ЗЕУ от края на 2019 г. (чл. 7 г.) административните органи се задължават, в рамките на бюджетния процес, предварително да съгласуват с ДАЕУ разходите в областта на електронното управление и за използваните от тях информационни и комуникационни технологии, като предоставят документи и информация за тригодишните бюджетни прогнози.

С промени в Закона за електронното управление⁴⁵ (§ 45. От преходните и заключителни разпоредби) се определя, че дейностите по системна интеграция⁴⁶ се осъществяват от „Информационно обслужване“ АД. Компанията е определена да изпълнява ролята на публичен възложител. С РМС 727/5.12.2019 г. са определени административните органи, които при изпълнението на своите функции, свързани с дейности по системна интеграция, следва да възлагат изпълнението на тези дейности на „Информационно обслужване“ АД. Това води до промени в цялостната схема на изпълнение на договорите по ОПДУ, изпълнявани от институциите, включени в решението на МС, в частите им, касаещи изграждане на информационни и комуникационни системи. Част от тези органи са бенефициенти или потенциални кандидати по ОПДУ. Въведената промяна не е в съответствие с правилата за държавна помощ, което е довело до невъзможност за финансиране на мерки по ОПДУ (например проект на Министерство на здравеопазването, който е прекратен; Агенция по геодезия, картография и кадастър, Национална агенция по приходите, Агенция по вписванията, за които отпада възможност за финансиране по програмата).

За разрешаването на възникналия въпрос относно съответствието на законовата промяна с правилата за държавна помощ (ДП) е взето решение услугите по системна интеграция да бъдат възложени на ИО АД като услуга от общ икономически интерес (УОИИ). За целта е било необходимо да се изготви от МТИТС уведомление до ЕК, като едва след нейното положително становище, помощта може да бъде предоставена. Това уведомление е забавено, въпреки че УО нееднократно е обръщал внимание на отговорните институции за неблагоприятните последици, които забавянето му носи за програмата. Тъй като този въпрос се решава бавно (измества се от 2020 в 2021-2022 г.), УО на ОПДУ е в практическа невъзможност да осигури законосъобразно финансиране на определени процедури. Това забавя отварянето на нови процедури и изпълнението на

⁴³ ДВ, бр.94 от 13 Ноември 2018г.

⁴⁴ ПМС № 186 от 26.07.2019 г.

⁴⁵ Доп. - ДВ, бр. 102 от 2019 г. в сила от 29.11.2019 г.

⁴⁶ които включват предоставянето на услуги по изграждане, поддържане, развитие и наблюдение на работоспособността на информационните и комуникационните системи, използвани от административните органи, както и дейности, които осигуряват изпълнението на тези услуги

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

вече одобрени ключови проекти/дейности, които са възложени на ИО АД на обща стойност около 17,5 млн. (МЗ, АГКК, АВ).

6.3.1. Принос на инвестициите по ПО1

В следващата фигура е представен и модел на теория на промяната за приоритетна ос 1.

Таблица 2 Теория на промяната ПО 1.

Специфична цел	Анализ на потребностите	Идентифициран потенциал за въздействие	Планирани дейности на интервенция	Приложим индикатор
Намаляване на административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципите на „епизоди от живота“ и „бизнес събития“	Слабости в административното обслужване; Недостатъчна интеграцията и координацията между административните структури при предоставянето на услуги, липса на интегрирани услуги Ниска степен на автоматизация на предоставяните услуги; администрацията не отчита предпочитанията на клиентите по отношение каналите за достъп Различна практика на предоставяните услуги; Липса на стандартизиране на общинските услуги по отношение на процедури, като процесите по тяхното предоставяне се нуждаят от реинженеринг. Практиката на интелигентно регулиране не се познава и прилага в България Утежнена нормативна и регулаторна среда за правене на бизнес, съществуване на квази режими	Въвеждане на принципите на смарт-регулиране. Преглед на всички регулаторни режими с цел да се сведе до минимум административната тежест, включително чрез ограничаване на прекомерното регулиране (gold plating) при транспонирането на законодателството на ЕС Стратегическа интервенция за стандартизиране на общинските услуги по отношение на процедури, документация и срокове. Прилагане на оценки на въздействието, включително върху микро, малките и средни предприятия. Регулярно събиране на обратна връзка от администрациите, за да се взимат предвид предпочитанията на клиентите по отношение на каналите за достъп и удовлетвореност от обслужването. Подобряването на ефикасността, прозрачността и отчетността на системата за обществените поръчки. Ефективен контрол на изпълнението на законодателството Подкрепа на независимостта на регулаторните органи и оптималното им функциониране Подкрепа за организационния и аналитичен капацитет на приходните органи на централно	Прегледи и оптимизация на регулаторни режими Прегледи на съществуващо законодателство във връзка с регулаторната реформа Провеждане на оценки на въздействието на законодателството Извършване на цялостен преглед и реформа на регистровата система Оптимизация и реинженеринг на работните процеси с оглед въвеждане на комплексно административно обслужване Стандартизиране и унифициране на административните услуги на общинско ниво и създаване на референтни модели за ключови общински услуги Създаване на единни центрове за предоставяне на услуги Създаване на мобилни групи от служители за административно обслужване на хора от уязвими групи Изграждане на административния капацитет, подобряване на	За резултат: Брой стандартизирани общински услуги, въведени във всички общински администрации Функционираща електронна тръжна система (e-procurement) Дял на административните и вътрешно-административни услуги използвани над 5000 пъти годишно, които са на ниво 3 и 4 и са базирани на държавния ХЧО За изпълнение: Брой нормативни актове, за които са извършени оценки на въздействието Администрации, подкрепени за въвеждане на комплексно административно обслужване Брой общински услуги, подкрепени за стандартизиране Контролни, приходни и регулаторни органи, подкрепени за развитие на организационен и аналитичен капацитет,

	<p>Липсва на устойчиви практики за осъществяване на съвместни проверки от контролни и инспекционни органи. Предизвикателства, свързани с укрепване на аналитичния капацитет, подобряване на механизмите за контрол и извършване на ефективни проверки, основани на оценка на риска</p>	<p>и общинско ниво за подобряване за събираемостта на приходите и намаляване на административната тежест и изграждането на устойчиви механизми и практики за осъществяване на съвместни проверки от контролни и инспекционни органи, включително основани на оценка на риска. Повишаване на координацията между отговорните институции и превенция на сивата икономика Установяването на предсказуема и стабилна нормативна рамка и ефективна регулаторна и контролна дейност.</p>	<p>процедурите и практиките, въвеждане на ефективни системи за управление на риска, осъществяване на координирани и съвместни проверки и др. Подобряване на дейността на контролните, регулаторни и приходни органи Методологическо осигуряване на процеса по обществени поръчки</p>	<p>включително за извършване на съвместни проверки Проекти за развитие на държавен ХЧО Брой подкрепени регистри Подкрепени електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим Брой проекти за развитие на секторните системи на е-управление (е-обществени поръчки, е-здравеопазване, е-митници, е-архивиране, е-осигуряване и др.)</p>
--	--	--	--	---

Специфична цел	Анализ на потребностите	Идентифициран потенциал за въздействие	Планирани дейности на интервенция	Приложим индикатор
<p>Увеличаване на достъпните за гражданите и бизнеса услуги, предоставяни по електронен път</p>	<p>Необходимост от развитие и завършване на централните системи и инфраструктурата на електронното управление</p> <p>Необходимост от свързване на всички ключови регистри</p> <p>Необходимост от изграждане на секторните електронни системи: е-обществени поръчки, е-митници и е-здравеопазване.</p> <p>Необходимост да се създадат условия за консолидиране на сайтовете на централните и общински администрации чрез федерирани портали към Единния портал за достъп до електронни административни услуги (ЕПДЕАУ).</p> <p>Необходимост от развитие и внедряване на електронната идентификация (е-ИД)</p>	<p>Постигане на работещ механизъм за осъществяване на междуведомствен обмен на структурирана информация.</p> <p>Реализиране на мерки за отварянето на информационните източници и предоставянето на достъп до структурирана информация, за събирането и генерирането на която са използвани публични средства („open data“).</p> <p>Стратегически интервенции в синхрон с извършването на регулаторната и регистровата реформа, с които ще се оптимизират работните процеси в администрацията.</p> <p>Поставяне на специален фокус върху е-услуги, е-обществени поръчки, е-митници и е-архивиране.</p> <p>Оптимизация в корпоративната архитектура на Агенция „Митници“</p> <p>Имплементиране на националната рамка за компетентности в митническата професия, допринасяща за създаването на напълно функциониращ оперативен модел и уеднаквяване на действията в рамките на ЕС.</p> <p>Подкрепа за НАП за доразвитие на информационните системи, за да се осигурява висока събираемост на приходите.</p>	<p>Извършване на ИТ одит в администрацията</p> <p>Доизграждане на държавния ХЧО</p> <p>Поетапна миграция на електронни системи и услуги на администрациите към ХЧО</p> <p>Цифровизиране и превръщане в електронна структурирана информация на регистрите и архивите в администрацията</p> <p>Осигуряване на оперативна съвместимост и автоматичен обмен на данни между информационни системи и регистри</p> <p>Развитие и доизграждане на информационни системи и услуги в съответствие с провежданата реформа на модела на административно обслужване</p> <p>Отваряне към широката общественост на регистри и информация в машинно-четим формат, за събирането и генерирането на която са използвани публични средства („open data“)</p> <p>Изграждане на онлайн система и телефонен център за указване на помощ при ползване на е-услуги</p>	<p>За резултат:</p> <p>Брой стандартизирани общински услуги, въведени във всички общински администрации</p> <p>Функционираща електронна тръжна система (e-procurement)</p> <p>Дял на административните и вътрешно-административни услуги използвани над 5000 пъти годишно, които са на ниво 3 и 4 и са базирани на държавния ХЧО</p> <p>За изпълнение:</p> <p>Брой нормативни актове, за които са извършени оценки на въздействието</p> <p>Администрации, подкрепени за въвеждане на комплексно административно обслужване</p> <p>Брой общински услуги, подкрепени за стандартизиране</p> <p>Контролни, приходни и регулаторни органи, подкрепени за развитие на организационен и аналитичен капацитет, включително за извършване на съвместни проверки</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

			Организационно изграждане и развитие на Единен системен интегратор Въвеждане на е-обществени поръчки Надграждане на е-митници	Проекти за развитие на държавен ХЧО Брой подкрепени регистри Подкрепени електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим Брой проекти за развитие на секторните системи на е-управление (е-обществени поръчки, е-здравеопазване, е-митници, е-архивиране, е-осигуряване и др.)
--	--	--	---	---

За да се оцени приносът, е направен преглед на програмираните и изпълнени процедури и проекти, постигнатите резултати и тяхната ефективност чрез измерване на степента на постигане на индикаторите за продукти и резултат. За тази цел са използвани данни за изпълнение на проектите и отчетените резултати от бенефициентите, представени в техните технически отчети, както и годишните доклади на ОПДУ. В Приложение №5 към доклада е включено подробно описание на публикуваните, договорени и изпълнени процедури като са описани целите на процедурата, бенефициент и партньори, съответствие с целите на основните стратегически документи, към които допринасят, както и са описани постигнатите резултати.

В следващата таблица са представени процедурите, сключените, изпълнени и прекратени договори:

Таблица 3. Сключените, изпълнени и прекратени договори по ПО1 (към 30.11.2023 г.)

№	Номер на процедурата	Наименование	Сключени договори	Изпълнени договори/договори в изпълнение	Прекратени
1	BG05SFOP001-1.001	Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“	2	2	0
2	BG05SFOP001-1.002	Приоритетни проекти в изпълнение на Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2016-2020 г	19	12	7
3	BG05SFOP001-1.003	Подобряване на ефективността, ефикасността и прозрачността на системата за обществените поръчки	2	2	0
4	BG05SFOP001-2.001	Стратегически проекти в изпълнение на Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г., ПОС, ПИК и НАТУРА 2000	2	2	0
5	BG05SFOP001-1.004	Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление	1	1	0
6	BG05SFOP001-1.005	Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление	1	1	0
9	BG05SFOP001-1.006	Създаване, надграждане и интеграция на информационни системи и регистри на НАЦИД, за подобряване на процеса по предоставяне на административни и справочни услуги	1	1	0
10	BG05SFOP001-1.007	Надграждане на основните системи на Агенция "Митници" за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 2)	1	1	0

11	BG05SFOP001-1.008	Развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и предоставяне на електронни административни услуги	1	1	0
12	BG05SFOP001-1.010	Изграждане и развитие на информационните системи и регистри на КРС за подобряване на дейностите по регулиране и контрол и повишаване на качеството на административното обслужване	1	1	0
13	BG05SFOP001-1.011	Изграждане и развитие на информационните системи и регистри на КРС за подобряване на дейностите по регулиране и контрол и повишаване на качеството на административното обслужване	1	1	0
14	BG05SFOP001-1.013	Реализиране на приоритетни мерки от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г.	2	2 ⁴⁷	0
15	BG05SFOP001-1.014	Развитие на информационната система и публичния регистър на Комисията за защита на конкуренцията	1	1	0
16	BG05SFOP001-1.015	Разработка и внедряване на система за е-архивиране	1	1	0
17	BG05SFOP001-1.016	Оптимизация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ	1	1	0
18	BG05SFOP001-1.017	Създаване, надграждане и обединяване на електронни регистри на Националния център за информация и документация (НАЦИД) в областта на висшето образование“	1	1	0
19	BG05SFOP001-1.018	Изграждане на Единен публичен регистър по устройствено планиране на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството и информационна система за неговото обслужване	1	0	1
20	BG05SFOP001-1.019	Изграждане на система за управление на собствеността, включително единен регистър на държавната и общинската собственост	1	0	1
21	BG05SFOP001-1.020	Развитие и въвеждане на архитектурата на НОИ за процесите, свързани с парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания	1	1	0
22	BG05SFOP001-1.023	Национална геопространствена платформа	1	0	1
23	BG05SFOP001-1.024	Изграждане на национално решение за електронен обмен на социалноосигурителна информация EESSI	1	1	0
24	BG05SFOP001-1.025	Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 3)“	1	1	0

⁴⁷ Проект BG05SFOP001-1.013-0002 е приключен служебно от УО без изпълнение

25	BG05SFOP001-1.026	Реализиране на ЦАИС „Анализ на корупционния риск“	1	0	1
26	BG05SFOP001-1.027	Планиране, координация и контрол при развитието и обновяването на информационните ресурси в администрацията	1	0	1
27	BG05SFOP001-1.029	Разработване на електронни административни услуги и внедряване на допълнителни функционалности в автоматизирани информационни системи в МВР	1	1	0
	Общо		47	35	12

Прекратените проекти са на стойност близо 49 млн. лв – значителен дял от бюджета на приоритетната ос (23%) и 9% от бюджета на програмата. Причините са от различно естество и са разгледани в изложението по-надолу.

С третото изменение на ОПДУ⁴⁸, в изпълнение на РМС №256/2020 г., е освободен ресурс в размер на 105 000 000 лева от ОПДУ, прехвърлен към ОПРЧР за подкрепа на мерки за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. Значителното намаляване на средствата е отразено и върху част от целевите стойности на индикаторите, които е следвало да бъдат постигнати към 2023 г., което води до отпадане или намаляване на целевите стойности на индикатори по ПО 1 и ПО 2. Конкретно по ПО1⁴⁹ се намалява бюджета с 27,36 млн. лв. Средствата са част от бюджета, предвиден за изпълнение на мерки от Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2019-2023 г. (ПКЕУ). В рамките на ПО 1 се запазва ресурс за финансиране на процедурите, предвидени в ИГРП 2020, реализиране на фаза 2 на Проект „Надграждане на хоризонталните и централизирани системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“ на Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), както и за изпълнение на мерки съгласно Концепцията за регистрова реформа и други мерки от ПКЕУ, които са с висока степен на зрялост и имат съществено значение за развитие на електронното управление. Намалението на финансовия ресурс се отразява и върху целевите стойности на индикаторите, които трябва да бъдат постигнати към края на 2023 г.

Конкретно, направените промени са следните: отпадане на индикатор **R1-1 „Брой внедрени услуги от типа „епизоди от живота“ и „бизнес събития“** като пряко следствие от намаляване на бюджета на ПО 1 на ОПДУ. По проект „Трансформация на модела на административно обслужване“ с бенефициент АМС е извършен анализ на възможностите за въвеждане на услуги на принципа „Епизоди от живота“ и „Бизнес събития“ и е изготвен каталог с 10 приоритетни услуги, в съответствие с първата дейност от мярка „Предоставяне на административни услуги на принципа „Епизоди от живота“

⁴⁸ Решение № 433 от 29.06.2020 г. на Министерския съвет, https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/opgg/docs/2020-09/Programme_2014BG05SFOP001_4_0_bg.pdf

⁴⁹ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/4861>

и „Бизнес събития“ от ПКСРДА. Поради намаляване на бюджета на ПО 1, обаче, предвидената в ПКСРДА втора дейност от мярката „Внедряване на услуги на принципа „Епизоди от живота“ и „Бизнес събития“, с прогнозен бюджет 5 млн. лв., която предвижда изпълнението на целевата стойност на индикатор R1-1, не е реализирана по ОПДУ.

Намалена е също целевата стойност на индикатор **01-8 „Подкрепени електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим“** (от 850 на 750 бр.) в следствие от намаляване на бюджета на ПО 1 на ОПДУ, тъй като наличните средства, свързани с изпълнението на този индикатор са намалени с 16 млн. лв., което не позволява електронизирането на приблизително 100 административни услуги⁵⁰.

Намалена е стойността и на **индикатор 01-9 „Брой проекти за развитие на секторните системи на е-управление (е-обществени поръчки, е-здравеопазване, е-митници, е-архивиране, е-осигуряване и др.)“** (от 15 на 13 бр.) като пряко следствие от намаляване на бюджета на ПО 1 на ОПДУ. Към момента на промяна (2020 г.) по ОПДУ са договорени 9 проекта за развитие на секторните системи за електронно управление, в изпълнение на мерките от ПКЕУ. От предвидените в актуализираната ПКЕУ допълнителни 6 мерки, свързани със секторните системи е направена преценка, че няма да бъдат изпълнени мярка 42 „Въвеждане на Електронно фактуриране с предхождащ анализ и оценка на ефекта от въвеждането, включително и анализ на вече направените реализации на електронно фактуриране“ (с прогнозен бюджет по ОПДУ 7,5 млн. лв.), с отговорна институция Национална агенция по приходите, и мярка 48 „Реализиране на НЗИС - Етап 3“ (с прогнозен бюджет 6 млн. лв.), с отговорна институция Министерство на здравеопазването. Прогнозната обща стойност на двете операции възлиза на 12,5 млн. лв. Във връзка с това, целевата стойност на индикатора е намалена от 15 на 13 бр.

Направена е промяна в наименованието и начина на отчитане на индикатор **R1-3 „Брой на подкрепени приоритетни електронизирани услуги, включително вътрешно-административни, на ниво транзакция и/или заплащане базирани на държавния ХЧО, използвани над 5 000 пъти годишно“**. Промените включват: изменение на наименованието - „Дял на административните и вътрешно-административни услуги използвани над 5000 пъти годишно, които са на ниво 3 и 4⁵¹ и са базирани на държавния ХЧО“, промяна в начина на отчитане на индикатора, като вместо брой се отчита дял (%) на услугите използвани над 5000 пъти годишно, които са

⁵⁰ В рамките на ОПДУ отпада финансирането на мярка 48 „Реализиране на НЗИС - Етап 3“, с прогнозен бюджет 6 млн. лв. и отговорна институция Министерство на здравеопазването, която предвижда реализирането на приблизително 30 ЕАУ, част от които са вътрешно-административни. С 10 млн. лв. е намален и разполагаемият бюджет по ОПДУ за изпълнението на мерки, съгласно Концепцията за регистрова реформа (Мярка 3 от ПКЕУ), като предвидените средства по тази мярка са редуцирани от 35 млн. лв. на 25 млн. лв. В резултат, част от предвидените за реализация по тази мярка проекти няма да бъдат подкрепени по ОПДУ, което води до намаляване на броя на електронизираните административни услуги по програмата с още 70 бр

⁵¹ Ниво на предоставяне съгласно Наредбата за административния регистър. За всяка административна услуга вписана в ИИСДА се посочва ниво на предоставяне.

на ниво 3 и 4 и са базирани на държавния ХЧО; промяна в базовата стойност на индикатора от 193 бр. на 0 % и промяна в целевата стойност на индикатора от 418 бр. на 225 бр. (чрез приспадане на базовата стойност) и промяна на така получената целева стойност на индикатора от 225 бр. на 100% от услугите, използвани над 5 000 пъти през 2020 г., в съответствие с отчетените данни от администрацията през 2021 г.

Четвъртото изменение⁵² на ОПДУ също е свързано с прекратените проекти. Наличието на неизпълнени мерки от пътните карти за изпълнение на стратегиите за електронно управление и административна реформа, които се финансират по ПО1 на ОПДУ, все по-краткият период за допустимост на разходите по ОПДУ (31.12.2023 г.), риска от загуба на средства по програмата, критичното забавяне в изпълнението на ключови проекти, както и структурните промени, породени от динамичната политическа обстановка в страната са причина УО да анализира и проследява риска от загуба на средства и изпълнение на индикаторите по програмата. Четвъртото изменение на програмата е прието с Решение № 639 на Министерския съвет от 02.09.2022 г и решение на ЕК от 05.10.2022 г.

Промените по ПО1 са във връзка с идентифицираните рискови проекти, изпълнявани от МЕУ, НОИ, МК, МП, МРРБ и БАБХ. УО предприема редица действия да стимулира бенефициентите за предприемане на спешни действия във връзка с изпълнението на дейностите и постигането на предвидените индикатори по програмата. УО ежесечно изготвя Отчет за изпълнение на предвидените мерки в Риск-регистъра. Въпреки положените усилия от страна на ОПДУ, по част от проектите забавянето е значително и не е възможно в оставащия до края на изпълнение на програмата период. В следствие на това, УО предприема действия за освобождаване на предоставените безвъзмездни средства от идентифицираните проекти в риск. Предвидено е освободеният финансов ресурс да допълни ресурсите за целите на РМС № 328/2022 г. Това води и до промени в някои индикатори, тъй като постигането на целевата им стойност е невъзможно. Променена е целевата стойност на следните индикатори:

- ✓ **О1-5 Контролни, приходни и регулаторни органи, подкрепени за развитие на организационен и аналитичен капацитет, включително за извършване на съвместни проверки** - стойността е намалена от 15 на 12 бр. в следствие от прекратяването на административен договор № BG05SFOP001-1.026-0001-S01/14.01.2022 г. Реализиране на ЦАИС „Анализ на корупционния риск“ с бенефициент КПКОНПИ с целева стойност на индикатора 1 бр., и очакваното прекратяване на административен договор № BG05SFOP001-1.013-0002-S01/07.04.2021 г. „Облачни е-услуги за администрацията“ с бенефициент МЕУ с целева стойност на индикатора 3 бр.
- ✓ **О1-6. Проекти за развитие на държавен ХЧО** – стойността е намалена от 4 на 2, като тази промяна е следствие от прекратяването на административен договор

⁵² https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/opgg/docs/2022-10/1.%20Programme_2014BG05SFOP001_5_0_bg%20%281%29.pdf

№ BG05SFOP001-1.002-0007-C01/21.03.2017 г. „Доизграждане на националната здравна информационна система (НЗИС) – етап 1 и етап 2“ с бенефициент МЗ с целева стойност на индикатора 1 бр., както и поради очакваното прекратяване на административен договор № BG05SFOP001-1.002-0017-C01/ 18.08.2017 г. „Дигитализация на архива на недвижимите културни ценности от световно и национално значение, изграждане на специализирана информационна система, електронен регистър и публичен портал“ с бенефициент Министерство на културата с целева стойност на индикатора 1 бр.

- ✓ **Индикатор R 1-5 Функционираща НСИЗ** отпада, поради прекратяване на проекта на Министерство на здравеопазването, във връзка с предвиденото с РМС № 727/5.12.2019 г., възлагане на услугите по системна интеграция на „Информационно обслужване“ АД, което оставя нерешен въпросът относно съблюдаването на правилата за държавна помощ при предоставянето на БФП на административни органи, попадащи в обхвата на РМС № 727/5.12.2019 г.

Основният принос на инвестициите по ПО 1 може да се обобщи по следния начин:

Таблица 4. Основен принос на изпълнените инвестиции по ПО 1. (приключили към 30.11.2023 г.)

№	Бенефициент	Постигнати резултати
		<p>Обновен Единен портал за достъп до електронни административни услуги, предоставящ достъп до над 1800 услуги</p> <p>Надградени хоризонтални и централни системи на електронното управление</p> <p>Надграден Държавен хибриден частен облак (ДХЧО)</p>
	Министерски съвет	<p>Одобрен пакет от 1566 мерки за рационализиране на работните процеси</p> <p>Извършени нормативни изменения и намалена административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса (1215 изпълнени мерки или около 80%)</p> <p>Портал за отворените данни</p>
	Агенция по вписванията Единен портал за заявяване на електронни административни услуги	<p>Надграден:</p> <ul style="list-style-type: none"> Търговски регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел и Имотен регистър <p>Създаден:</p> <ul style="list-style-type: none"> Единен портал за заявяване на електронни административни услуги на Агенцията по вписванията <p>Разработени:</p> <ul style="list-style-type: none"> 33 електронни административни услуги, свързани с вписване на обстоятелства относно

№	Бенефициент	Постигнати резултати
		<p>търговци и юридически лица с нестопанска цел, извършване на справки чрез отдалечен достъп от Имотен регистър, издаване на удостоверения и издаване на заверени и незаверени преписи от актове</p>
<p>Агенция „Митници“ Административни услуги на Агенция „Митници“</p>	<p><i>Създадени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 13 нови регистъра и 2 надградени регистъра: Единна регистрация на търговците за електронно общуване с АМ и ЕК, Митническо представителство, Транзит, Внасяне, Временно складиране, Вземане под отчет на митническите задължения, Обезпечения, Документи, които се обработват на хартиен носител, Разпореждане със стоки, Единна регистрация и идентификация на икономическите оператори - EORI) <p><i>Разработени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 4 електронни административни услуги, свързани с регистрация на търговците за електронно общуване с Агенция „Митници“ и Европейската комисия, митническо представителство и актуализация на данни, послужили за издаване на ЕОРИ номер • Осигурена 100% наличност на информационни системи 	
<p>Агенция по обществени поръчки ЦАИС „Електронни обществени поръчки“ Административни услуги на АОП</p>	<p><i>Създадена:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ (ЦАИС ЕОП) <p><i>Разработени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 електронни административни услуги, свързани с обществените поръчки 	
<p>Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ Административни услуги</p>	<p><i>Надградени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 12 регистри и бази данни, администрирани от Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ за периодични технически прегледи на пътни превозни средства и за обучение и изпити за шофьорски книжки <p><i>Реализирани:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 9 електронни административни услуги, свързани с провеждане на изпити за водачи и др. 	
<p>Комисия за защита на конкуренцията Електронни услуги на КЗК</p>	<p><i>Надграден:</i></p>	

№ Бенефициент	Постигнати резултати
	<ul style="list-style-type: none"> Регистър на Комисията за защита на конкуренцията и създаден нов информационен портал <p><i>Разработени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 6 електронни административни услуги, свързани с образуване на производство, подаване на уведомление за концентрация, както и жалби до КЗК
<p>Комисия за регулиране на съобщенията Измерване на качеството на услугата за достъп до интернет Инструмент за сравнение на тарифи на услуги Механизъм за ограничаване на случаите на несъзнателен роуминг</p>	<p><i>Създадени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Механизъм за измерване и наблюдение на параметрите за качество на услугата за достъп до интернет, предоставяна чрез фиксирани и мобилни мрежи Инструмент за сравнение на тарифи на електронни съобщителни услуги Механизъм за ограничаване на случаите на несъзнателен роуминг <p><i>Надградени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Информационна система „Лицензиране и регистри“, включваща 8 регистри (и техните подрегистри)
<p>Министерство на вътрешните работи Портал за електронни административни услуги на МВР</p>	<p><i>Надградени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Регистър на МПС и Регистър „Контрол на общоопасните средства“ <p><i>Създадена:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Автоматизираната информационна система „Лицензиране и контрол на частната охранителна дейност“ <p><i>Разработени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 18 електронни административни услуги, свързани с издаване на свидетелства за управление на МПС, регистрация на ППС, придобиване на огнестрелни и неогнестрелни оръжия и извършването на частна охранителна дейност.
<p>Министерство на електронното управление Единен портал за достъп до електронни административни услуги - egov.bg</p>	<p><i>Обновен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Единен портал за достъп до електронни административни услуги <p><i>Създадени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1826 електронни услуги, от които 1215 електронни административни услуги по категории --Бизнес и предприемачи; Граждански права и правен ред; Данъци и такси за граждани; Здравеопазване и здравно

№ Бенефициент	Постигнати резултати
	<p><i>осигуряване; Работа, пенсия, социално подпомагане и т.н.</i></p> <ul style="list-style-type: none">• 502 присъединени администрации
<p>Министерство на транспорта и съобщенията ГИС базирана електронна платформа „Единна информационна точка“</p>	<p><i>Създадена:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• ГИС базирана електронна платформа „Единна информационна точка“, осигуряваща достъп до информация за съществуваща физическа инфраструктура, подходяща за разполагане на електронни съобщителни мрежи, както и планирани и текущи дейности по строителство <p><i>Разработени:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• 6 електронни административни услуги, свързани с предоставянето на информация за електронните съобщителни мрежи, подаване на заявления, необходими за разполагането, поддържането и подобряването на мрежите и др.
<p>Национална агенция за приходите Портал за електронни услуги</p>	<p><i>Обновен:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Портал за електронни услуги <p><i>Надградени:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Регистър на задълженията• Регистър на задължените лица
<p>Национален център за информация и документация (НАЦИД) Портал за електронни услуги и регистри</p>	<p><i>Създадени:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Регистър на издадените удостоверения за виза „D“;• Обединен регистър на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти,• Обединен регистър на професионалните квалификации,• Обединен регистър за академично признаване <p><i>Надградени 5 регистъра, включително:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Регистър на висшите училища,• Регистър за научната дейност,• Регистър на академичния състав,• Регистъра на издадените удостоверения APOSTILLE <p>10 електронни административни услуги, свързани с издаване на удостоверения за признаване на образователна и научна степен, приемане на кандидати за обучение във висши училища и научни организации и издаване на удостоверения APOSTILLE на образователни и удостоверявателни документи,</p>

№ Бенефициент	Постигнати резултати
	издадени от институциите в системата на предучилищното, училищното и професионалното образование и обучение, от висшите училища и научните организации, от МОН.
<p>Агенция по геодезия, картография и кадастър (АГКК) Създаване на кадастрални данни в цифров вид и развитие на електронните административни услуги на АГКК</p>	<p><i>Допълнени и усъвършенствани кадастралните регистри:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • с цифрови данни за 96 бр. населени места за площ от 8 581 ха. • чрез отстраняване на явна фактическа грешка в неурбанизирана територия с площ 993 344 ха., със засегната площ 2 543 ха.; <p>Надградени четири регистъра</p>
<p>Министерство на правосъдието Разработване и внедряване на електронна информационна система „Национален регистър на запорите“</p>	<p><i>Създадена:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Информационна система за единна входна точка за запори с включен модул за електронна публична продажба <p><i>Разработени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 4 електронни административни услуги, свързани с предоставянето на справки за наложен запор отсъдебен изпълнител, наличие на запор върху имущество и промяна на състоянието на наложен запор
<p>Държавна агенция „Архиви“ (ДАА) Разработка и внедряване на система за е-архивиране</p>	<p><i>Създадени:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Система за е-архивиране на ценни електронни документи • Застрахователен фонд върху оптичен носител в ДАА. <p>Цифровизирани 1983 носителя с аудио-визуални документи (1100 диапозитиви, 287 стъклени плаки, 462 грамофонни плочи, 25 магнетофонни ленти, 24 аудиокасети, 4 киноленти и 81 видеокасети) и импортирани в Системата на е-архивиране на ценни електронни документи.</p>
<p>Предстоящи резултати до края на изпълнение на програмата</p>	<p>Институционална архитектура на НОИ за процесите, свързани с пенсии, парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания</p> <p>Единни национални регистри на БАБХ по области на контрол</p> <p>Единна информационна система на КФН</p>

№	Бенефициент	Постигнати резултати
---	-------------	----------------------

Източник: ОПДУ, <https://eufunds.bg/bg/opgg/node/13498> и ИСУН2020

Постигната ефективност при изпълнение на ПО1 се измерва чрез степента на постигане на целите, измерена чрез индикаторите за резултат. Индикаторите за приоритетна ос 1 и тяхното изпълнение са представени в следващата таблица:

Таблица 5 Индикатори по ПО 1 (към 30.11.2023 г.)

№	Индикатор	Целева стойност 2023	Верифицира на стойност в ИСУН към 30.11.2023 г.	% изпълнение
O1-1	Брой подкрепени административни режими прегледани за опростяване	700	1085	155%
O1-2	Брой нормативни актове, за които са извършени оценки на въздействието	65	61	94%
O1-3	Администрации, подкрепени за въвеждане на комплексно административно обслужване	103	135	131%
O1-4	Брой общински услуги, подкрепени за стандартизиране	20	17	85%
O1-5	Контролни, приходни и регулаторни органи, подкрепени за развитие на организационен и аналитичен капацитет, включително за извършване на съвместни проверки	12	7	58%
O1-6	Проекти за развитие на държавен ХЧО	2	1	50 %
O1-7	Брой подкрепени регистри	100	117	117%
O1-8	Подкрепени електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим	750	435	58%
O1-9	Брой проекти за развитие на секторните системи на е-управление (е-обществени поръчки, е-здравеопазване, е-митници, е-архивиране, е-осигуряване и др.)	13	5	38,46%
R1-2	Брой стандартизирани общински услуги, въведени във всички общински администрации	20	17	85 %
R1-4	Функционираща електронна тръжна система (e-procurement)	1	1	100%
R1-6	Дял на административните и вътрешно-административни услуги използвани над 5000 пъти годишно, които са на ниво 3 и 4 и са базирани на държавния ХЧО	100 %	0	0%

Източник: УО на ОПДУ, данните са към 30.11.2023 г.

По ПО 1 всички индикатори са договорени, като индикатори O1-4 и R1-2 са договорени и достигнатата степен на изпълнение е 85%. Индикатори O1-1, O1-3, O1-7 и R1-4 са изцяло изпълнени. Що се касае до частично изпълнените към 30.11.2023 г. индикатори O1-2, O1-5, O1-6, O1-8, O1-9 и R1-6 за тях не се очаква риск от неизпълнение, тъй като са договорени и проектите, по които се очаква принос, предстои да бъдат отчетени.

В този смисъл може да се отбележи, че целите на приоритетната ос, измерени чрез постигнатите индикатори, са постигнати по ефективен начин. Управляващият орган е успял да намери гъвкави решения и да договори средствата, въпреки множеството затруднения, рискове и настъпили промени в периода на изпълнение на програмата (описани в текста).

За да се подчертае приносът на изпълнените инвестиции в допълнение към документалния анализ е използвана информация от външни източници, като по този начин се подчертават постигнатите ефекти от изпълнение на проектите.

В Проучване на български проект, съфинансиран от ЕСФ, в рамките на изследването „Оценка на напредъка на подкрепата на ЕСФ за публичната администрация“ на ЕК ⁵³ е разгледан проект BG05SFOP001-1.001-0002 „Трансформация на модела на административно обслужване“ (ТМАС). В доклада са представени контекста и целите на проекта; основни предизвикателства и трудности в хода на изпълнението; ключови развития в процеса на изпълнение; постигнати резултати и въздействия; както и извлечени поуки и приносът на ЕСФ.

Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 предвижда задълбочена трансформация на предоставянето на административни услуги, а в Пътната карта към нея е заложено въвеждане на комплексно административно обслужване като иновативна форма в полза на гражданите и бизнеса. Предвижда се в резултат от прилагането на модела на КАО на първо място администрацията да започне да предлага електронни услуги, а на следващ етап услугите да бъдат групирани на принципа „епизоди от живота“ и „бизнес събития“.

ТМАС е разработен, за да подпомогне постигането на конкретна цел 1 от приоритетната ос 1 на ОПДУ, а именно „Административно обслужване и е-управление“ и да допринесе за постигането на два от определените показатели за резултат на програмата - „администрации, подпомагани за въвеждане на комплексни административни услуги“ и „брой стандартизирани общински услуги“. ТМАС е проектиран да адресира дефицита на пълна и структурирана информация за административните услуги, режими, информационни масиви и регистри. Планиран е така, че да отговори на множество отворени към момента на изпълнението му въпроси –

53

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi69rn0krqEAXUzXvEDHXZ1CtkQFnoECBMQAO&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FblobServlet%3FdocId%3D22646%26langId%3Dbg%26&usq=AOvVaw0RPD4td7erYyoI8hYQvfEE&opi=89978449>

колко и кои са съществуващите услуги, как се предоставят, какви документи се изискват, какви такси се събират и на какво нормативно основание.

Трансформирането на модела за административно обслужване е огромна реформа, която обаче не засяга само администрацията. Още Законът за административно обслужване на физическите и юридическите лица, приет през 1999 г. предвижда прилагане на разпоредбите за административно обслужване освен за администрациите на централно и местно ниво и за организации, предоставящи обществени услуги. Въпреки това, такова мащабно включване на доставчиците на обществените услуги в дейностите по инвентаризация на услугите и режимите, извършвана в рамките на ТМАС, е направено за първи път и съответно предизвика изключително голяма реакция сред тях.

Като партньор в проекта, НСОРБ е изпълнил една от основните дейности, започнала в началото на 2016 г., в която са анализирани работните процедури и са унифицирани заявленията и процесите по предоставяне на общински административни услуги. Тази дейност преодолява съществуващите разнородни практики по предоставянето на едни и същи административни услуги в различните общински администрации. След процес на приоритизиране са избрани 17 услуги, за които е направено унифициране на изискуеми документи, формуляри и бланки за заявяване и получаване на услугите, както и на сроковете за тяхното предоставяне. Унифицирани са изискуеми документи, формуляри и бланки за заявяване и получаване на услугите, както и на сроковете за тяхното предоставяне. Образците са утвърдени с изменения и допълнения в Наредбата за административно обслужване през месец юли 2019 година.

Основните изпълнени дейности (6) включват:

- разработване на електронни форми (потребителски интерфейс) за заявяване и получаване от администрациите по служебен път на електронни удостоверения от регистрите, интегрирани в RegiX;
- провеждане на мащабна инвентаризация на: (1) административните услуги и режими и тяхното съответствие с изискванията на законодателството⁵⁴; (2) съществуващите информационни масиви и регистри, участващи в работните процеси на предоставяне на административните услуги; (3) определяне на административните услуги, предоставяни от доставчиците на обществени услуги⁵⁵, осигуряване прилагането на правилата за организация на административното обслужване от тях;
- анализ на състоянието на регистрите в държавната администрация и изготвяне на Концепция и пътна карта за регистрова реформа;
- анализ на практиките и конструиране на услугите на принципа „епизоди от Живота“ и „бизнес събития“; и

⁵⁴ Оценка за съответствие с прогнозите и изискванията на АПК и Закона за ограничено административно регулиране и административен контрол на стопанската дейност

⁵⁵ Доставчиците на обществени услуги обикновено са компаниите за комунални услуги, интернет и телекомуникационни компании. Проектът разглежда като доставчици на обществени услуги и болници, училища и детски градини, банки, нотариуси

- подбор на приоритетни услуги, предоставяни от общините и разработване на унифицирани процедури и форми за заявяване и предоставяне

Основните дейности по проекта са изпълнени, като базова дейност и основно постижение на проекта е мащабният опис на всички режими, административни услуги и регистри и включването на 50 администрации в пилотния обмен на информация от регистрите, поддържани от различни администрации. Документите и процедурите за предоставяне на 17 услуги, предоставяни от общинските администрации, бяха унифицирани и сега са задължителни. Разработена е Концепция за регистрова реформа, която очертава обхвата и етапите на съответните следващи стъпки.

Поради намаляване на бюджета на ПО 1, обаче, предвидената в ПКСРДА втора дейност от мярката „Внедряване на услуги на принципа „Епизоди от живота“ и „Бизнес събития“, с прогнозен бюджет 5 млн. лв., не е реализирана по ОПДУ, а с проекти към Службата за подкрепа за структурни реформи на ЕК (SRSS) на два етапа са разработени модели за реализиране на 10-те услуги на принципа „Епизоди от живота“ и „Бизнес събития“, идентифицирани с подкрепата по ОПДУ⁵⁶. Тези дейности са финансирани чрез проект „Подкрепа за реформа на публичната администрация“, с бенефициент Администрацията на Министерския съвет и безвъзмездна финансова помощ по Програмата на Европейския съюз за подкрепа на структурните реформи, приключил през месец май 2021 г. Разработен е пакет от документи за изпращане за междуведомствено съгласуване на проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на План за действие за внедряване на епизоди от живота „Раждане на дете“, „Преместване в рамките на страната“, „Стартиране на бизнес“, „Наемане на служител“ и „Закриване на бизнес“. Отново през 2021 г. стартира работата по внедряване на нови 5 епизоди от живота – издаване на СУМПС, закупуване на автомобил, загуба на работа, закупуване на недвижим имот и сключване на граждански брак. Дейностите са в рамките на проект „Напредване на реформата в публичната администрация“, финансиран от Службата за подкрепа на структурни реформи на Европейската комисия.

Проектът приключва изпълнение в края на 2023 г. и макар ползите вече да се проявяват, потенциалът им за развитие в бъдеще е голям. И към настоящия момент видимите ефекти са засилен обмен на информация, необходим за предоставянето на административни услуги, и намаленото време за обслужване на гражданите и бизнеса между администрациите. Предприетите мерки за опростяване и хармонизиране на услугите с нормативните изисквания ще намалят тежестта за бизнеса и разходите за извършване на икономически дейности. Очаква се проектът също да има дългосрочно въздействие чрез приемането на нормативни изменения, осигуряващи бързо и лесно административно обслужване на гражданите и бизнеса.

Конкретно ползите се изразяват в приетия пакет от мерки за трансформация на модела на административно обслужване, одобрени с РМС № 704 от 2018 г., като

⁵⁶ <https://www.gov.bg/special/bg/administratsia/byudzhet/byudzhet-na-ms/podroben-otchet-za-izpalnenieto-na-programniya-byudzhet-na-ministerskiya-savet-za-2021-g>

отговорните институции докладват периодично в Съвета за административната реформа. Обобщеният отчет към 31.12.2020 г. показва, че са изпълнени 78% от предвидените мерки (1215 от общо 1566 мерки). Към края на 2022 г. изпълнените мерки вече са 80%. Останалите са в процес на изпълнение.

Намалената административна и регулаторна тежест се изразява в:

- Въведено служебно събиране на информация (включва и спазване на изискването за еднократно събиране и създаване на данни, както и предоставянето на административни услуги като вътрешни административни) за 254 услуги;
- Заличени от административния регистър като продължават да се осъществява като дейност 238 услуги;
- Разширени канали за достъп и предоставяне на възможност за комбинация на тези канали при заявяване и получаване на 80 услуги;
- Намалени изисквани документи от заявителите на 60 услуги;
- Намален срок за извършване на 32 услуги

ТМАС се допълва от друг ключов за подобряване на административното обслужване проект, подкрепен от ОПДУ – BG05SFOP001-1.004-0001 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на административни услуги“, изпълняван от Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ впоследствие трансформирана в МЕУ). Той развива разработените през периода 2007-2013 г. системи на електронното управление и създава дългосрочно решение за предоставяне на вътрешни административни услуги чрез надграждане и интегриране на съществуващите информационни системи по начин, позволяващ автоматизирано извличане на доказателства и обстоятелство от регистрите. В резултат от изпълнение на проекта са разработени стандарт, правила и процедури, свързани с прилагането на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги, разработен и внедрен прототип на система за управление на електронни форми, интегрирана със системите за електронно връчване и електронно плащане, изграден интерфейс за заявяване на плащане и уведомление за неговото извършване, надградена е системата за еАвтентикация (еАвт), надградена е системата за еВръчване, за еПлащане, интегрирана с ЦВПОС терминал. Също така е надградена системата за междурегистров обмен (RegiX), подкрепени са 52 регистри, чрез изграждане на нови и надграждане на съществуващи адаптери, 80 администрации са подкрепени за въвеждане на КАО. Друг резултат от изпълнение на проекта е надграждането на Единния портал за достъп до електронни административни услуги. Актуализирани или създадени са нови шаблони на сайтове на администрациите (за административни структури, създадени със закон, за изпълнителни агенции, за министерства). В резултат също са разработени електронни форми за ЕУ, създадена е интеграция на информационните системи на структури на държавната администрация с хоризонталните системи на е-управление, 470 ЕАУ са надградени до ниво 3 или 4, в резултат на разработените и публикувани електронни форми в рамките на дейността.

Създаването и надграждане на базовите хоризонтални системи на е-управлението като Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ) (надградена), Системата за обмен на електронни съобщения (СОЕС) (надградена), платформата RegiX за достъп до регистрови удостоверителни справки (надградена), Единния модел за заявяване, плащане и предоставяне на електронни административни услуги (Единен модел) и др. е позволило на администрациите (в това число и на общините) да изградят автоматизирана комуникационна свързаност на своите ИС през СОЕС и да създадат комуникационен достъп до тях за гражданите и бизнеса през ССЕВ.

Непрекъснато разширяващите се регистрови удостоверителни справки опростяват редица административни процедури и услуги. За това допринася и реализирането на редица вътрешни административни услуги с ползването на създадените хоризонтални системи за комуникационна свързаност.

Опростяването на процедурите, услугите и процесите от една страна и тяхната цифровизация от друга са паралелни процеси. Замяната на хартиения с електронния документ и съвременните ИК технологии дават широки възможности за разработване на бизнес процесите за кратки срокове и при минимално влияние на субективния фактор при тяхното изпълнение. Като пример за това може да се посочи, че за кратки срокове са разработени и се изпълняват от общинските администрации през Портала на електронното управление 206 услуги и процедури, реализирани на базата на Единния модел. При тях предоставянето на удостоверителни документи от заявителите е заменено от служебно ползване на регистрови удостоверителни справки.

За подобряването на управлението на административните процеси и системната работа на общините за улесняване достъпа до предоставяните административни услуги в най-широкия им спектър и повишаването на тяхното качество, ключови се явяват:

- Служебно ползване на регистрови справки при предоставяне на административни услуги.
- Със създаването на платформата за предоставяне на регистрови удостоверителни справки RegiX и поетапното увеличаване на свързаните към нея регистри общините са оптимизирали предоставянето на услуги и процедури за гражданите и бизнеса, като е премахнато изискването за осигуряване от заявителите на удостоверителни документи, данните от които се съдържат в справките на платформата. Напр. при изпълнението на някои от възложените им по закон правомощия, общините са изпълнили процедури като например определяне такса за предоставена социална услуга. След въведените промени, те са имали възможност да изпълнят процедурата без да изискват документ за доходите на лицето ползващо услугата, а получават нужната информация служебно от RegiX.
- Разширен е обхвата на електронните административни услуги (ЕАУ).
- Значителен е напредъкът на общините при предоставянето на ЕАУ през Портала на електронното управление и през ССЕВ. Тяхното ползване осигурява определени удобства на потребителите като бързо заявяване, спестяване на време,

тъй като не е необходимо да посещават общината, нямат транспортни разходи, особено ако заявителят е извън нейната територия. Все повече общини предоставят възможност на гражданите и бизнеса да се разплащат за предоставените им от общината услуги или за свои задължения към местния бюджет през виртуален ПОС терминал на хоризонталната система за разплащане, като транзакцията е безплатна за гражданите и бизнеса.

- От друга страна обаче липсата на достъпен за населението инструмент за е-идентификация и ограничени познания или липса на основна компютърна грамотност главно сред възрастните в малките населени места затруднява използването на ЕАУ.

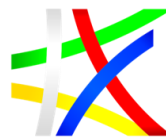
По данни от изследвания казус по ПО1 към октомври 2023 г. информация в реално време: <https://analytics.egov.bg> сочи, следното:

- ✓ Присъединени към Единния модел администрации – 502 броя;
- ✓ Брой администрации присъединени към Системата за електронни плащания – 602 броя;
- ✓ Брой разработени услуги по Единния модел – 1224 броя;
- ✓ Брой заявени електронни услуги чрез Единния модел от граждани и бизнеса за 2022 г – 68385 бр., за 2023 г – 74717 бр. за сравнение към 2019 са били 2500 бр.

Интересът от страна на гражданите и бизнеса непрекъснато нараства, което е видно от публичната информация на сайта www.egov.bg.

Отчет за състоянието и годишен план за развитие и обновяване на информационните ресурси в администрацията и информационните ресурси на единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация за нуждите на националната сигурност⁵⁷ на МЕУ разглежда стратегическата рамка на информационните ресурси и състоянието им в администрацията. По данни от доклада към 31.12.2022 г. на единния портал за достъп, надграден по ОПДУ, е публикувана информация за 1 712 електронни услуги, от тях 1 132 ЕАУ са реализирани чрез централизирано и унифицирано заявяване. За заявяването им са разработени над 1 600 електронни форми и съпътстващите документи, като за 2022 година новите ЕАУ за централизирано заявяване, публикувани на ЕПДЕАУ са 272. Публикувана е и информация за 580 ЕАУ, предоставяни децентрализирано чрез разработени портали на администрациите - Министерство на вътрешните работи, Агенция по геодезия, картография и кадастър, Агенция „Митници“, НОИ, НАЦИД и др. В края на 2022 г. централизирано се предоставят услугите на 501 администрации, от които 49 са централни, 302 общински и районни, 27 областни и 123 специализирани териториални администрации. Пак в същия доклад се разглеждат централизираните системи за е-

⁵⁷ <https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/ministry/ministry-report>

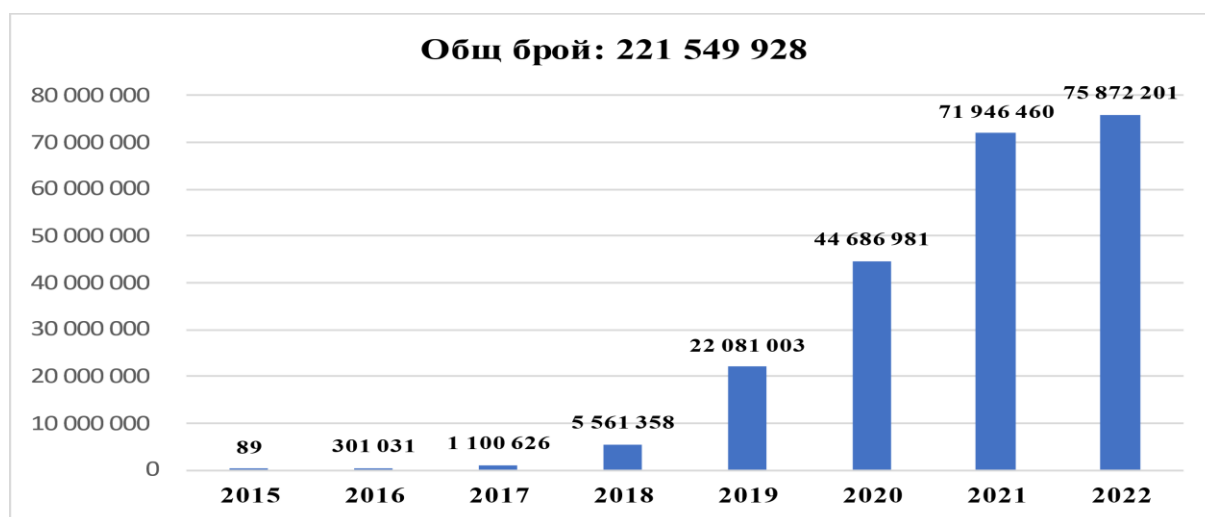
управление – те са предназначени да подпомагат администрациите в процеса по подобряване на качеството на обслужването на гражданите и бизнеса. В голямата си част те позволяват с една инсталация на системата да работят множество администрации (multi-tenant решения). На този етап функционират следните централизирани системи:

Среда за междурегистров обмен на данни, надградена с финансиране по ОПДУ: през 2022 година продължават усилията за разширяване на възможностите за служебен обмен на данни като вътрешни електронни административни услуги (ВЕАУ) между административните органи чрез Средата за междурегистров обмен на данни. Общият брой потребители на справки е близо 1 100. Към средата са свързани 82 основни регистъра, администрирани от 28 централни администрации - министерства и изпълнителни агенции, и са реализирани 218 справки към регистрите.

Към края на 2022 г. общият брой направени заявки към регистри е 221 549 749, като за отчетния период са извършени 75 872 201 справки. По данни от логовете на системата за 2022 г.:

- Агенцията по обществени поръчки е институцията⁵⁸ с най-много извършени справки - 14 651 689;
- Министерството на вътрешните работи е предоставило най-много данни - 21 455 115;
- Регистър „Български документи за самоличност е най-често достъпван – 17 678 146.

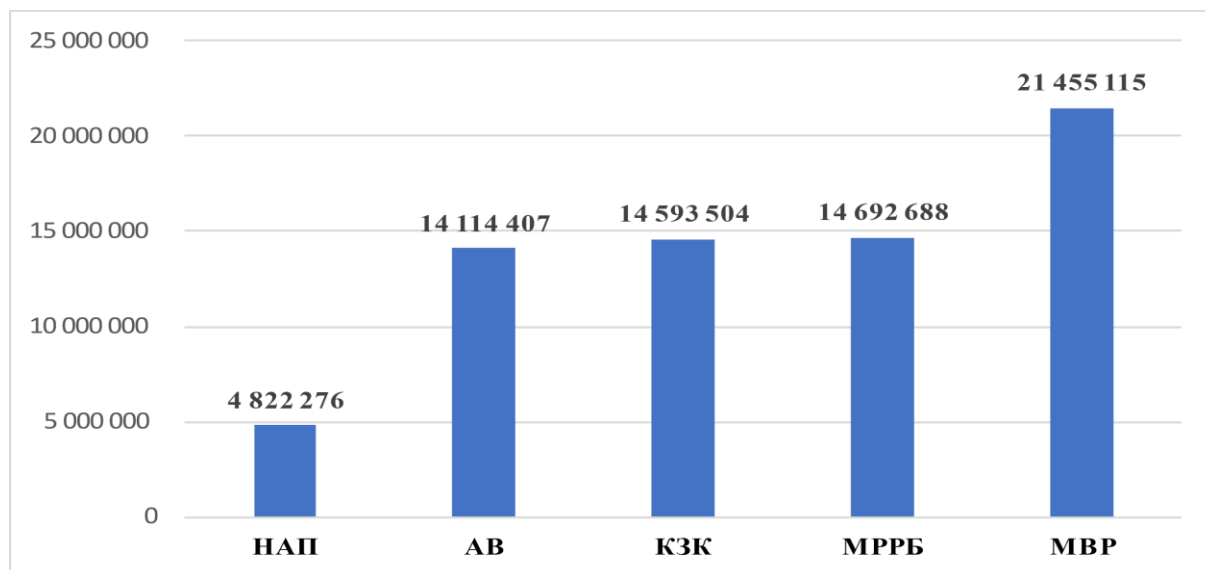
Фигура 1. Справки и посетени регистри, 2022 г.

⁵⁸ В средата на Междурегистров обмен има потребители (консуматори на справки) и предоставящи справки

Фигура 2. Топ 5 най-посещавани администрации

В информационното приложение, на електронен адрес: <https://info-regix.egov.bg/main> се публикуват данните за присъединените регистри и операциите за достъп до тях, както и статистическа и справочна информация за използването на системата. Активно се ползва разработеното и внедрено административно приложение, на електронен адрес: <https://admin-regix.egov.bg/main> и клиентското приложение: <https://client-regix.egov.bg/main>.

Към Средата за междурегистров обмен на данни са присъединени всички общински администрации. Засиленото използване на Средата за междурегистров обмен на данни се дължи както на популяризирането ѝ сред потребителите, така и на законовите изисквания, задължаващи административните органи и лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ да предоставят БЕАУ с цел намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса.

Държавен хибриден частен облак (ДХЧО)

Проект BG05SFOP001-1.005-0001 „Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление“ е в съответствие със СЦ 1 Трансформиране на администрацията и публичните институции в цифрови, Специфична цел 1.3. Осигуряване на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление, Мярка 32. (Информационни технологии и индустрии на знанието) Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление (етапи 1 и 2) - Изпълнение на ангажименти по ЗЕУ (Закона за електронното управление) и Прилагане на интегрирани мерки и постигане на базова киберсигурност на споделената инфраструктура и модернизирани системи.

Инвестициите по ПО1 на ОПДУ с проект BG05SFOP001-1.005-0001 Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление

с бенефициент ДАЕУ са допринесли за изграждане на инженерната инфраструктура на ЦДЕУ2, доставка и инсталиране, тестване и въвеждане в експлоатация оборудване за ДХЧО, доставка, инсталиране и внедряване на софтуер за ДХЧО, мигриране на съществуваща информационно-комуникационна система и услуга на ДАЕУ в ДХЧО. В допълнение са обучени 30 служители на ДАЕУ и 20 ползватели на ДХЧО. Също така е доставена, инсталирана и въведена в експлоатация сървърна техника за нуждите на Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ), включена в споделената облачна инфраструктура за предоставяне на облачни услуги, както и за нуждите на Агенция по вписванията, включени в споделената облачна инфраструктура за предоставяне на облачни услуги. В изпълнение на дейностите е изградено и пуснато в експлоатация хранилище за резервни копия на данни от критични системи и регистри на електронното управление.

ДХЧО е един от основните компоненти на споделените ресурси на електронното управление, чрез който се предоставят и конфигурират информационни ресурси (хардуер и системен софтуер) за изграждане на информационни системи, предоставящи електронни услуги за гражданите и бизнеса. Ефективното им използване зависи в голяма степен от осигуряването на достатъчно средства за поддържане на високо технологично ниво и за развитие на критична маса от потребители и услуги. В обхвата на ДХЧО се включват центровете за данни.

Изграждането на Държавен хибриден частен облак и поэтапното увеличаване на капацитета, съобразно нуждите, улеснява администрациите при електронизацията на услугите, които предоставят на гражданите и бизнеса.

Предвид особеностите на съществуващите информационни системи и различни технологични ограничения, не всички системни и приложни услуги могат да бъдат реализирани и/или разположени в изцяло виртуална среда. Архитектурата на държавния частен облак е хибридна и позволява интегрирането на специфичен хардуер, който поради технологични или лицензионни ограничения не подлежи на виртуализация, както и на съществуваща ИТ инфраструктура, с оглед запазване на инвестициите направени до момента. Капацитетът е увеличаван поэтапно, според нуждите от ресурси и актуалното развитие на технологиите, с оглед ефикасно и ефективно управление.

Предимствата от изграждането на държавен частен облак са намаляване на капиталовите и оперативните разходи, подобряване на предоставяните към бизнеса и гражданите услуги, по-бърза доставка и провизиране на необходимите ресурси, управляемост, оперативна съвместимост, мащабируемост, устойчивост, високо ниво на информационната сигурност и повишена кибер-сигурност.

В края на 2022 г. предоставените информационни ресурси от ДХЧО са:

- На 80 (осемдесет) министерства и ведомства са предоставени 1 217 броя виртуални машини и 1 188 ТБ дисково пространство;
- На 78 министерства, агенции и общини са дадени 2 492 пощенски кутии от електронна поща;

- Има 1 601 потребител (министерства, агенции и общини) на Системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС);
- Копие на данни в хранилището за данни на ИА „Инфраструктура на електронното управление“ правят 28 министерства, агенции и общини, като за тази цел са предоставени 628 ТБ от наличните 800 ТБ;
- Колокация на инфраструктура в центровете за данни използват 4 министерства и ведомства.

Аналитичен доклад „Анализ на очакваните ефекти за бизнес средата от изпълнени проекти, финансиран по ОПДУ, изготвен от фондация „Институт за пазарна икономика“, ноември 2022 г.⁵⁹ Изготвянето на доклада е възложено от УО във връзка с планирана информационна кампания за постигнатите резултати по ОПДУ и ефекта от тях за обществото, през септември 2022 г., като анализа се фокусира върху очакваните ефекти за бизнес средата от проекти, реализирани с подкрепата на ОПДУ. В обхвата на договора са включени 4 ключови проекта, свързани с електронното управление, както следва:

- BG05SFOP001-1.004-0001 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги;
- BG05SFOP001-1.002-0011 „Надграждане на основните системи на НАП за предоставяне на данни и услуги към вътрешни и външни системи“;
- BG05SFOP001-1.002-0002 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги към външни системи - БИМИС 2020 (фаза 1 и 2)“;
- BG05SFOP001-1.003-0002 „Разработване, внедряване и поддръжка на единна национална електронна уеб-базирана платформа: Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки““.

При изследването е използван методът за Анализ на въздействието. Оценката на въздействието има за цел да определи дали осъществяване на конкретните проекти е имало положително влияние върху бизнес средата в България, дали са налице непланирани въздействия и до каква степен те са оказали влияние върху цялостното въздействие.

Съгласно анализа основните изводи относно постигнатите/очакваните преки и косвени ефекти от изследваните 4 ключови проекти са свързани със: свиване на административните разходи и време, спестяване на разходи и време за гражданите и бизнеса, подобряване на качеството и достъпа до административни услуги, повишаване на доверието и прозрачността при предоставянето на административни услуги, оптимизация на вътрешноорганизационните процеси в администрацията, значително подобряване на процеса по възлагане на обществените поръчки (повишена стандартизация и намаляване на грешките; повишена сигурност и доверие в

⁵⁹ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/11689>

кандидатите; повишен брой на кандидатите, респективно конкуренцията; предотвратяване на злоупотреби и манипулации; намаляване на жалбите).

Докладът разглежда и като ефект от изследваните проекти повишаване на доверието в институциите и по-високата прозрачност на администрацията. Тъй като много институции, включително общински администрации, имат рейтинги и оценки на прозрачността, на тази база се оценява и дали доверието в тях се е повишило. Връзката между заместването на „хартиен“ процес с електронен и повишаването на прозрачността и намаляване на възможностите за злоупотреби идва най-вече по линия на премахването на общуването лице-в-лице с представителите на администрацията и липсата на плащания в пари на ръка. Докато оценката на равнищата на корупцията е трудна дори на национално ниво, то класирането на т.нар. активна прозрачност, изготвяно от „Програма достъп до информация“ (ПДИ) позволява доста детайлен поглед към прозрачността на институциите от гледна точка на гражданското общество. Рейтингът се основава най-вече на способността (и желанието) на отделните институции да отговарят на подадени по електронен път заявления, както и на заявления за достъп до обществена информация и степента, до която публикуват информация в Интернет. Оценката на ПДИ се базира на по над 100 отделни индикатора за прозрачност, в зависимост от институцията.

В рамките на разглежданите проекти най-активният участник в междурегистровия обмен е Агенция „Митници“ и постига рейтинг на активна прозрачност от 89,5% през 2022 г., като при нея се наблюдава и едно от най-големите подобрения в страната. Не може да се твърди, че високата степен на прозрачност е пряко следствие само на електронизацията; възможно обяснение е и, че поначало най-прозрачните институции са тези, които първи развиват електронни услуги. Въпреки това връзката между двете трудно може да бъде отхвърлена.

Отправените препоръки в следствие от анализа на гореизброените проекти са свързани с необходимостта от въвеждане на унифициран модел за персонална идентификация, което от една страна би довело до преодоляване на нуждата от поддържане на различните прилагани към стандарти, както и до повишаване на сигурността и осигуряване на предпостави по-активно и широко да се използват електронните услуги; по-активно популяризиране на разработените системи/услуги; ускоряване на процеса на включване на административни звена към общата екосистема (единния модел); използване на системите за извършването на анализи.

Отново, според проучването на ИПИ, функционирането на ЦАИС ЕОП, разработен по проекта на АОП, е довел до общо подобрение на доверието в платформата (ЦАИС ЕОП), което насърчава участието и води до увеличаване на подадените оферти. Това в дългосрочен план повишава конкуренцията, изборът на възложителите е по-голям и се постигат цени, които са по-близки до оптималните. Статистиката за новорегистрираните субекти показва положителна тенденция. Най-активният период за регистрация е през 2020 г., когато стартира ЦАИС ЕОП, но и през следващите години се наблюдават новорегистрирани стопански субекти. Преди задължителното използване на

ЦАИС ЕОП към 31.12.2019 г. са регистрирани 6663 възложители и 30 857 изпълнители. През 2022 г. в ЦАИС ЕОП⁶⁰ са извършени общо 3 107 бр. регистрации на профили, от които: 2 728 бр. стопански субекти (4343 през 2021) и 379 бр. възложители (1533 през 2021). Регистрациите на нови организации и потребители намаляват в сравнение с предходните две години, което може да се отдаде на факта, че повечето участници на пазара на обществените поръчки вече имат регистрация в системата.

Периодично АОП публикува анкети в области от значение за развитието и подобряването на условията за възлагане на обществените поръчки в страната. През 2022 г. са публикувани 3 анкети – „Какво ви помага в работата с ЦАИС ЕОП?“, „Какъв начин за комуникация с Центъра за обслужване на потребители на ЦАИС ЕОП бихте избрали?“, „Анкета за качеството на обслужване от Центъра за обслужване на потребители на ЦАИС ЕОП“. По тях са получени общо 1 076 мнения⁶¹, на база на които АОП планира и реализира оптимизации в организацията на работа на колцентъра с цел подобряване на обслужването на крайните потребители на платформата. Данните за посещаемостта на Портала за обществени поръчки за 2022 г. са следните: брой уникални потребители, посетили ЦАИС ЕОП – 184 186; брой сесии – 1 222 676; брой преглеждания на страници – 1 676 479; уникални преглеждания на страница – 1 407 599; среден брой сесии на потребител – 6,64; среден брой прегледани страници на сесия – 1,37.

На база данните в Регистъра на обществените поръчки (РОП), Агенцията проследява състоянието и развитието на националния пазар на обществените поръчки и периодично публикува информация. Общият брой на обявените през 2022 г. обществени поръчки, всички публикувани в ЦАИС ЕОП, е 21 955 бр. През последните три години (2020, 2021 и 2022) се наблюдава тенденция за увеличаване на броя на обявените обществени поръчки, като през 2022 г. е отчетен ръст с 13% спрямо 2021 г. През 2022 г. чрез ЦАИС ЕОП са подадени 82 055 оферти. За сравнение, през 2021 г. броят им е 86 382. Общият брой на сключените договори за обществени поръчки, публикувани в ЦАИС ЕОП през 2022 г., е 30 338, на обща стойност 20 262 756 418,91 лв.

Друг ефект от повишеното доверие от всички участници е увеличаване на вероятността да се предлагат иновативни продукти и услуги от компаниите – кандидати, тъй като има повече сигурност, че офертите няма да бъдат отхвърлени по бюрократични причини.

Публикуването на лесно достъпна, разбираема и навременна информация за всички етапи на процеса по възлагане на обществени поръчки увеличава прозрачността. Тя от своя страна подобрява конкуренцията, повишава ефективността и намалява заплахата от несправедливост или корупция. Свеждането до минимум на риска от измами, корупция и лошо управление на публични средства води до „изравняване“ на условията за всички кандидати, като по този начин насърчава конкуренцията.

⁶⁰ Годишни доклади за дейността на АОП за 2022 г. 2021, 2020 г. <https://www2.aop.bg/aop/annual-reports/>

⁶¹ Годишен доклад за дейността на АОП, 2022 г.

Автоматизирането на редица стъпки в системата не позволява умишленото предвиждане на изисквания, най-често чисто бюрократични, които преди ЦАИС ЕОП са били възможни. Силно ограничени са възможностите за грешки, злоупотреби и манипулация в процеса на кандидатстване.

Като изключително значим следва да се посочи приносът на финансираните по ОПДУ проекти на Агенция „Митници“: BG05SFOP001-1.002-0002 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги към външни системи - БИМИС 2020 (фаза 1)“, BG05SFOP001-1.007-0001 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 2)“ и BG05SFOP001-1.025-0001 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 3)“.

С реализирането на проектите, Република България, като държава членка на ЕС, изпълнява задължението си по чл. 1 на Решение №70/2008/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно безкнижна среда в митниците и търговията и Решение за изпълнение (ЕС) 2019/2151 на Европейската комисия за създаване на Работна програма, относно разработването и въвеждането на електронните системи, предвидени в Митническия кодекс на Съюза (МКС), чрез изграждане на сигурни, интегрирани, оперативно съвместими и достъпни електронни митнически системи за обмен на данни.

Оптимизацията на процесите в Агенция „Митници“ и тяхната дигитализация е една от стратегическите цели на Българската митническа администрация и е важна предпоставка за постигане на необходимия административен капацитет за имплементиране на европейското законодателство в областта на митниците, което несъмнено води до подобряване на вътрешната административна, информационна и комуникационна инфраструктура.

В рамките на фаза 1 е въведена Институционална архитектура на Агенция „Митници“ по отношение на всички основни митнически процеси (внасяне, изнасяне и транзит) и критичните спомагателни митнически процеси, като инструмент за изпълнение на националните и европейски изисквания към изграждането на електронни митници. Разработени са 4 нови електронни административни услуги, свързани с регистрацията на търговците за електронно общуване с АМ и Европейската комисия (ЕК). Създадени са 10 нови регистъра: Единна регистрация на търговците за електронно общуване с АМ и ЕК, Митническо представителство, Транзит, Внасяне, Временно складиране, Вземане под отчет на митническите задължения, Обезпечения, Документи, които се обработват на хартиен носител, Разпореждане със стоки, Единна регистрация и идентификация на икономическите оператори - EORI).

С проектите по Фаза 2 и 3 е продължен процесът по трансформиране на митническата администрация в цифрова администрация. В рамките на фаза 2 е надградена и приведена в съответствие със съюзните функционални изисквания Система за управление на идентичностите и достъпа на АМ (СУИД) като е осигурено покриване на изискванията, свързани с проверките за идентичност, гарантирането на необходимите

нива на сигурност при предоставяне на достъп до информационните системи при обмяна на информация. Осигурена е възможност за икономическите оператори за еднократна и унифицирана регистрация за всички информационни системи на АМ и DG TAXUD, самостоятелно управление от икономическите оператори по електронен път на регистрацията и използване на първичните регистри на държавната администрация (RegiX). Изградена е частна облачна среда на Агенция „Митници“ като гъвкаво, лесно управляемо и разширяемо решение, осигурени са отказоустойчивост; балансиране на натоварването, автоматизирано управление на хардуерния ресурс и спазване на максималното време за отговор на услугите.

По отношение на дейността по митническо разследване и разузнаване са създадени модули „Анализ на риска“, „Обработване на рискова информация“, „Административно и наказателно производство“, „Декларация за парични средства“ и модул Административно и наказателно производство, чрез които е постигнато:

- Трансформация към качествено нов начин на организация на бизнес процесите в митническите администрации на държавите членки;
- Автоматизиране на дейностите за анализа на риска, чрез което се осигурява възможност за ефективно разпределение на ограничените ресурси за извършване на проверки, като се концентрират усилията върху превенция и анализа на митнически документи, стоки, превозни средства и лица, които представляват риск, имат голямо икономическо значение за страната и при които има най-голяма вероятност да бъдат нарушени нормативните разпоредби при прилагане на общата методика за управление на риска;
- Обмен на оперативна информация за превенция, разузнаване, разкриване и разследване на административни нарушения и престъпления от компетентността на митническите органи; досъдебно производство, борба с измамите и защита на правата на интелектуална собственост;
- Мониторинг на административнонаказателното производство и проследяване на обжалването на издадените наказателните постановления;
- Автоматизиране на дейностите по контрол на паричните средства, изделията от благородни метали и скъпоценните камъни;

В рамките на фаза 3 е внедрен модул „Национално приложение на Системата за контрол на вноса 2“ (ICS2 Release 1)“. Системата за контрол на вноса 2 (ICS2) представлява широкомащабна система за предварителна информация за товарите, при която митническите администрации получават информация за всички стоки, влизащи в ЕС, преди пристигането им. По този начин митниците могат да управляват по-добре риска като селектират предварително кои товари следва да бъдат проверени щателно. В същото време системата улеснява законната търговия, тъй като изрядните икономически оператори преминават по-бързо митнически контрол. Новата система за предварителна информация за товари ICS2 на ЕС подкрепя прилагането на този нов регулаторен режим

за митническа безопасност и сигурност, насочен към по-добра защита на единния пазар и гражданите на ЕС. Икономическите оператори трябва да декларират данни за безопасност и сигурност в ICS2, чрез Обобщена декларация за въвеждане като до момента това задължение е въведено по отношение на всички авиотовари. От март 2024 г. предстои да бъде въведено и по отношение на сухопътен (шосеен и железопътен) и воден морски транспорт.

Чрез Системата за контрол на вноса 2 се постигат следните ефекти:

- Увеличава се защитата на гражданите на ЕС и вътрешния пазар срещу заплахи за сигурността и безопасността;
- Създава се възможност за митническите органи на ЕС да идентифицират по-добре високорисковите пратки и да се намесят в най-подходящата за проверка точка от веригата на доставки;
- Подкрепят се пропорционалните и целенасочените митнически мерки на външните граници в сценарии за реагиране при кризи;
- Улеснява се трансграничното освобождаване за законна търговия;
- Опростява се обмена на информация между икономическите оператори и митническите органи на ЕС.

В рамките на дейността е развита и въведена Институционална архитектура на АМ по отношение на модул „Анализ на риска“ (MAP) – отразяване на промените, произтичащи от Система за контрол на вноса, Митническата автоматизирана система за изнасяне (МАСИ) и Митническата информационна система за транзит (МИСТ2). Извършено е автоматизиране на дейностите по управление на риска за авиационна сигурност, дейностите по управление на риска за сигурност и безопасност преди пристигане на стоките и процесите по извличане и анализиране на информация, използват се споделени услуги за анализ - аналитичният инструмент (SSA) на ниво ЕС.

България е една от първите държави - членки, внедрили Системата за контрол на вноса 2 и отразили промените по отношение на модул „Анализ на риска“.

Надградена е Системата за движение и контрол на акцизни стоки (EMCS), с което е осигурено компютъризирането на опростен електронен административен документ, както и необходимите адаптации в съответствие с Директива ЕС 2020/262. С приемането на Директивата за определяне на общия режим на облагане с акциз се позволява както на икономическите оператори да използват улесненията, предвидени в законодателството, така и на митническата администрация да контролира процесите.

Въведени са нови видове регистрации на икономически оператори, които изпращат или получават единствено акцизни стоки с платен акциз с документ е-ОАД в обхвата на новия режим като са създадени 4 нови регистри в Системата за обмен на акцизни данни (SEED):

Изградена е нова транс европейска система за централизирано оформяне при внос, която е част от Митническата информационна система за внасяне. Чрез новата системата се постига намаляване на броя на митническите процедури, което води до намаляване на административната тежест, спестяват се разходи с централизираните процеси и се осигуряване на прозрачност, след като всички оторизирани вносителите са свързани, оптимизират се логистичните потоци на ниво ЕС и повишаване на ефективността на процесите.

Реализираните ефекти от проектите на АМ са:

- Подобро административно обслужване на бизнеса и гражданите като участници в единната европейска митническа среда;
- Поетапно изпълнение на поетите ангажименти за прилагане на европейското законодателство и инициативи за създаване на безкнижна среда и напълно електронни митници – чрез последващо развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на АМ до обхващане на основните и спомагателни бизнес процеси;
- Бърз и улеснен достъп на всички заинтересовани страни до основните и спомагателни бизнес процеси – гаранция за конкурентост на икономическите оператори и сигурност на границите;
- Повишената надеждност на работа на системите на АМ чрез:
 - Намаляване на времето на неработоспособност, което допринася за създаването на по-добра бизнес среда и конкурентоспособност за икономическите оператори – за последните шест месеца работоспособността на основни за АМ информационни системи (NCTS, ECS, ICS, EORI, CSRD и СИУД), които са изградени/надградени в рамките на горепосочените проекти е 100%;
 - Намаляване на процента на грешки при обмена на съобщения между митническите информационни системи на Република България и държавите членки на ЕС, както и между АМ и икономическите оператори.

Реализираните ползи от проекта за гражданите и бизнеса са:

- Повишена сигурност и безопасност по отношение на стоките, които се допускат на европейския пазар;
- По-добри резултати в борбата с контрабандата, трафика на хора и парични средства, и други нелегални практики;
- Ускоряване работата на легалния бизнес, чийто товари се обработват по-бързо през граничните преходи и с по-малко формалности;
- Унифициране на процедурите в различните държави-членки.

Реализираните ползи за администрацията са:

- Повече възможности за анализ на голям обем информация;
- Системи с повишено бързодействие, 100% наличност и високо ниво на мрежова и информационна сигурност;
- По-добра свързаност на ниво ЕС;
- Поетапно преминаване към използването на облачна среда и облачна архитектура.

В рамките на проект BG05SFOP001-1.002-0011 на НАП са надградени основни информационни системи, предоставящи електронни услуги в Агенцията, както и регистъра на задълженията и регистъра на задължените лица, с което е осигурен по-лесен обмен на информация между вътрешните системи, както и със системите на национално и трансгранично ниво и е подоброено качеството и бързината на административните услуги, предоставяни на физическите и юридически лица. В рамките на проекта е изграден изцяло нов Портал за електронни услуги на приходната агенция, в който потребителите могат да се възползват от над 160 е-услуги. Клиентите на НАП вече не подават заявление за достъп до услугите, ако искат да ги ползват за себе си. Порталът на НАП асоциира достъпа до услугите с физическите лица, а не с техния КЕП, което води до облекчението, че при смяна на КЕП не следва да се подават допълнителни документи към НАП за достъп до услугите на агенцията. Упълномощаването за достъп до услуги между бизнеса вече се случва без намесата на служителите на агенцията.

Като резултат от два проекта на НАЦИД BG05SFOP001-1.006-0001 „Създаване, надграждане и интеграция на информационни системи и регистри на НАЦИД, за подобряване на процеса по предоставяне на административни и справочни услуги“ и BG05SFOP001-1.017-0001 „Създаване, надграждане и обединяване на електронни регистри на Националния център за информация и документация (НАЦИД) в областта на висшето образование“ са постигнати следните резултати:

Въведени са електронни апостили. България е една от малкото страни в света, в която е реализиран подобен проект (въвеждането на е-Apostille към настоящия момент се прилага само в няколко държави в света, като България е първата в ЕС). Проектът се ползва с голяма популярност сред потребителите.

НАЦИД предоставя възможност за издаване на е-Apostille на образователни и удостоверителни документи, издадени от системата на образованието (*от висшите училища, от институциите в системата на предучилищното, училищното и професионалното образование и обучение и от Министерство на образованието и неговите звена*) в apostille.bg. Електронната система включва два компонента – издаване на е-Apostille в електронен формат с цифров сертификат и поддържане на Регистър на издадените Apostilles (e-Register). Иновацията е направена благодарение на свързването на всички документи, намиращи се в регистрите за средно образование (от 2007 г.) и за висше образование (от 2012 г.), които са сканирани и се съхраняват в електронен вид.

Процедурата е изцяло дигитализирана от подаването на заявката, през заплащането на услугата до получаването на заверените документи, като поставянето на електронния апостил е еднократно, за разлика от хартиената версия. Новата електронна услуга намалява времето и цената за издаване, гарантира произхода и истинността на документите, елиминира възможностите за фалшификации, улеснява проверките за истинността както на хартиените, така и на е-Apostille в електронна среда. До средата на м. септември 2023 г. са издадени над 6000 електронни апостила⁶² както за удостоверяване на образователни документи за кандидатстване на български граждани в чужди висши училища, така и за легализиране на дипломите на чужди граждани, завършили образованието си в България.

Създаден е обединен регистър на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти - ползватели на регистъра са всички висши училища, държавни и общински институции, работодатели, чуждестранни дипломатически мисии, студенти и др. Чрез обединяването на регистрите е постигнато стандартизиране на поддържаната информация, автоматизиране на работните процеси и осигуряване на служебен обмен на данни. Във връзка с изграждането на обединения регистър е надграден с допълнителни функционалности и Регистъра на академичния състав (РАС), който съдържа данни относно завършили докторанти. С надграждането е постигната максимална електронизация на процесите и оптимизация на работата на администрацията. За първи път е реализирана възможността за предоставянето на справки, обединяващи информация от различните регистри, които показват връзката учен- брой студенти- професионално направление- специалност и други. Справките могат да се използват от външни системи и институции, във връзка с изпълняваните от тях функции.

Обединеният регистър е надграден с нов модул Национална електронна студентска карта, определяща еднозначно студентите в Република България. Разработването на студентската карта по технологично иновативен начин като електронна карта, която е национално призната, дава възможност да бъде лесно свързана с други национални и европейски системи с цел реализирането на автоматизирани електронни услуги, например извършване на проверка по електронен път за удостоверяването на качеството студент/докторант, проверка на актуален текущ статус на студенти/докторанти, създаване на автоматизирани интерфейси за реализиране на вътрешни електронни услуги със системите на Столична община, Център за градска мобилност, БДЖ, библиотеки и т.н. Ефектите са както следва:

- Преодоляване на затруднения в проследимостта, когато студент се премести от едно висше училище в друго, от една специалност в друга, включително и в същото висше училище или когато е записал повече от една специалност в различни висши училища, тъй като всяко лице има един-единствен уникален номер, а не няколко;

⁶² По данни на ОПДУ, <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/13645>

- Намаляване на административната тежест и гарантиране на достоверността на студентския статус. Издаването на НЕСК е обвързано с вписването на дадено лице в законово регламентирания Обединен регистър на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти, което е предпоставка за сигурност и надеждност на данните;
- Равнопоставеност, еднакви привилегии за всички студенти - качеството студент като минимум дава право и на намаление на таксите за ползване на БДЖ, градски транспорт, музеи и други привилегии. С НЕСК студентите и докторантите могат лесно през мобилното си устройство да удостоверят статуса си пред висши училища, научни организации, студентски столове, музеи, театри и др. Издаването, свалянето и използването на НЕСК е бесплатно като картата е валидна за целия период на обучение.

Пример за силно подобрена бизнес среда и по-голяма прозрачност в административната система са проектите, изпълнявани от Агенция по вписванията: BG05SFOP001-1.002-0003 „Надграждане на търговския регистър за интеграция с платформата за обмен на данни между Търговските регистри в ЕС, вграждане на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, интеграция с имотния регистър, единна входна точка и прехвърляне на централния регистър на особените залози“ и BG05SFOP001-1.002-0004 „Надграждане на имотния регистър за интеграция с кадастралния регистър и предоставяне на допълнителни е-услуги“. Всички основни ефекти, с които инвестициите допринасят са описани в Приложение №5. По-важните резултати, които са постигнати са:

По проект BG05SFOP001-1.002-0003 „Надграждане на Търговския регистър за интеграция с платформата за обмен на данни между Търговските регистри в ЕС, вграждане на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, интеграция с имотния регистър, единна входна точка и прехвърляне на централния регистър на особените залози“:

- Изграден е централен регистър на ЮЛНЦ, който е част от ТРРЮЛНЦ;
- Реализирани са 20 нови електронни услуги на АВ, свързани с регистрацията /промяна на обстоятелствата/обявяване на актове на ЮЛНЦ;
- Изграден е изцяло нов и осъвременен портал на АВ за заявяване на електронно административни услуги (ЕПЗЕУ) с цел засилване на оперативната съвместимост и интегритет на информационните системи на търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ТРРЮЛНЦ) и имотния регистър(ИР), както са реализирани нови електронни услуги. <https://portal.registryagency.bg/>
- Осигурена е възможност за работа на потребителите с по-широк кръг устройства, в това число мобилни и операционни системи, при спазване на изискванията на производителите относно използването на последни актуални версии на работните им устройства;

- Търговският регистър е свързан със Системата за взаимно свързване на централните, търговските и дружествените регистри (Business Register interconnection system - BRIS). Връзката между регистрите гарантира трансграничния обмен на данни между тях и улеснява достъпа на гражданите и бизнеса до информацията относно дружествата. Информацията, която се предава, се отнася до започването или прекратяването на производства по ликвидация, несъстоятелност и заличаване на дружества от регистрите. Информацията, предоставена на европейския портал за електронно правосъдие чрез Системата за взаимно свързване на бизнес регистрите (BRIS), се събира в реално време от търговските регистри на държавите членки, без никакви такси за дружествата.

По Проект BG05SFOP001-1.002-0004 „Надграждане на имотния регистър за интеграция с кадастралния регистър и предоставяне на допълнителни е-услуги“ са постигнати следните резултати:

- Подзаконовата нормативна уредба и вътрешни правила са приведени в съответствие с практиката в областта на е-управление;
- Изградени са съответните функционалности за е-управление на Модул „Имотен регистър“ в Интегрирана информационна система за Кадастрър и Имотен регистър“;
- Реализирани са 13 нови електронни услуги, в т.ч. вътрешно-административни, свързани с регистриране на заявление, известяване, издаване на удостоверения, преписи и справки;
- Надграден е модул за отдалечен достъп (One-stop-shop) и са подобрени функционалностите за вътрешни и външни потребители на системата. Разработена е нова функционалност за автентикация на потребителите, ползващи платен и безплатен достъп, както и обновяване на потребителския интерфейс;
- Осигурен е Публичен достъп до всички нови електронни услуги, реализирани в рамките на Дейност 2 през портал ЕПЗЕУ на адрес: <https://portal.registryagency.bg>

В подкрепа на представената информация, категорични са оценките на бенефициентите на интервенциите по ПО 1 на ОПДУ, които са изразили мнението си относно приноса на Изградените/надградените информационни системи/електронни административни услуги :

- Почти 100% са съгласни с твърдението, че това е довело до по-качествено и бързо обслужване
- Почти 90% считат, че това води до по-голяма прозрачност и достъпност на работата на администрацията
- Над 90% споделят, че това допринася за повишаване доверието на крайните ползватели

- Над 90% посочват, че това намира проявление в намаляване разходите на администрацията – над 90%
- Почти 100% считат, че води до намаляване разходите на гражданите и бизнеса и
- Над 90% споделят, че допринася за повишаване броя на крайните ползватели поради намаляване на административните тежести.

Макар приносът на инвестициите по ПО1 да е значителен, в процеса на изпълнение са констатирани редица трудности и проблеми. Голяма част от затрудненията са свързани със забавянето при изпълнението на проекти с бенефициенти МБУ, МВР, МП, МРРБ, МК и БАБХ, което се дължи на закъснение при изготвяне на техническите спецификации и възлагането на обществени поръчки; обжалване на актове на възложителя; некоректно изпълнение на договори за обществени поръчки; /настъпили нормативни изменения. Част от проектите са прекратени поради невъзможност да бъдат изпълнени (Например проект на BG05SFOP001-1.002-0007 „Доизграждане на националната здравна информационна система (НЗИС)“ с бенефициент МЗ, поради промяна в Закона за електронното управление⁶³ (§ 45. От преходните и заключителни разпоредби), определяща, че дейностите по системна интеграция⁶⁴ се осъществяват от „Информационно обслужване“ АД). Други затруднения в изпълнението са свързани с въздействието на факторите на външната среда (описани във въведението към оценителната задача). Идентифицираните затруднения и проблеми от УО са представени в „Анализ на риска от загубата на средства и неизпълнение на индикаторите“ изготвен от УО на ОПДУ в началото на 2020 г.⁶⁵, а в настоящия доклад са разгледани в по-голям детайл в Оценителен въпрос 1.9. Какви са бариерите пред развитието на е- управление и на е-правосъдие?

Динамичната политическа обстановка и непрекъснати промени в последните три години (поредица от парламентарни избори, редуване на служебни правителства и едно редовно, всички от които с кратки мандати, и продължителни периоди на нефункциониращо НС) възпрепятства ключовите реформи, на места се наблюдава и липса на приемственост по отношение на проекти в изпълнение (напр. по проект BG05SFOP001-2.022-0001 „Изграждане на единна, ефективна система за управление на ресурси в системата на Министерството на вътрешните работи“ с бенефициент МВР, разработената и предадена в началото на 2021 г. система за управление на ресурсите не е внедрена в продукционна среда, което е довело до приключване на проекта през 2022 г. без реално изпълнение).

⁶³ Доп. - ДВ, бр. 102 от 2019 г. в сила от 29.11.2019 г.

⁶⁴ които включват предоставянето на услуги по изграждане, поддържане, развитие и наблюдение на работоспособността на информационните и комуникационните системи, използвани от административните органи, както и дейности, които осигуряват изпълнението на тези услуги

⁶⁵ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/9949>

Друго предизвикателство, което затруднява изпълнението е формалното изразяване на ангажираност за изпълнение на мерките, включени в пътните карти за изпълнение на националните стратегии, но в действителност липса на готовност за представяне на проектни идеи или за изпълнение на проектите, както е споделено при качественото проучване.

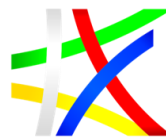
Както направените нормативни изменения в процеса на изпълнение, така и липсата на нормативни изменения, необходими за изпълнение на определени проекти затруднява изпълнението на програмата. Например подобен проект е BG05SFOP001-1.002-0009 Реализиране на ЦАИС „Гражданска регистрация“ и ЦАИС „Адресен регистър“. Пример за настъпили нормативни изменения, които имат негативен ефект върху вече одобрени проекти, са извършените на 23.12.2022 г. изменения в Изборния кодекс, а именно отмяната на § 145 от ПЗР, уреждащ дистанционното електронно гласуване, които са довели до отпадане на необходимостта за финансиране на проекта BG05SFOP001-1.002-0015 „Изграждане и внедряване на пилотна система за дистанционно електронно гласуване“ на МЕУ за е-гласуване, с оглед на което проектът е прекратен.

Друго предизвикателство, което създава затруднения, е свързано със закриване на ДАЕУ и създаване на МЕУ. Макар ефектът от създаването на МЕУ да е положителен, предвид на това, че се създава нова административна структура, както и необходимите нормативни промени в редица закони и подзаконова нормативна уредба, свързана с електронното управление, това води до риск от забавяне в изпълнението на мерките и действията, планирани в Стратегията за електронно управление и пътната карта към нея, както и за изпълнение на проектите, финансирани по ОПДУ. По данни от Годишния доклад за изпълнение на ОПДУ за 2022 г. закриването на ДАЕУ/създаването на МЕУ и предшестващите и съпътстващите това процеси е довело до фатално забавяне на възлагането на обществени поръчки и ревизиране на подхода за изпълнение на определени дейности (4 проекта на МЕУ са частично или изцяло в риск, евентуално обжалване на актовете на възложителя може да доведе до невъзможност за изпълнение в рамките на допустимия срок до 31.12.2023 г.).

Електронна идентификация

Националната схема за електронна идентификация, предвидена в Закона за електронната идентификация, все още не е изградена, което в определена степен ограничава достъпа на гражданите и бизнеса до ЕАУ, в т.ч. и трансгранични такива.

Действащата нормативна уредба в Република България предвижда, че лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ са длъжни да осигурят възможност на гражданите и организациите при заявяването на ЕАУ да се идентифицират по реда на Закона за електронната идентификация (ЗЕИ) или чрез средства за електронна идентификация, определени с решение на Министерския съвет, издавани и поддържани от административни органи. И през 2022 г. не е извършена промяна в Административния регистър с оглед вписването на средствата на електронна идентификация и тяхното ниво на осигуреност в специално

създадено за целта поле.

По данни в ИИСДА, 590 администрации са обявили, че предоставят достъп до ЕАУ с повече от едно средство за електронна идентификация. Съгласно информацията 63% от администрациите изискват КЕП, 20% - ПИК и 17% - потребителско име и парола или друго средство.

По ОПДУ е сключен договор с МВР за изпълнението на проект BG05SFOP001-1.002-0006 „Развитие на пилотната система за електронна идентификация и внедряване в продуктивен режим“ за изпълнение на мярка 78⁶⁶ - Развитие на пилотната система за електронна идентификация и внедряване в продуктивен режим“. Проектът е прекратен през 2020, поради обжалване на решението за избор на изпълнител и мярката е извадена от обхвата на ОПДУ г. и като е предвидено да бъде финансирана с държавния бюджет.

Трансгранична електронна идентификация

Идентифицира се съществен проблем, свързан не само с липсата на национална схема за електронна идентификация, но и силното ограничаване на възможните средства за идентификация до квалифициран електронен подпис, ПИК на НАП и ПИК на НОИ. Посочените ограничения в никакъв случай не са свързани с технологични проблеми, а основно са в резултат на липсата на политическа воля за решаването на проблема.

В настоящия доклад, затрудненията са разгледани в по-голям детайл в Оценителен въпрос 1.9. Какви са бариерите пред развитието на е- управление и на е-правосъдие?

6.3.2. Принос на инвестициите по ПО2

Приоритетна ос 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ се фокусира върху следните специфични цели:

- Специфична цел 1: Увеличаване на броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите;
- Специфична цел 2: Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие;
- Специфична цел 3: Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на политики.

Основни целеви групи: Администрациите на всички нива, съгласно чл. 38 от Закона за администрацията; служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите на всички нива; граждани; бизнес.

Типове бенефициенти по ПО2 са централни, специализирани териториални администрации, граждански организации и техни обединения, социално-икономически партньори.

⁶⁶ Мярка 78 от Актуализираната пътна карта за изпълнение на СЕУ

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Системата от индикатори по ПО2 включва 5 индикатора за изпълнение (1 общ и 4 специфични), 3 индикатора за резултат за измерване постигането на заложените специфични цели.

Предмет на оценка при тази оценителна задача са специфични цели 1 и 2.

В следващата фигура е представен и модел на теория на промяната за приоритетна ос 2.

Таблица 6 Теория на промяната ПО 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“

Специфична цел	Анализ на потребностите	Идентифициран потенциал за въздействие	Планирани дейности на интервенция	Приложим индикатор
Увеличаване на броя на администрациите, прилагачи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите	<p>Качествено разработване и прилагане на политики и тяхната резултатна ориентираност</p> <p>Стратегическо планиране и програмно бюджетиране</p> <p>Координация при реализиране на секторните политики</p> <p>Качествените системи за управление на изпълнението в администрациите</p> <p>Структурен анализ и структурни промени в администрацията за по-добро управление</p> <p>Целенасочена подкрепа за децентрализация с оглед постигане на ефективно разпределение на функциите в администрацията</p>	<p>Развитие на единна и стандартна практика за стратегическо планиране.</p> <p>Разработване на стратегически документи с високо качество</p> <p>Подобрен капацитет на администрацията за формулиране на резултатно ориентирани политики и разработване на стратегически документи.</p> <p>Подкрепено методическото и информационно осигуряване на въвеждането и отчитането на резултатно ориентиран държавен бюджет, както и по-голяма отчетност и обратна връзка с процеса на планиране и вземане на решения.</p> <p>Подобряване на координацията при реализиране на секторните политики.</p> <p>Подобряване на процесите на стратегическо планиране и изпълнение на политики,</p>	<p>Подкрепяне на съвместни инициативи за стратегическо планиране по отношение на политики, за чиято реализация отговаря повече от една институция, с особен акцент върху гарантиране на механизмите за последващото им съвместно изпълнение.</p> <p>Подкрепа за стратегическото планиране на общинско ниво.</p> <p>Внедряване на система за мониторинг и оценка на публичните политики.</p> <p>Дейности по набавянето на статистическа и социологическа информация за нуждите на доброто управление.</p> <p>Създаване на ефективни механизми за събиране на информация, бази данни и използването им при вземане на управленски решения.</p>	<p>Администрации, подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството</p> <p>Брой извършени функционални прегледи по сектори/политики</p> <p>Брой подкрепени нови/осъвременени обучителни модули за администрацията</p> <p>Обучени служители от администрацията</p> <p>Индикатори за резултат</p> <p>Брой подкрепени администрации, прилагачи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите</p> <p>Служители от администрацията, успешно преминали обучения с получаване на сертификат</p>

		<p>които по своята същност имат междусекторен характер, чрез стимулиране на механизми за междусекторно сътрудничество (работни групи, съвместни действия и др.) на национално ниво, както и сътрудничество между администрацията на национално, регионално и местно ниво.</p> <p>Подобряване на мониторинга на изпълнението на политики.</p> <p>Консолидиране и оптимизиране на структурата на администрацията и за ефективно разпределение на функциите между централно, областно и местно ниво.</p> <p>Подкрепена децентрализация с оглед постигане на ефективно разпределение на функциите в администрацията.</p> <p>Аутсорсингът на функции от администрацията към бизнеса и НПО като основна възможност за по-ефективното предоставяне на услуги.</p>		
--	--	--	--	--

<p>Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие</p>	<p>Въвеждане на ефективни методи за кариерно развитие на служителите в администрацията</p> <p>Коучинг и вътрешна обмяна на опит в администрациите</p> <p>Необходимост от инвестиции и ресурсната обезпеченост на ИПА и другите публични учебителни организации</p>	<p>Подкрепа за извършване на на нуждите от обучения преди провеждане на обученията.</p> <p>Инвестиции в ресурсната обезпеченост и утвърждаването на Института по публична администрация (ИПА) като инструмент за обучение на администрацията и аналитичен център.</p> <p>Повишена специализирана квалификация на представители на държавната администрация по въпроси на външната политика и ЕС, квалификацията и подборът и кариерното развитие на служителите от системата на МВР, капацитетът на общинско ниво чрез организиране на специфични обучения.</p>	<p>Дейности по управление на човешките ресурси в администрацията и повишаването на професионализма на държавните служители.</p> <p>Създаване на учебителни програми и провеждане на обучения от ИПА</p> <p>Алтернативните форми на провеждане на обученията, включително посредством възможностите на новите технологии.</p> <p>Укрепване на експертния капацитет на ИПА с цел превръщането му в информационен и изследователски център и генератор на идеи за развитие на администрацията.</p> <p>Оценка на нуждите от обучение, подобряване на учебните програми и развитие на учебно съдържание; развитие на нови съвременни форми на обучение; мониторинг на ефективността на проведените обучения; създаване на онлайн библиотека с учебителни и информационни материали;</p>	<p>Администрации подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството</p> <p>Брой извършени функционални прегледи по сектори/политики</p> <p>Брой подкрепени нови/осъвременени учебителни модули за администрацията</p> <p>Обучени служители от администрацията</p> <p>Индикатори за резултат</p> <p>Брой подкрепени администрации, прилагащи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите</p> <p>Служители от администрацията, успешно преминали обучения с получаване на сертификат</p>
--	--	---	--	---

			<p>подкрепа за осигуряване на необходими условия за провеждане на обученията.</p> <p>Укрепване на капацитета на Академията на МВР, Дипломатическия институт към МВнР, както и на НСОРБ, с цел превръщането им в информационни и квалификационни центрове за развитие съответно на администрацията и служителите на МВР, МВнР и на общинските администрации.</p> <p>Подкрепа на Института по психология на МВР за подобряване на методите за подбор на служители в системата на МВР.</p>	
--	--	--	---	--

За да се оцени приносът, е направен преглед на програмираните и изпълнени процедури и проекти, постигнатите резултати и тяхната ефективност чрез измерване на степента на постигане на индикаторите за продукти и резултат. За тази цел са използвани данни за изпълнение на проектите и отчетените резултати от бенефициентите, представени в техните технически отчети, както и годишните доклади на ОПДУ. В Приложение №5 към доклада е включено подробно описание на публикуваните, договорени и изпълнени процедури като са описани целите на процедурата, бенефициент и партньори, бюджет на процедурата/проекта, съответствие с целите на основните стратегически документи, към които допринасят, както и са описани постигнатите резултати.

В следващата таблица са представени процедурите и сключените по тях договори, болшинството от които са изпълнени.

Таблица 7. Процедури по ПО2, статус към 30.11.2023 г.

№	Номер на процедурата	Наименование	Сключени договори	Изпълнени договори/договори в изпълнение	Прекратени договори
1	BG05SFOP001-1.001	Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“	1	1	0
2	BG05SFOP001-2.001	Стратегически проекти в изпълнение на Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г., ПОС, ПИК и НАТУРА 2000	9	9	0
3	BG05SFOP001-2.002	Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите	1	1	0
4	BG05SFOP001-2.003	Ефективно прилагане на правилата на ЕС за държавните помощи при предоставяне на услуги от общ икономически интерес (УОИИ)	1	1	0
5	BG05SFOP001-2.004	Повишаване на експертния капацитет на служителите в администрацията	5	4	1
6	BG05SFOP001-2.005	Повишаване на ефективността при транспонирането на правото на Европейския съюз в българското законодателство и публична регулация	0	0	0
7	BG05SFOP001-2.006	Специализирани обучения за централната администрация	47	41	6

8	BG05SFOP001-2.007	Подобряване на системата за обратна връзка от потребителите на административни услуги и повишаване качеството на административното обслужване	1	1	0
9	BG05SFOP001-2.008	Цялостен преглед и оценка на националната система на обществените поръчки в България	1	1	0
10	BG05SFOP001-2.010	Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор	1	1	0
11	BG05SFOP001-2.011	Усъвършенстване на концесионната политика	1	1	0
12	BG05SFOP001-2.012	Развитие на аналитичния капацитет на Комисията за енергийно и водно регулиране	1	1	0
13	BG05SFOP001-2.013	Повишаване на ефективността при транспонирането на правото на Европейския съюз в българското законодателство и публична регулация	1	1	0
14	BG05SFOP001-2.014	Развиване на капацитета за внедряване и прилагане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите	1	1	0
15	BG05SFOP001-2.015	Обучения за служителите в администрацията, организирани от Дипломатическия институт към министъра на външните работи и Националното сдружение на общините в Република България	2	2	0
16	BG05SFOP001-2.016	Разработване на Национална стратегия за околна среда и развитие на Единната информационна система за НАТУРА 2000	2	2	0
17	BG05SFOP001-2.017	Обучения за служителите в администрацията, организирани от Института по публична администрация	1	1	0
18	BG05SFOP001-2.018	Идентифициране на служители с висок потенциал в държавната администрация	0	0	0
19	BG05SFOP001-2.019	Специализирани обучения за териториалната администрация	66	60	6
20	BG05SFOP001-2.022	Изграждане на единна, ефективна система за управление на ресурси в системата на Министерството на вътрешните работи (приключила без изпълнение)	1	1	0
21	BG05SFOP001-2.023	Подкрепа за изготвянето на териториални планове за справедлив преход на осем области	1	1	0

22	BG05SFOP001-2.024	Повишаване на експертния капацитет на служителите на МВР чрез специализирани обучения	1	0	1
23	BG05SFOP001-2.026	Организационно развитие на ИСС и засилване ролята на организираното гражданско общество	0	0	0
24	BG05SFOP001-2.027	Подобряване на инспекционния контрол, осъществяван от Агенцията за държавна финансова инспекция	1	1	0
			146	132	14

Постигнатата ефективност при изпълнение на ПО2 се оценява чрез степента на постигане на целите, измерена чрез индикаторите. Индикаторите за приоритетна ос 2 и тяхното изпълнение са представени в следващата таблица:

Таблица 8 Индикатори по ПО 2 (индикаторите по процедурите за НПО/СИП са изключени) към 30.11.2023

№	Индикатор	Целева стойност 2023	Верифицирана стойност в ИСУН към 30.11.2023 г.	% изпълнение
O2-1	Администрации подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството	93	94	100%
O2-2	Брой извършени функционални прегледи по сектори/политики	6	6	100%
O2-5	Брой подкрепени нови/осъвременени обучителни модули за администрацията	100	223	над 100%
O2-6	Обучени служители от администрацията	105 000	153 717	над 100%
R2-1	Брой подкрепени администрации, прилагащи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите	175	174	100%
R2-2	Служители от администрацията, успешно преминали обучения с получаване на сертификат	85%	98 %	100%

Към момента на извършване на оценката всички индикаторите са постигнати, а за някои има голямо преизпълнение. В този смисъл може да се отбележи, че целите на приоритетната ос, измерени чрез постигнатите индикатори са постигнати по ефективен начин.

Основният принос на инвестициите по тази приоритетна ос са в посока на 1) увеличаване на броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите и 2) подобряване на

специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие:

Увеличаване на броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите

По ОПДУ са изпълнени два проекта на ИПА за въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в 94 администрации. Прилагането на модела CAF е заложено като важен приоритет в редица национални стратегически и програмни документи за развитие на българската администрация до 2020 г. Европейската система за управление на качеството CAF е припозната като изключително подходяща за публичната администрация и като катализатор на процесите по подобряване ефективността и качеството на работа на административните структури на централно, областно и общинско ниво. Проектите на ИПА включват изпълнението на комплекс от взаимосвързани и допълващи се дейности по внедряване на този инструмент за цялостно управление на качеството в публичната администрация и провеждане на мащабна кампания за неговото популяризиране сред българските институции и организации. Проектите са разгледани в детайл в **Казус по ПО 2: Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите.**

Основните дейности на проектите са насочени към:

- Провеждане на общо обучение по CAF с цел развитие на познанията за модела и ползите от неговото прилагане в администрацията.
- Развитие на капацитета на CAF ресурсния център в ИПА.
- Внедряване на модела CAF в 94 администрации (по двата проекта), в т.ч. провеждане на обучения по разработена специализирана обучителна програма за подпомагане на администрациите в процеса по въвеждане на модела.
- Изграждане на капацитет за външна оценка по прилагането на CAF.
- Популяризиране на CAF в администрациите.

По данни от качествените проучвания, потенциалните организации проявяват засилен интерес към внедряване на Общата рамка за оценка CAF. Моделът е въведен в централни администрации (министерства, държавни и изпълнителни агенции и др.), областни, общински и специализирани териториални администрации. Направени са планове за подобрене. Изготвени са доклади от CAF ресурсния център за това как е протекъл процесът по внедряване и как се изпълняват плановете.

Въз основа на направените анализи в изследвания казус по ПО 2 могат да се направят следните изводи:

- В резултат на изпълнение на двата проекта, финансирани по ОПДУ, моделът CAF е успешно въведен в **94 администрации**, които прилагат модела като механизъм за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите.

- Най-голям интерес за внедряване на САФ и по двата проекта са проявили общинските администрации. При провеждане на дълбочинното интервю представителят на ИПА споделя, че на регионално и местно ниво внедряването на САФ е осъществявано по-лесно, тъй като е имало по-добра разпознаваемост и разбиране на САФ от организациите, докато на национално ниво е било необходимо да убеждават ръководствата на организациите в ползите на модела.

Доклад за резултатите от проучване на ефективността, ефикасността и устойчивостта на модела за качество „Обща рамка за оценка САФ“ сред администрациите, внедрили го в периода 2017 г. – 2020 г.⁶⁷, изготвен от експерти на ИПА, показва по безспорен начин ефективността и ползите от прилагането на модела САФ в българската администрация. Използването на модела предоставя на публичните организации:

- Възможност за извършване на самооценка на организацията въз основа на комплекс от критерии, които са широко приети в публичния сектор в цяла Европа;
- Възможност за проследяване на причинно-следствената връзка между благоприятстващите фактори/причините (това, което организацията прави) и резултатите/следствията (това, което организацията постига в своята дейност);
- Средство за определяне и измерване на напредъка и постиженията на организацията;
- Възможност за гарантиране на последователност и непрекъснатост в развитието на организацията и на необходимите промени в процеса на нейното усъвършенстване;
- Средство за мотивация на служителите чрез участието им в процеса на подобрене;
- Възможност за насърчаване и споделяне на добри практики както между различните структури в една организация, така и между различни организации;
- Средство за повишаване качеството на управление в организацията чрез изпълнение на необходимите мерки за подобрения.

В заключение, ИПА е осигурил всички необходими предпоставки за осигуряване на устойчивост на изпълнените проекти. По информация на ИПА, събрана по време на качествено проучване, институтът продължава да работи чрез безплатно предоставяне на ноу-хау и консултации на администрацията. ИПА разполага с консултанти с практически опит и познания по новите характеристики на САФ 2020 и връзката му с други управленски инструменти, като има възможност да оказва подкрепа за внедряване

⁶⁷ <https://www.ipa.government.bg/bg/publicationscaf#cbp=/bg/prouchvane-na-efektivnostta-efikasnosta-i-ustoychivostta-na-modela-za-kachestvo-obshcha-ramka-za>

на модела в нови имащи интерес за това администрации. В резултат на извършения анализ се установи, че за малка част от администрациите са налични данни за осъществени последващи самооценки. Поради това не може да се направи извод, че подкрепените администрации поддържат внедрения модел, а именно институционалната воля и ангажираност са изключително важен фактор за успех му.

В контекста на подкрепата за организационно развитие на администрацията следва да се обърне внимание и на други ключови проекти със съществен принос по ПО2. В рамките на Процедура BG05SFOP001-2.001 „Стратегически проекти в изпълнение на Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г., ПОС, ПИК и НАТУРА 2000“ АМС е изпълнила проекти, с които се адресират множество мерки в ПК за изпълнение на СРДА по четирите ѝ стратегически цели, както следва:

Проект BG05SFOP001-2.001-0002 „Администрацията и гражданското общество - партньорство в управлението“ е в изпълнение на ПК СРДА, Стратегическа цел № 1 „Ефективно управление и върховенство на закона“, цел 1.1. „Създаване на устойчива нормативна рамка“, мярка „Усъвършенстване на практиката по провеждане на публични консултации на Портала за обществени консултации www.strategy.bg“ и Стратегическа цел № 2 „Партньорско управление с гражданите и бизнеса“, цел 2.3. „Партньорство за по-добра регулаторна среда“. По проекта са актуализирани стандартите за провеждане на обществени консултации (последните актуални са били от 2010 г.). На 16.9.2019 г. Съветът за административната реформа (САР) е одобрил Стандартите, с което е направена стъпка напред в усилията за подобряване на практиката в администрацията за осигуряване участието на гражданите в процесите по вземане на решения и нормотворчество. Одобрени са и разработените по проекта Правила, процедури и критерии за определяне на представители на гражданските организации в консултативни органи. Те имат за цел да поставят стабилна основа и унифициран подход в практиките за привличане на гражданска експертиза в консултативните органи. Правилата съдържат примерни процедури и критерии, по които да се извършва привличането на гражданското общество. С проекта се насърчават и проактивните и иновативни форми на взаимодействие с гражданския сектор, по него са разработени Наръчник за привличане на гражданска ангажираност (Crowdsourcing) и на гражданска ИТ подкрепа (Civic hacking), и Наръчник за гражданско участие, изготвена е и обучителна програма за прилагане на инструментите за гражданско участие, като по нея обучения са преминали 200 служители от централната администрация. С цел създаване на предпоставки за по-добра регулаторна среда по проекта е разработена Концепция за съвместно регулиране и саморегулиране на основните икономически сектори. Това е свързано с функции и дейности, които биха могли да се изведат от публичния сектор и регулаторни режими, които биха могли да се администрират от външни за администрацията организации (напр. браншови). Приложение към Концепцията са Стандартите за прилагане на алтернативни регулаторни подходи. Стандартите са одобрени от САР на 3.12.2020 г. и представляват документ, който се очаква да послужи като основа на широк обществен дебат за

алтернативното регулиране на стопанската дейност – различно от конвенционалната за българската среда институционално и нормативно регулиране.

Проект BG05SFOP001-2.001-0004 „Подобряване на ефективността на подбора на служители в държавната администрация“ е в изпълнение на ПК СРДА, Стратегическа цел № 4 „Професионално и експертно управление“, цел 4.2. „Подобряване на подбора“, мярка „Въвеждане на централизиран първи етап от конкурса за назначаване на работа в държавната администрация“ и Националната програма за реформи на Република България – мярка „Въвеждане на централизиран етап на конкурсите за държавни служители“.

В синхрон с добрите международни практики в нормативната ни уредба е възприет основополагащият принцип назначаването на държавна служба да се осъществява с конкурс. Този принцип в повечето случаи се компрометира от невъзможността чрез наличните инструменти и процедури да се оценяват качествено кандидатите на входа. Това води до невъзможност за ефективен и качествен подбор на най-подходящия кандидат. В тази връзка с приетите изменения и допълнения на Закона за държавния служител (ЗДСл) (ДВ, бр. 57 от 22 юли 2016 г.) са въведени два етапа на конкурса за постъпване на държавна служба, първият от които централизиран, чрез който се осигурява прозрачност и обективност при установяване на необходимите компетентности за заемане на държавна служба, както и стандартизираност при оценката на компетенции на входа.

Проектът си поставя за цел както усъвършенстване на подбора на служители в държавната администрация, така и популяризиране на възможностите за работа в държавната администрация. В изпълнение на проекта са разработени тестове за провеждане на централизирания подбор в държавната администрация (тестове за общи компетентности, за основни познания и за компютърни умения). Разработена е и Платформа за провеждане на тестовете, посредством което е създаден инструментариумът за реализирането на конкурсите за държавни служители по предвидения в закона ред. По проекта е създаден и Портал за работа в държавната администрация (jobs.government.bg), с цел по-добра организация и координация при търсенето на кадри и по-ясното позициониране на държавната администрация като работодател.

С параграф 15 от Заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. са направени изменения и допълнения в ЗДСл (в сила от 20.12.2019 г.), с които са отменени всички разпоредби, свързани с провеждането на централизирания етап на конкурсите за държавни служители. Изменението е извършено по предложение на народен представител, без то да е съгласувано със заинтересованите страни и подложено на обществено обсъждане. Това законово изменение е поставило под въпрос практическото приложение на вече реализираните резултати по проекта.

Във връзка с възникналите непредвидени обстоятелства УО е изискал от бенефициента да очертае възможности за алтернативна употреба на разработените

тестове и платформа. В тази връзка са извършени изменения в Наредбата за конкурсите за държавни служители и подбора при мобилност, като „централизиращият етап” е въведен като възможност за администрациите при провеждането на конкурсите и извършването на подбор при повишаване в длъжност и мобилност.

Конкретната ситуация онагледява негативното отражение на липсата на устойчивост в провежданите политики върху проектите, свързани с тяхното реализиране. Също така осветява и проблемът с прилаганата практика за внасяне за обсъждане в Народното събрание от народни представители/група народни представители на законопроекти без да се прилагат изискванията за провеждане на обществени консултации.

Проект BG05SFOP001-2.001-0006 „Създаване на единни правила за провеждане на функционални анализи по хоризонтални и секторни политики“ е в изпълнение на ПК СРДА, Стратегическа цел № 1 „Ефективно управление и върховенство на закона“, цел 1.4. „Подобряване на институционалната структура”, мярка „Установяване на нов модел на извършване на функционален преглед на структурите и прилагането на хоризонталните политики“.

В резултат от изпълнението на проекта е изготвен анализ на приложението на Единната методология за функционален анализ и Наръчника за нейното прилагане, след което двата документа са актуализирани и одобрени от САР с решение от 26.3.2019 г. (<https://www.strategy.bg/Publications/View.aspx?lang=bg-BG&categoryId=&Id=264&y=&m>). На базата на актуализираната методология в рамките на проекта са проведени функционални анализи по следните хоризонтални/секторни политики:

- Пътна безопасност (обхваща МВР, МРРБ и Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“);
- Опазване и представяне на недвижимото културно наследство (обхваща МС и НИКН);
- Професионално обучение и образование (обхваща МОН и НАПОО);
- Намаляване на риска от бедствия (обхваща МВР – ГДПБЗН);
- Контролна среда в публичния сектор (обхваща МФ, АДФИ).

В продължение на проекта на АМС в ИГРП 2020 в съответствие с ПК СРДА е предвидена процедура чрез директно предоставяне на БФП с наименование „Извършване на функционални анализи по хоризонтални и секторни политики“. По процедурата е планирана подкрепа на определени от САР 8 администрации за извършване на функционални анализи на свързани с тях секторни/хоризонтални политики, също определени от съвета. С решение от юни 2020 г. САР отменя решението, с което са одобрени администрациите за финансиране като конкретни бенефициенти по ОПДУ за извършване на функционалните анализи. Мотивите за решението са свързани с разпространението на COVID-19, произтеклите от това крайно негативни последици и необходимостта от финансиране на спешни мерки за подкрепа на засегнатите уязвими групи от населението и икономически сектори. Във връзка с пандемията е извършено

изменение на ОПДУ, при което е намалена и целевата стойност на индикатор О2-2 „Брой извършени функционални прегледи по сектори/политики“.

Извън обхвата на ОПДУ актуализираната Единна методология е приложена за извършването на функционални анализи в системите на Министерството на здравеопазването, Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и Министерството на околната среда и водите.

Проект BG05SFOP001-2.001-0009 „Въвеждане на принципа на споделените услуги в организацията и работата на централната администрация“ е в изпълнение на ПК СРДА, Стратегическа цел № 1 „Ефективно управление и върховенство на закона“, цел 1.4. „Подобряване на институционалната структура“, мярка „Консолидиране на общата администрация“.

Проектът адресира съществуващия модел на организация и функциониране на структурите на общата администрация, които се характеризират с високи разходи, разнородни практики и слаба координация в дейността. В дейностите по проекта са включени детайлен анализ на текущото състояние в областта на управление на човешките ресурси, финансово-счетоводни дейности и ИТ дейности и разработване на модел, при който администрациите постепенно се освобождават от изпълнението на несвойствени дейности от общ и спомагателен характер, за да могат да се концентрират върху ключовите си функции. Целта е да се създаде модел, при който едно звено или администрация предоставя споделени услуги на други администрации.

Дейностите, предвидени за изпълнение в рамките на проекта включват разглеждане на различни възможни подходи, като се избере най-подходящият организационен модел, с оглед спецификата на сферите и дейностите, за изпълнение на които да се въведе принципът на споделени услуги.

По проекта са изследвани възможностите за извеждане на функции на общата администрация на ниво първостепенен разпоредител с бюджет и са изготвени организационен модел за въвеждане на принципа на споделени услуги и пътна карта за въвеждането му, приети от САР.

Макар да са разработени критерии за подбор на пилотните администрации за въвеждане на модела, те са избрани на доброволен принцип от МС за пилотно въвеждане на модела за споделени услуги в Българи⁶⁸. Това са Министерството на здравеопазването (МЗ) и БАБХ. Въпреки че потенциалното предимство е ангажираността на

⁶⁸ По данни от докладите за изпълнение на дейностите по проекта (аналитичните документи са разработени от екип на Световната банка), по решение на МС са избрани администрации, които доброволно са решили да въведат пилотно споделени услуги. Тези администрации - МЗ и БАБХ, са очаквали да получат допълнителни ресурси - персонал и нови компютри, но очакванията им не са осъществени, тъй като по програмата за споделени услуги не са планирани ресурси за допълнителна ИКТ инфраструктура и персонал, които да подкрепят пилотното въвеждане. Пилотните администрации са утвърдени от Съвета за административна реформа с Протокол №44 от 25.10.2017, по отношение на МЗ и Протокол №45 от 21.02.2018 по отношение на БАБХ.

ръководството на правителствено ниво, ограничението е, че както МЗ, така и БАБХ не са сред лидерите в България по отношение на адекватна ИКТ инфраструктура и налични ресурси за разпространение на реформите, и многократно са подчертавали своите резерви към модела на споделените услуги. Нито един от централните офиси на пилотните администрации не използва държавната информационна система за управление на човешките ресурси ЕИСУЧРДА; БАБХ изобщо не разполага с ИС за УЧР и повечето функции се извършват ръчно, а МЗ използва различни ИС за УЧР на централно ниво и на ниво ВРБ. Правителството не разполага с информационна система за управление на финансово-счетоводните дейности, съответно и пилотните администрации нямат такава, което е сериозно предизвикателство за въвеждане на устойчиво решение за споделени услуги в областта на ФСД.

Моделът е посредством създаване на звена за споделени услуги в МЗ по отношение на дейностите за управление на човешките ресурси и БАБХ по отношение на финансово-счетоводни дейности и управление на човешките ресурси. В МЗ това е реализирано чрез изменение на Устройствения правилник и създаване на отделно звено. В БАБХ са допълнени функциите на служителите в съществуващите дирекция „Човешки ресурси, обучение и квалификация“ и дирекция „Финансово-стопанска дейност“. Това е осъществено чрез актуализиране на длъжностните характеристики на служителите в посочените звена.

Като част от дейностите по проекта по отношение на обектите с представителни и социални функции в държавната администрация е направен анализ и са изготвени предложения за подобряване на модела на тяхното управление с оглед възможностите за споделени услуги.

По отношение на процесуалното представителство на администрацията също е изготвен анализ и предложения за подобряване на текущото състояние от гл.т. възможностите за споделени услуги.

Разработена е и методологична рамка, която да позволи максимално ефективното използване на възможностите, които предоставят споделените услуги за оптимизиране на работата на администрацията, както и разработване и внедряване на механизъм за управление на промяната.

Ползите от прилагането на модела са несъмнени и могат да се разглеждат в различни аспекти – организационен, финансов, материално-технически. Очевидно е необходимо наличието на силна политическа воля и лидерство за по-широкото му въвеждане, както и прилагане на навременен и устойчив механизъм за управление на промяната, за да се осигури успешното извършване на трансформацията.

Проект „Подобряване на системата за обратна връзка от потребителите на административни услуги и повишаване качеството на административното обслужване“ на АМС по Процедура BG05SFOP001-2.007 е в изпълнение на ПК СРДА, Стратегическа цел № 2 „Партньорско управление с гражданите и бизнеса“, цел 2.2. „Подобряване на процесите по предоставяне на услуги“, мярка „Въвеждане на КАО“.

Проектът е с фокус върху административното обслужване и цели създаване на инструментариум за подобряване на неговото качество. В резултат от изпълнението му са актуализирани съществуващи стандарти за качество на административното обслужване, като са формулирани 11 нови общи стандарти със задължителен характер. Новите стандарти са регламентирани в Наредбата за административното обслужване, изменена и допълнена през 2020 и 2021 г. в резултат на изпълнението на проекта. С РМС от 10.4.2020 г. са одобрени актуализираните по проекта Ръководство за разработване на Харта на клиента и Методология за измерване и управление на удовлетвореността на потребителите. Актуализирана по проекта е и Методологията за провеждане на проучване по метода „таен клиент“, въз основа на която е извършено пилотно наблюдение на 15 административни услуги, предоставяни от различни административни структури. В резултат на съответните администрации са отправени конкретни препоръки за подобряване на административното обслужване.

Промените, въведени в Наредбата за административното обслужване, вследствие на изпълнението на проекта са в следните ключови направления:

- Въвеждане на нови стандарти за качество на административното обслужване, хармонизирани със съвременните изисквания за качество и съобразени с потребителските нужди;
- Регулярно осигуряване на обратната връзка от потребителите и изследване и управление на удовлетвореността от обслужването. Определени са методите за обратна връзка, част от които задължителни. Установено е задължение за публикуване на годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за предходната година;
- Въвеждане на общовалидни правила относно комуникацията с потребителите (писмена, включително по електронен път и устна, включително по телефон).

Видно от изложеното, по проекта са създадени необходимите предпоставки от нормативен и методологически характер за осигуряване на административно обслужване при високи стандарти и съобразено с потребностите на гражданите и бизнеса.

По два проекта на Министерството на финансите BG05SFOP001-2.003-0001 „Ефективно прилагане на правилата на ЕС за държавните помощи при предоставяне на услуги от общ икономически интерес (УОИИ)“ и BG05SFOP001-2.010-0001 „Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор“ е създаден/осъвременен инструментариумът в областта на предоставянето на УОИИ от общините и упражняването на функциите по финансово управление и контрол и вътрешен одит в публичния сектор.

По първия проект след извършени анализи на съществуващата практика и организация при предоставянето на УОИИ от общините, на свързаната с това нормативна уредба и на добрите практики, прилагани от държави-членки на ЕС в

областта, са разработени правила и наръчници за условията, при които се предоставят и разходват публични средства при реализирането на УОИИ, както и типови примерни договори за възлагане на такива услуги.

По втория проект след извършени анализи на добри практики в областта на финансовото управление и контрол и вътрешния одит в публичния сектор във водещи страни от ЕС и на текущото състояние на дейностите в тази област в България са актуализирани Наръчника за вътрешен одит, Методическите насоки по елементите на ФУК и три указания в областта на финансовото управление и контрол в публичния сектор, касаещи предварителния контрол, последващите оценки на изпълнението и управлението на риска.

Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие

По ПО2 са финансирани общо 5 процедури, насочени към подобряване на знанията и уменията на служителите в държавната администрация чрез обучения в изпълнение на СЦ 2 „Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие“ на ПО 2 и мерки от ПК СРДА, предимно по Стратегическа цел № 4 „Професионално и експертно управление“.

Основните бенефициенти по проектите за обучения по общо 3 процедури за директно предоставяне на БФП (BG05SFOP001-2.004, BG05SFOP001-2.015, BG05SFOP001-2.017) са ИПА (2 проекта), НСОРБ (2 проекта), Дипломатическия институт към министъра на вътрешните работи (2 проекта) и Институтът по психология на МВР (1 проект).

По ОПДУ се наблюдава качествено нов подход (сравнено с ОПАК) за осигуряване на подкрепа за повишаване на професионалната компетентност на служителите в държавната администрация. Подкрепата се предоставя основно посредством процедури за директно предоставяне на БФП на идентифицираните основни институции, които имат обучителни функции по отношение на определени целеви групи и тематични области (ИПА, НСОРБ, ДИ и ИП на МВР). Този централизиран подход осигурява по-ефективен процес за определянето на потребностите на целевите групи в съответствие с текущите приоритети и по-добра координация и съгласуваност между отделните институции – бенефициенти. По общо 7 проекти на ИПА, НСОРБ, ДИ и ИП на МВР са проведени обучения за над 40 хил. служители от държавната администрация на всички нива, като за всяка от целевите групи (общински служители, служители на системата на МВР и други) са включени теми от приоритетно значение съобразно функционалната компетентност на целевата група. Напр. по проектите на НСОРБ темите са тясно свързани с функциите на общинските администрации, ИП на МВР адресира потребности на системата, свързани с актуалните процеси в социален, политически, икономически, финансов и миграционен аспект. По проектите на ИПА е поставен фокус на темите, свързани с е-управление и придобиване

на дигитални умения в унисон с интервенциите на ОПДУ в тази област и общата политика за развитие на е-управлението. Освен за основната дейност по организиране и провеждане на обучения за служители в държавната администрация, посредством проектите по ОПДУ обучителните организации са получили подкрепа и за надграждането на капацитета си за подготовка и прилагане на разнообразни обучителни форми, а някои и за материално-техническо осигуряване на процесите и аналитичен капацитет. С подкрепата на ОПДУ ИПА в качеството си на водеща институция за професионално и служебно обучение на служителите съгласно Закона за държавния служител е надградил информационната си система с цел цялостна дигитализация на процесите по организиране, провеждане и администриране на обученията.

По други 2 процедури, но на конкурентен подбор (BG05SFOP001-2.006 и BG05SFOP001-2.019) е предоставена подкрепа на общо 101 централни и специализирани териториални администрации/териториални звена на администрации на изпълнителната власт. Посредством тези проекти бенефициентите са подкрепени за организирането и провеждането и/или участието в специализирани обучения на над 15 хил. техни служители. По смисъла на насоките за кандидатстване по процедурите „специализирани“ са обученията на теми, пряко свързани със специфичната дейност на съответните териториални звена/структури, в каквито служителите не биха могли да участват в рамките на проектите на обучителните институции (ИПА, ДИ, ИП на МВР). Като цяло специализираните обучения са се оказали много полезни за отделните администрации, тъй като от една страна служителите им са обучени в в строго профилирани сфери, в които не биха могли да направят това в рамките на останалите обучения, а от друга – администрациите трудно биха могли да отделят средства за обучения в подобен мащаб (максималният размер на БФП е 200 хил. лева). С тези две процедури е постигнат синергичен ефект, като спектърът от обучения, проведени от обучителните институции, е допълнен с по-тясно специализирани, от които администрациите се нуждаят.

Информация за конкретните постигнати резултати по всички проекти по ПО2 е представена в Приложение № 5 към настоящия доклад.

Като илюстрация на постигнатите резултати и приноса на реализираните обучения по ОПДУ за администрацията може да се изследва и показателя за дългосрочен резултат „участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“. Този показател е определен в Приложение I към Регламент (ЕС) № 1304/2013 (изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046) и обхваща ефектите шест месеца след като участникът е напуснал операцията (или обучените лица са приключили обучението).

Информацията за този принос се съдържа в аналитичните доклади от три проучвания, проведени от Алфа Рисърч в периодите март 2019 г., септември-октомври 2020 г. и септември-октомври 2022 г.⁶⁹

Изследвани са три периода на провеждане на обучения за администрацията (2016 г. до 31 юли 2018 г., 1 август 2018 г. до 29 февруари 2020 г. и края на 2019 г. до 31 декември 2021 г.).

И за трите периода изследваните респонденти са най-активно обхванати от обучения, провеждани от Института по публична администрация (ИПА) – съответно 63%, 65% и 64% за всеки от периодите. Следващият значим дял е на участници, които посочват, че са обучавани от собствените си администрации – съответно 22%, 28% и 27%. Високият дял на посочилите, че са преминали обучения, организирани от администрацията, в която работят, вероятно се дължи на факта, че ПО2 на ОПДУ са реализирани две процедури на конкурентен подбор, по които е оказана подкрепа на над 100 административни структури за провеждане на обучения на собствените си служители. Участие в обучения на НСОРБ са посочили 16% в първото проучване и около 10% в третото проучване. Участие в обучения на останалите институции (ИП към МВР и ДИ към МВНР) посочват между 1 и 4% и за трите проведени проучвания.

Общият брой на регистриращите подобрение в положението си на пазара на труда (подобрене в качествени или количествени измерители например повишаване на квалификацията на участниците, с което би следвало да са по-конкурентоспособни) участници за първия период е в порядъка на около 22% (2461 отговорили респонденти), за втория период 19% от участниците (2477 отговорили респонденти), а за третия период – 17% (2200 отговорили респонденти).

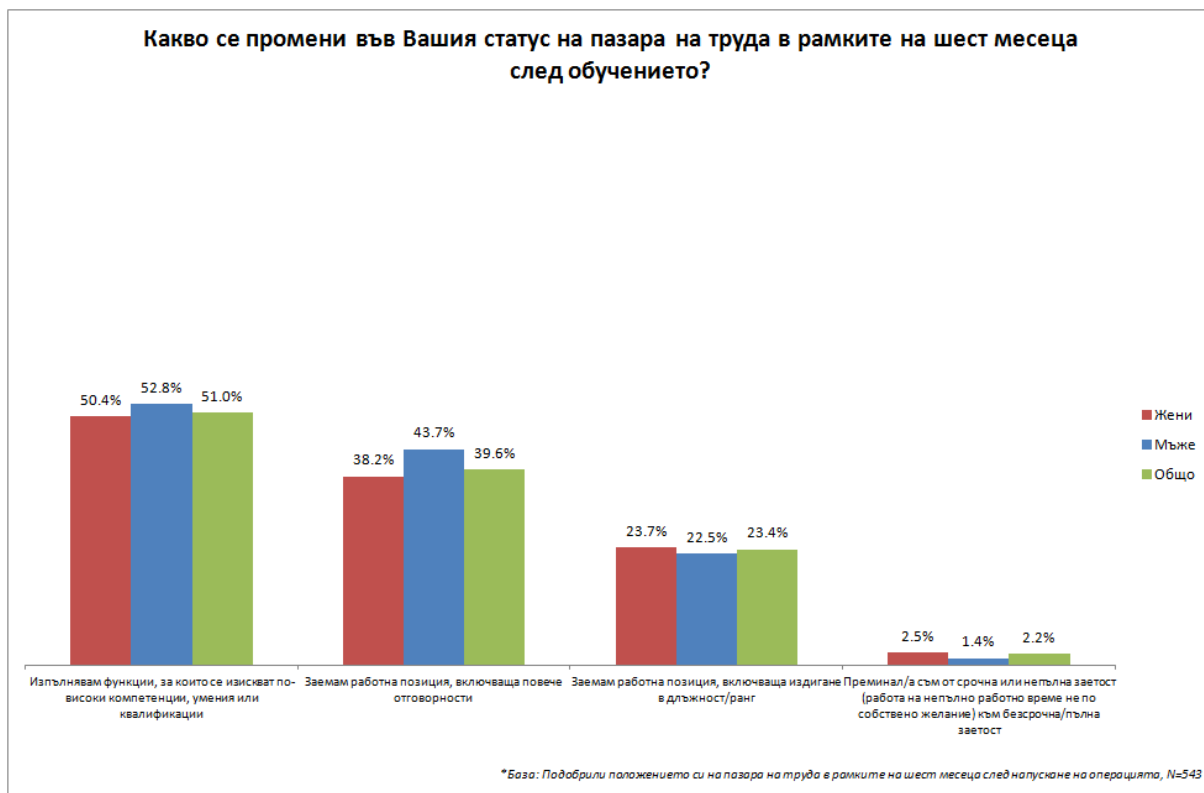
В проучванията е изследвано в какво се изразява подобреното положение на пазара на труда, като това предимно е в изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация и заемане на работна позиция, включваща повече отговорности. За част от обучените лица това намира израз в заемане на позиция, включваща издигане в длъжност/ранг. Значими разлики се наблюдават по вид администрация: участниците от структури на централната администрация на изпълнителната власт, на областните администрации и на някои специализирани институции повече от всички останали са подобрили положението си в посока изискващи по-високи компетенции функции и/или издигане в длъжност/ранг, а тези от общинската администрация – в посока работна позиция с повече отговорности.

При първото проучване участниците посочват, че подобреното положение на пазара на труда се изразява най-вече в изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация (51% от подобрилите положението си) и заемане на работна позиция, включваща повече отговорности (40% от подобрилите

⁶⁹ Изготвено по Договор № МС-6/24.01.2019г. с предмет: „ Изготвяне на методология и извършване на проучване сред участници по Оперативна програма „Добро управление“

положението си). За една четвърт подобрението в положението се изразява в заемане на позиция, включваща издигане в длъжност/ранг.

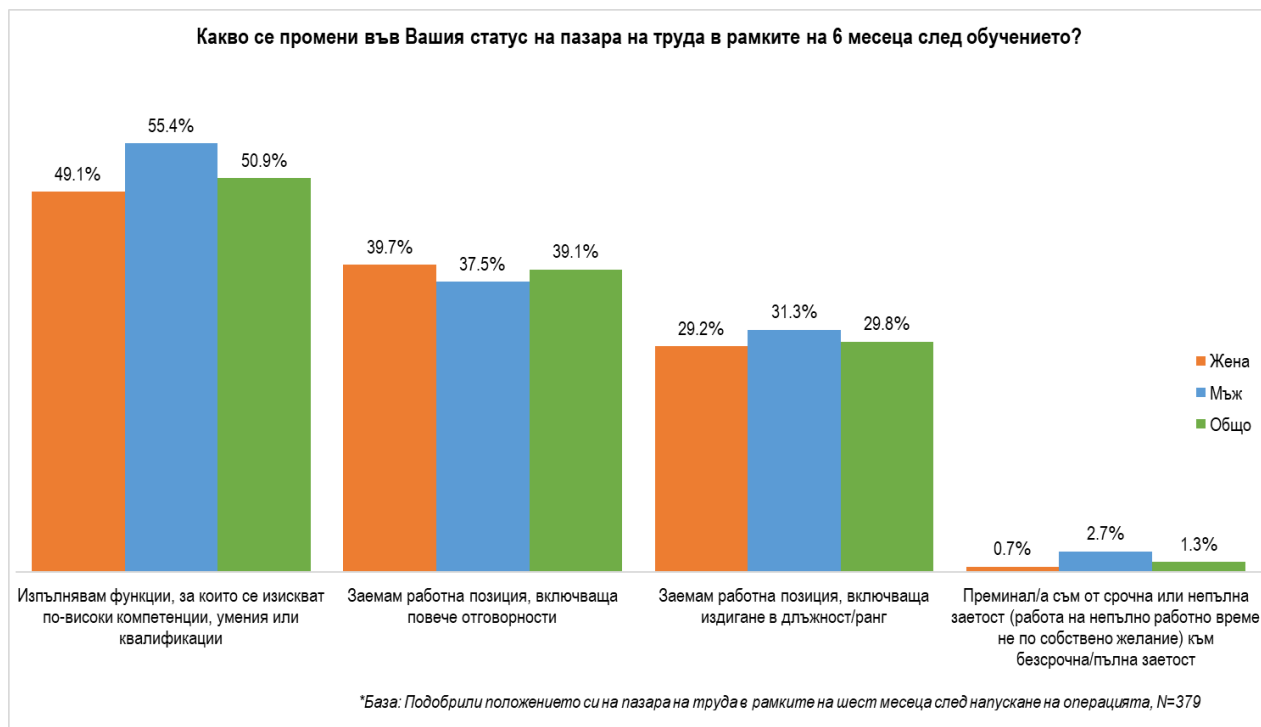
Отново, видът подобрене и за мъжете, и за жените е идентичен. Значими разлики се наблюдават по вид администрация: участниците от структури на централната администрация на изпълнителната власт, на областните администрации и на някои специализирани институции повече от всички останали са подобрили положението си в посока изискващи по-високи компетенции функции и/или издигане в длъжност/ранг, а тези от общинската администрация – в посока работна позиция с повече отговорности.

При второто проучване подобреното положение на пазара на труда се изразява отново най-вече в изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация (54% от подобрилите положението си) и заемане на работна позиция, включваща повече отговорности (38% от подобрилите положението си). За малко над една пета подобрението в положението се изразява в заемане на позиция, включваща издигане в длъжност/ранг.

При последното проучване, изразилите подобряване на положението си на пазара на труда отчитат позитивната промяна отново по отношение на изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация (51% от подобрилите положението си). На следващо място като индикатори за подобряване на положението се посочват заемане на работна позиция, включваща повече отговорности (39% от подобрилите положението си) и заемане на позиция, включваща издигане в длъжност/ранг (30%). Мъжете в по-голяма степен от жените отчитат като

следствие от обучението ангажираност в изпълнението на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификации. Позитивни промени, свързани с издигане в длъжност/ранг, отчитат в по-голяма степен представителите на структури на централната администрация.

И за трите проучвания статистически значима разлика е налице между вида администрация, в която участниците са заети и степента на възприемане на положението им на пазара на труда като подобро.

При първото проучване значими разлики се наблюдават по вид администрация: участниците от структури на централната администрация на изпълнителната власт, на областните администрации и на някои специализирани институции повече от всички останали са подобрили положението си в посока изискващи по-високи компетенции функции и/или издигане в длъжност/ранг, а тези от общинската администрация – в посока работна позиция с повече отговорности. При второто проучване също има подобна зависимост: представителите на общинска администрация са в най-висока степен убедени, че положението им на пазара на труда в рамките на 6 месеца след провеждане на обучението, се е подобрило (23%), особено сравнено с представителите на централната администрация, сред които делът на регистриращите подобрене е най-нисък (17%).

При третото проучване разпределенията са сходни: представителите на общинска и областна администрации са в най-голяма степен убедени, че положението им на пазара на труда в рамките на 6 месеца след провеждане на обучението, се е подобрило (съответно 23% и 21% от представителите на първия и втория тип институции смятат така). За сравнение, сред представителите на централната администрация и на специализираните териториални администрации делът на регистриращите подобрене е

по 16%, а сред администрациите на едноличен орган подобни оценки се срещат най-рядко – едва в 10% от случаите.

Базирайки се на оценките на участниците, можем да твърдим, че приносът на обученията по ОПДУ за подобряване положението на пазара на труда е безспорен:

При първото проучване 81% (или 2234 души от всички участници), за които има такова подобрене заявяват, че участието им в програмата повече или по-малко е допринесло за това. При второто проучване 82% (или 2019 души от всички участници), за които има такова подобрене заявяват, че участието им в програмата повече или по-малко е допринесло за това, а при последното проучване 78% (или 3152 души от всички участници), които отчитат такова подобрене заявяват, че участието им в програмата повече или по-малко е допринесло за това.

Общата удовлетвореност от участниците в обученията по ОПДУ в изследваните периоди е още един индикатор за техния принос. Приносът на обученията по ОПДУ в през първи период от реализиране на програмата (2016г. - 31-ви юли 2018г.) се потвърждава от субективната удовлетвореност на преминалите през тях. Мнозинството (94%) – както подобрилите положението си, така и тези, за които не е настъпила промяна – са повече или по-малко доволни. През втория изследван период участниците изразяват субективна удовлетвореност - (93%) се чувстват в голяма или по-малка степен доволни. Това са както регистриращи подобрене на положението си на пазара на труда, така и такива, които не отчитат конкретна положителна промяна. При последното изследване 92% заявяват, че са в по-голяма или по-малка степен доволни. Голяма част от изразяващите субективна удовлетвореност са участници, които не отчитат конкретна положителна промяна в положението си на пазара на труда.

Допълнително, при анализа на приноса на мерките, реализирани по ОПДУ в подкрепа на администрацията е направен преглед на годишните доклади⁷⁰ за състоянието на администрацията. Докладите за състоянието на администрацията дават оценка и разглеждат развитието на администрацията, включително разглеждат и оценка на изпълнението на служителите. Елементи от тях са разгледани, за да се потърси връзка между положителните промени в статуса по отношение на пазара на труда на служителите, участвали в обучения и повишили уменията си, за да се провери хипотезата дали това косвено е допринесло и за по-добро трудово представяне или се е отразило върху текущото в администрацията.

Оценяването на изпълнението на длъжността се извършва въз основа на два показателя: постигането на предварително определени цели (или изпълнението на преките задължения и поставените задачи) и показаните компетентности, необходими за изпълнението на длъжността съобразно съответната рамка на компетентностите и длъжностната характеристика. Годишните оценки на изпълнението на длъжността са степенувани в пет степени. За всяка степен на годишната оценка на изпълнението на длъжността в чл. 16 и 17 от НУРОИСДА са посочени критериите, които следва да бъдат постигнати по двата показателя на оценяването. Така например най-високата оценка

⁷⁰ <https://www.strategy.bg/Publications/View.aspx?lang=bg-BG&Id=81>

„Изключително изпълнение“ е предвидено да се определя, само когато оценяваният е изпълнил всички цели от индивидуалния си работен план над изискванията/критериите, определени в него, като част от изпълнените цели са допринесли съществено за подобряване на резултатите от дейността на административната структура или административното звено и едновременно с това е показал по всички компетентности знания, умения и поведение, значително надвишаващи изискванията.

Разпределението на получените през 2022 г. окончателни годишни оценки е както следва:

- оценка „Изключително изпълнение“ - 9 020 оценки;
- оценка „Изпълнението надвишава изискванията“ - 36 894 оценки;
- оценка „Изпълнението напълно отговаря на изискванията“ - 23 768 оценки;
- оценка „Изпълнението отговаря не напълно на изискванията“ - 706 оценки;
- оценка „Неприемливо изпълнение“ - 48 оценки.

По данни от годишните отчети⁷¹ за 2022 г. 70 419 служители (91.42%), от попадащите в обхвата на оценяването по НУРОИСДА (общо 77 029 служители), са били оценени за изпълнението на длъжността си: от тях 43 653 са по служебно правоотношение, а 26 766

по трудово правоотношение. Служителите, които не се оценяват по реда на НУРОИСДА са 48 613. (Поради липса на действително отработени най-малко 6 месеца в периода на оценяване не са оценени общо 5 650 служители, в т.ч. 3 476 по служебно правоотношение и 2 174 по трудово правоотношение. Служителите, които нямат отработени най-малко 6 месеца са най-често новоназначените – 2 620 (46.37%) или ползващите отпуски за бременност, раждане и отглеждане на дете – 1 720 (30.44%).)

Оценяването на изпълнението в съответствие с нормативните изисквания е важен индикатор за работата на служителите и проявление на управленската компетентност на ръководителите. На следващата графика са представени оценките на изпълнението по години.

⁷¹ https://iisda.government.bg/annual_report/623

Фигура 3. Разпределение на оценките през годините, 2019 – 2022, Доклад за състояние на администрацията, 2022

Прави впечатление, че дяловете на оценките са с много малки разлики през годините – например за изключително изпълнение оценките варират сред 10,6% до 13,37%. По този начин може да се направи извод, че представянето на служителите се движи в сходни граници, като са малки отклоненията – неприемливо изпълнение или изпълнение, което не отговаря на изискванията.

Освен оценките на трудовото представяне в докладите за състоянието на администрацията в част. Човешки ресурси се съдържа секция за Прекратяване на правоотношенията. Анализите, включени в тази част носят информация за причините за прекратяване на правоотношенията и за текучеството в администрацията.

По данни за 2022 г. (утвърдените в ИИСДА годишни отчети на администрациите) през отчетната 2022 г. са прекратени общо 11 055 правоотношения. От тях: 4 118 са прекратените служебни правоотношения по ЗДСл, прекратени трудови правоотношения по КТ – 5 649, прекратени правоотношения по Закона за МВР – 1 259 и прекратени правоотношения с военнослужещи от Министерство на отбраната – 29.

И през тази отчетна година от прекратените общо 4 118 служебни правоотношения по ЗДСл най-много са по взаимно съгласие – 1 834 бр. или 44.54%, последвани от прекратени правоотношения, поради придобито право на пенсия за осигурителен стаж и възраст – 587 бр. или 14.25%

Таблица 9. Текучество в администрациите, 2019 - 2022

Показатели/години	2019	2020	2021	2022
Общ брой заети	131 762	131 704	131 970	132 005

Заети с прекратени правоотношения	11 992	9 745	10 219	11 055
Средно текучество	9,1%	7,41%	7,74%	8,37%
Министерски съвет	15,94%		28,7%	20,77%
Областни администрации	13,87%	13,86%	23,40%	43,54%
Администрации на държавни комисии	16,3%	12,46%	20,93%	20,97%
Министерства	4,36%	4,32%	5%	6,11%

Данни от докладите за състояние на администрацията

Данните сочат, че средното текучество намалява през 2020 г., след което през 2021 и 2022 г. се увеличава, но под стойностите за 2019 г. Текучеството в министерствата се откроява като значително по-ниско в сравнение с другите администрации.

От представената информация за оценката на служителите и текучеството не може да се открие ясен извод за връзката на предоставените обучения и повишеното качество в администрацията с подобро трудово изпълнение или намалено текучество. Факторите на външната среда (кризата с COVID-19 и нестабилната политическа обстановка) също оказват влияние, което неутрализират ефектите от инвестициите по ОПДУ.

Допълнителна обобщаваща информация за приноса на инвестициите по ОПДУ (Приоритетна ос 2) се съдържа и в резултатите от проучването сред администрацията (бенефициенти на интервенциите), проведено в рамките на настоящия договор. Оценката на бенефициентите е силно положителна – положителните отговори за приноса на интервенциите варират в диапазона от 30 до 80%. На първо място, откроява се приносът за подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията, както и за повишаване капацитета на обучителните организации (ИПА, НСОРБ, Института по психология към МВР, Дипломатическия институт) - 80% положителни отговори. Подчертано е увеличаването броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите – 70% положителни отговори. Значително по-малко одобрение среща твърдението: „Изпълнените интервенции в този приоритет допринесоха за подобряване на процесите по управление на човешките ресурси в държавната администрация и създаването на механизми за кариерно развитие.“ – 30%.

В заключение, целевите стойности на индикаторите за разглежданите специфични цели по ПО 2 са постигнати и категорично може да се твърди, че инвестициите по ОПДУ са допринесли съществено за издигането на администрацията и административното обслужване на качествено ново, по-високо ниво на развитие (повишаване на капацитета, организационно развитие, системи за управление на качеството, въвеждане на комплексно административно обслужване и стандартизирани услуги).

6.3.3. Принос на инвестициите по ПОЗ

Програмираните процедури по ПО 3, които попадат в обхвата на оценката, спомагат за решаване на идентифицирани ключови проблеми за съдебната власт, свързани със забавени реформи, зле организирани структура, процедури и организация, изоставаща в технологично отношение модернизация и въвеждане на електронно правосъдие, неефективно разходване на бюджета и др. Изпълнените интервенции реализират усилията на държавно ниво за модернизация и реформа на съдебната власт в изпълнение на мерки, предвидени в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г.⁷² и Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г. и пътни карти за тяхното изпълнение. Приносът на извършените инвестиции по ОПДУ към реформите в съдебната власт са по отношение на:

- Постигане на действени гаранции за независимост на съда и съдебната власт;
- Осигуряване на добро управление на органите на съдебната власт, висока ефективност на функциониране, достъпност и отчетност, в т.ч. чрез въвеждане на електронно правосъдие;
- Разгръщане потенциала на човешкия ресурс на съдебната власт и гарантиране на високата мотивация, компетентност и социална отговорност на съдиите, прокурорите и следователите чрез подкрепа на Националния институт на правосъдието за разширяване на обхвата на обученията в системата;
- Реализиране на модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи;
- Осигуряване на пълноценно право на справедлив процес на всеки гражданин и ефективна защита на правата на човека.

Благодарение на извършените инвестиции по ОПДУ са реализирани⁷³ 28 бр. електронни услуги на съдебната власт, въведени са 52 бр. нови и усъвършенствани съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт, обучени са 30 267 магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК с получаване на сертификат, разработени са 115 анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система и др.

Чрез изпълнението на проектите по процедурите, в които са заложили мерки за осъществяване на съдебна реформа, се създава основа за превръщане на съдебната власт

⁷² В следствие мерките за изпълнението стават част от Актуализираната Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г., Актуализирана Пътна карта за изпълнение на Актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г. приети с Решение № 546 на Министерския съвет от 18 септември 2019 г.

⁷³ данни към 30.11.2023 г.

в ефективен гарант за върховенството на закона в Република България. Това се постига чрез: реформи в наказателната политика; насърчаване на алтернативните форми за разрешаване на спорове; предприемане на мерки, които да доведат до регулиране на натовареността; подобряване на ефективността и ефикасността в работата на системата; подобряване достъпа до правосъдие чрез изграждане на механизми за оценка и мониторинг на ефективността, независимостта и прозрачността; повишаване на отчетността за използване на бюджетните средства в съдебната власт; подобряване и актуализиране на политиките и правилата, свързани с атестирането и възнагражденията на магистратите и съдебните служители; подобряване на условията на труд чрез въвеждане на стандарти за условия на труд в съдилищата и прокуратурите; подобряване достъпа до правосъдие и др.

Въвеждането на електронното правосъдие, чрез мерките подкрепени по ОПДУ, допринася за подобряване на отчетността, повишаване на ефективността вътре в системата и облекчаване на достъпа до правосъдие от страна на гражданите и бизнеса. Извършената в сектора инвентаризация на състоянието на информационната и комуникационната инфраструктура, информационните системи, услуги и регистри представлява основата на последващата реализация на предвижданите реформи. Основната цел на мерките по дигитализация в сектора е да се реализират и предоставят висококачествени, икономически ефективни и леснодостъпни електронни услуги. Основополагаща инвестиция по отношение на въвеждането на е-правосъдие е разработването и внедряването на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), използвана от 151 съдилища в Република България, чрез която се премина към електронен документооборот, в т.ч. водене на електронни дела. Посредством разработената Централизирана Автоматизирана Информационна система „Съдебен Статус“ за първи път е изградена централна база данни по отношение на регистрите за съдимост, обединяваща 113 бази данни на районните съдилища и базата данни на Централно бюро съдимост при Министерство на правосъдието, както и база данни на осъдените български граждани в чужбина, като е изграден изцяло централизиран регистър за съдимост в България. Реализирана е и услугата издаване на електронно свидетелство за съдимост. Изградени и надградени са и други портали и информационни системи: Единен портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“, Централизиран електронен портал за медиация, администриран от МП, Единен портал за електронно правосъдие на съдебната власт; Електронизирани регистри в т.ч. Електронен публичен регистър на отводите, Единен регистър на съдебните заседатели; Специализирана информационна система за мониторинг и анализ (СИСМА); Унифицирана Информационна Система 3 (УИС 3) за електронен документооборот в Прокуратурата на Република България; Единна информационна система за противодействие на престъпността и др. Освен разработените и/или надградени информационни системи, регистри и портали, финансирано е и закупуване и инсталиране на оборудване.

Инвестирането в развитие на човешките ресурси в НИП и продължаващо обучение на служителите на Института в съответствие с идентифицираните потребности е ключов елемент от утвърждаването на Института като модерна институция за съдебно обучение. Насочените към НИП и извършени инвестиции по отношение на разширяване обхвата и подобряване на качеството на обученията в съдебната система, имат принос към надграждането и развиването на разнообразни обучителни форми, които насърчават ползването на електронни ресурси и провеждането на практически и интерактивни сесии, насочени към активно ангажиране на обучаемите в учебния процес. Обученията допринасят за задълбочаване на специализацията на работещите в административните съдилища, както и способстват за установяване на единна и без противоречива практика. Наред с това реализирането на дейността е свързано със сериозна инвестиция в човешките ресурси, което е основен приоритет на Европейската комисия, спазвайки принципа за учене през целия живот и постоянно усвояване на нови знания, умения, опит и практики. Обменът на професионални знания и контакти допринася не само за повишаване на квалификацията на работещите в областта на административното правораздаване – магистрати, съдебни помощници, съдебните служители и други представители на целевите групи, но и гарантира устойчивост на резултатите. С инвестициите по ОПДУ е изградена и внедрена информационна система за управление на процеса на обучение (ИСУПО) и е разработен модел за присъствени обучения в безхартиена среда, което трайно допринася за опазване на околната среда. Наред с това внедряването на информационна система за управление на процеса на обучение създава предпоставки за устойчивост в качеството на предлаганите обучения от НИП и след приключване на изпълнените проектни дейности. След внедряване на ИСУПО администрирането на обучителния процес е изведено на ново равнище, чийто положителен ефект ще се отрази както на служителите на НИП, така и на обучаемите.

Инвестициите, които са изпълнени са насочени към подобряването на капацитета на човешкия капитал в съдебната система, разширяването на приложението на информационните и комуникационните технологии, създаването и внедряването на електронните услуги за гражданите и бизнеса, както и повишаването на прозрачността чрез реализиране на съответните реформи.

Качеството, независимостта и ефикасността на правосъдната система са важни структурни елементи за устойчив растеж и социална стабилност и са от основно значение за ефективното прилагане на законодателството. В това отношение мерките, заложи в ПО 3 на ОПДУ пряко кореспондират със Специфична препоръка № 5 на Съвета към държавата в частта ѝ за подобряване на качеството и независимостта на съдебната система и засилване на борбата срещу корупцията. Недостатъчната ефективност на съдебната система в България, включително слабости по отношение на практиките по разследване и правораздаване свързани с борбата с организираната престъпност и корупцията, прозрачността на назначенията, корупцията по високите етажи на властта, са изтъквани в докладите по Механизма за сътрудничество и проверка и др. В Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно напредъка на

България по механизма за сътрудничество и проверка от 22.01.2014 г. (СОМ(2014) 36 final) се отбелязва необходимостта от предприемане на решителни мерки за постигане на напредък в сферите на:

- ✓ борбата с корупцията;
- ✓ делата, свързани с организираната престъпност и корупцията по високите етажи на властта;
- ✓ дисциплинарната практика и интегритета на магистратите;
- ✓ атестирането, повишенията и назначенията в съдебната система;
- ✓ последователната практика от страна на органите на съдебната система;
- ✓ натовареността и забавянията на дела;
- ✓ слабости при координацията между отделните органи и разпределението на отговорностите;
- ✓ необходимостта от усъвършенстване капацитета за финансово разследване на организираната престъпност;
- ✓ необходимост от продължаване на работата по въвеждане на електронното правосъдие.

При програмирането на ОПДУ са отразени идентифицираните дефицити, като са изпълнени проектни дейности, благодарение на които се постига промяна в съответните сектори чрез инвестиции в системи, регистри и електронни услуги, пряко насочени към въвеждане е-правосъдие, както и осъществени инвестиции свързани с увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването, чрез реформа в структурата, процедурите и организация на съдебната система. Заложеният стратегически подход отговаря на очертаните предизвикателства, като комплексно са обхванати всички аспекти от процеса на реформиране и модернизирание на съдебната система – стратегическо и структурно развитие, управление на човешките ресурси и въвеждане на електронното правосъдие.

По отношение на реформата на съдебната система, предвидените и реализирани инвестиции по ПОЗ се извеждат от Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, както и пътната карта за нейното изпълнение, която съдържа конкретните мерки по шестте цели на Стратегията до 2020 г.

Подкрепата за Националния институт на правосъдието като основна институция, отговорна за осигуряването на качествени и адекватни обучения за магистратите и съдебните служители се базира на основните насоки за дейността на Националния институт на правосъдието 2014-2020 г., одобрени от УС на НИП през май 2014 г., както и на Европейските документи в областта на съдебното обучение. Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета „Изграждане на доверие в правосъдието в целия ЕС. Ново измерение на европейското съдебно обучение”. (СОМ (2011) 551 final) акцентира върху обстоятелството, че изграждането на европейска съдебна култура при пълно зачитане на принципа на субсидиарност и съдебната независимост е ключова за ефективното функциониране на европейското съдебно пространство, а съдебното

обучение е основен елемент от този процес. Резолюцията на Европейския парламент от 14 март 2012 относно съдебното обучение 2012/2575(RSP) набляга на възможностите за навлизането на новите технологии в съдебното обучение, както и на необходимостта от многоезично обучение и необходимостта от координация на предоставяното обучение на европейско ниво. В тази връзка са реализирани инвестиции за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители, така че да се създадат възможности за обмяна на опит с други държави-членки и участие в мрежи за сътрудничество. Основните акценти от стратегическото развитие на съдебното обучение са свързани с развиване и подобряване на технологични и информационни системи, свързани със съдебното „е-обучение”, както и засилване на обученията на обучители и прилагане на добри европейски практики.

За успешното внедряване на електронното правосъдие е разработена и приета Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014-2020 г. и пътна карта за нейното изпълнение. Тя е основополагащ документ за единно формиране, планиране, осъществяване, координиране и контрол на политиката в сектора, провеждана от държавните институции в сътрудничество с гражданите, бизнеса и съсловните организации. Документът е разработен съгласно програмите на правителството на Република България за развитие на електронното управление и инициативата на Европейската Комисия 2020 и отразява важността на процесите за развитие на достъпно и ефективно електронно правосъдие. В тази връзка са реализирани инвестиции за въвеждане на е-правосъдие. В последствие мерките за изпълнението стават част от Актуализираната Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г., Актуализирана Пътна карта за изпълнение на Актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г. приети с Решение № 546 на Министерския съвет от 18 септември 2019 г.. С актуализирането на Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г. , мерките, предвидени за сектор „Правосъдие“ са интегрирани в общата рамка на целите за развитие на електронното управление, като по този начин се гарантира координация и съвместимост на отделните стратегически документи

Таблица 10 Теория на промяната ПО 3.

Специфична цел	Анализ на потребностите	Очаквани резултати	Планирани дейности на интервенция	Приложим индикатор
Увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система	<p>Нужда от оптимизиране на структурата на съдебната власт и осигуряването на съдебна статистика, подобрене на стратегическото планиране и управлението на съдебната система по отношение на твърде голямата продължителност на наказателното производство и липсата на ефективно средство за правна защита; неспазване на законоустановените срокове при изготвяне на съдебните актове.</p> <p>Реформите в сектора се затрудняват и от липсата на система за мониторинг и оценка.</p> <p>България е сред трите страни-членки на ЕС, в които алтернативните способности за решаване на правни спорове са най-слабо развити</p> <p>Налице е дисбаланс в натоварването на съдилищата и прокуратурата. Липсва всеобхватна политика</p>	<p>Подобряване работата на съдебната система за постигане на по-бързо, по-справедливо и по-ефективно правосъдие, чрез без оптимизирането на структурата на съдебната власт и осигуряването на съдебна статистика, подобрене на стратегическото планиране и управлението на съдебната система.</p> <p>Актуализирана нормативната уредба за прозрачно и ефективно правосъдие.</p> <p>Нов модел за статистическа отчетност в органите на сектор правосъдие</p> <p>Реформа на процедурите за назначаване, атестиране и кариерно развитие на магистратите и съдебните служители</p> <p>Въвеждане на програмното бюджетиране във всички органи на съдебната власт</p> <p>Дисциплинарното производство съобразено с международните стандарти и препоръки</p>	<p>Анализ, проучвания, методики и оценки подпомагащи провеждането на реформа в структурата, процедурите и организацията на сектор правосъдие, включително с цел повишаване на независимостта на съдебната власт</p> <p>☐ Анализ и оценка на действащата система за статистическа отчетност и създаване на нов модел за статистическа отчетност в органите на сектор правосъдие</p> <p>☐ Оптимизиране на съдебната карта</p> <p>☐ Надграждане и разширяване на обхвата и въвеждане на програмното бюджетиране във всички органи на съдебната власт</p> <p>☐ Мерки за балансиране на натовареността на магистратите</p> <p>☐ Оценка и реформа на процедурите за назначаване, атестиране и кариерно развитие на магистратите и съдебните служители</p> <p>☐ Разработване на инструментариум за оценка на ефективността на ВКС и ВАС за уеднаквяване на практиката на съдилищата за постигане на предсказуемо и качествено правосъдие</p>	<p>Общи показатели за резултатите</p> <p>Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт</p> <p>Брой на делата, водени по електронен път</p> <p>Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК,</p> <p>успешно преминали обучения с получаване на сертификат</p> <p>Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението</p> <p>Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система</p> <p>Органи на съдебната власт подкрепени за въвеждане на програмно бюджетиране</p> <p>Брой институции, на които е извършен одит на ИТ и</p>

	<p>в областта на човешките ресурси. Процедурите по атестиране и дисциплинарната регулация продължават да не са достатъчно ефективни в осигуряването на позитивна кариерна селекция и мотивация. Необходимо е развитието на интегрирана политика за предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в съдебната власт.</p>		<ul style="list-style-type: none">☐ Преструктуриране на дисциплинарното производство за съобразяване с международните стандарти и препоръки☐ Предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт чрез създаване на електронни регистри за деклариране на разширен кръг обстоятелства и ефективни механизми за контрол, включително периодични проверки за наличие на корупционни рискове☐ Развитие и разширяване на прилагането на алтернативни способи за разрешаване на правни спорове, вкл. провеждане на информационни кампании☐ Реформа на наказателната и пенитенциарна политика за ограничаване на наказателната репресия чрез налагане на административно-наказателни санкции☐ Разработване на нова уредба и организация на експертизите☐ Разработване на механизми и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите, използвали услуги от органите на съдебната власт;☐ Съвместни действия на органите на съдебната власт и ангажираните органи на изпълнителната власт по отношение на специфични	<p>комуникационната инфраструктура Брой подкрепени електронни услуги на съдебната власт Разработена ЕИСС Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК</p>
--	---	--	---	--

			<p>теми от наказателното и административното правораздаване (напр. данъчни и митнически престъпления, трафик на хора и ценности, пране и фалшификация на пари, и др.)</p> <p>☐ Дейности за подобряване на взаимодействието с неправителствените и професионални организации за по-активно включване в процеса на разработването, наблюдението и оценката на стратегиите за реформи и предложения за подобрения в съдебната система.</p>	
<p>Подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие</p>	<p>Българската съдебна система изостава по отношение на осигуряването на електронна комуникация и обмяна на информация между съдилищата и страните по делата. Към 2014 г. нормативната рамка не предполага възможност за използване на електронния документ, електронния подпис или упражняването на процесуални права в електронна форма в съдебната система. Реалното стартиране на електронното правосъдие за</p>	<p>Оптимизиране и подобряване на процесите в системата, чрез внедряване на ЕИСС. Подобряване на качеството на обслужването, надеждността, прозрачността, отчетността и върховенството на закона, чрез реализиране на инвестициите за въвеждане на е-правосъдие.</p> <p>Улесняване на използването на електронните услуги в съдебната система, чрез създаване на възможност за централизиран достъп, което ще улесни гражданите, административните органи и юридическите лица и ще намали тяхната стойност..</p> <p>Изграждане и внедряване на единна система за електронно правосъдие.</p> <p>Доразвитие и внедряване на Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП).</p>	<p>☐ Инвентаризация и анализ (одит) на състоянието на ИТ и комуникационната инфраструктура, информационните системи и услуги.</p> <p>☐ Закупуване и инсталиране на комуникационно оборудване за доразвитие на виртуалната частна мрежа, обхващаща сградите на сектора, гарантираща надежден и сигурен обмен на информация</p> <p>☐ Миграция на съществуващите ресурси, системи и услуги към хибридният частен облак за електронно управление</p> <p>☐ Разработване и внедряване на безхартиена ЕИСС, обучение на магистрати и служители за опериране с нея</p>	<p>Общи показатели за резултатите</p> <p>Въведени нови и усъвършенствани съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт</p> <p>Брой на делата, водени по електронен път</p> <p>Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК,</p> <p>успешно преминали обучение с получаване на сертификат</p>

	<p>гражданите и бизнеса не е възможно преди приемането на необходимите изменения в редица нормативни актове – ЗСВ, ГПК, АПК, НПК и др.</p> <p>оптимизиране на дейността на органите на сектор правосъдие за</p> <p>обезпечаване на оперативната съвместимост, оптимизация на работните процеси, усъвършенстване на действащата нормативна рамка и др. чрез изграждане и внедряване на единна система за електронно правосъдие.</p>	<p>В резултат от въвеждането на електронното правосъдие за гражданите и бизнеса ще се постигне високо качество и достъпност до правосъдие и услуги 24/7, както и икономия на време и средства. За органите на</p> <p>съдебната власт ще се постигне ограничаване на възможностите за корупция чрез обективни средства за</p> <p>контрол и анализ, обективност при разпределението на делата и централизация на всички информационни услуги, тяхното управление и контрол.</p>	<p>☐ Разработване на нови и разширяване възможностите на съществуващи електронни услуги, предоставяни от сектор правосъдие</p> <p>☐ Доразвиване на ЕИСПП и свързването ѝ със системите на електронното управление и електронното правосъдие, вкл. ведомствените АИС, които осигуряват данни и обмен на информация</p> <p>☐ Прилагане на видео-конферентни технологии в сектор правосъдие</p>	<p>Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението</p> <p>Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система</p> <p>Органи на съдебната власт подкрепени за въвеждане на програмно бюджетиране</p> <p>Брой институции, на които е извършен одит на ИТ и комуникационната инфраструктура</p> <p>Брой подкрепени електронни услуги на съдебната власт</p> <p>Разработена ЕИСС</p> <p>Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК</p>
<p>Разширяване обхвата и подобряване на качеството на обученията в съдебната система</p>	<p>Наличието и достъпността до професионални обучения за магистратите и служителите в съдебната система обаче е недостатъчно, особено по отношение на продължаващото обучение. България е сред единадесетте страни-членки на ЕС, в които единственото задължително обучение за магистратите е началното обучение</p> <p>продължаващи инвестиции за</p>	<p>Инвестициите в</p> <p>.Подобряване на ефективността на правосъдието чрез инвестиции в човешкия фактор</p> <p>Реализирани обучения за повишаването на професионализма на разследващите органи по НПК за адресиране на слабости при досъдебната фаза на правораздаването.</p> <p>Реализирани продължаващи инвестиции за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители, за обмяна на опит с други държави-членки и участие в мрежи за сътрудничество.</p>	<p>☐ Подобряване и разширяване на учебните програми на НИП, вкл. провеждане на регионални и дистанционни форми на обучения, обучения на обучители и прилагане на добри европейски практики,</p> <p>☐ Програми за обмен на магистрати и съдебни служители, вкл. посещения/стажове на място в европейски съдебни институции</p> <p>☐ Развиване на изследователска и аналитична дейност и публикации в</p>	<p>Общи показатели за резултатите</p> <p>Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт</p> <p>Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК,</p>

	<p>укрепване и развиване на капацитета на НИП, така че той да е в състояние да отговаря адекватно на нарастващите потребности на съдебната система от обучение с цел преодоляване на констатираните нейни слабости, недостатъци и дефицити. Необходимо е НИП да разшири дейността си, като същевременно чрез програмата бъдат подпомагани и обученията за заетите в системата, които НИП не може да покрие.</p>	<p>Развиване и подобряване на технологични и информационни системи, свързани със съдебното „е-обучение”, както и засилване на обученията на обучители и прилагане на добри европейски практики.</p>	<p>сферата на правораздаването за нуждите на обучението</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Развиване и подобряване на технологични и информационни системи, свързани със съдебното „е-обучение”, включително усъвършенстване на електронните регистри☐ Организационно развитие на НИП, вкл. внедряване на система за управление и контрол на качеството на съдебното обучение и развиване на комуникационна стратегия за съдебното обучение☐ Развиване и установяване на институционални връзки с европейски и национални мрежи и институции, свързани със съдебното обучение☐ Развиване на капацитета на НИП за управление и прилагане на европейски инструменти, свързани със съдебното обучение	<p>успешно преминали обучения с получаване на сертификат</p> <p>Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението</p> <p>Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система</p> <p>Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК</p>
--	---	---	--	--

Приносът на програмата, ще изследваме през следните направления:

- ✓ инвестиции насочени към съдебна реформа;
- ✓ инвестиции в системи, пряко насочени към въвеждане е-правосъдие;
- ✓ инвестиции в повишаване на експертния капацитет в съдебната система.

Когато изследваме реализирани процедури за съдебна реформа и инвестиции за въвеждане на е-правосъдие, в обхвата на нашият анализ ще попаднат следните процедури⁷⁴:

Код на процедурата	Наименование на процедурата
BG05SFOP001-1.001	Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“
BG05SFOP001-3.001	Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г.
BG05SFOP001-3.004	Въвеждане на програмно бюджетиране в органите на съдебната власт
BG05SFOP001-3.005	Ефективност на съдебния контрол и уеднаквяване на практиката на съдилищата
BG05SFOP001-3.007	Подобряване и актуализиране на политиките и правилата, свързани с атестирането и възнагражденията на съдебните служители, и въвеждане на гаранции за обществено участие в избора на съдебни заседатели от общинските съвети
BG05SFOP001-3.008	Разработка и внедряване в съдебната система на софтуер за ускорено създаване и възпроизвеждане на актове и други документи чрез диктовка и автоматично конвертиране на гласов запис в текст (voice-to-text) и съпътстващи системи за обработка

Процедура BG05SFOP001-1.001 Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“

Към момента на програмиране на процедура BG05SFOP001-1.001 „Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“, няма пълна картина на ресурсната обеспеченост и състоянието на ИКИ в

⁷⁴ съгласно обхват заложен в ТС, процедурите свързани с разширяване обхвата и подобряване качеството на обучения в съдебната ситема са разгледани по-надолу в изложението

сектор „Правосъдие“. Поради тази причина програмираните интервенции по проект BG05SFOP001-1.001-0004 „Инвентаризация и анализ на състоянието на информационната и комуникационната инфраструктура, информационните системи, услуги и регистри в сектор „Правосъдие“, са насочени към изследване на идентифицираните дефицити в системата, като на база реализацията им се извършва първия цялостен и изчерпателен преглед (инвентаризация) на информационната и комуникационна инфраструктура (ИКИ), информационните системи, услуги и регистри чрез експертно обследване на място в използвания сграден фонд на структурите в сектора. Обобщените данни от прегледа дават информация за статуса на ИКИ, информационните системи и услуги и свързаните с тях процеси. Целта на проекта е извършената инвентаризация да послужи за оценка на необходимия капацитет и ресурси за обслужване на наличните процеси, както и за сравнителна оценка относно желаното състояние в контекста на предвижданите реформи. Анализирани са видовете регистри, вида информация, която се съхранява в тях, консистентността на информацията, както и степента на семантична съвместимост и възможности за свързване с др. регистри в контекста на КАО. Извършен е одит на ИТ и комуникационната инфраструктура на 385 институции⁷⁵. Приносът на изпълнението на проекта е от основополагащо значение за последващите мерки за въвеждане на електронно правосъдие, тъй като основният му замисъл при програмирането от страна на ОПДУ, е да допринесе и за кохерентност на резултатите по отделните проекти и устойчивост в тяхното изпълнение чрез мултиплициран ефект. Прегледът и анализът на техническата обезпеченост в сектор „Правосъдие“ е предпоставка за изпълнение и на мерките, предвидени в националните стратегически документи за въвеждане на е-правосъдие, като различни регистри, системи, портали. Приносът на изпълнените дейности поставя основата за устойчивост на резултатите по проектите, които стъпват на анализа за изграждане на модерна система на е-правосъдие.

Процедура BG05SFOP001-3.001 Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г.

Проектите попадащи в обхвата на процедура BG05SFOP001-3.001 „Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г.“, включват реформи на ключови елементи от съдебната система, които са сред стратегическите приоритети на страната, като на преден план се поставят оптимизацията на съдебната карта и въвеждането на електронно правосъдие, както и на мерки за реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система.

Изпълнението на проект BG05SFOP001-3.001-0001 „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна

⁷⁵ Органи на съдебната власт /съдилища, прокуратури, следствие/ и администрации на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ (СП), в които е извършена инвентаризация на състоянието на ИТ и комуникационната инфраструктура и информационните системи.

система на съдилищата“, с бенефициент ВСС, има за цел да създаде модел за реорганизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури и да предостави пътна карта за рационализирането в по-общ план на съдилищата и прокуратурите на всички равнища с цел повишаване на качеството и ефикасността като цяло, в това число пренасочване на ресурси, където е целесъобразно, въз основа на цялостен анализ на натовареността на съдебните структури и специфични социално-икономически фактори, като предостави и съответните технологични решения за това. В резултат на подкрепата на ОПДУ са реализирани анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система (21 броя), отнасящи се до:

- ✓ анализ на реформи на съдебни карти в държави-членки на ЕС;
- ✓ анализи за текущото състояние на отделните съдебните структури;
- ✓ доклади за функциониране на реформирани структури на групи от по 2 РС и 2 РП;
- ✓ анализ за извеждане на предложения за оптимизиране на съдебната карта;
- ✓ доклад, съдържащ детайлизирано описание на функционалността на ЕИСС на процесно ниво;
- ✓ анализ на процедури и работни процеси, свързани с управление на дела на ниво районен, окръжен и апелативен съд и връзки между тях;
- ✓ комплект от карти на оптимизирани процеси, свързани с управление на и достъп до дела по електронен път;
- ✓ доклад с конкретни препоръки за интеграцията между ЕИСС и други системи на СС или ДА;
- ✓ анализи на нормативната уредба, съществуващите технологични процеси, средствата за събиране и обобщаване на статистическа информация.

В резултат на подкрепените анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система, са въведени и инструменти за модернизация на съдебната власт, чрез одобрение от Пленума на Висшия съдебен съвет, а именно:

- ✓ Модел на оптимизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури;
- ✓ Пътна карта за реорганизация на съдебните структури на окръжно и апелативно ниво.

С разработването на модел за оптимизация на съдебната карта са надградени положените до момента на реализиране на интервенциите по ОПДУ усилия в следните направления:

- Изследвани са добрите практики и приложените методологии в други държави - членки (ДЧ) на ЕС, които са провели реформа на съдебната карта през последните години, като е направена експертна оценка за цялостния ефект на потенциалните мерки, които могат да бъдат предприети – самостоятелно или в контекста на други реформи, както и за приложимостта на тези практики в българската съдебна система, отчитайки националните специфики на процесуалните правоотношения. Анализът е допълнен от посещения на място в две ДЧ, за които изследванията са показали най-голямо сходство на правните системи и наличие на реализирани ефективни решения;

- Въз основа на идентифицираните добри практики в други ДЧ на ЕС и първичните анализи на ВСС са дефинирани критерии за и изготвяне на детайлни изследвания на текущото състояние на районните, окръжните и административните съдилища, и тяхната ефективност и ефикасност, ведно с влияещите социално-икономически и административно-териториални фактори, включително са изготвени такива детайлни изследвания. Чрез детайлните анализи и посещения на място ще се извършва оценка на възможностите за реорганизация и/или обединяване на подбрани конкретни съдебни райони или групи от съдебни райони;
- Изготвени са препоръки за реорганизация на картата на РС и РП, като всеки модел за реорганизация е детайлно мотивиран. Постигнатите резултати са онагледени в конкретни предложения за изменение и допълнение на действащото законодателство, с включени мотиви и оценка на въздействието, с цел постигане на устойчивост на направените предложения за промени.

Всички изготвени доклади и анализи ще служат като матрица и модел, по който ще бъдат изготвяни такива за бъдещи предложения за промени в структурата на съдебните райони с цел повишаване на качеството и ефикасността като цяло, в това число пренасочване на ресурси, където е целесъобразно. Чрез създаденият модел за реорганизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури и пътна карта за рационализирането в по-общ план на съдилищата и прокуратурите на всички равнища, интервенциите по ОПДУ допринасят за изпълнение на поставените цели за реформи на ключови елементи от съдебната система, с цел повишаване на качеството и ефикасността като цяло, в това число пренасочване на ресурси, където е целесъобразно. Изпълнените инвестиции допринасят и за изпълнение на поставените цели свързани с оценка на ефективността на отделни структури на съдебната власт и реформа на съдебната карта, заложи в Актуализирана пътна карта за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Основополагащо по отношение на постигане на заложените цели за подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие, е разработването и внедряването на Единна информационна система на съдилищата (ЕИСС)⁷⁶. Целта от една страна е унифициране на работните процеси в съдебната система, но и въвеждане на единни правила при управлението на делата, което следва да доведе до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност, публичност и достъп до правосъдие. Със системата работят всички 151 съдилища в България, с изключение на административните и Върховния административен съд, които използват Единна деловодна информационна система (ЕДИС), разработена изцяло с финансиране по ОПАК. Деловодната система работи във ВАС от началото на 2022 г. и се очаква в началото на 2024г. да заработи и във всички административни съдилища, с изключение единствено на Административен съд София-град (АССГ)⁷⁷, където също следва да бъде внедрена до средата на 2024г. Осъществяват се и дейности

⁷⁶ Към настоящия доклад е изготвена част „case study“, което разглежда подробно изпълнението на проект BG05SFOP001-3.001-0001

⁷⁷ Поради високата натовареност и по-голяма заетост, тестовите са отнели повече време

по разработваната интеграция между ЕИСС⁷⁸ и ЕДИС, имащи за цел обмен на електронните папки по делата, разглеждани от общите и административните съдилища в случаите на обжалване, повдигане на спор за подсъдност и др.

ЕИСС обхваща всички процеси за управление на съдебни дела в районните, окръжните, апелативните, военните съдилища, Военно-апелативния съд и ВКС. Приносът на инвестицията по ОПДУ е в значителното оптимизиране на работния процес и повишаване на ефективността на магистратите и съдебните служители. ЕИСС предоставя възможност за отдалечена работа от всяка точка на света през защитен канал, достъпен чрез квалифициран електронен подпис (КЕП). Към момента на изготвяне на настоящата оценка ЕИСС има 38 модула и:

- ✓ е внедрена в 151 съдилища в България, с изключение на административните и Върховния административен съд;
- ✓ в системата са образувани над 1,3 млн. дела⁷⁹;
- ✓ постановени са над 4 млн. електронни съдебни акта⁸⁰;
- ✓ системата се ползва активно от над 10 000 потребители, сред които близо 2 000 съдии, над 4 600 съдебни служители, 3 100 съдебни заседатели и над 600 съдебни призовкари. Работата на призовкарите се обезпечават и чрез създаденото мобилно приложение за връчване на книжа част от ЕИСС⁸¹.

ЕИСС чрез надградения ЕПЕП реализира функционалности, позволяващи на гражданите упражняване на процесуалните им права пред всички органи на съдебната система, както и заявяване извършването на удостоверителни изявления от страна на тези органи. Системата интегрира и функционалността за случайно разпределение на дела, в контекста на спецификите за реорганизиран и/или обединен съд, резултат от реформата на съдебната карта. Чрез системата се осигурява безхартиен процес при управление на съдебните дела от образуването им до окончателното им решаване, включително и при проверка на актовете от по-горни инстанции, като съдилищата разменят делата по електронен път. В рамките на изпълнение на проекта са реализирани инвестиции, чрез които се осъществява постигане на технологична и семантична съвместимост чрез разширяване на обхвата и максимално прилагане на вътрешните и международни класификатори в съответствие със Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г., европейското електронно правосъдие и приетата пътна карта, както и поетите ангажименти на сектора към инициативите на ЕС.

⁷⁸ В подготовката на ЕИСС технически е предвидено възможността за връзка с ЕДИС

⁷⁹ съгласно представени данни от УО на ОПДУ Трето заседание на Комитета за наблюдение на програма „Техническа помощ“ от 14.11.2023 г. – презентация „Изпълнение и приключване на ОПДУ“ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/14176> и съгласно технически отчети към проект BG05SFOP001-3.001-0001

⁸⁰ съгласно представени данни от УО на ОПДУ Трето заседание на Комитета за наблюдение на програма „Техническа помощ“ от 14.11.2023 г. – презентация „Изпълнение и приключване на ОПДУ“ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/14176> и съгласно технически отчети към проект BG05SFOP001-3.001-0001

⁸¹ съгласно официално обявени данни от Информационно обслужване <https://www.is-bg.net/bg/news/315>

Изготвени са анализи и е направен преглед на основните предпоставки и ограничения за реализиране на специализирана информационна система, включваща инструменти за анализ и мониторинг на факторите, свързани със социално-икономическото развитие на съдебните райони и натовареността на съдилищата и прокуратурите (СИСМА). Анализите полагат основите на аналитичните дейности и планирането на работните процеси на СИСМА с цел изготвяне на статистически отчети и наблюдение развитието на съдебната карта в реално време. В резултат е изградена Специализирана информационна система за мониторинг и анализ (СИСМА) - позволява автоматизирано събиране и обработване на статистически данни от органите на съдебната власт, в т.ч. от ЕИСС, системите на прокуратура и следствието, Националния статистически институт и др. органи. Тази система предоставя възможност на компетентните органи да взимат информирани решения за реорганизиране на съдебната карта на България и да анализират текущото състояние на съдебните структури. Инвестицията има принос за подобряване на ефективното управление на отделните съдебни структури на база организационна статистика на ниво съдебна структура, административно и експертно-управленската информация, социално-демографска структура на населението, икономическа активност, технологична инфраструктура, предлагани административни и други публични услуги от публичния и частния сектор и др. СИСМА дава възможност за предоставяне на достъп до съществени елементи от съдебната статистика, без да се нарушават съществуващите правила за достъп, попълване и корекция на данните, и по-този начин гарантира по-голяма прозрачност на управлението в съдебната власт. С оглед на цялостното функциониране на системата, се гарантира необходимата интеграция и обмен на данни с външни информационни системи, одобрени от Висшия съдебен съвет и имащи отношение към изследваните критерии за развитие на качеството на правосъдието. При постъпване на информация от УИС/ЕИСС същата се обработва в реално време. При интеграцията с другите информационни системи на съдебната система, обработката на информацията се извършва с оглед на интервалите от време, на които може да бъдат получавани данните – в реално време или в определен срок/интервал. Осигурен е достъп на органи на съдебната власт, като за целта ВСС е приел съответни правила за предоставяне на достъп. Създадена е вътрешна организация в администрацията на ВСС чрез поставяне на съответни задачи към конкретно звено от администрацията.

В рамките на реализиране на описаните инвестиции са извършени съответните обучения на 1797 магистрати, съдебни служители и служители на разследващи органи съгласно НПК, както следва:

- ✓ 364 обучени за работа, поддръжка и администриране на ЕИСС – от вида обучение на обучители;
- ✓ 1400 обучени за работа с ЕИСС – които не са включени в обученията на обучители;
- ✓ 33 обучени за работа, поддръжка и администриране на СИСМА.

Ключов елемент за постигане на реална реформа в съдебната власт е създаването на предпоставки за качествено правосъдие, основано на висококвалифицирани, мотивирани и независими магистрати. Високите професионални умения и интегритета на магистратите имат ключово значение за отговорната роля на съдебната власт. Тези принципи са заложили и в промени

в Закона за съдебната власт (ЗСВ), целящи осъществяване на реална реформа в сектор „Правосъдие“⁸². В рамките на изпълнение на проект BG05SFOP001-3.001-0002 „Подобряване на процедурите по атестация и дисциплинарната практика в съдебната система“, с бенефициент ВСС, са реализирани анализ на процедурите за формиране на възнагражденията и допълнителните възнаграждения на магистратите в държавите членки на ЕС и анализ на дисциплинарната практика и международните стандарти. В резултат са въведени три ключови инструмента за модернизация на съдебната власт:

- ✓ модел на индивидуален план на развитие и указания към него - позволяващ планиране на личното развитие при отчитане на необходимостта от усъвършенстване на професионалната квалификация и компетентност, както и Указания към него, съдържащи конкретни механизми за повишаване на мотивацията и извършване на оценка и самооценка;
- ✓ модел за формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки на магистратите – предпоставка за създаването на ефективен модел за формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки на магистратите, задаващ обективни правила и стабилност и предвидимост при формирането им;
- ✓ стандарт за провеждане на дисциплинарни производства – реализирането му е ключова предпоставка за осъществяване на ефективна реформа.

Приносът на интервенцията по ОПДУ, отнасяща се до реформа в съдебната система, свързана с човешкият капитал, който е основен ресурс и фокус на реформата, е в това, че се създава механизъм за обвързване на политиката по възнагражденията и другите придобивки на магистратите с превенция на корупцията. Благодарение на реализираните инвестиции е разработен модел на формиране на основното трудово възнаграждение и всички други плащания и придобивки, при който се свежда до минимум индивидуалната преценка от страна на административен орган и който предвижда адекватен механизъм за автоматична актуализация.

В отговор на поставените цели за подобряване на отчетността и достъпността на съдебната система, чрез въвеждане на е-правосъдие, ПРБ изпълнява проект BG05SFOP001-3.001-0003 „Въвеждане на електронното правосъдие в ПРБ чрез електронен документооборот, предоставяне на отворени данни и електронни услуги за КАО на гражданите и институциите“, свързан с подобряване на информационното обслужване. Чрез редизайн на Унифицирана Информационна Система 2 (УИС-2), която е надградена към УИС-3, се осигурява възможност за поетапно преминаване към електронен документооборот в Прокуратурата на РБ. Интервенцията допринася за предоставянето

⁸² В следствие предвидените мерки в Актуализираната стратегия за продължаване на съдебната реформа е променена нормата на чл. 30а от ЗСВ/ДВ бр. 28/2016 г., като за първи път се въвежда индивидуален план за професионално развитие на магистрата, който да се съхранява в кадрово дело на всеки съдия, прокурор и следовател. Разработването на индивидуалния план е свързано с разработване на указания към индивидуалния план, които съдържат конкретни стъпки и механизми за повишаване на мотивацията, методи за осъществяване на оценка и самооценка и идентифициране на възможности за подобрене и конкретни стъпки за повишаване на професионалната квалификацията на магистратите. Съгласно разпоредбите на ЗСВ индивидуалният план за професионално развитие съдържа мерки за повишаване на професионалната компетентност на магистрата и преодоляване на недостатъците, установени в резултат на оценка на работата му.

на повече и по-качествени електронни услуги за граждани, фирми и държавни институции. Изпълнени са редица мерки по осигуряване на информационната сигурност и оперативната съвместимост, за да се осигури разширяване на обхвата на електронната статистическа отчетност в ПРБ и предоставянето на отворени данни за работата на прокуратурата. Изпълнени са мерки за доразвитие на Единна информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП) и предоставяне на публичен достъп до информация на ядрото на системата, свързан с инициативата Open Data както и при предоставяне на КАО. В резултат на изпълнените интервенции се предоставят 13 услуги и вътрешни справки (4 бр. вътрешно административни електронни услуги за Прокуратура на РБ, предоставяни чрез ЕИСПП). В рамките на изпълнение на проекта са проведени 8 обучения на магистрати и съдебни служители в страната. Общо обучените магистрати и служители са 261 броя. Приносът на инвестициите по ОПДУ е по отношение на:

- ✓ осигурена надеждна среда за безхартиен документооборот и работа с електронно съдържание;
- ✓ предоставянето на повече и по-качествени електронни услуги;
- ✓ предоставяне на отворени данни.

Като част от реформата свързана с модернизацията на съдебната власт, са реализирани интервенции за изграждане на ефективен модел за придобиване на юридическа правоспособност. В резултат на изпълнение на проект BG05SFOP001-3.001-0004 „Развиване на потенциала на човешкия ресурс на съдебната власт, чрез изграждане на ефективен модел за придобиване на юридическа правоспособност“ на Министерство на правосъдието, са реализирани следните анализи и документи:

- ✓ аналитичен доклад на нормативната уредба и европейски практики за стажантска програма и изпит за правоспособност;
- ✓ сравнително-аналитичен доклад на добри европейски практики за провеждане на стажантска програма и теоретико-практически изпит;
- ✓ оценителен доклад на апробираните модели на стажантски програми; изготвени критерии относно казуса за изпит;
- ✓ методика за подбор на тестови въпроси;
- ✓ подобрен модел на теоретико-практически изпит.

Въведени са следните инструменти за модернизация на съдебната власт: апробирани са два модела на стажантски програми в два съдебни района от общо 20 завършили студенти; подобрен модел на теоретико-практически изпит, включително изготвени критерии и алгоритъм относно казуса за практическия изпит за придобиване на правоспособност и методика за подбор на тестови въпроси.

Проектът е предшестван от мярка, предвидена за изпълнение със средства от държавния бюджет, чиято цел е да се направи анализ кой, защо и как ще се акредитира и да си уеднаквят програмите и процесите свързани със специалност „Право“, която обаче не е реализирана. Тъй като мярката със стажантската програма изпълнявана по ОПДУ се явява последваща, в голяма степен не

успява да реализира замисъла си, поради факта че програмите в университетите не предполагат повече практика и няма как всичко това да бъде пренесено адекватно в нормативна рамка. От тук произтича невъзможността, тази мярка по отношение на нормативното уреждане да бъде максимално модерна и наистина да е полезна на студентите, които отиват да стажуват и те да не са в ролята на куриери между съда и някои институции, а да имат един ментор, който да ги поеме във всяко едно от направленията, в които се изисква тези млади хора да стажуват. Подобни противоречия се наблюдават при изпълнение на интервенции, които са логически обвързани с други мерки предвидени за изпълнение със средства от държавния бюджет в ПК.

Една от стратегическите цели на Актуализираната стратегия за реформа на съдебната система е създаване на модерна пенитенциарна система (ПС). Пътната карта към нея предвижда разработване на Стратегия за развитието на ПС в България за периода до 2025 г. Единственият документ в тази област, към момента на програмиране на интервенциите по ОПДУ, е Концепция за развитие на ГДИН, утвърдена от министъра на правосъдието през м. май 2014 г. В нея са изброени приоритети без предвидени мерки за реализация. Бюджетните ограничения са видими в голяма част от материално-техническата база. Социалните и обучителни дейности са недобре развити като инструмент за осмисляне изпълнението на наказанието и реинтеграция. Големи са предизвикателствата пред персонала в местата за лишаване от свобода, поради криминогенната среда, за което е необходима качествена подготовка и специфични умения и знания. Предвид последните тенденции, свързани с борбата срещу тероризма и радикализацията, и нерешените проблеми при управлението на местата за лишаване от свобода се налага изработването на нов документ на базата на оценка на Концепцията за развитие на ГДИН и извършения функционален анализ на ГДИН, финансиран от ОПАК. За прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража и внедряване на електронно наблюдение на правонарушителите с определени видове наказания е необходимо осигуряване на съответното оборудване. В отговор на идентифицираните дефицити, ОПДУ финансира реализирани от Министерство на правосъдието интервенции отнасящи се до модернизирание на пенитенциарната система в България, чрез изпълнението на проект BG05SFOP001-3.001-0005 „Модернизирание на пенитенциарната система в България“. В резултат на инвестициите е извършена оценка на изпълнението на Концепцията за развитието на ГДИН от м. май 2014 г. Разработен е проект на Стратегията за развитието на пенитенциарната система в България за периода до 2025 г., като със заповед от 2019 г. на министъра на правосъдието стратегията е одобрена и влиза в сила. Стъпката е основополагаща по отношение създаване на основите на модерна пенитенциарна система. Благодарение на подкрепата на ОПДУ е внедрена система за електронен мониторинг на правонарушители и документи за работа на Контролния център в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, предвидена с изменения в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС). Закупуването и инсталирането на системата за електронно наблюдение е необходима, тъй като във всеки един момент може да бъде наложена такава мярка на осъдено лице или на лице под домашен арест, а на практика тя не може да се приложи без нея. Електронното наблюдение е формулирано в „Закона за изпълнение на наказанията и задържане под стража“ през 2016 г., като благодарение на дейностите

осъществени по ОПДУ, става реалност през 2019 г. Модернизацията на пенитенциарната система е стратегическа цел. Чрез нея се осъществява по-ефективен контрол върху лишените от свобода и се дава възможност за по-ефективно приобщаване в обществото, тъй като с устройствата - т.нар. „гривни“, лицата не се отдалечават от семействата си. Лицата, които подлежат на наблюдение, са три категории - лишени от свобода, които са настанени в затворнически общежития от открит тип, лица с наложени пробационни мерки „ограничение в свободното придвижване“ и „задължителна регистрация по настоящ адрес“, както и лица с наложена мярка „домашен арест“. Закупени са 200 броя стационарни устройства и 200 броя устройства за персонална идентификация /гривни/ за радиочестотно наблюдение и 50 броя устройства за сателитно наблюдение за минимум 250 правонарушители. Със закупуването им се осигурява възможност за мониториране на минимум 500 правонарушители в рамките на 1 календарна година. От момента на внедряването им за използване, броят лица, спрямо които е приложено електронно наблюдение, е⁸³:

- ✓ за 2019 г. – 43;
- ✓ за 2020 г. – 219;
- ✓ за 2023 г. – 129.

Внедрената система за електронно наблюдение на правонарушителите изпълнява следните основни цели:

- ✓ Прилагане на наказанието лишаване от свобода като последна възможност;
- ✓ Намаляване на разходите за издръжка на лицата в местата за лишаване от свобода.

Развитието и усъвършенстването на пенитенциарната система в България, е важна част от реформата в съдебната система в страната, като приносът на реализираната по ОПДУ инвестиция, е насочена към осигуряване на модерна наказателна политика, ефективно противодействие на престъпността и хуманизиране на наказателно-изпълнителната система.

В отговор на Специфична цел 1: Актуализация на наказателната политика⁸⁴ от Пътната карата за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и с оглед постигане на подобро и модерно законодателство в областта на наказателното правосъдие, са реализирани инвестиции по ОПДУ по проект BG05SFOP001-3.001-0006 „Нова концепция за наказателна политика“, с бенефициент Министерство на правосъдието. Въз основа на проведени множество анализи, оценки и обсъждания е разработена нова Концепция за наказателната политика на Република България с дефинирани основните предизвикателства пред наказателната политика с петгодишен период на изпълнение 2020 - 2025 г, одобрена с решение на Министерския съвет. Приносът на инвестициите по ОПДУ към съдебната реформа в частта свързана с модерна и ефективна наказателна политика, е че чрез реализирането им са поставени основите за приваждането ѝ в съответствие с европейските тенденции при отчитане на препоръките от

⁸³ по данни от Отчети за изпълнение на програмния бюджет на МП

⁸⁴ Стратегическа цел 4

докладите на ЕК по Механизма за сътрудничество и оценка от 2008 г. до сега за приемане на нов НК.

Изграждането на ефективна, сигурна и кохерентна електронна среда на изпълнителния процес, е свързано със осигуряване на централизиран електронен достъп до данни по образуването, движението и приключването на изпълнителните дела. Съдебните изпълнители (СИ) ползват различни информационни системи (ИС), от различни разработчици, чрез които се поддържат нормативно определените регистри - заведени дела, входящи и изходящи регистри на постъпващите и изходящите книжа и дневника на извършените действия (Правилника за администрацията в съдилищата и Наредба № 4 от 6.02.2006 г. за служебния архив на частните съдебни изпълнители). Освен че липсва единна ИС на съдебното изпълнение в РБ, еднотипни документи се регистрират с различни наименования и се описват с различно съдържание от отделни СИ, което създава неяснота и обърквания у потребителите. Наличието на отделни ИС при СИ не облекчава страните по делата, тъй като те нямат отдалечен достъп за справки. В отговор на идентифицираните дефицити и с цел да се постигнат заложените в Актуализираната пътна карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г., стратегическа цел 2: „Електронно административно обслужване, ориентирано към потребителя“, специфична цел 2.1. „Улесняване на взаимодействието и изграждане на доверие между потребителя и администрациите, публичните институции, лица, осъществяващи публични функции, и организации, предоставящи обществени услуги“, са реализирани инвестиции по ОПДУ свързани с изграждане на Централизирана информационна система на съдебното изпълнение, регламентирана в Закона за съдебната власт. Реализацията се осъществява чрез изпълнението на проект BG05SFOP001-3.001-0007 „Повишаване гаранциите за справедлив процес в изпълнителните производства чрез изграждане на информационна система“, с бенефициент Министерство на правосъдието. Информационната система осигурява централизиран електронен достъп до данни по образуването, движението и приключването на изпълнителните дела в Република България като със системата се слага начало на процеса по изграждане на ефективна, сигурна и кохерентна електронна среда на изпълнителния процес. Разработени са седем електронни услуги, предназначени за гражданите и бизнеса:

- ✓ Предоставяне на справка за изведен и връчен документ от изходящия регистър на деловодство на съдебен изпълнител;
- ✓ Предоставяне на справка за входящ документ с достоверна дата от входящия регистър на деловодство на съдебен изпълнител;
- ✓ Предоставяне на справка за наложени възбрани от съдебен изпълнител;
- ✓ Предоставяне на справка за изведени писма за уведомяване на ипотечарния кредитор от деловодство на съдебен изпълнител;
- ✓ Предоставяне на справка за изведени за регистрация в съда протоколи за разгласа на продажбите на движими и недвижими вещи от деловодство на съдебен изпълнител;
- ✓ Предоставяне на справка за начислени такси и разноски от съдебен изпълнител;
- ✓ Предоставяне на справка за постъпили и преведени суми по изпълнително дело.

Разработена е методика за контрол върху дейността на съдебните изпълнители чрез използване на изградената ИССИ, одобрена със заповед на министъра на правосъдието и е проведено обучение за прилагане на методиката. Изготвено е предложение до министъра на правосъдието за предприемане на необходимите действия за разработване и приемане на необходимите нормативни промени в ЗСВ, ЗЧСИ и в подзаконовите актове по прилагането им с цел разработената ИССИ да стане задължителна за съдебните изпълнители. Приета е Наредба № Н-1 от 17 януари 2022 г. за информационната система на съдебното изпълнение, за да се създаде правна възможност за използване на изградената единна информационна система на съдебното изпълнение (ИССИ) в Република България. Създаването на информационната система е важен стадий в процеса по изграждане на електронно съдебно изпълнение. Принудителното изпълнение засяга интересите на широк кръг лица и институции: кредитори, длъжници, трети лица, държавни и частни съдебни изпълнители, осъществяващи функции по принудително изпълнение, контролни органи по Закона за съдебната власт и Закона за частните съдебни изпълнители и др. С оглед на големия брой потенциални потребители, внедряването на информационната система на съдебното изпълнение има значителен ефект в съответствие с поставените цели за улесняване на взаимодействието. Приносът на инвестицията, осъществена по ОПДУ е в следните направления:

- ✓ улесняване на оперативните процеси, повишаване на административният капацитет за извършване на по-голям обем услуги;
- ✓ подобряване на ефективността и прозрачността в работата на органите по принудително изпълнение и се отговоря на нарастващия интерес към достъпа до електронни услуги;
- ✓ дисциплинира се изпълнителният процес чрез създаването и използването на единни номенклатури от понятия, видове документи, електронни форми и др.;
- ✓ намаляват се разходите за консумативи и комуникация;
- ✓ автоматизирането на процесите улеснява страните по делата, като им дава възможност максимално бързо и опростено да следят движението на документи по делата и да проследяват статуса на дадено изпълнително дело от всяка точка на територията на Република България или извън нея;
- ✓ спомага за по-добро обслужване на гражданите и бизнеса от страна на органите на съдебната власт.

За да бъдат реализирани целите за модерно и ефективно правосъдие в услуга на гражданите и бизнеса, съществена предпоставка е изграждането на единен централизиран портал, който да осигурява достъп на потребителите до е-правосъдие през единна точка. До момента на програмиране на интервенциите по ОПДУ, Министерството на правосъдието и второстепенните разпоредители с бюджет (ВРБ) имат отделни сайтове, чрез които се предоставя информация на гражданите и бизнеса. Всеки от тях е разработван по различно време с различна визия и с различни средства. Липсва и интеграция на различните сайтове с други портали, свързани с електронното управление и електронното правосъдие, като Единен портал за електронно правосъдие на съдебната власт; Европейски портал за електронно правосъдие на ЕК; Единен портал за електронни административни услуги и др. Изпълнението на проект BG05SFOP001-3.001-0008 „Доразвитие и

централизиране на порталите в органите на изпълнителната власт от Сектор „Правосъдие“ за достъп на гражданите и бизнеса до информация, е-услуги и е-правосъдие“ на Министерство на правосъдието, дава възможност за създаването на Единен портал на изпълнителната власт в Сектор „Правосъдие“, чрез който се реализира единна входна точка за достъп на гражданите до предоставяните от структурите на изпълнителната власт услуги. За електронните административни услуги се осигури възможност за заявяване, заплащане и получаване на същите в реално време, ако за предоставянето им не са необходими действия от длъжностно лице. В рамките на изпълнение на проекта е извършен анализ, базиран на аналогични портали за достъп на гражданите и бизнеса до информация, е-услуги и е-правосъдие, и преглед на добри практики за реализиране на портални решения и е изготвен доклад с архитектурата на Единния портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в Сектор „Правосъдие“. В резултат е изграден Единния портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в Сектор „Правосъдие“, с което е постигната целта за единна точка, която да осигурява достъп на потребителите до е-правосъдие. След проведено експертно проучване в рамките на проекта са определени две електронни услуги, които са разработени и внедрени, а именно подаване на жалби от граждани и издаване на дубликат за юридическа правоспособност. Реализирани са две обучения: за 8 бр. администратори от МП и ВРБК и обучение за 12 бр. служители - обучители от различните дирекции в МП и ВРБ. Приносът на подкрепата осъществена по ОПДУ е в следните направления:

- ✓ реализиране на единна входна точка до информация и услуги предоставяни от изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ – повишава достъпността на услугите;
- ✓ облекчаване на административна тежест върху граждани и бизнес с намаляване на времето им, необходимо за заявяване на услугите, което е фактор и за повишаване на тяхната достъпност.

Оптимизацията на процесите за постигане на ефективно управление водещо до по-висока прозрачност на процесите е съществена част от реформата в съдебната система. Преди интервенцията по ОПДУ, в противоречие със ЗЕУ и ЗЕДЕП, липсва обмен по електронен път на документи между МП, ВРБ и други администрации. Липсва интеграция между автоматизираните информационни системи, които се използват в Министерство на правосъдието и ВРБ (второстепенни разпоредители с бюджетни средства), която да осигури вътрешноведомствен и междуведомствен обмен само на електронни документи. Използват се деловодни системи, чието основно предназначение е да идентифицират хартиените документи, да се опишат с метаданни и да позволяват описание на тяхното движение. От органите на изпълнителната власт в сектора се използват множество системи, които са създадени във връзка с изпълнението на нормативните задължения от специални закони, като: „Българско гражданство“, „ЦРЮЛНЦ“, „Медиатори“, „Международно осиновяване“ и др., като не е изградена интеграция между тях и деловодните системи с цел изцяло преминаване към електронен обмен на данни. Реализираните инвестиции по ОПДУ по проект BG05SFOP001-3.001-0009 „Редизайн на АИС в МП и ВРБ с цел преминаване към използване и обмен само на електронни документи и електронно съдържание в сектора от органите на изпълнителната власт. Обучение на служителите за работа с АИС и електронни документи“,

позволяват да се извърши преглед на съществуващите автоматизирани системи за документооборота в МП и ВРБ и да се избере системата, на която да се направи редизайн. Извършено е надграждане на избраната АИС с цел преминаване към електронен документооборот и предоставяне на възможности на гражданите, бизнеса и външни структури за заявяване и предоставяне на електронни административни услуги. Надградената автоматизирана информационна система за документооборота се използва за електронен обмен на данни от служителите на МП и ВРБ, между отделните ведомства, както и от граждани и бизнес за заявяване на електронни административни услуги, като са реализирани четири електронни услуги за граждани. Реализирани са четири електронни административни услуги за гражданите и бизнеса: предоставяне на достъп до обществена информация; издаване на удостоверения за осигурителен доход (УП 2); издаване на удостоверения за осигурителен стаж (УП 3); уточняване на разлики между издадено удостоверение за осигурителен доход (УП2) и данни за осигуреното лице от информационната система на НОИ. Обучени са 8 администратори и 367 ключови потребителя, с роля на обучители, от МП и ВРБ за работа с АИС и електронни документи. Приносът на извършените инвестиции по ОПДУ е в повишаване на административната производителност и прозрачност вследствие използването на АИС и електронният портал с услуги за бизнеса и гражданите.

Оптимизирането на процесите свързани със съдебния статус на гражданите, е важна част от реформата свързана с подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие. До реализиране на интервенциите по ОПДУ, издаването на удостоверения за „Съдебен статус“ (Свидетелства за съдимост) се реализира чрез децентрализирани системи, обслужващи 113 бюра за съдимост във всички съдилища. Локалните бази данни на бюрата за съдимост се актуализират ръчно, на база на съдебните бюлетини, което прави процеса изключително ненадежден, трудоемък и труден за контрол. В Министерство на правосъдието функционира Централно бюро съдимост-ЦБС, което работи с четири самостоятелни системи и това съществено затруднява дейността на служителите. В отговор на описаните идентифицирани дефицити, с подкрепата на ОПДУ, чрез изпълнение на проект BG05SFOP001-3.001-0010 „Реализиране на Централизирана автоматизирана информационна система „Съдебен статус“, е изградена централизирана автоматизирана информационна система (ЦАИС) „Съдебен статус“. Това е една от най-успешните интервенции случили се в сектора. Посредством разработването на ЦАИС „Съдебен статус“ за първи път е изградена централна база данни по отношение на регистрите за съдимост, обединяваща 113 бази данни на районните съдилища и базата данни на Централно бюро съдимост при Министерство на правосъдието, както и база данни на осъдените български граждани в чужбина, като е изграден изцяло централизиран регистър за съдимост в България. За първи път е предоставена възможност на гражданите да подадат заявление за издаване на свидетелство за съдимост от всеки районен съд в Република България, без ограничение от тяхното месторождение или местоживееене, което води до намаляване на административната тежест за тях. Обхватът на електронното свидетелство за съдимост е разширен – всеки български гражданин може да го заяви, независимо от съдебното му минало. Свидетелството може да бъде заявено и издадено от и за всеки български гражданин независимо от наличие на бюлетини за съдимост/бюлетини за наложени

административни наказания по чл. 78а НК, амнистирани и реабилитирани. Разширени са възможностите за автентикация - освен с КЕП е предоставена възможност това да се извършва и с персонален идентификационен код (ПИК) на НАП и НОИ, както и с облачен (мобилен електронен подпис). Иновативна е възможността предоставена на съдилищата да разполагат с информация за присъди постановени от чуждестранни съдилища спрямо български граждани. Реализирани са четири вътрешно-административни електронни услуги, във връзка със съдебен статус: електронен бюлетин съдимост; електронна справка съдимост; електронно уведомяване за настъпило време за реабилитация; електронно уведомяване за променен съдебен статус. Реализирана е една електронна административна услуга за граждани: електронно свидетелство съдимост. Обменът на данни за съдимост между държавите-членки е улеснен и ускорен. Последният отчет за използване на системата сочи⁸⁵, че са издадени общо 147 880 бр. свидетелства за съдимост, като 83,62 % са електронни служебни свидетелства за съдимост (издадените по служебен път), 12,39 % са електронни свидетелства за съдимост (по електронен път заявени от граждани) и 3,99% са издадените на гише. Извършено е изменение на Наредба № 8 от 26.02.2008 г. за функциите и организацията на дейността на бюрата за съдимост (ДВ бр. 67 от 28.07.2020 г., в сила от 1.01.2022 г. - изм., бр. 108 от 22.12.2020 г.) с цел регламентиране на системата. Приносът на подкрепата осъществена по ОПДУ към реформата свързана с подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие, е в следните направления:

- ✓ оптимизиране на процесите свързани със съдебния статус на гражданите;
- ✓ намаляване на административната тежест - всеки гражданин може да заяви и получи своето свидетелство за съдимост от всяко бюро за съдимост в страната;
- ✓ разширен обхват - всеки български гражданин може да заяви електронно свидетелство за съдимост, независимо от съдебното си минало.

Изпълнението на програмирани по ОПДУ дейности свързани с въвеждане на система за наблюдение и регулиране на натовареността на магистратите и съдебната администрация, създаване на стандарт за условията на труд в органите на съдебната власт и повишаване на ефективността на работата им, се реализират чрез изпълнен проект BG05SFOP001-3.001-0011 „Въвеждане на система за наблюдение и регулиране на натовареността на магистратите и съдебната администрация, създаване на стандарт за условията на труд в органите на съдебната власт и повишаване на ефективността на работата им“, с бенефициент ВСС. Приносът на подкрепата на ОПДУ е по отношение на следните постигнати резултати, които имат пряко отношение към натовареността в съдебната власт, а именно:

- ✓ Извършена междинна оценка на методологията за измерване тежестта на отделните видове дела;
- ✓ Разработен модел за интеграция на механизма за определяне на норма на натовареност с другите процеси на планиране;

⁸⁵ август 2023г.

- ✓ Разработена методика за измерване на работната натовареност на съдебната администрация чрез изработени обективни критерии, включително Механизъм за определяне на норма за натовареност на служителите в администрацията на органите на съдебната власт;
- ✓ Разработен анализ на условията на труд в съдилищата и прокуратурите;
- ✓ Разработен и внедрен стандарт за условията на труд в съдилищата и прокуратурата;
- ✓ Разработен и внедрен механизъм за прилагане на приетия стандарт и контрол по изпълнението му;
- ✓ Изготвен аналитичен доклад съдържащ анализ, идентифициращ факторите, водещи до увеличаване на продължителността на делата и преписките;
- ✓ Разработена е процедура за мониторинг на продължителността на делата и мерки за повишаване ефективността на тяхното разглеждане, както и постоянен механизъм за оценка ефекта от прилагането на процесуалните кодекси с оглед осигуряване на гаранции за ефективно правосъдие;
- ✓ Изготвен е анализ на процесуалните закони и изработване на предложения на законодателни промени с оглед преодоляване на факторите, водещи до забавяне на делата и оценка на ефекта от прилагането на изменените процесуални норми по отношение на бързина, ликвидност и ефективност на правоприлагането и правораздаването;
- ✓ Изготвен пакет от предложения за изменение и допълнение на процесуални закони, който, след одобрение с решение на Пленума на ВСС, е изпратен на министъра на правосъдието с оглед упражняване на законодателна инициатива, след което е сформирана работна група за предприемане на действия по изменение и допълнение на Гражданско-процесуалния кодекс.

Разработените документи са обсъдени, съгласувани и приети с решения на компетентните комисии, колегии, а част от тях и от Пленума на ВСС. Предстои практическото въвеждане и прилагане на одобрените модели, стандарти, методики и механизми, което да доведе до намаляване на натовареността и подобряване на условия на труд в съдилищата и прокуратурите в Република България в дългосрочен план.

Приносът на реализираните инвестиции към развитието на съдебната реформа са в посока ефективно администриране на съдебната власт, като се създават условия за постигане на:

- ✓ Ефективно прилагане на модел за отчитане на тежестта на отделните видове съдебни дела и преписки и допълнителните служебни дейности на съдиите, прокурорите и следователите;
- ✓ Интегрирана политика по нормиране на натовареността на магистратите и администрацията и обвързване на процеса на планиране с нормата;
- ✓ Справедлива натовареност на съдиите, прокурорите и следователите; създаване на условия за повишаване на качеството на правосъдието.

В резултат на изпълнен проект от ВСС BG05SFOP001-3.001-0013 „Доразвитие и централизиране на порталите в СП за достъп на граждани до информация, е-услуги и е-правосъдие“, реализираният Единен портал за електронното правосъдие е надграден, като е извършена миграция на интернет страниците на 180 съдилищата с цел да се унифицира и централизира информацията от

интернет сайтовете на съдилищата в Република България, чрез актуализирани в съответствие с промените в нормативната база единни шаблони. Проектът осигурява необходимата централизирана информация за ефективно използване на разработената една нова електронна услуга: за подаване на заявление за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 410 от ГПК. Във връзка с оптимизиране на Единния портал за електронно правосъдие от м. септември 2022 г. от ЕИСС се разшири обхвата на документите, които се публикуват за гражданите и адвокатите в ЕПЕП. В момента по делата, разглеждани в ЕИСС се публикува пълния набор от документи по всяко едно дело. Целите и дейностите на проекта са пряко насочени към Стратегическа цел № 3 „Равнопоставен и максимално близък до гражданите и бизнеса достъп по електронен път до е-правосъдие и е-управление и превръщането му в предпочитан пред традиционния, ползващ документи на хартиен носител“ от Пътната карта към Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г. Броят⁸⁶ на предоставените през ЕПЕП достъпи до дела надхвърля 176 000, а заявените по електронен път от края на март 2023 г. до края на май са над 15 800, което бележи ръст от над 700% на месечна база, спрямо периода от ноември 2015 г. – до 26.03.2023 г. След оптимизацията на системата, прочетените електронни призовки през потребителски профили са над 1 500, което е четирикратно увеличение спрямо предходните 8 години. Данните показват, че след оптимизацията на портала, пасивният достъп на гражданите и бизнеса до електронните дела се е увеличил драстично. Разработената нова функционалност на ЕПЕП за активен достъп до дела, чрез извършване на процесуални действия в електронна форма, е дала възможност на адвокати и страни по дела да подадат успешно над 2 400 електронни документа⁸⁷. Към момента на съставяне на настоящия доклад граждани и заинтересовани лица вече имат възможност за достъп до електронните съдебни дела и през мобилното приложение eCase. Мобилното приложение предоставя достъп на всеки потребител с регистриран профил до всички съдебни дела със свободен публичен достъп, дела с лично участие, преглед на всички приложени електронни документи, връчване на електронни съдебни книжа и др. Достъпът до електронните съдебни дела в eCase се осъществява чрез еднократно сдвояване на приложението с регистриран профил в Единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП) чрез КЕП. С цел постигане на съответствие на изискването за по-всеобхватно въвеждане на е-правосъдие, е извършено интегрирането на Единния портал за електронно правосъдие с изградената по ОПАК Система за управление на съдебните дела, използвана основно от съдебната администрация и локално инсталирана във всяко едно от съдилищата. Съществуващите до момента регистри и информация са прехвърлени изцяло към Единния портал за електронно правосъдие, след извършено уеднаквяване на интегрираните в отделните съдилища системи на САС (на базата на извършен анализ на необходимостта от промени в софтуера на САС). Интегрирана е информацията от САС на 131 съдилища в Единния портал за електронно правосъдие на съдебната власт. Приносът на инвестицията по ОПДУ е в това, че централизирането на информацията осигурява възможност за облекчаване на начина на достъп до информация от страна на гражданите и бизнеса, както и

⁸⁶ съгласно официална статистика на „Информационно обслужване“ - <https://www.is-bg.net/bg/news/321>

⁸⁷ съгласно официална статистика на „Информационно обслужване“ - <https://www.is-bg.net/bg/news/321>

заинтересованите страни - адвокати и процесуални представители. Електронната папка на делото без заличени лични данни ще облекчи не само гореизброените, но и администрацията в органите на съдебната власт - деловодители, секретари и други.

В изпълнение на Специфична цел 2 от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система – „Регулиране на натовареността на магистратите и на структурите на СВ“ и стратегическа цел 1: Трансформиране на администрацията и публичните институции в цифрови, Специфична цел 1.3. от Актуализирана пътна карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г., са програмирани и изпълнени интервенции насочени към намаляване на натовареността, включително с помощта на облекчаване на процедурни правила, засилено използване на алтернативни форми за решаване на спорове и въвеждане на електронно правосъдие. Изпълнението от МП проект BG05SFOP001-3.001-0014 „Насърчаване използването на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове“, е отговор на идентифицирани дефицити свързани с медиацията и по-конкретно факта, че до реализиране на проекта в МП се поддържа Единен регистър на медиаторите (ЕРМ), в който се поддържа и информация за обучителните организации, но липсва информация относно конкретните компетентности на медиаторите, информация за дейността им, решенията чрез средствата на медиацията спорове, информация за разходите, които страните биха заплатили при решаване на спора им чрез средствата на медиацията. В рамките на подкрепата по ОПДУ е разработен анализ на текущото състояние и добрите практики в областта на медиацията, включително при използване на онлайн и трансгранична медиация, който е одобрен от министъра на правосъдието. Въз основа на проведени обсъждания със заинтересованите страни, е изготвен доклад с препоръки с обосновка на необходимостта от реализирането на мерки и политики, вкл. един проект на нормативен акт, въз основа на който са направени необходими законови промени в Наредба №2/15.03.2007 г. за условията и реда за одобряване на организациите, които обучават медиатори; за изискванията за обучение на медиатори; за реда за вписване, отписване и заличаване на медиатори от единния регистър на медиаторите и за процедурните и етични правила за поведение на медиатора. В резултат е разработен и внедрен Централизиран електронен портал за медиация - реализираният проект е изключително важна стъпка по пътя на популяризирането на медиацията като ефективен способ за разрешаване на спорове и предоставяне на възможност за онлайн процедури по медиация без необходимост от физическо присъствие на страните. Процедурата по медиация може да бъде иницирана изцяло онлайн, чрез подаване на заявление от страна на заинтересованата страна по спора и избор на медиатор, регистриран в Единния регистър на медиаторите в България.

Разработени са 3 електронни административни услуги:

- ✓ вписване в Единния регистър на медиаторите и издаване на удостоверение на вписаните медиатори;
- ✓ отписване на лице от Единния регистър на медиаторите;
- ✓ одобряване на организации за обучение на медиатори и издаване на заповеди на одобрените обучители.

Разработени 3 електронни услуги по:

- ✓ заявяване на прекратяване на дейността на организация за обучение на медиатори;
- ✓ промяна на вписаните обстоятелства за медиатор;
- ✓ промяна на обстоятелствата, при които е издадена заповед за одобряване на организация за обучение на медиатори.

Реализирани са обучения на администратори от Министерството на правосъдието и 27 служители от 22 регистрирани обучителни организации на медиатори, и един център за медиация. Разкрити са 5 бр. пилотни центрове по медиация – по 1 във всеки апелативен район. След поредица от работни срещи с председателите на апелативните съдилища в страната, с оглед уточняване на най-подходящите места, в които да бъдат създадени центрoвете по медиация са определени съдилищата в градовете Пловдив, Велико Търново, Враца, Добрич и Сливен. Тази част от дейностите по проекта са реализирани от ВСС, които осигуряват и техническото оборудване на центрoвете. Приносът от извършените интервенции по ОПДУ е по отношение на:

- ✓ модернизация на съдебната власт - чрез усъвършенстване на съществуващите процедури (инструменти);
- ✓ насърчаване на използване на алтернативни форми за решаване на спорове чрез възможностите на електронното правосъдие – изградената система има влияние по отношение на достъпността към крайните потребители;
- ✓ създава възможност за намаляване на натовареността в съдебната власт.

В съответствие с измененията и допълненията в Закона за електронно управление (изм. и доп. ДВ. бр. 50 от 1 Юли 2016 г.) се изменят и подзаконовите нормативни актове към него. С ПМС № 3/ 09.01.2017 г. е приета Наредба за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги (в сила от 01.03.2017 г.), съгласно която настъпват промени и в НОИОСИС. Промените са с оглед идентифицираните проблеми и рискове, свързани с информационните ресурси, и необходимостта от въвеждане на по-ясни изисквания към тях, така че те да могат да посрещнат предизвикателства от гледна точка на натовареност, информационна сигурност и защита на лични данни. В изпълнение на изискванията в ЗЕУ и НОИОСИС относно мониторинг, планиране на капацитета и изпълнение на стандартите за мрежова и информационна сигурност при използване на информационните ресурси в структурите на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ е предоставено финансиране по ОПДУ за изпълнение на проект BG05SFOP001-3.001-0015 „Технологични, обучителни и организационни средства за изпълнение на разработени вътрешни правила и политики за ползване на информационните ресурси в органите на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“, с бенефициент Министерство на правосъдието. При изпълнение на дейностите по договора са постигнати резултати, както следва:

- ✓ Извършено е внедряване на технологично решение за контрол и мониторинг на достъпите до информационни системи в следните структури на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“, чрез използване на инфраструктура на публичен ключ (PKI) – МП, ГДО,

ГДИН, НБПП и ЦРОЗ. В Агенция по вписванията внедряване на инфраструктура на публичен ключ не е извършено;

- ✓ Доставени са хардуерни компоненти за РКИ (USB токъни) – 1090 бр., но предвидените в това число 200 бр. за Агенция по вписванията не са доставени в Агенцията и няма да се използват от нея;
- ✓ Проведени са 5 обучения за ИТ специалисти от МП и структурите на ВРБ към МП; обучени са 42 ИТ специалисти от структурите на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“.

Приносът на изпълнението интервенции по ОПДУ е по отношение изпълнението на стратегическа цел 1 от Пътната карта към Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014-2020 г. С реализирането на проекта се изпълняват изискванията на Директива (ЕС) 2016/1148 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016г. относно мерките за високо общо ниво на сигурност на мрежите и информационните системи в Съюза, както и изискванията на ЗЕУ и НОИОСИС.

Специфична цел 3 „Систематична политика за превенция на корупцията в съдебната власт“ от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия и по-конкретно мярка 1.3.1, предвижда провеждане на интегрирана политика за предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт. В отговор на визираната цел, чрез подкрепата на ОПДУ, ИВСС и ВСС изпълняват проект BG05SFOP001-3.001-0016 „Осигуряване на софтуерна и методическа обезпеченост, и изграждане на административен капацитет на ИВСС за превенция на корупцията и съдебната власт“. В резултат на изпълнение на заложените дейности от ИВСС са изготвени и приети на основание чл. 54, ал. 1, т. 10, вр. т. 8 от ЗСВ:

- ✓ Вътрешни правила за проверка на почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, за проверка за действия на съдии, прокурори и следователи, с които накърняват престижа на съдебната власт и проверка за нарушаване на независимостта на съдии, прокурори и следователи;
- ✓ Вътрешни правила за извършване на проверките на имуществените декларации на съдии, прокурори и следователи

Същите са задължителни за проверяващите екипи от Инспектората при извършване на проверката на имуществените декларации на съдии, прокурори и следователи.

Разработен и внедрен е електронен публичен регистър на отводите от ВСС. Въвеждането на регистъра на отводите дава публичност на случаите, в които съдът се отвежда, респ. отказва да се отведе от разглеждането на дела. Със създаването на регистъра се поставя основата за последващото пълно изпълнение на мярка 1.3.1. „Интегрирана политика за предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт. Електронни регистри за деклариране на разширен кръг обстоятелства, включително фактически съжителства, принадлежност към организации с непубличен характер и др.“ по Специфична цел 3 „Систематична политика за превенция на корупцията в съдебната власт“ от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Внедреният продукт позволява

възможност за изцяло машинен обмен на данни с ЕДИС и ЕИСС. В рамките на проекта е предвидено изграждане и разработване на електронен публичен регистър на електронни декларации за обстоятелства, свързани с предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и имуществени декларации. Проведени са няколко процедури за възлагане на обществена поръчка по реда на ЗОП. По три от процедурите са избирани изпълнители, с които е сключван договор за изпълнение на обществена поръчка. Поради неизпълнение и трите договора са прекратени. Останалите процедури са приключвали с решение на Възложителя за прекратяване, тъй като представяните оферти не са отговаряли на предварително обявените условия за изпълнение на поръчката. Поради тези причини към момента на съставяне на настоящата оценка няма разработен регистър.

В рамките на изпълнение на проекта са проведени обучения на служители на ИВСС за работа с вътрешните правила и на съдебни служители, системни администратори и други ИТ експерти от ВСС и органите на съдебна власт, ангажирани с процеса по функциониране и поддръжка на регистъра на отводите.

Приносът на инвестициите извършени по ОПДУ е в следните направления:

- ✓ създаден електронен публичен регистър на отводите – създаден е действителен инструмент за превенция на конфликта на интереси, респ. за борбата с корупцията в съдебната власт;
- ✓ изготвените и приети вътрешни правила имат принос за постигане на целите за повишена ефективност на превенцията на конфликта на интереси и гаранции за ефективно разследване на магистрати;
- ✓ повишаване на административния капацитет и квалификация на обучените служители за успешна и ефективна работа при извършването на проверките по глава девета, раздел I „а“ и I „б“ ЗСВ (обученията по вътрешните правила по), респ. придобити знания и умения за работа с регистъра на отводите.

Следва да се отбележи, че е неуспешно разработването и внедряването в ИВСС на електронен публичен регистър на електронни декларации за обстоятелства, свързани с предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и имуществени декларации, което е важна част от постигането на целта за обновяване и обединяване на всички мерки за превенция на конфликта на интереси в една координирана политика в рамките на съдебната власт при гаранции за прозрачност и опазване независимостта на съдебната власт.

Стратегическа цел 4 „Модерна и ефективна наказателна политика“ на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система предвижда изпълнение на дейности за модернизирание и усъвършенстване на уредбата и организация на експертизите. Организацията на експертизите и дейността на вещите лица са нормативно уредени в ГПК, АПК, НПК, НК, Закона за съдебната власт и Наредба № 2 от 2015 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица. Наредбата урежда условията, на които трябва да отговарят специалистите, утвърдени за вещи лица, ред и срокове за промени на списъците, вкл. за отписване на вещи лица, етични правила за поведение и др. Липсва ясна регламентация на статута на вещите лица, кой и по какъв ред извършва проверка за спазването на етичните правила, не е уредена и тяхната професионална

отговорност. Тази фрагментарност в уредбата води до това в някои съдебни райони да липсват експерти в определени области, особено за някои сложни експертизи, което затруднява значително съдебния процес и често води до неговото забавяне. В отговор на идентифицираните дефицити и за постигане на поставените цели в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, е финансиран за изпълнение проект BG05SFOP001-3.001-0017 „Усъвършенстване модела на съдебните експертизи“, с бенефициент Министерство на правосъдието. В рамките на изпълнение на проекта е предвидено да се изготви аналитичен доклад за действащите модели на експертизите и организацията на работата на вещите лица в българската и европейска нормативна уредба, включващ оценка на ефективността на възлаганите експертизи и оценка на нуждите от изграждане на специализиран институционален капацитет за организиране и възлагане на особено сложни, скъпи и/или изискващи редки специалности експертизи, включително нов модел на експертизите и организацията на работа на вещите лица, който да бъде нормативно и/или административно въведен. Същото не е извършено. Изградена е автоматизирана информационна система (АИС) „Единен регистър на вещите лица“, която надгражда съществуващия регистър⁸⁸ и позволява да се избегне фрагментарността при избора на специалисти. Това позволява органите на досъдебното и съдебното производство да намират бързо и лесно експерти с подходяща специалност. Информационна система е регламентирана в чл. 402а от Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 86 от 2020 г., в сила от 01.01.2021 г.) и измененията в Наредба № 2 от 29 юни 2015 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, които влизат в сила от 01.04.2022 г., отменена с Наредба № Н-1 от 14 февруари 2023 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, която понастоящем регламентира материята. Приносът на реализираните интервенции по ОПДУ за продължаване на реформата в съдебната система в частност за стратегическата цел за модерна и ефективна наказателна политика, е в следните насоки:

- ✓ Частично модернизиране на организацията на експертизите;
- ✓ Повишаване на достъпа до специални знания и анализ на съда и органите на досъдебното производство при гаранции за ефективност и компетентност, превенция на корупцията и разумна цена.

Като част от реформата свързана с модернизацията на съдебната власт и в отговор на идентифицирани дефицити в трансграничното сътрудничество, с подкрепата на ОПДУ са реализирани интервенции по проект BG05SFOP001-3.001-0019 „Изграждане на средства за видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебно и съдебно производство, включително и при трансгранично сътрудничество в правораздаването“ с бенефициент Министерство на правосъдието. Видеоконферентните връзки дават възможност за отдалечен разпит на свидетели, вещи лица и служители в реално време, като местата за разпит са в съдилищата и местата за лишаване от свобода. До реализиране на интервенциите по ОПДУ, страната ни е една от малкото страни-членки, която не отговаря на препоръките за трансгранично сътрудничество чрез

⁸⁸ специализиран софтуер за мониторинг и контрол на вещите лица, разработен по ОПАК

използване на средствата за видеоконференции. В рамките на изпълнение на заложените проектни дейности са реализирани следните анализи и документи:

- ✓ изготвен аналитичен доклад на база анализ на наличните събрани данни свързани с тематиката и предприетите до момента дейност;
- ✓ реализирано проучване на дейността и натовареността на съдебни зали и свързаните с тях процеси в ГДИН и ГДО, чрез директни интервюта и анкетни карти;
- ✓ извършена оценка на съдебните зали и затвори, относно възможността и ефективността от изграждане на видеоконферентна връзка в тях;
- ✓ изготвен подробен план с предложени общо 26 зали, оборудвани за видеоконферентни връзки и една централна компонента - План за изграждане на зали за видеоконферентни връзки, като е изготвена и техническа спецификация за доставка, монтаж и пускане в експлоатация на необходимото оборудване.

Дейността по планиране е базирана основно върху резултатите от проект: „Инвентаризация и анализ на състоянието на комуникационната инфраструктура, информационните системи, услуги и регистри в сектор „Правосъдие“, в частта касаеща налично хардуерно оборудване. Планирането е съобразено с препоръките по проекти на ЕК “Implementing Transnational Use of Videoconferencing”, проект SHAKE, а също така и надгражда реализирания проект на ВСС по ОПАК, където са изградени 2 зали в Софийски градски съд и Софийски затвор. Доставено и инсталирано е технологично оборудване за реализиране на видеоконферентни връзки, и пуснати в експлоатация 26 зали за видеоконференции. Разработен и утвърден от пленума на ВСС е Наръчник с правила за използване на видеоконферентни връзки. В резултат на всички извършени дейности 56 съдилища в цялата страна активно ползват изградените от Министерство на правосъдието системи за видеоконферентна връзка. Точките са разположени в 20 съдебни палати, в които са разположени по няколко съдилища, които ползват системата, а други шест – в местата за лишаване от свобода. За да може видеоконференцията да бъде използвана максимално ефективно, са приети и необходимите законови промени, като допълнително финансиране за развитие е предвидено и в НПВУ. Системата се оказва изключително полезна и по време на пандемията COVID – 19. Приносът на извършените инвестиции по ОПДУ е в няколко насоки:

- ✓ въведени са нови модерни инструменти в сектора, които са в изпълнение на стратегическите цели;
- ✓ като дългосрочен принос се очаква проектът да доведе до значителни финансови икономии, тъй като само докарването на един защитен свидетел от чужбина за изслушване пред съд или пътните разходи на вещи лица, които пътуват през цялата страна, се остойностява на няколко хиляди евро;

- ✓ изпълнението на проекта привежда процесуалните действия в съответствие с Препоръки на Съвета⁸⁹.

Специфична цел 4: Развитие на системата на правната помощ от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия и по-конкретно мерки 5.4.1 и 5.4.2, предвиждат изпълнение на дейности за усъвършенстване на системите за наблюдение и оценка на качеството на предлаганата правна помощ и облекчаване на достъпа до първична правна помощ. В отговор на визираните цели Национално бюро за правна помощ изпълнява проект BG05SFOP001-3.001-0020 „Стратегически реформи в Национално бюро за правна помощ“, в резултат на който се усъвършенстват системите за наблюдение и оценка на качеството на предлаганата правна помощ (ПП) и облекчаване на достъпа до първична ПП в унисон с Пътната карта към Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. С оглед привеждане на системата за правна помощ към актуалните нужди на ползващите я лица, в това число лица от уязвими социални групи, са извършени оценка на приложението на Закона за правна помощ и е проведено Национално-представително изследване за нуждата от ПП.

Усъвършенстван е инструментариума за оценка на качеството на предоставяната ПП, посредством:

- ✓ разработени и утвърдени стандарти за предоставяне на правна помощ, в това число указания за въвеждането им;
- ✓ разработени са унифицирани процедури за предоставяне на правна помощ и критерии и подходи за допускане на правна помощ, в това число и разработен механизъм за служебно събиране на информация за социалния статус на правоимащите лица -процедурите и механизъмът са утвърдени и са задължителни за прилагане;
- ✓ разработен механизъм за максимално точно планиране на средствата за правна помощ и контрол върху тяхното използване, който е утвърден и задължителен за прилагане.

Разработен и внедрен е софтуерен продукт за създаване на Единна електронна система за правна помощ (ЕЕС), която да автоматизира и представи в електронен вид всички стъпки по управление на правната помощ, като се синхронизира и координира работата на отделните органи в системата в едно с по-добър контрол от страна на НБПП на работата на адвокатите и адвокатските съвети. ЕЕС подпомага НБПП във всичките му функции съгласно ЗПП, включително регистриране на постъпили искания за правна помощ, определяне и назначаване на адвокат, отчитане и заплащане на предоставената правна помощ, воденето на регистър за предоставената правна помощ и др. съгласно чл. 8 от ЗПП. Инвестициите по ОПДУ за изграждане на ЕЕС допринасят за подобряване на процеса за управление и отчитане на средствата по бюджета за правна помощ. ЕЕС е онлайн базирана, с УЕБ достъп за всички оправомощени лица и с включени всички стъпки по предоставяне

⁸⁹ „Насърчаване на използването и споделянето на най-добрите практики относно трансграничните видеоконферентни връзки в областта на правосъдието в държавите членки и на равнище ЕС“ (2015/С 250/01), Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22.10. 2013 г, Директива 2014/41/ес на Европейския парламент и на Съвета от 3.04.2014 година относно Европейска заповед за разследване по наказателно правни въпроси, Регламент (ЕС) 2015/2421 на Европейския парламент и на Съвета от 16.12.2015 година

и отчитане на ПП. Системата работи самостоятелно в НБПП и във всяка от адвокатските колегии, като постепенно се включват и всички останали участници в процеса на предоставяне на правна помощ, а именно съдилища, прокуратури, РУП, адвокати. В рамките на изпълнение на проекта са разработени и квалификационни програми за обучение, като са обучени 265 адвокати, в това число и младши адвокати. Приносът на инвестициите извършени по ОПДУ свързани с реформата в частта за развитие на системата на правната помощ, е в следните направления:

- ✓ разработени са указания, въвеждащи общи минимални и европейски стандарти за предоставяне на правна помощ (унифициране на системата на правна помощ);
- ✓ повишаване на квалификацията и специализацията на адвокатите, предоставящи правна помощ, посредством участието им в проведените обучения на база на разработените квалификационни програми за обучение;
- ✓ разработването на ЕЕС допринася процесът за предоставяне на правна помощ да стане електронен, което от своя страна допринася за повишаване на качеството на правната помощ и подобряване на процеса на отчитането ѝ;
- ✓ оптимизиране на разходите за правна помощ;
- ✓ облекчаване на достъпа до правна помощ за правоимащите лица.

Актуализираната стратегия за продължаване реформата на съдебната система, предвижда провеждането на периодични проучвания относно удовлетвореността на гражданите от съдебната система, както и относно нейната независимост. Съгласно чл. 30 от ЗСВ Висшият съдебен съвет е задължен да изготвя ежегодни доклади за независимостта и прозрачността на съдебните органи. В отговор на идентифицираните дефицити и заложените цели и мерки в Пътната карта за изпълнение на АС, ОПДУ подкрепя инвестиции по проект BG05SFOP001-3.001-0022 „Ефективен достъп до правосъдие“, с бенефициент Министерство на правосъдието, свързани с:

- ✓ оценка на удовлетвореността от съдебната власт - Актуализираната стратегия изисква да се извършват периодично такива проучвания, но при липсата на методология, резултатите от периодичните проучвания са трудно съпоставими. В тази връзка ОПДУ подкрепя интервенции за разработване на методология с конкретни критерии, за да може удовлетвореността на гражданите от съдебната система да се определя нееднозначно;
- ✓ въвеждане на мерки за повишаване на независимостта на съдебната власт - Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система изисква да се извърши проучване относно независимостта на съдебната власт – самооценка и външна оценка. ОПДУ подкрепя интервенции по проекта свързани с анализ на проведените проучвания относно независимостта на съдебната власт до момента, на базата на което се изготви доклад за качеството и адекватността на проучванията, който да обхване и релевантния международен и европейски опит и разработване на инструментариум-въпросник за оценка и анализ на независимостта в две части – за магистратите, като самооценка и за лица, извън съдебната система - юристи и граждани, като резултатът е разработена методология за анализ на факторите, водещи до зависимост на съдебната власт;

- ✓ разработване на модел за оценка на достъпа до правосъдие за гражданите и бизнеса – съгласно заложените цели в мярка 3.4.1 „Стандарт и система от мерки за оценката на достъпа до правосъдие на гражданите и юридическите лица“ от пътната карта на АС;
- ✓ въвеждане на методология за оценка на прилагането на ГПК, НПК и АПК - съгласно заложените цели в мярка 3.4.6 „Въвеждане на механизъм за оценка на ефекта от приложението на ГПК, НПК и АПК“ от Пътната карта на АС.

На база проведените проучвания и разработени анализи и методики, са внедрени следните инструменти за модернизация на съдебната власт:

- ✓ Методология за проучване на общественото мнение относно удовлетвореността от съдебната система със заповед за въвеждане от министъра на правосъдието;
- ✓ Методология за изготвяне на годишен доклад за независимостта и прозрачността на дейността на органите на съдебната власт, със решение на ВСС за въвеждане;
- ✓ Модел за оценка на достъпа до правосъдие за гражданите и бизнеса със заповед за въвеждане от министъра на правосъдието;
- ✓ Методология за оценка на прилагането на ГПК, НПК и АПК - издадена заповед за въвеждане от министъра на правосъдието;

Проведени са обучения за прилагане на Методологията за анализ на факторите, свързани с независимостта на органите на съдебната власт, като са обучени 59 експерти от Администрацията на ВСС и магистрати от ПРБ, ВКС, ВАС и съдилищата.

Приносът на ОПДУ чрез извършените инвестиции е по следните направления:

- ✓ Разработен е постоянен механизъм за оценка на ефекта от прилагането на ГПК, НПК и АПК, което е предпоставка за осигуряване на гаранции за ефективно и справедливо правосъдие;
- ✓ Изграден е механизъм за постоянен независим мониторинг на факторите, поставящи под съмнение независимостта на съдебната власт и дебат по тях;
- ✓ Извършените инвестиции по отношение на въвеждане на мерки за повишаване на независимостта на съдебната власт, имат принос за повишена отчетност и прозрачност на ВСС, което в дългосрочен план следва да доведе и до повишено доверие в съдебната власт.

По отношение на постигнатата ефективност по разгледаната процедура *BG05SFOP001-3.001* *Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г.*, измерена чрез постигнатите индикатори, отчитаме следните данни:

Таблица 11 Индикатори, постигнати по процедурата

№	Индикатор	Целева стойност	Договорена стойност	Верифицирана стойност в ИСУН	% изпълнение
ОЗ-1 Специфичен за програмата индикатор	Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система	92	92	78	84,78%
ОЗ-2 Специфичен за програмата индикатор	Проекти за реализиране на съвместни действия	6	6	6	100%
ОЗ-4 Специфичен за програмата индикатор	Проекти за насърчаване и развитие на алтернативни методи за решаване на правни спорове ОЗ-4 Специфичен за програмата индикатор	1	1	1	100%
ОЗ-6 Специфичен за програмата индикатор	Брой подкрепени електронни услуги на съдебната власт	23	23	28	121.74%
ОЗ-7 Специфичен за програмата индикатор	Разработена ЕИСС	1	1	1	100%
ОЗ-8 Специфичен за програмата индикатор	Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК	4308	4308	3449	80.06%
РЗ-1 Специфичен за програмата индикатор	Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт	45	45	35	77.78%.

R3-3 Специфичен за програмата индикатор	Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с получаване на сертификат	994	994	1215	122.23%
O3-12 Индивидуален за процедура	Брой проекти за поетапна миграция към ХЧО и/ или за поетапно провизиране на нови услуги и системи	6	6	6	100%
O3-14 Индивидуален за процедура	Брой проекти за доразвиване на ЕИСПП	1	1	1	100%

Данните за изпълнение на индикаторите и постигнатите и верифицирани стойности⁹⁰, сочат за много висока степен на ефективност, което отговаря и на постигнатите резултати и приноса на интервенциите, които разгледахме в изложението за процедурата.

Процедура BG05SFOP001-3.004 Въвеждане на програмно бюджетиране в органите на съдебната власт

Всяка реформа следва да бъде съпроводена с адекватна бюджетна рамка и приоритети при определяне на бъдещите разходи, тяхното изразходване и отчитане. Съгласно специфична цел 3 „Бюджет на съдебната власт – инструмент за ефективно управление, отчетност и реформа” на Стратегическа цел 3 „Ефективно администриране на съдебната власт“ от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, мярка 3.3.1 предвижда въвеждане на програмно бюджетиране за всяка структура от институциите на съдебната власт и ориентиране на бюджета към постигане на резултати и обвързване на финансирането със заложените цели, дейности, натовареност и обективна оценка на разходите по видове преписки и дела така, че да се постигне адекватно финансиране на правораздаването като основна държавна функция. Във връзка с това пък в рамките на мярка 5.5.1 е предвидено изготвяне на оценка за частта от бюджета на съдебната власт, която се формира от такси и анализ за стойността на предоставяната услуга. Бюджетът на съдебната власт се изготвя на исторически принцип, а не чрез програмно бюджетиране съобразно ясни цели и план, които трябва да бъдат обезпечени финансово. Идентифицирана е необходимостта за въвеждането на нови модели за разработване и ефикасното управление на бюджета на съдебната система. Съществуващите подходи и механизмите за разпределение на ресурсите сред съдебните органи са различни, това е продиктувано от обективните различия в дейността им. Децентрализираният модел на управление на съдилищата води и до различни подходи при формиране на годишните им бюджети, като субективният фактор може да е решаващ. Нараства необходимостта от увеличение на ресурсните вложения, увеличаване

⁹⁰ към с 30.11.2023 г. по данни на УО ОПДУ и ИСУН

на възнагражденията на магистратите и капиталови инвестиции, целящи повишаване на капацитета на обслужване в съответствие с нарастващия брой дела. Нерядко се срещат случаи на съдилищата, в които ресурсното обезпечаване не кореспондира на нарастващата дейност, като по този начин се компрометира принципната необходимост от поддържане на системата жизнеспособна и се поставя под въпрос моделът на оценка и планиране на ресурсите. При програмираните интервенции въз основа на анализ, ОПДУ правилно определя, че акцентът трябва да бъде поставен върху продуктивността и ефективността на съответните съдебни органи, което изисква програмно ориентирано планиране и бюджетиране, която да осъществи връзката между вложените ресурси и крайните резултати. Промяната, която се цели чрез въвеждането на програмното бюджетиране в органите на съдебната власт, е въвеждането на нов подход при изготвянето и прилагането на бюджета с основен акцент ефективност и разход/ползи с цел подобряване на организацията на работа и повишаване на ефективността в съдебната власт, чрез правилното планиране и разходване на бюджетните средства. Следва да се отбележи, че програмното бюджетиране е в своята втора итерация, то има първа итерация още по ОПАК⁹¹. Програмното бюджетиране, освен че е свързано със законодателни изменения, е свързано и е пряко зависещо от Министерство на правосъдието и от Министерство на финансите.

При изпълнение на проектните дейности като отправна точка са изготвени оценка на прилагането на програмното бюджетиране и анализ на европейските практики за ориентирано към резултатите бюджетиране в съдебната власт. В рамките на изпълнението на дейностите свързани с разработване на методология за програмно бюджетиране в съдебната власт, са разработени:

- ✓ Концепция за модела за програмно бюджетиране в съдебната власт, която дефинира целите на програмното бюджетиране в съдебната власт, броя и обхвата на бюджетните програми и подпрограми и методите на обвързване на финансирането на всяка програма със заложените цели, дейности, натовареност и разходи по видове преписки и дела, одобрена от Комисията „Бюджет и финанси“ на ВСС;
- ✓ Концепция за система от нефинансови показатели за изпълнение по бюджетни програми и подпрограми, определени от избрания модел на програмно бюджетиране, одобрена от Комисията „Бюджет и финанси“ на ВСС;
- ✓ Концепция за Методология за извършване на оценка на разходите по видове дела, дефиниране на цели и показатели за разходи по видове дела, която ще описва типовете дела, включени в бюджетния процес, методите за определяне на преки и непреки разходи по видове дела и методите за дефиниране на цели по показателите за разходи, одобрена от Комисията „Бюджет и финанси“ на ВСС;
- ✓ Методология за програмно бюджетиране в съдебната власт, приета с решение на Пленума на ВСС.

⁹¹ Процедурата надгражда резултатите, постигнати в рамките на Приоритетна ос 1 „Добро управление“, под приоритет 1.5. „Прозрачна и ефективна съдебна система“ на ОПАК през програмен период 2007-2013 г.

В рамките на дейностите за оценка на системата за съдебни такси, са постигнати следните резултати:

- ✓ Оценка за частта от бюджета на съдебната власт, която се формира от такси
- ✓ Анализ за стойността на предоставяната услуга, включително и при медиация, и адекватното ѝ отразяване в системата на съдебните такси
- ✓ Методика за определяне на разходоориентиран размер на съдебните такси, включително при медиация
- ✓ Одобрени от Пленума на ВСС и предоставени на МП и МФ предложения за изменения на нормативната уредба по отношение на системата на съдебните такси за предприемане на действия за усъвършенстване на законодателството съгласно ЗНА.

По отношение на извършените дейности свързани с усъвършенстване на нормативната рамка за въвеждане на програмно бюджетиране в съдебната власт, са постигнати следните резултати:

- ✓ Преглед на нормативната рамка за бюджетиране в съдебната власт, включително на вътрешни нормативни актове и правила за дейността на органите на съдебната власт, свързана с бюджетния процес;
- ✓ Правен анализ на актовете, с включени предложения за нормативни изменения за въвеждане на програмно бюджетиране по разработената Методология за програмно бюджетиране в съдебната власт;
- ✓ Одобрени от Пленума на ВСС и предоставени на МП и МФ предложения за изменения в законодателството на национално ниво за въвеждане на програмно бюджетиране в съдебната система, за предприемане на действия за усъвършенстване на законодателството съгласно ЗНА;
- ✓ Изготвени изменения във вътрешни актове, свързани с въвеждането на програмното бюджетиране в съдебната система, приети от Пленума на ВСС;
- ✓ Изготвен План за въвеждане на програмно бюджетиране в съдебната власт, приет от Пленума на ВСС;
- ✓ Изготвени указания за органите на съдебната власт за бюджетната процедура за подготовка на бюджетна прогноза за 2025 г., приети от Комисията „Бюджет и финанси“ на ВСС;

Очакват се промени в нормативната уредба за регламентиране на програмното бюджетиране в съдебната власт.

Разработен и внедрен, включително във ВРБК, е програмен продукт за отчитане по бюджетни програми, одобрен от Комисията „Професионална квалификация и информационни технологии“. Разработен е Наръчник за работа с Програмния продукт и е проведено обучение за работа с Програмния продукт на служители от администрацията на ВСС.

Проведени са обучения на служителите от органите на съдебната власт по разработената Методология за програмно бюджетиране в съдебната власт. Обучени са 588 служители от ОСВ.

При оценката на проекта се идентифицира недобра координация между ВСС и изпълнителната власт, т.е. ВСС следва да инициират процеса по въвеждане на програмното бюджетиране, но законодателната инициатива не е в тях. Същевременно, в проекта не са включени като партньори Министерство на финансите и Министерство на правосъдието. Двете ведомство са привлечени единствено и само в изпълнението на дейностите под формата на съгласуване на готови резултати, което не дава очаквания ефект, който можеше да се постигне, ако проекта се изпълняваше в партньорство със структурите, които в крайна сметка имат законодателната инициатива за реализиране на промените. Това води неминуемо до забавяне на изпълнението на част от дейностите на проекта, което е могло да бъде предвидено още на ниво проектна идея, особено що се отнася до дейностите, свързани с усъвършенстване на нормативната рамка за въвеждане на програмното бюджетиране.

Приносът на реализираните инвестиции по ОПДУ, когато бъде завършен и процесът по приемане на нормативната рамка, ще бъде по отношение на:

- ✓ въведен нов модел на бюджетиране обвързано с резултатите във всяка структура от институциите на съдебната власт;
- ✓ повишаване прозрачността на бюджета на съдебната власт и ефективността на управление на бюджетните средства.

Предстои отчитане на индикатор ОЗ-3 „Органи на съдебната власт подкрепени за въвеждане на програмно бюджетиране” –180 (което ще доведе до 100% изпълнение на заложеното).

Таблица 12 Индикатори, постигнати по процедурата

№	Индикатор	Целева стойност	Договорена стойност	Верифицирана стойност в ИСУН	% изпълнение
R3-1 Специфичен за програмата индикатор	Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт	5	5	3	60%
ОЗ-1 Специфичен за програмата индикатор	Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система	11	11	11	100%

ОЗ-3 Специфичен за програмата индикатор	Органи на съдебната власт подкрепени за въвеждане на програмно бюджетиране	180	180	0 ⁹²	0%
ОЗ-8 Специфичен за програмата индикатор	Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК	638	638	588	92.16%.

Процедура BG05SFOP001-3.005 „Ефективност на съдебния контрол и уеднаквяване на практиката на съдилищата“

Ефективността на управлението и правилният процес по администриране на съдебната власт са приоритет за провеждането на реформата в съдебната система. Съдебният контрол е един от най-съществените правни фактори за надеждна правна защита на правата и свободите на гражданите при взаимоотношенията им с държавната администрация, както и за гарантиране на законност в дейността на административния апарат. Нарушението на правото на достъп до съд, част от което е изискването за ефективен съдебен контрол, е сред най-съществените нарушения по Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), даващо негативно отражение върху правовата държава, демократичността и отстояване върховенството на закона, гарант за което са именно съдилищата и правната сила на техните окончателни съдебни актове. На идентифицираните дефицити се отговаря с програмирането на процедура BG05SFOP001-3.005 „Ефективност на съдебния контрол и уеднаквяване на практиката на съдилищата“. Процедурата е в изпълнение на мерки 5.1.3 и 5.1.4., включени в специфична цел 1 „Ефективна съдебна защита на правата на човека“ на Стратегическа цел 5 „Гаранции за върховенството на закона, защитата правата на човека, достъпа до правосъдие и хуманността на правосъдието“ от Актуализираната пътна карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. В рамките на изпълнение на дейностите е изготвено проучване-анализ на ефективността на съдебния контрол върху актовете на местната администрация (съдебната практика на Върховния административен съд и административните съдилища в периода от 2014 г. до 2018 г.), като е изготвен доклад, обобщаващ причините за неизпълнение на съдебни решения с които са потвърдени или отменени административни актове и начините за тяхното преодоляване според действащото законодателство. В доклада са изведени препоръки, насочени към избягване на незаконосъобразни действия и бездействия с цел повишаване ефекта от изпълнение на съдебните актове, и са предложени конкретни мерки, които да подпомогнат процеса на изпълнение на съдебни решения от страна на

⁹² По данни на ОПДУ предстои отчитане на индикатор ОЗ-3 „Органи на съдебната власт подкрепени за въвеждане на програмно бюджетиране“ –180 (което ще доведе до на100% изпълнение на заложеното).

органите на местната администрация. Анализът включва и преглед на делата, по които съдът е отказал да разгледа оспорен административен акт и ефективното осъществяване на съдебния контрол и упражняването в пълен обем на правото на достъп до съд. Въз основа на извършените дейности са изготвени и утвърдени с разпореждане на председателя на ВАС Правила за осъществяване на текущ мониторинг и оценка на съдебната практика на административните съдилища по отношение ефективния съдебен контрол и правото на достъп до съд, позволяващ предприемането на своевременни мерки по инициране на процедури по отправяне на искане за приемане на тълкувателно решение при констатиране на противоречива или неправилна практика.

Приносът на инвестициите осъществени по ОПДУ е в следните направления:

- ✓ създадена възможност за текущ външен мониторинг на ефективността на уеднаквяване на практиката от върховните инстанции;
- ✓ оптимизация на работата на административните органи при прилагането на закона;
- ✓ намаляване на броя на обжалваните актове на органите на местното самоуправление и общинската администрация.

По отношение на постигнатата ефективност по разгледаната процедура *BG05SFOP001-3.005 „Ефективност на съдебния контрол и уеднаквяване на практиката на съдилищата“*, измерена чрез постигнатите индикатори, отчитаме следните данни:

Таблица 13 Индикатори, постигнати по процедурата

№	Индикатор	целева стойност	Договорена стойност	Верифицирана стойност в ИСУН	% изпълнение
R3-1 Специфичен за програмата индикатор	Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт	1	1	1	100%
O3-1 Специфичен за програмата индикатор	Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система	3	3	3	100%

Данните за изпълнение на индикаторите и постигнатите и верифицирани стойности⁹³, сочат за много висока степен на ефективност, което отговаря и на постигнатите резултати и приноса на интервенцията, която разгледахме в изложението за процедурата.

⁹³ към с 30.11.2023 г. по данни на УО ОПДУ и ИСУН

Процедура BG05SFOP001-3.007 „Подобряване и актуализиране на политиките и правилата, свързани с атестирането и възнагражденията на съдебните служители, и въвеждане на гаранции за обществено участие в избора на съдебни заседатели от общинските съвет“

Ефективността на управлението и правилният процес по администриране на съдебната власт са приоритет за провеждането на реформата в съдебната система. ОПДУ е програмираше две интервенции, насочени към създаването на реални условия за подобряване на работата на администрацията в съдебната система. Фокусът е към човешките ресурси, като се гарантира устойчивост и изграждане на капацитет чрез въвеждане на единни, ясни и обективни правила за кариерно израстване на съдебните служители, формиране на възнагражденията и допълнителните им придобивки, оценка на работата им чрез провеждане на атестиране и създаване и въвеждане на механизми и правила за осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели при осигуряване на гаранции срещу конфликт на интереси.

Интервенциите програмирани по отношение на атестиране на съдебните служители отговарят на идентифицираните дефицити на Методиката за атестиране на съдебните служители, които не отговарят на съвременните изисквания за пряка обвързаност с крайния резултат от дейността на администрацията. С изпълнение на проект на ВСС BG05SFOP001-3.007-0002 „Подобряване на процедурите по атестация и формиране на възнагражденията на съдебните служители в Република България“, се осъществява промяна по отношение осигуряване на възможност за подобряване на статута на съдебните служители чрез разработване и въвеждане на единни общи критерии за атестирането им, при отчитане на спецификите на съответния вид орган на съдебна власт/работодател, разработване и въвеждане на съвременни методи за управление и оценка на изпълнението на задълженията и обвързване на оценката от изпълнението с елементи от възнаграждението. Работата на съдебните служители следва да бъде основана на обективни правила, допринасящи за кариерното им развитие и по-качествения подбор на кадри. За да се попълни този дефицит от по-обективни правила и критерии, по проекта са разработени:

- ✓ Анализ на статута на съдебните служители, съдържащ предложения и препоръки за промени в процеса по атестиране на съдебните служители в Република България - поради разнородността на задълженията, функциите и дейностите на различните типове съдебни служители в ОСВ и спецификите на съответните органи на съдебната власт, съобразно действащите класификатори, е извършен обстоен анализ на статута на съдебните служители;
- ✓ Правила за атестиране на съдебните служители, при отчитане на спецификите на съответния вид орган на съдебна власт - за да бъде подобрен процесът по атестиране на съдебните служители, той трябва да се основава на ясни принципи, единни критерии и правила, отчитайки специфичните изисквания в различните нива и органи на съдебната власт, както и разнородността и спецификите на задълженията, функциите и дейностите на различните типове съдебни служители в ОСВ. Пленумът на Висшия съдебен съвет приема Правила за атестиране на съдебните служители в Република България, относно условията и реда за атестиране на съдебните служители и условията за повишаване и понижаване в ранг.

По проекта се очаква до края на 2023 г. да бъде разработен програмен продукт за електронно атестиране на съдебни служители.

Повишаване доверието в съда и гаранция на обвиняемите за независим и безпристрастен процес чрез осигуряването на обществено участие в избора на съдебни заседатели, е другата цел при програмирането на процедурата и изпълнението на проекта на ВСС BG05SFOP001-3.007-0001 „Осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели“, в изпълнение на мерки 6.2.1 „Прозрачност и обществено участие в избора на съдебни заседатели от общинските съвети“, 6.2.2 „Прозрачност на съдебните заседатели и гаранции срещу конфликт на интереси“ и 6.2.3 „Дебат за възможностите за допълнително повишаване на общественото участие чрез института на съдебните заседатели“ от Актуализираната пътна карта за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система ще се осигури възможност за усъвършенстването на института на съдебните заседатели. Изготвени са оценка на действащата нормативна уредба и на практиката на страни членки на ЕС по отношение на осигуряване на реално обществено участие, етичните правила, съблюдавани от съдебните заседатели и декларирането на наличие/липса на конфликт на интереси. При отчитане на Доклад за относимостта на получените становища и предложения от проведени обществени обсъждания, са одобрени от Пленума на ВСС предложения за осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на СЗ, въведени с изменения на ЗСВ и Наредба 7 за съдебните заседатели, където е приложимо. Приети, одобрени и въведени от Пленума на ВСС са изменения в Наредба 7 за съдебните заседатели, касаещи актуализирани Етични принципи и правила за поведение на съдебните заседатели и унифицирана Декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси на съдебните заседатели. Разработен и внедрен е Единен регистър на съдебните заседатели. Регистърът е достъпен за обществото от страницата на Единния портал за електронно правосъдие. На страницата на ЕПЕП е достъпно и Ръководство за външен потребител на ЕРСЗ. Във всеки един съд са създадени профили на съдебните служители за достъп до ЕРСЗ и за въвеждане на информация и документи. Проведени са обучения на 150 магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК за работа със системата.

Приносът на инвестициите извършени по ОПДУ е в осигуряването на възможност за създаване и въвеждане на механизми и правила за осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели и при осигуряване на гаранции срещу конфликт на интереси. С внедряването на Единен регистър на съдебните заседатели (ЕРСЗ), благодарение на подкрепата от ОПДУ, се осигурява възможност да се проследява профилът на всеки съдебен заседател, интензивността на участието в съдебния процес, спазването на изискванията за случаен подбор на основни и резервни заседатели, както и на всички изисквания, предвидени в Закона за съдебната власт и подзаконовите нормативни актове, касаещи съдебните заседатели.

Таблица 14 Индикатори, постигнати по процедурата

№	Индикатор	Целева стойност	Договорена стойност	Верифицирана стойност в ИСУН	% изпълнение
R3-1 Специфичен за програмата индикатор	Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт	6	6	5 ⁹⁴	83.33%
O3-1 Специфичен за програмата индикатор	Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система	4	4	4	100%
O3-8 Специфичен за програмата индикатор	Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК	150	150	138	92%.
R3-3 Специфичен за програмата индикатор	Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с получаване на сертификат	150	150	138	92%.

Данните за изпълнение на индикаторите и постигнатите и верифицирани стойности⁹⁵, сочат за много висока степен на ефективност, което отговаря и на постигнатите резултати и приноса на интервенциите по процедурата.

⁹⁴ По проект BG05SFOP001-3.007-0002, се разработва предвиден програмен продукт за електронно атестиране на съдебни служители, като това се очаква да приключи в края на 2023 г., който се отчита в индикатор R3-1 Специфичен за програмата индикатор

⁹⁵ към с 30.11.2023 г. по данни на УО ОПДУ и ИСУН

Процедура BG05SFOP001-3.008 Разработка и внедряване в съдебната система на софтуер за ускорено създаване и възпроизвеждане на актове и други документи чрез диктовка и автоматично конвертиране на гласов запис в текст (voice-to-text) и съпътстващи системи за обработка

Проблемът с натовареността на съдии и прокурори е във фокуса на редица структуроопределящи документи включително Пътна карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, Доклад на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета на Европа относно напредъка на България по Механизма за сътрудничество и проверка от 13.11.2018 г., приетите от ВСС резултати от емпирично изследване на натовареността на съдиите в България, последните годишни анализи на СК на ВСС за натовареността, годишните доклади на ВКС и по-големите съдилища и др. В отговор на идентифицираният дефицит, по ОПДУ е финансиран проект BG05SFOP001-3.008-0001 „Разработка и внедряване в съдебната система на софтуер за ускорено създаване и възпроизвеждане на актове и други документи чрез диктовка и автоматично конвертиране на гласов запис в текст (voice-to-text) и съпътстващи системи за обработка“ с бенефициент Висшия съдебен съвет. Чрез процедурата и проекта се допринася за:

- ✓ По-висока ефективност в правораздаването чрез въвеждане на система за запис и конвертиране на аудио-реч в текст при реализиране на процесуалните задължения на магистратите и съдебните служители;
- ✓ Намалване на натовареността на магистратите и съдебните служители чрез спестяване на време по набор, обработка и прехвърляне на информацията;
- ✓ Повишаване на доверието в органите на съдебната власт от страна на гражданите и бизнеса чрез повишаване на ефективното администриране на съдебната власт.

Въвеждането на софтуер за диктовка и автоматично конвертиране на гласовия запис в текст, съответно и за автоматична анотация на всяко становище, предоставя на магистратите инструмент за ускорено въвеждане /дигитализиране/ на актовете. Софтуерът позволява, вместо ръчно набиране на актовете, да се генерира на база диктовка автоматично набран текст, позволяващ бързо форматиране, търсене, рефериране и много други опции за допълнителна текстообработка (включително извършването на преводи) и референции към всички ключови сегменти от актовете. Софтуерното решение позволява да се въведе института на „електронни мотиви“, тоест, произнасяне на съдебни актове в открити съдебни заседания. Осигурява ефективност и прозрачност на работата на съдиите, тъй като позволява на съдебните секретари не само да записват, но и да възпроизвеждат речите в едно съдебно заседание в необходимия протокол, бързо и лесно, в пълнота и с по-малко грешки. Редуцира се времето по набор, обработка и прехвърляне на информация по всяко дело, чрез интеграция на софтуера с ЕИСС. Постига се подобряване на качеството на работа, ускоряване на документооборота, възможност за работа от разстояние, независимост на оборудването. ВСС е приел резултатите от проекта, като изграденият софтуер е качен е на сървърите на ВСС и са направени необходимите тестове. В процес е внедряването на софтуера, след което предстоят обучения на магистратите и служителите за работят с него.

Най-голямото предимство от въвеждането на voice-to-text софтуер в работата на съдилищата е спестеното време на магистратите (съдии, прокурори и следователи) и съдебни секретари, което ще има пряк ефект върху бързината и качеството на правосъдието. Ползите от въвеждането на специализираният софтуер (вкл. времеви и финансови икономии) са не само за страните по дадено дело, а за съдебната система като цяло. Освен спестяване на време, ще се постигне по-добра отчетност и надеждност в правосъдната система чрез повишаване на ефективното администриране на съдебната власт, което в дългосрочен план би довело до повишаване на доверието в органите на съдебната власт от страна на гражданите и бизнеса. Не на последно място следва да отбележим, че след внедряването на програмата в съдилищата, тя ще бъде предоставена на над 640 държавни институции, които вече са заявили, че искат да работят с нея. Сред тях са Народното събрание, Министерският съвет и МВР. Тези институции ще имат възможност сами да обучат софтуера на специфични за тях изрази и термини. Всичко това ще направи реализираната интервенция устойчива не само по отношение на съдебната система, но и по отношение на цялата администрация, което ще допринесе за ефективност, откритост и прозрачност пред обществото, благодарение на времевите икономии и оптимизиране на процесите. По процедурата не са верифицирани индикатори, като това предстои.

Инвестициите, свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители и устойчиво повишаване на качеството на обучението, са съществен елемент от продължаване на реформата за модернизация на съдебната система. Проектите в тези процедури се изпълняват от НИП, който е институцията, на която Законът за съдебната власт възлага обучението на кадрите в съдебната система. В тази връзка НИП е подкрепен чрез финансиране по ОПДУ с цел разширяване на дейността в посока изграждане на аналитичен и организационен капацитет за осигуряване на необходимия обхват и качество на обучението за съдебната система.

Когато изследваме реализирани процедури за обучения в съдебната система, в обхвата на нашия анализ попадат следните⁹⁶:

Код на процедурата	Наименование на процедурата
BG05SFOP001-3.002	Повишаване на компетентността на магистратите и съдебните служители чрез ефективно обучение в Националния институт на правосъдието
BG05SFOP001-3.006	Устойчиво повишаване на качеството на дейността на Националния институт на правосъдието и повишаване на компетентността на магистратите и съдебните служители чрез ефективно обучение

Благодарение на инвестициите по ОПДУ за първи път се създава единна електронна обучителна среда за организатори, обучаеми и преподаватели във всички етапи от подготовката, провеждането и отчитането на обучителната дейност. Разработена и внедрена е информационна система за управление на процеса на обучение (ИСУПО) и създаването на условия за неговото развитие и провеждане в безхартиена среда. ИСУПО разполага с функционалности за регистриране

⁹⁶ съгласно обхват заложен в ТС

на участници, приемане и обработване на заявки; класиране; генериране на писма, календари, графици и др.; публикуване на материали; образци на документи (списъци, табели, програми и др.); издаване на удостоверения; отчитане; предоставяне на различни справки; обобщаване на анкети; архивиране; разпределение на учебни зали; следене на срокове и др. Внедрената информационна система обхваща управлението на целия процес на обучение – дигитализират се обучителните курсове, достъпа да обучението, получаване на сертификат през платформата. Този тип методология за обучение е изцяло нова за съдебната система и е постигната благодарение инвестициите на ОПДУ. В етапа на провеждането на обучение създадената електронна обучителна среда (чрез осигуряването на онлайн връзка с присъствената обучителна среда), осигурява достъп на допълнителен брой магистрати и съдебни служители, извън ограничената присъствена група. Това са новите участници в обучителния процес, които имат дистанционен достъп до него чрез онлайн излъчването му чрез предвидената техника. Чрез възможността за запис на учебния процес електронната безхартиена обучителна среда има капацитет да се превърне в ресурс за самоподготовка на разположение на всеки съдия, прокурор, следовател, съдебен служител, което представлява инструмент за стимулиране на повишаването на индивидуалната квалификация, включително и в работна среда. Като съществен принос на подкрепата на ОПДУ се оценява изграждането на култура на работа в дигитална среда. В разработения Портал за електронно обучение общият брой на регистрираните потребители надхвърля 7000, като се отчита че системата до този момент регистрира 50 000 записа/заявки за периода на използване.

По отношение на обхванатата целева група и трудностите при изпълнение на дейностите – на първо място те са при адаптирането им към процеса на дигитализация, адаптиране към обученията и методиките. Традиционната присъствена форма на обучение е предпочитана от немалка част от магистратите, които с неохота и дори недоверие се отнасят към предлаганите онлайн формати особено преди пандемията. Предизвикателството пред НИП е да преодолее наложените стереотипи и да промени нагласите към електронното обучение, като надгражда дигиталните умения и компетентности и развива култура на съдебно обучение. Чрез направените инвестиции се развива и укрепва общността на съдебните обучители, посредством формиране и надграждане на преподавателски умения на съдии, прокурори, следователи и/или съдебни служители, други представители на целевата група на проекта, потенциални и утвърдени временни преподаватели на НИП. Инвестициите реализирани по ОПДУ оказват съществено влияние, тъй като благодарение на изградената информационна система успяват да се включат международни експерти, чието гостуване ако би се случило по конвенционален начин би било по-сложно и скъпо като организация. В обученията са включени и много нови обучители, които тепърва навлизат в тази дейност.

Бенефициента определя като ключова инвестиция, осъществена по ОПДУ и разработването на електронни обучителни ресурси, които се ползват непрекъснато след приключване на обученията през портала за електронно обучение на НИП.

Разработени са стандарти за съдебно обучение за развиването на ключови умения и компетентности, необходими за изпълнение на правомощията на всички нива на органите в рамките

на съдебната власт. Стандартите за съдебно обучение са инструмент за стратегическо планиране на обучителната дейност на НИП, на базата на който ще бъдат изготвени устойчиви учебни планове и програми на Института.

Въз основа на препоръките и очакванията на органите на съдебната власт, е изготвен Проект за изменение и допълнение на Вътрешните правила за организацията и реда на обучителната дейност в Националния институт на правосъдието, който е одобрен от УС на НИП на заседание, проведено на 02.12.2019 г. Новите правила на Регионалната програма отразяват препоръките и предложенията на съдилищата - партньори, насочени към осигуряване на по-голяма гъвкавост и оперативност на участващите органи на съдебната власт. Създава се нова глава девет „Програма за регионално обучение“, която отменя действащите към момента Вътрешни правила за организацията и реда за изпълнение на Програмата за регионални обучения на съдилищата и прокуратурите. Така приключва процесът на консолидиране на обучителната дейност на НИП в единен акт, стартирал през 2017 година с цел кодифициране и унифициране на нормите, регламентиращи обучителната дейност на Института.

Разработен е „Наръчник на съдебните процедури за производства по стабилизация и търговска несъстоятелност“. Електронният формат на наръчника, е достъпен на Екстранет страницата на НИП, както и във Виртуалната читалня, поддържана в рамките на платформата за дистанционно обучение на магистрати на Института.

Усъвършенстван е процеса на оценяване на съдебното обучение в съответствие с методологията на Европейската мрежа за съдебно обучение, съобразена с модела на оценяване на Къркпатрик, въвеждащ 4 нива на оценяване - реакция, учене, поведение, резултат. За първите три нива от този модел са разработени формуляри за оценяване, а за ниво 4 - т. нар. системен ефект на обучението, насочен към общото му въздействие върху отделен орган на съдебната власт или съдебната система като цяло - са формулирани насоки за провеждане на оценяване.

Над 13 757 магистрати, съдебни служители и служители на разследващите органи по Наказателно-процесуалния кодекс и други служители успешно са преминали обучения по различни направления, с 29 339 участия⁹⁷ в обучения. Чрез тях се осигурява качествено професионално обучение на магистрати, съдебни служители и други лица от системата с оглед повишаване на квалификацията им и подобряване ефективността на правосъдието. Реализирани са и чуждоезикови обучения, в ролята им на инструмент за укрепване на съдебното сътрудничество в рамките на Европейския съюз. Усъвършенстването на чуждоезиковата компетентност на магистратите и съдебните служители е ключов инструмент за формирането на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, основано на взаимното признаване на съдебни решения и взаимното доверие в ЕС. Стратегическият план на Европейската мрежа за съдебно обучение 2021-2027 г. подчертава ролята на националните обучителни институции в осигуряването на основните нива на чуждоезикова подготовка на представителите на професионалната общност, като реализираните

⁹⁷ Участник може да участва в повече от едно обучение

курсове отговарят на именно този изведен приоритет. Реализирани са обучения в сродни съдебни школи, Съда на ЕС, Евроджъст, ОЛАФ, Европол и други европейски или международни институции или организации представляват трансгранични обучителни дейности в определена тематична област, които имат ключово значение за изграждането на взаимно доверие между работещите в съдебната система.

Ако разгледаме показателят „участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“, то приносът на реализираните инвестиции по ОПДУ можем да проследим през проведени проучвания сред преминалите през обучения по ПОЗ в три проследени периода - от 2016г. – до 31-ви юли 2018г , от 1-ви август 2018 г. до 29-ти февруари 2020 г. и от края на 2019 г. до 31.12.2021 г.⁹⁸. В изготвените доклади са очертани следните основни наблюдения:

- ⇒ Обученията, проведени по ПОЗ по ОПДУ в периода от 2016 г. до 31 юли 2018 г. са довели до подобрене на положението на пазара на труда в рамките на шест месеца след обучението за 25% от участниците. Подобреното положение на пазара на труда се изразява най-вече в изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация (73% от подобрилите положението си). Следващи в йерархията, но със значително по-ниска тежест са подобренията в посока заемане на работна позиция, включваща повече отговорности (27% от подобрилите положението си) и заемане на позиция, включваща издигане в длъжност/ранг (21%). Приносът на обученията по ОПДУ за подобряване положението на пазара на труда е еднозначен: мнозинството от 74%, за които има такова подобрене заявяват, че участието им в програмата повече или по-малко е допринесло за това. Приносът на обученията по ОПДУ в този първи период от реализиране на програмата (2016г. до 31-ви юли 2018г.) личи и от субективната удовлетвореност на преминалите през тях. Мнозинството (95%) – както подобрилите положението си, така и тези, за които не е настъпила промяна – са повече или по-малко доволни;
- ⇒ Обученията, проведени по ПОЗ по ОПДУ в периода от 1-ви август 2018 г. до 29-ти февруари 2020 г. са довели до подобрене на положението на пазара на труда в рамките на шест месеца след обучението при 24% от участниците. Подобряването на положението на участниците на пазара на труда се изразява основно в изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация (68% от подобрилите положението си). За 28% пък по-доброто положение се състои в заемане на позиция, включваща повече отговорности. На следващо място, 20% от подобрилите положението си заявяват, че заемат работна позиция, включваща издигане в длъжност/ранг. Приносът на обученията по ОПДУ за подобряване положението на пазара на труда е еднозначен: мнозинството от 73%, за които има такова подобрене заявяват, че участието им в програмата повече или по-малко е допринесло за това. Приносът на обученията по ОПДУ в периода 1-ви август 2018 г. до 29-

⁹⁸ Проучванията са проведени от Агенция „Алфа Рисърч“, като са изготвени съответните доклади, на които се позоваваме за изследване на дългосрочния резултат от показателя

ти февруари 2020 г. е еднозначно заявен от преминалите през тях. Мнозинството (96%) – както подобрилите положението си, така и тези, за които не е настъпила промяна – са повече или по-малко доволни от участието си в обучението/ята;

⇒ Обученията, проведени по ПОЗ на ОПДУ в периода от края на 2019 г. до 31.12.2021 г. са довели до подобрене на положението на пазара на труда в рамките на шест месеца след обучението при 24,5% от участниците. В най-голяма степен подобряването на положението на участниците на пазара на труда се изразява в изпълняване на функции, за които се изискват по-високи компетенции, умения или квалификация (61% от подобрилите положението си). За 30% от отчитащите подобрене, то се състои в заемане на позиция, включваща повече отговорности. На следващо място, 28% от подобрилите положението си заявяват, че заемат работна позиция, включваща издигане в длъжност/ранг. Приносът на обучението по ОПДУ за подобряване положението на пазара на труда е еднозначен: мнозинството от 80%, за които има такова подобрене, заявяват, че участието им в програмата повече или по-малко е допринесло за това. Приносът на обучението по ОПДУ в периода от края на 2019 г. до 31.12.2021 г. е еднозначно заявен от преминалите през тях. Мнозинството (97%) – както подобрилите положението си, така и тези, за които не е настъпила промяна – са повече или по-малко доволни от участието си в обучението/ята.

Проект BG05SFOP001-3.002-0001 „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието“ представлява надграждане над предишните общо седем проекта, изпълнявани по ОПАК и чрез него се засилва натрупаният опит и практика, за да се очертаят нови посоки на развитие. Реализирани са присъствени, регионални и дистанционни обучения за 14 653 магистрати, съдебни и прокурорски помощници, съдебни служители, държавните съдебни изпълнители, съдиите по вписванията, съдебни заседатели и други лица съгласно ЗСВ. Новите акценти са свързани с развиването на тематични области, които да осигурят устойчиво повишаване на качеството на обучението, както и с разгръщането на регионални обучения, в партньорство с 55 съдилища (апелативни, окръжни, административни, районни, Софийски градски съд, Софийски окръжен съд и Специализиран наказателен съд), които по тематична насоченост отговарят на конкретни нужди на правораздаването по места. Същите са в каталога на добри практики на страните членки на Европейската мрежа за съдебно обучение. Изготвянето на тематично помагало по Европейско право успешно допълва процеса на обучение по национално законодателство и съчетава знания за достигане на европейски стандарти за качествено правосъдие.

Проект BG05SFOP001-3.002-0002 „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“ въвежда иновативни подходи в съдебното обучение, вкл. развиване на междуинституционални сътрудничества и „партньорства на знанията“ в подкрепа на съдебното обучение. Дейностите създават условия за развитието на високотехнологизиран обучителен процес, който надхвърля по стратегически резултати и визия конвенционалните обучителни форми. Дейностите включват изграден иновативен модел на специализирано присъствено обучение в областта на административното правораздаване, в партньорство с Върховния административен съд;

чуждоезикови обучения по английски и френски език; обучения и учебни посещения в европейски обучителни школи и институции; създаване на самообучителни ресурси и въвеждане на нови форми на обучение в електронна среда; изграждане на информационна система за управление на процеса на обучение и създаване на условия за провеждането му в безхартиена среда. Обучени са 4 145 представители на целевата група. Новите акценти са свързани и със създаването на условия за електронизиране на обучителния процес и неговото управление чрез изграждането на самообучителни ресурси, нови форми на обучение във виртуалната среда, създаване и внедряване на информационна система за управление на процеса на обучение и за провеждането му в безхартиена среда. Към иновативните дейности и услуги следва да се добавят обученията и учебните посещения в европейските обучителни школи и институции като международен компонент на проектното предложение, отразяващ най-добрите европейски практики и способстващ за повишаване на капацитета на Националния институт на правосъдието за създаване на нови продукти и услуги чрез развиване и установяване на институционални връзки с европейски школи и институции. Разработена и внедрена е информационна система за управление на процеса на обучение (ИСУПО).

Проект BG05SFOP001-3.006-0001 „Правосъдие през 21 век – развиване на професионална компетентност и интегритет на магистратите и съдебните служители“ подкрепя разработването на стандарти за съдебно обучение, усъвършенствания процес на оценяване на съдебното обучение, укрепването на общността на съдебните обучители са инструменти за реализиране на заложените хоризонтални политики в дейността на Института, които да осигурят устойчивост на резултатите от провежданата обучителна дейност. Обучени са 9 002 представители на целевата група в рамките на обучения в присъствена, дистанционна и хибридна форма, в т.ч. обучители в НИП. Изпълнените дейности по проекта отразяват визията за съдебно обучение, формулирана в Стратегическия план за дейността на Института 2020 – 2022, както и постигнатото от НИП и от останалите институции, отговорни за изпълнението на Актуализираната стратегия за реформа в съдебната система и Пътната карта за нейното изпълнение.

Проект BG05SFOP001-3.006-0002 „НИП – модерна институция за съдебно обучение“ осигурява качествено професионално обучение в съдебната система и организационното развитие и укрепване на Националния институт на правосъдието. Инвестирането в развитие на човешките ресурси в НИП и продължаващо обучение на служителите на Института в съответствие с идентифицираните потребности е ключов елемент от утвърждаването на Института като модерна институция за съдебно обучение. Сформираните изследователски общности от временни преподаватели по проекта и разработените ресурси допринесат за изграждането на самостоятелен потенциал за изследване и анализ на правораздаването в рамките на съдебната система, който ще се утвърди като устойчива практика на НИП за развиване на професионални знания и умения. Осигурени са възможности за подобряване на чуждоезиковата подготовка на магистратите и съдебните служители по английски и френски език, както за обмяна на опит и добри европейски практики с европейски и международни институции, организации и школи, които допринасят за

правилното прилагане на правото на ЕС, основано на взаимно доверие и сътрудничество и за изграждането общоевропейска правна култура.

Като добра практика може да се отбележи, че преди да бъдат подадени проектните предложения, НИП е изготвил функционален анализ финансиран от бюджета си и на тази база идентифицираните нужди са оформени като проектни идеи.

Към днешна дата по отношение на бъдещото развитие и осигуряването на устойчивост на реализираните инвестиции, не е предвидено конкретно финансиране към НИП в оперативните програми, а в НПВУ заложените цели са твърде окрупнени в сектор Правосъдие, като няма ясна демаркация за точните интервенции, за които ще се използват заявените средства по отношение на продължаващи реформи. Съдебното обучение би следвало да получава европейски средства, не защото бюджета не може да отдели достатъчно, а защото бюджета не може да финансира чужди експерти и чуждестранни участници и т.н. Следва да бъдат продължени инвестициите, свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители, с оглед повишаване на квалификацията и експертизата им посредством обучения, което е съществен елемент от продължаване на реформата за модернизация на съдебната система. Не по-малко важно е изградените системи, които вече се доказват сред целевата група, да продължат да бъдат финансирани, за да могат да бъдат усъвършенствани.

Постигнатите индикатори по процедура „Повишаване на компетентността на магистратите и съдебните служители чрез ефективно обучение в Националния институт на правосъдието“, са следните:

Таблица 15 Индикатори, постигнати по процедурата⁹⁹

№	Индикатор	Целева стойност	Договорена стойност	Верифицирана стойност в ИСУН	% изпълнение
ОЗ-1 Специфичен за програмата индикатор	Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система	3	3	3	100%
ОЗ-2 Специфичен за програмата индикатор	Проекти за реализиране на съвместни действия	2	2	2	100%

⁹⁹ към 30.11.2023 г.

ОЗ-8 Специфичен за програмата индикатор	Обучени магистрати, съдебни служители, разследващи органи на съдебната власт съгласно НПК	16 152	16 152	18 798	116.38%
R3-1 Специфичен за програмата индикатор	Въведени нови и усъвършенствани съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт	1	1	1	100%.
R3-3 Специфичен за програмата индикатор	Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с получаване на сертификат	16 102	16 102	18 747	116.43%
ОЗ-16 Индивидуален за процедура	Развити и подобрени технологични и информационни системи, свързани със съдебното „е-обучение”	1	1	1	100%

Данните за изпълнение на индикаторите и постигнатите и верифицирани стойности¹⁰⁰, сочат за много висока степен на ефективност, което отговаря и на постигнатите резултати и приноса на интервенциите, които разгледахме в изложението за процедурата.

По отношение на постигнатата ефективност, измерена чрез постигнатите индикатори за разгледаната в изложението процедура „Устойчиво повишаване на качеството на дейността на Националния институт на правосъдието и повишаване на компетентността на магистратите и съдебните служители чрез ефективно обучение“, са следните:

№	Индикатор	Целева стойност	Договорена стойност	Верифицирана стойност в ИСУН	% изпълнение
---	-----------	-----------------	---------------------	------------------------------	--------------

¹⁰⁰ към с 30.11.2023 г. по данни на УО ОПДУ и ИСУН

ОЗ-1 Специфичен за програмата индикатор	Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система	16	16	16	100%
ОЗ-8 Специфичен за програмата индикатор	Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК	10 505	10 505	10 541	100%
R3-1 Специфичен за програмата индикатор	Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт	8	8	8	100%.
R3-3 Специфичен за програмата индикатор	Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с получаване на сертификат	10 175	10 175	10 167	99.92%

Данните за изпълнение на индикаторите и постигнатите и верифицирани стойности¹⁰¹, сочат за много висока степен на ефективност, което отговаря и на постигнатите резултати и приноса на интервенциите, които разгледахме в изложението за процедурата.

¹⁰¹ към с 30.11.2023 г. по данни на УО ОПДУ и ИСУН

6.4. Оценителен въпрос 1.2. Кои от инвестициите в сферата на административните услуги и услугите в съдебната система могат да се определят като най-ефективни от гледна точка на техните ползватели (крайни потребители)?

ОПДУ е основен инструмент за подпомагане реализирането на визията за електронното управление и електронно правосъдие в Република България. Най-ефективни за крайните ползватели са инвестициите, изцяло насочени към по-доброто и ефективно обслужване на гражданите и бизнеса, които са допринесли за постигане на следните резултати:

- ✓ въведени ефективни бизнес модели в работата на администрацията – от рутинни дейности, към услуги за гражданите и бизнеса;
- ✓ изградена цифрова администрация – администрация, структурирана в съответствие със съвременните управленски технологии и постиженията на информационните и комуникационните технологии;
- ✓ постигната оперативна съвместимост на национално ниво – от фрагментирани и затворени, към интегрирани и технологично независими решения;
- ✓ изграден механизъм за координирано планиране и реализиране всички инициативи за развитие на електронното управление;
- ✓ осигурено предоставяне на административни услуги през единния портал на електронното управление по всяко време, от всяко място и чрез различни устройства;
- ✓ въведени секторни системи на е-управление: е-обществени поръчки, е-митници, е-архивиране, е-осигуряване;
- ✓ въведени информационни технологии в съдебната система – чрез изградените портали и системи/регистри се засилва прозрачността и отчетността в дейността и се подобрява обслужването на гражданите и бизнеса;
- ✓ въведените информационни технологии имат съществен принос, като инструмент за цялостна реформа в съдебната система, чиято крайна цел е постигането на ефективна съдебна система и максимално улеснение за гражданите и бизнеса.

Инвестициите, реализирани в е-управление и е-правосъдие ще допринасят в средносрочен и дългосрочен план за установяване на отворени и гъвкави отношения между администрацията и гражданите и бизнеса. Това ще доведе до постоянно подобряване на административните услуги и увеличаване на обществената им стойност, респективно за тази за крайните потребители.

Административните услуги често са бавни, продължителни, изискващи много време и са скъпи. Основната цел на всяка административна реформа е те да станат по-бързи, по-удобни и по-евтини. Съпоставянето на действителните и очакваните резултати и постигането на тези цели означава, че интервенциите по ОПДУ са ефективни. Данните за България от ежегодния сравнителен

анализ eGovernment Benchmark¹⁰² свидетелстват за голям напредък по отношение на ориентирание на административните услуги към потребностите на техните ползватели. Те са и основание да се заключи, че интервенциите по приоритетни оси 1 и 2 са постигнали целта си, а именно да са ориентирани и фокусирани към потребителите.

Доказаните ефекти на е-управлението са намаляването на административната тежест за гражданите и бизнеса, опростяването и рационализирането на работните процеси в администрацията при предоставяне на административни услуги, осигуряването на служебен автоматизиран обмен на данни и информация, които „следват“ потребителя, осъществяването на изцяло електронен обмен на документи, с което се намалява документооборотът и се премахва рискът от загуба/унищожаване на документи, и др.¹⁰³

Визията на Република България в областта на електронното управление до 2025 г. обхваща трансформация на модела на предоставяне на електронни административни услуги, ориентирани към потребителя, чрез промяна на технологичните и административни процеси, които стоят зад тях, с резултат намаляване на административната тежест за гражданите и за бизнеса.¹⁰⁴

При изпълнението на Стратегията изрично е предвидено прилагането на принципа на поставяне на потребителя в центъра на административното обслужване¹⁰⁵, а именно при проектирането на е-услугите да се отчитат нуждите, очакванията и интересите на потребителя.

В този смисъл в рамките на ежегодния Сравнителен анализ (бенчмарк) на е-управлението на Европейската комисия се проследява динамиката на показателя за „потребителско ориентирание“ (user centricity) на ниво средно за ЕС и отделните страни членки. Представянето на България по този показател за периода 2014-2023 г. /който приблизително съвпада с изпълнението на интервенциите по приоритетни оси 1 и 2/ е много добро. Така например, през 2014 г. средната стойност на този показател за ЕС 28 е била 73, а за България – 61.¹⁰⁶ Според данните за 2023 г. разликата съществено намалява. Средната стойност на същия показател за ЕС 27 е 88,3, а за България – 83¹⁰⁷. Тези данни свидетелстват за голям напредък по отношение на ориентирание на административните услуги към потребностите на техните ползватели. Те са и основание да се заключи, че интервенциите по приоритетни оси 1 и 2 са постигнали целта си, а именно да са ориентирани и фокусирани към потребителите. В този смисъл те са доказано ефективни в постигането на тази тяхна цел, разбираана като съпоставяне на действителните и очакваните резултати от интервенциите.

Основната цел на дигитализацията в сектор съдебна власт, като част от съдебната реформа, е да предоставя висококачествени, икономически ефективни и леснодостъпни електронни услуги за крайните ползватели – граждани и бизнес, подобряване управлението на съдилищата, постигане на по-висока ефективност на функционирането, оптимизиране на дейностите по управление на дела и процесите по комуникация както между съдилищата, така и между тях и други органи на съдебната

¹⁰² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/egovernment-benchmark-2023>

¹⁰³ Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в РБ 2019-2025 г.

¹⁰⁴ Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в РБ 2019-2025 - г.

¹⁰⁵ the “User-centricity promises for design and delivery of digital public services”

¹⁰⁶ E-Government Benchmark Report 2015: Country FactSheet Bulgaria

¹⁰⁷ E-Government Benchmark Report 2023: Country FactSheet Bulgaria

и изпълнителната власт. Изградените системи, реализирани посредством направените инвестиции за въвеждане на е-правосъдие ще подобряват процесите по взаимодействие вътре в съдебната система и в отношенията с гражданите и бизнеса, ще улеснят достъпа до информация, и ще допринасят за намаляване възможностите за неправомерно влияние, което от своя стана в дългосрочен план ще доведе и до по-ефективно и прозрачно разпределяне на ресурсите.

Ефикасността на интервенциите в сферата на административните услуги и услугите в съдебната система, е доказана емпирично и чрез оценката на конкретни проекти по ОПДУ в анализа на въпрос 1.5. от настоящата оценка. От гледна точка на реализираните инвестиции, можем да кажем, че по отношение на крайните ползватели, най-ефективни са инвестициите, направени в информационни системи и ресурси, които опосредстват въвеждането на е-управление и е-правосъдие и предоставянето на електронни услуги, тъй като те опосредстват възможностите за използването на услугите. Крайните ползватели на административните услуги и услугите в съдебната система са бизнесът и гражданите. Крайни потребители са и други административни структури, които си сътрудничат с основните доставчици на административни услуги. Част от административната и съдебната реформа е цифровизацията на услуги и предоставянето им по електронен път. Това е и част от изграждането и прилагането на е-управлението и е-правосъдието в България.

Представа за ефективността на интервенциите в сферата на административните услуги можем да получим като анализираме данните от анкетното проучване сред гражданите и бизнеса, описано в методологията на доклада. Анкетното проучване разкри активно използване на електронни услуги от гражданите¹⁰⁸ – 72,7%. В този резултат обаче се отразяват по-общите нагласи за достъп до дигитална информация. Причината за високия процент вероятно е в по-широкото тълкуване на електронни услуги, в които гражданите включват и получаването на информация от уебсайта на дадена институция, подаването на сигнал по електронна поща, проверка на здравноосигурителен статус и др. Тук следва също така да имаме предвид, че високият процент положителни отговори се дължи и на факта, че респондентите не са питани за честота на използване на дадена услуга, а дали са използвали някога предоставяна такава от администрацията или съдебната система. Гражданите ползващи електронни услуги споделят, че понастоящем използват повече в сравнение с преди пет години. Това се отнася за 76,3% от респондентите. Това са преки резултати от инвестициите, направени от ОПДУ в посока е-управление и е-правосъдие в програмен период 2014-2020 г., вследствие на което са надградени системи, които правят възможно инфраструктурно предоставянето и въвеждането на нови достъпни за гражданите електронни услуги. Това също е показател, че направените инвестиции са ефективни, което се отразява в използване от страна на крайните ползватели. В потвърждение на данните за повишаване на ползваемостта на електронни услуги ще разгледаме и динамиката на заявяването им през Единния модел. Статистика на предоставянето на електронни административни услуги чрез Единния модел показва, че за 2023г., са:

¹⁰⁸ Извадката е представителна за пълнолетното население на страната. Характеристиката на извадката на участвалите в проучването е представена в т. Методология.

- ✓ заявени 229000 електронни услуги (брой услуги за граждани и бизнес);
- ✓ обменени 5100000 съобщения чрез Система за сигурно електронно връчване (брой услуги за граждани и бизнес);
- ✓ заявени 180000 задължения в Система за електронни плащания (брой услуги за граждани и бизнес);
- ✓ Предоставени 330000000 вътрешни електронно административни услуги (брой вътрешни процеси, проверки по служебен път, вътрешни услуги).

Безспорен е приносът на инвестициите, направени по проект BG05SFOP001-1.004-0001 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“ – ефектите тук имат отношение към всички регистри и услуги и тепърва ще се мултиплицират. По отношение на това кои идентификационни средства използват при ползване на електронни административни услуги и такива, предоставяни от съдебната система, в най-голяма степен анкетирания споделят, че притежават ПИК (издаван от НАП) и КЕП. Въпреки нарасналата през последните години употреба на персонални идентификационни кодове на НАП, както и на различни видове квалифицирани подписи (в това число и облачни, които набират популярност заради ползването на смартфони като платформа за сигурно разпознаване), през годините, в които се разработват процесите по е-управление, се е обсъждало, че въвеждането на единен метод за идентификация продължава да е най-добрият начин за осигуряване на сигурен достъп до инструментите за електронно управление, и анализите са в посока, че най-удобен такъв метод за автентикация следва да е обвързан с документите за самоличност. Този подход би гарантирал по-широкото приложение на електронните услуги, тъй като всички граждани биха разполагали с начин да ги достъпват, вместо да е необходимо активно да се сдобиват с такъв. Най-важният въпрос в контекста на настоящата оценка е за мнението на респондентите по отношение на най-ползвателната /най-ефективната/ електронна услуга. Тук най-голяма концентрация показват отговорите, касаещи проверката/плащането на задължения към централната и местните администрации /проверка на здравноосигурителен статус – 44,3%, плащане на местни данъци и такси – 50,3%, проверка на задължение по фиш или наказателно постановление – 41,9%, издаване на свидетелство за съдимост – 25,3%, издаване на удостоверение за наличие/липса на задължения – 39,8% и така нататък. Както ясно се вижда от данните, гражданите оценяват като най-ефективни административните услуги на НАП и отделите „Местни данъци и такси“ на общините, следвани от ЕСГРАОН услугите, МВР – документи за самоличност и някои други с много по-малък относителен дял /издаване на удостоверение за въвеждане в експлоатация – 5,9%/. От услугите, предоставяни от съдебната система като най-ефективна/ползвателна е определена услугата по издаване на електронно свидетелство за съдимост от ЦАИС „Съдебен статус“, която предоставя възможност на гражданите да подадат заявление и да получат свидетелство за съдимост от всеки районен съд в Република България, без ограничение от тяхното месторождение или местоживеене. Тук трябва да се направи уговорката, че въпросите от анкетното проучване се отнасят до всички електронни административни услуги, а не само до тези, пряко свързани с интервенциите по ОПДУ. Значителни дялове от хората, потребители на електронни услуги, са използвали възможностите, предоставяни

им от институциите, за да получат официален документ или услуга по електронен път, да комуникират електронно с администрацията, както и да кандидатстват за определена услуга дистанционно.

Ако следва да обвържем посочените най-използвани услуги с конкретните инвестиции по ОПДУ и техния принос, то това са реализираните инвестиции в надградените портали и системи, чрез които е подобро качеството и бързодействието на процесите, а именно:

- ✓ „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“;
- ✓ Надграждане на основните системи на НАП за предоставяне на данни и услуги към вътрешни и външни системи;
- ✓ Разработване на електронни административни услуги и внедряване на допълнителни функционалности в автоматизирани информационни системи в МВР;
- ✓ Изградената Централизирана Автоматизирана Информационна система „Съдебен Статус“.

Ефективността на административните услуги може да бъде оценена и през призмата на мнението на респондентите относно предимствата на електронно управление и е-правосъдие. Тук ползите за гражданите са безусловни и резултатите от анкетата недвусмислено показват ефективността на административните услуги. Ето най-важните предимства на е-управлението¹⁰⁹:

- ✓ пестене на време по опашки и гишета – 90,1%;
- ✓ отпадане на необходимостта от много документи на хартия – 67,2%;
- ✓ лесно и бързо получаване на услуги по електронен път – 64,1%;
- ✓ спестяване на пари за потребителите и доставчиците на услугите – 40,4%;
- ✓ изравняване на възможностите за достъп до администрацията – 20,3%;
- ✓ повишаване на ефективността на администрацията – 16,1%.

По сходен начин анкетиранияте групират и предимствата на е-правосъдие, като за най-важни определят¹¹⁰:

- ✓ пестене на време по опашки и гишета – 82,6%;
- ✓ отпадане на необходимостта от много документи на хартия – 61,2%;
- ✓ лесно и бързо получаване на услуги по електронен път – 58,3%;
- ✓ намаляване на предпоставките за корупция – 34,9%;
- ✓ спестява пари както на потребителите, така и на институциите – 34,6%;
- ✓ намаляване на работата на съдебната администрация – 30,2%;
- ✓ улесняване на достъп до информация за гражданите и бизнеса – 23,7%.

¹⁰⁹ при отговор на въпрос „Според Вас, кои са най-важните предимства на електронното управление?“, анкетиранияте са давали повече от един отговор

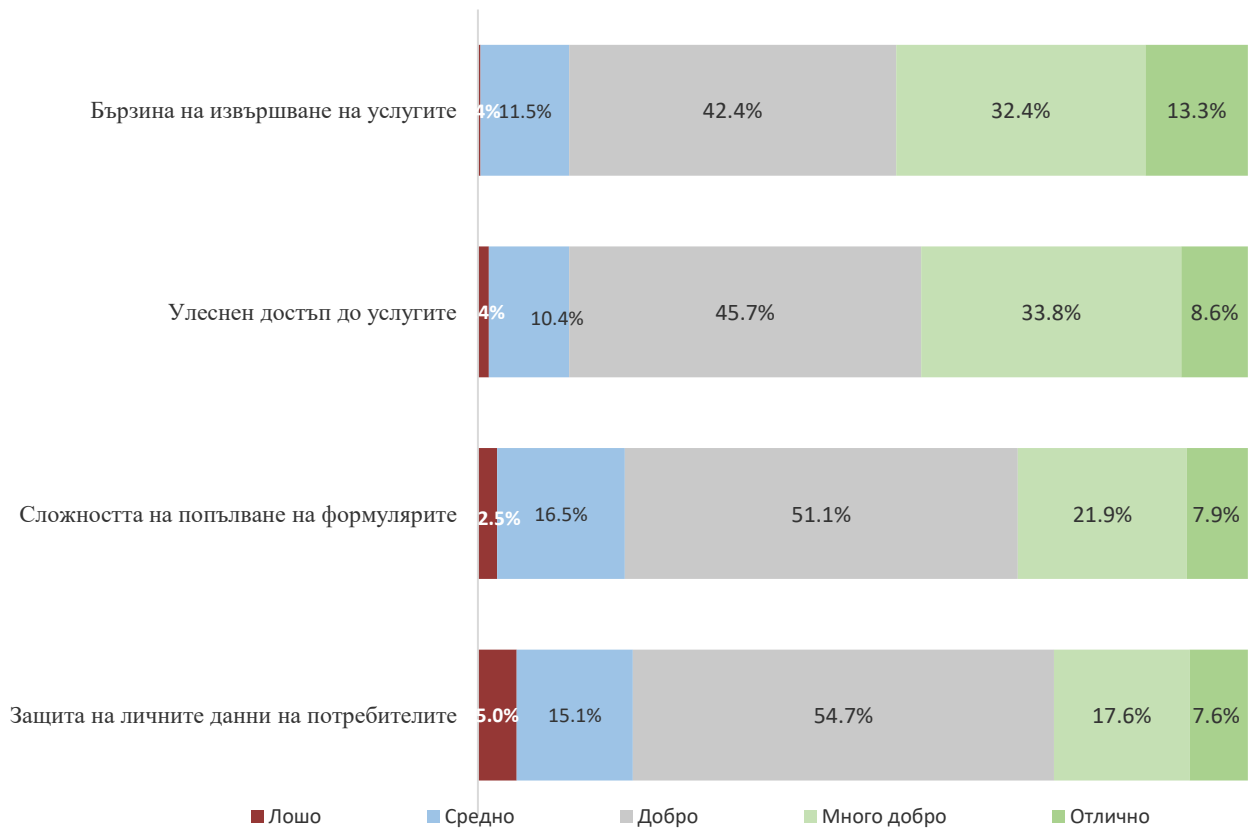
¹¹⁰ при отговор на въпрос „Според Вас, кои са най-важните предимства на електронното правосъдие?“, анкетиранияте са давали повече от един отговор

Ползите за потребителите са безусловни и са в резултат на изградените системи и операционализирани процеси в сектор „Правосъдие“, в частност инвестициите, направени за въвеждане на е-правосъдие. Виждаме, че основните цели, които програмата си поставя по отношение на продължаване реформата на съдебната система чрез инвестиции за дигитализацията на сектора, се отчитат и като основни предимства от крайните ползватели. Едно от големите предизвикателства пред електронното управление и електронното правосъдие е необходимостта от непрекъснатото подобряване на качеството на предоставяните услуги. Те следва да бъдат така проектирани, че да отговарят напълно на нуждите и изискванията на гражданите и бизнеса, както и да са максимално гъвкави и адаптивни към периодичните промени в тези изисквания.

Фигура 4. Оценка на качеството на предоставяните услуги

Как оценявате качеството на електронните административни услуги, които ползвате по отношение на:

Източник: Изследване сред широка общественост

Най-положително сред показателите, измерващи „качество“, са оценени бързината на извършване на услугите и улеснения достъп до услуги.

При анализа на данните от анкетното проучване се открояват и проблемите, чието решаване би повишило ефективността на електронни услуги и би дало тласък за по-нататъшното развитие на

електронното управление и електронното правосъдие. В тази част от значение са и тенденциите за по-масовото използване на компютри от гражданите, осигуряване на достъпна и стабилна връзка с Интернет, но и липса на съгласуваност между различните институции, необходимост от използване на различни пароли и кодове за достъп до административни услуги, недостатъчно разпространение на електронните услуги и други.

Сред най-значимите пречки за внедряването на електронното управление гражданите посочват липсата на приемственост заради честата смяна на правителствата (75.5%), ограничено прилагане на добри практики от други страни (70.7%), липсата на воля и желание от държавата и политиците (62.6%), липсата на умения на гражданите да работят с компютри при взаимодействие с администрацията (61.9%) и липсата на подходящи закони (61.2%).

По отношение на най-значимите рискове за внедряване на електронното правосъдие гражданите посочват хакерски атаки (54.7%), срив на системите (54.4%), допускане на грешки при електронния обмен на данни между (39.6%), злоупотреби с лични данни (54.2%).

За целите на настоящата оценка е проведено аналогично анкетно проучване и сред представителите на бизнеса като крайни потребители на услуги. Използваният въпросник е подобен с този от проучването сред гражданите. Това позволява сравнителен анализ на мнението на двете групи крайни потребители относно ефективността на предоставяните благодарение на инвестициите на ОПДУ електронни услуги. Както и при други социологически проучвания и тук се потвърждава вече установеният факт, че търсенето на електронни административни услуги от страна на бизнеса е значително по-голямо в сравнение с гражданите. По данни от настоящото изследване 95,5% от респондентите ползват електронни услуги¹¹¹. Промяната в честотата на използването се увеличава в последните пет години – 84,8% от представителите на бизнеса заявяват, че в момента използват повече електронни услуги. Не следва естествено да забравяме при анализа, че за юридическите лица например е задължително подаването на данъчна декларация по електронен път с КЕП (чл. 7, ал. 2 от ЗКПО) след 2017 г.

На въпроса „Какъв тип електронна услуга смятате за най-ползена/най-ефективна за вашия бизнес?“ респондентите отговарят по следния начин:

Фигура 5. Оценка на полезност/ефективност на електронните услуги

¹¹¹ „електронни услуги“ – вкл. предоставяни от администрацията и съдебната система

Кой тип електронна услуга смятате за най-полезна / най-ефективна за Вашия бизнес?

Източник: Изследване сред представители на бизнеса.

Следва да се отбележи, че бизнесът активно използва електронните административни услуги и оценява положително тяхната ефективност. Наборът от предоставяните по електронен път услуги непрекъснато се разширява през последните години и това в значителна степен улеснява работата на бизнес структурите, пести време и пари. С други думи – ефикасността на този род услуги нараства. За това свидетелстват и данните от анкетното проучване. Мнозинството от анкетирания споделят мнението, че електронните услуги, предоставяни от държавните институции и съдебната власт, улесняват дейността на бизнеса – 82,5%. Малко по-нисък е дялът на отговорите, отнасящи се до електронните услуги, предоставяни от местните власти – 59,7%. Тук е важно да се подчертае, че в извадката на анкетното проучване сред бизнеса преобладават микро- и малки предприятия с относителен дял приблизително 85%. Административната тежест е особено съществен проблем именно за тези бизнеси, които не разполагат с персонал и ресурси за изпълнението на всички административни изисквания. Не случайно азбучна истина за всички инициативи и мерки за административна реформа е „Мисли първо за малките“. Това с още по-голяма сила е валидно и за въвеждането на електронното управление и електронното правосъдие. Ако следва да обвържем посочените най-използвани услуги с конкретните инвестиции по ОПДУ и техния принос, то това са реализираните инвестиции в надградените портали и системи, чрез които е подоброено качеството и бързодействието на процесите, а именно:

- ✓ „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“;
- ✓ Надграждане на основните системи на НАП за предоставяне на данни и услуги към вътрешни и външни системи;
- ✓ Надграждане на ТР за интеграция с платформата за обмен на данни между ТР в ЕС, въграждане на регистъра на ЮЛНЦ, интеграция с ИР, единна входна точка и прехвърляне на ЦРОЗ;
- ✓ Разработване на електронни административни услуги и внедряване на допълнителни функционалности в автоматизирани информационни системи в МВР;
- ✓ Изградената Централизирана Автоматизирана Информационна система „Съдебен Статус“;

На следващо място интерес представлява оценката на бизнеса за най-важните предимства на електронното управление. Както и при гражданите, абсолютен фаворит е пестенето на време по опашки и гишета – 81,8%. Следват отпадането на необходимостта от много документи на хартия – 70,5%, лесно и бързо получаване на услуги по електронен път – 72,0%. Това са все аргументи в подкрепа на тезата, че въвеждането на електронното управление постига целите си и е ефективно. В резюме – 64,4% от представителите на бизнеса смятат, че то спестява време и пари на бизнеса.

Оценката на бизнеса по отношение на електронното правосъдие, извежда сходни оценки с известни нюанси, като виждаме, че по-осезаема са оценени предимствата при електронното управление. С най-голяма тежест е спестеното време от опашки и гишета (60,6%), лесно и бързо получаване на услуги по електронен път (54,5%), отпадането на необходимостта от много документи на хартия (45,5%), намаляване на предпоставките за корупция (34,8%). Оттук следва

категоричният извод, че интервенциите, финансирани по ОПДУ са ефективни защото постигат целите, заложи при програмирането и изпълнението им.

Получените отговори не са изцяло положителни. Бизнесът остава критичен към някои все още съществуващи недостатъци на електронното управление. Тук на първо място стои затруднението, свързано с липсата на универсален идентификатор за всички електронни услуги – 43,9%. Друг недостатък е необходимостта да се помнят много пароли и кодове за достъп – 22,7% и изискването за използване на електронен подпис за някои услуги – 25,0%. Представителите на бизнеса смятат, че липсва координация между институциите – 41,7% и това затруднява тяхната дейност. Те биха желали електронните административни услуги да станат още по-разпространени като се увеличи броя на предлаганите такива – 38,6% както и да има повече информация и разяснителни кампании относно възможностите, които се предлагат чрез въведените електронни административни услуги. Сред недостатъците на електронното управление е изтъкната и липсата на политическа воля за реалното му внедряване – 28,8%. Тук се концентрират няколко елемента: честата смяна на правителства през последните години, чести нормативни и институционални промени, кадрови проблеми, съпротива сред някои администрации да се реформират и координират работата си с други административни структури и т.н. Сред недостатъците на електронното правосъдие са открити липсата на воля и желание от страна на държавата и политиките (80,4%), липсата на дългосрочни кампании за популяризиране на услугите (62,4%), липсата на приемственост заради честата смяна на правителствата и промяна на подходите за въвеждане на електронното управление (70,6%), малкият брой на предлаганите електронни услуги (38,6%).

Можем да обобщим, че ползите за крайните потребители на електронните услуги са безусловни - резултатите от анализа недвусмислено показват ефективността на електронните услуги, респективно на инвестициите, направени по програмата за изграждане на системи и оптимизиране на процеси.

6.5. Оценителен въпрос 1.3. Реализираните мерки допринасят ли за по-равномерен достъп до административни услуги и до подобряване на координацията по предоставянето им на национално, регионално и местно ниво?

Реализираните мерки допринасят за по-равномерен достъп до административни услуги на национално, регионално и местно ниво, като осигуряват лесен и бърз достъп до услугите на всички граждани и бизнес, независимо от тяхното местоположение и статус. Обезпечен е процесът по координация на предоставянето на електронни услуги, като са създадени условия за съвместимост на системите, стандартизиране на услугите, създадена е технологична среда за предоставяне на данни в реално време. Обезпечени са всички ключови процеси и регистри, като в процеса на изпълнение са приоритизирани тези, с най-голяма използваемост. Реализирани са мерки, по ПОЗ, по отношение на изграждане на електронни комуникации между съдилищата и страните по делата и въвеждане на инструменти на

електронното правосъдие. Те водят до подобряване на координацията между структурите в сектор „Правосъдие“, чрез операционализиране на процесите, създадени условия за стандартизиране на услугите и изградена технологична среда за предоставяне им. Реализираните инвестиции допринасят за спестяване на време и разходи за гражданите и бизнеса и улесняват достъпа до услуги предоставяни от съдебната система.

Чрез реализираните инвестиции по ПО1 е подкрепен по-равномерния достъп до административни услуги. По данни от Отчета за състоянието и обновяването на информационните ресурси в администрацията, Единният портал за достъп до електронни административни услуги (ЕПДЕАУ, egov.bg) е реализиран като единна точка за достъп до ЕАУ. Към 31.12.2022 г. на портала е публикувана информация за 1 712 електронни услуги, от тях 1 132 ЕАУ са реализирани чрез централизирано и унифицирано заявяване. За заявяването им са разработени над 1 600 електронни форми на услугите и съпътстващите документи. За 2022 година новите ЕАУ за централизирано заявяване, публикувани на ЕПДЕАУ са 272. Публикувана е и информация за 580 ЕАУ, предоставяни децентрализирано чрез разработени портали на администрациите - Министерство на вътрешните работи, Агенция по геодезия, картография и кадастър, Агенция „Митници“, НОИ, НАЦИД и др.

В края на 2022 г. централизирано се предоставят услугите на 501 администрации, от които 49 са централни, 302 общински и районни, 27 областни и 123 специализирани териториални администрации.

Освен, че се увеличава броя на регистрираните потребителите на Единния портал, в края на 2023 г. централизирано се предоставят услугите на 502 администрации, от които 49 са централни, 302 общински и районни, 27 областни и 124 специализирани териториални администрации.

Осигурени са условия за всички областни, общински и районни администрации да предоставят техните услуги централизирано чрез Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на ЕАУ. Чрез Единния модел централизирано се предоставят 21 услуги от областните администрации и 182 услуги от общини и техните райони.

Към февруари 2024 г. Информация в реално време: <https://analytics.egov.bg>

- Присъединени към Единния модел администрации – 502 броя;
- Брой администрации присъединени към Системата за електронни плащания – 670 броя;
- Брой разработени услуги по Единния модел – 1231 броя;
- Брой заявени електронни услуги чрез Единния модел от граждани и бизнеса за 2022 г – 68385 бр., за 2023 г – 74717 бр. за сравнение към 2019 са били 2500 бр.

Част от функционалността на портала е поддържането на работно пространство за граждани, бизнес и администрация, като за гражданите това е „Моето пространство“, чрез което може да се избира и достъпва с един клик специфична информация и да се достъпват най-често заявяваните от

конкретното лице услуги. Поддържа се и централизиран профил за целите на електронното управление, в което се съхранява и актуализира специфична за лицето информация като адреси за уведомяване, мобилни номера и др., вида на информацията може динамично да се разширява. Наличната в профилите информация е достъпна чрез уеб услуги за външни системи.

Предоставяне на електронни административни услуги

Ефективното реализиране на цифровата трансформация на администрацията, насочена към изпълнение на принципа „потребителя в центъра на административното обслужване“, изисква оптимизация на ресурси и реинженеринг на работните процеси при изграждането и развитието на информационните системи и приложенията за електронни услуги.

Развитието на хоризонталните и централизираните системи на електронното управление и налагането на Единния модел за заявяване, плащане и предоставяне на ЕАУ осигуряват възможност за предлагане на повече електронни услуги, през единна входна точка, от ниво 3 (заявяване и получаване на услуги по електронен път) и ниво 4 (заявяване и получаване на услуги по електронен път, вкл. онлайн разплащане). По този начин се спестяват ресурси на администрациите и се осигурява по-добра координация и контрол по отношение на изискванията за оперативната съвместимост към информационните системи на администрациите.

Общият брой услуги, вписани в АР към 31.12.2022 г., е 2 505, от които 1 657 услуги се предоставят на ниво 3 или ниво 4. Справката към края на отчетния период показва, че продължава тенденцията на нарастване на броя на услугите от ниво 3 и 4. Към настоящия момент общия брой услуги е 2118.

Реализирането на проектите „Трансформация на модела на административно обслужване“ и „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на административни услуги“¹¹², изпълняван от Министерство на електронното управление¹¹³ имат съществен принос за подобряване на координацията по предоставяне на услугите на национално, регионално и местно ниво.

Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г. предвижда задълбочена трансформация на предоставянето на административни услуги, а в Пътната карта към нея е заложено въвеждане на комплексно административно обслужване като иновативна форма в полза на гражданите и бизнеса. Очакваните резултати от прилагането на модела на КАО са, администрацията да предлага електронни услуги, а на следващ етап услугите да бъдат групирани на принципа „епизоди от живота“ и „бизнес събития“.

Основен принос за постигане на тези резултати имат следните проекти: BG05SFOP001-1.001-0002 „Трансформация на модела на административно обслужване“ (ТМАС), който е разработен, за да подпомогне постигането на конкретна цел 1 от приоритетната ос 1 на ОПДУ, а именно

¹¹³ Предхождано от Държавна агенция „Електронно управление“

„Административно обслужване и е-управление“ и да допринесе за постигането на два от определените показатели за резултат на програмата - „администрации, подпомагани за въвеждане на комплексни административни услуги“ и „брой стандартизирани общински услуги“. ТМАС е проектиран да адресира дефицита на пълна и структурирана информация за административните услуги, режими, информационни масиви и регистри. Планиран е така, че да отговори на множество отворени към момента на изпълнението му въпроси – колко и кои са съществуващите услуги, как се предоставят, какви документи се изискват, какви такси се събират и на какво нормативно основание. ТМАС се допълва от друг ключов за подобряване на административното обслужване проект, подкрепен от ОПДУ – BG05SFOP001-1.004-0001 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на административни услуги“, изпълняван от Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), впоследствие трансформирана в МЕУ. Той развива разработените през периода 2007-2013 г. системи на електронното управление и създава дългосрочно решение за предоставяне на вътрешни административни услуги чрез надграждане и интегриране на съществуващите информационни системи по начин, позволяващ автоматизирано извличане на доказателства и обстоятелства от регистрите.

Друга важна предпоставка за успешното реализиране и внедряване на електронните административни услуги са проведените обучения на персонала (потребители и администратори) по отношение на администрирането и използването на системите, което обезпечават процеса, като дава възможност за усвояване на технически умения, свързани с тяхното прилагане. Обучение на вътрешни и външни институционални потребители осигурява вътрешните процеси и дава възможност за плавно внедряване на процеса по предоставяне на услугите.

Все пак, в рамките на изпълнение на отделните проекти са налице забавяния или неизпълнение на определени дейности. Това до голяма степен се дължи на липса на устойчива и последователна политика за развитие на електронното управление в съответната отговорна институция, липса на добра междуинституционална координация на различни нива, липса на капацитет в администрациите, нормативни ограничения и др. Основните бариери за реализиране на е-управление са анализирани в оценителен въпрос 1.9.

Реализирани са инвестиции по ПОЗ по отношение на електронните комуникации между съдилищата и страните по делата и инструментите на електронното правосъдие, водят до подобряване на координацията между структурите в сектор „Правосъдие“ чрез операционализиране на процесите, създадени условия за стандартизиране на услугите и изградена технологична среда за предоставяне им.

Разработена и внедрена е Единна информационна система на съдилищата (ЕИСС) във всички 151 съдилища, с изключение на административните съдилища и ВАС (където функционира ЕДИС), чрез която се поставят основите за водене на дела по електронен път, унифициране на работните процеси в съдебната система и въвеждане на единни правила при управлението на делата, което

следва да доведе до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност, публичност и достъп до правосъдие.

Надграден е Единният портал за електронно правосъдие (ЕПЕП), като е извършена миграция на интернет страниците на 180 съдилища с цел да се унифицира и централизира информацията от интернет сайтовете на съдилищата в Република България, чрез актуализирани в съответствие с промените в нормативната база единни шаблони. Чрез ЕПЕП се осъществява активен достъп до дела, чрез извършване на процесуални действия в електронна форма и създава възможност гражданите да подават жалба или иск в електронен вариант.

Изградена е централизирана автоматизирана информационна система (ЦАИС) „Съдебен статус“, която осъществява съществена промяна по оптимизация на процесите, свързани със съдебния статус на гражданите. Посредством разработването на информационната система за първи път е изградена централна база данни на регистрите за съдимост, обединяваща 113 бази данни на районните съдилища и базата данни на Централно бюро съдимост при Министерство на правосъдието, както и база данни на осъдените български граждани в чужбина. Изграден е изцяло централизиран регистър за съдимост в България – оптимизирани са процеси, намалена е административната тежест, повишена е достъпността на услугата чрез разширяване на обхвата ѝ до всеки един гражданин независимо от съдебното му минало. Системата предоставя възможност на гражданите да подадат заявление и да получат свидетелство за съдимост от всеки районен съд в Република България, без ограничение от тяхното месторождение или местоживееене.

Доразвит и централизиран е Единен портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“. Създадена е единна входна точка за достъп на гражданите до предоставяните от структурите на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ услуги. За електронните административни услуги е осигурена възможност за заявяване, заплащане и получаване на същите в реално време, ако за предоставянето им не са необходими действия от длъжностно лице.

Изградена е Централизирана информационна система на съдебното изпълнение, регламентирана в Закона за съдебната власт. Разработени са седем електронни услуги, предназначени за гражданите и бизнеса. Информационната система осигурява централизиран електронен достъп до данни по образуването, движението и приключването на изпълнителните дела в Република България, като със системата се слага начало на процеса по изграждане на ефективна, сигурна и кохерентна електронна среда на изпълнителния процес.

Реализираните мерки за подобряване на структурни, процедурни и организационни аспекти в съдебната система са съпътствани от инвестиции за внедряването на електронното правосъдие, чрез които се осъществява:

- ✓ Оперирание с електронни дела и документи от страна на органите на съдебната власт;
- ✓ Достъп до националните регистри по електронен път в реално време;
- ✓ Подобряване на взаимодействието и интегрирането на информационните системи на законодателната, съдебната и изпълнителната власт в Република България;

- ✓ Свързване на националното ни законодателство и регистри с аналогични европейски регистри и структури;
- ✓ Предоставяне на услуги по електронен път;
- ✓ Повишаване общата правна култура на гражданите;
- ✓ Постигане на технологична и семантична съвместимост;
- ✓ Поставени са основите за развиване на правосъдие максимално близо и в полза на гражданите и бизнеса.

6.6. Оценителен въпрос 1.4. Инвестициите водят ли до подобряване на достъпа до административно обслужване и на равен достъп до правосъдие на хора в неравностойно положение (с увреждания, маргинализирани, безработни, живеещи в слаборазвития, планински и погранични райони, неграмотни или с начален етап на образование)?

Реализираните инвестиции по ОПДУ са принос към държавната политика за пълноценно и равноправно упражняване на права, в това число достъп до услуги и правосъдие, от хората с увреждания. Изпълнените по програмата мерки, създават условия за равноправен достъп до административни услуги и правосъдие, като следва обаче да се отчитат различните характеристики на целевата група и обстоятелството, че за някои категории достъпът може да бъде възпрепятстван от ред обстоятелства, които са извън контрола на ОПДУ и администрациите, предоставящи услуги. Различния тип неравенства в обществото са обект на общодържавна политика в различни сектори, като реализираните мерки са само част от усилията за преодоляването на тези неравенства и преодоляване на социалната изолация на тези групи.

Основната цел на дигитализацията е да предоставя висококачествени, икономически ефективни и леснодостъпни електронни услуги. Това от своя страна влияе и върху повишаване на достъпността, публичността, проследимостта и прозрачността на институциите. Инвестициите в е-управление и е-правосъдие, в частност изграждането на системи, чрез които се предоставят електронни услуги, са тези, на база на които крайните потребители най-често формират оценката си по отношение на достъпността. За целите на настоящата оценка бе извършено анкетно проучване за изследване на мнението на крайните потребители на административни услуги и услуги в съдебната система, като в изпълнената извадка е обхваната и заложената в ТС целева група на хора в неравностойно положение¹¹⁴, като в рамките на анализ на настоящия оценителен въпрос ще представим само тяхното мнение. Повече от половината от анкетираните от целевата група заявяват, че използват електронни¹¹⁵ услуги предоставяни от институциите, което само по себе си е

¹¹⁴ в извадката са обхванати с хора с увреждания, (наличие на ТЕЛК), маргинализирани, безработни, неграмотни или с начален етап на образование, като най-голям процент отговорили сред така сформиранията група са хората с увреждания с наличие на ТЕЛК

¹¹⁵ оценката е по отношение на административните услуги и услугите в съдебната система

положителна оценка за направените инвестиции, както и за тяхната полезност за крайния потребител.

Фигура 6. Ползване на електронни услуги

Източник: Изследване сред целева група - хора в неравностойно положение

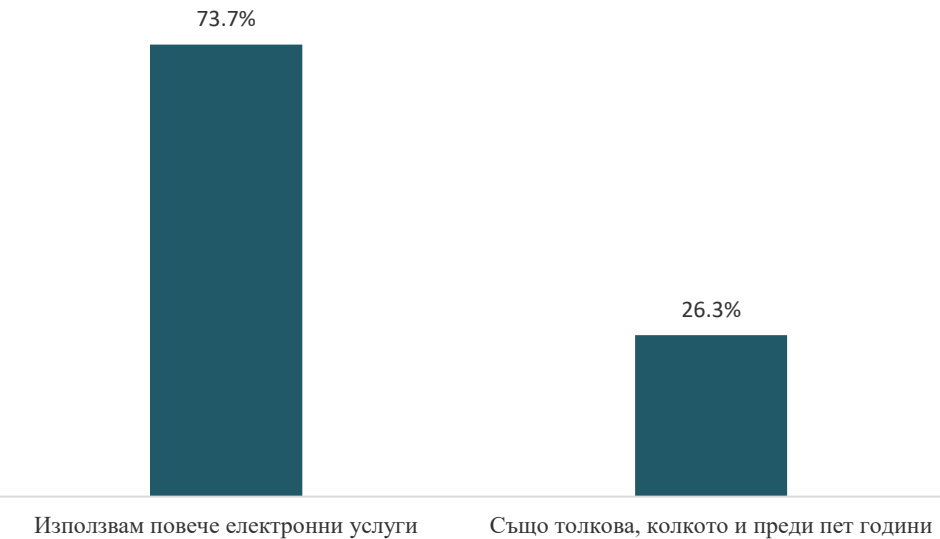
Мнозинството от хората в неравностойно положение, които ползват електронни услуги¹¹⁶, заявяват, че ползват повече електронни услуги в момента, отколкото преди пет години.

Фигура 7. Ползване на електронни услуги

¹¹⁶ дава се отговор за електронни услуги общо(административни и такива предоставяни от съдебната система

В момента повече електронни услуги ли използвате в сравнение с преди 5 години?

Източник: Изследване сред целева група - хора в неравностойно положение

Това са преки ефекти от инвестициите, направени по ОПДУ в посока е-управление и е-правосъдие в програмен период 2014-2020 г., които правят възможно инфраструктурно предоставянето и въвеждането на нови достъпни за гражданите електронни услуги.

Конкретен пример за подобряване на достъпа до административно обслужване чрез ускоряване и опростяване на електронни услуги, предоставяни през единния модел, е услугата освобождаването от винетни такси при ползване на републиканските пътища за лицата с увреждания. Разглеждаме конкретната услуга, тъй като тя е предназначена за хората с увреждания с наличие на ТЕЛК. Ползването на електронната услуга я нарежда в топ 10 на най-често посещаваните услуги в ЕПДЕАУ. Услугата се предоставя от Агенцията за социално подпомагане. Предоставянето на услугата електронно се отразява както на изисквания обем документи, така и на времето за вземане на решение по конкретните казуси от страна на администрацията. Преди промяната на режима през 2019 г., кандидатстването за безплатна винетка е изисквало представянето на копия от следните документи:

- копие от експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК;
- копие от лична карта или паспорт;
- копие от свидетелство на регистрация на лекия автомобил;
- копие от застрахователна полица за сключена застраховка „Гражданска отговорност“ с едногодишен срок;

След промяната на наредбата, Агенция за социално подпомагане се снабдява с всички документи, освен лична карта/паспорт (при „хартиена“ заявка за услугата) по служебен път, благодарение на достъпа до съответните регистри през RegiX; това значително улеснява процеса на кандидатстване от страна на гражданите, и елиминира риска от грешки и повторно подаване заради липса на необходими документи. По сходен начин действа електронизацията на всички услуги: колкото по-комплексни проверки и повече документи изисква дадена заявка, толкова повече време и труд спестяват проверките в регистрите и електронния обмен и съответно толкова по-подобрен е достъпа до услугите, особено по отношение на целевата група, за която понякога физическият достъп до администрацията е труден и ограничен поради различен тип обструкции.

Промените в средата, направени вследствие инвестициите по ОПДУ в предоставяне на по-голям брой електронни услуги от администрацията и съдебната система, са оценени от участвалите в проучването, през призмата на няколко различни фактора:

Фигура 8. Оценка на ефектите от увеличаване брой предоставяни електронни услуги

Източник: Изследване сред целева група - хора в неравностойно положение

Най-голяма промяна в средата, в посока на подобрение, участвалите в анкетата представители на целевата група виждат по отношение на ефективността на служителите в администрацията и в осигуряването на по-равномерен достъп до административни услуги. Оценката на анкетираните показва, че инвестициите, осъществени по ОПДУ по линия на предоставяне на

електронни услуги, водят до подобряване на достъпа до административно обслужване, докато по отношение на достъпа до правосъдие на хора в неравностойно положение, мнозинството от анкетираните констатира, че по-скоро не е осъществена промяна. Изследвайки конкретната целева група на хора в неравностойно положение обаче, не следва да забравяме, че те имат различни характеристики и особености, в зависимост от критериите, които ги поставят в тази група – хора с увреждания, маргинализирани, безработни, живеещи в слабонаселени, планински и погранични райони, неграмотни или с начален етап на образование. За различните категории достъпът до услуги може да бъде възпрепятстван от ред обстоятелства:

- липса или слабо интернет покритие в съответния регион (при планинските и погранични райони);
- „цифровото разделение“ - липса на възможност за закупуване на дигитално устройство, през което да бъдат достъпени услугите и/или невъзможност за заплащане на такса за достъп до интернет (напр. при дълготрайно безработни и възрастно население населяващо планински и погранични райони);
- наличен достъп до услуги, но невъзможност за разбиране на начина действие на услугата (при неграмотни или с начален етап на образование; маргинализирани групи);
- по отношение на достъпа до правосъдие – налична възможност за достъп до услугите, но неразбиране на съответните правни норми, поради което се появява нужда от съответното процесуално представителство (цената на услугата може да не е по възможностите на безработни, неграмотни, маргинализирани общности).

Реализираните инвестиции по ОПДУ са принос към държавната политика за пълноценно и равноправно упражняване на права от хората с увреждания. Реализираните инвестиции създават условия за равноправен достъп до услуги, като се вземат предвид гореописаните характеристики, които възпрепятстват в различен аспект целевата група, но са извън контрола на ОПДУ и администрациите, предоставящи услуги. Различния тип неравенства в обществото са обект на общодържавна политика в различни сектори, като реализираните мерки са само част от усилията за преодоляването на тези неравенства и преодоляване на социалната изолация на тези групи.

6.7. Оценителен въпрос 1.5. Каква е ефикасността на инвестициите по ПО1 и ПО3, разглеждана като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати? Кои мерки могат да се определят като ефикасни и кои като неефикасни? Кои са факторите, оказващи влияние върху ефикасността на инвестициите? Възможно ли е резултатите от тях да бъдат достигнати на по-ниска цена чрез прилагане на различен подход?

Методология

За анализ на ефикасността на инвестициите по ПО 1 и ПО 3 са разгледани различни параметри на предоставените услуги и времето, което те спестяват на гражданите и/или бизнеса. В зависимост от спецификите на направените инвестиции, спестените средства могат да бъдат:

- Спестени средства от труд, изчислени на база на времето за изготвяне и подаване на документи (това включва време за попълване на документи, работно време за придвижване в рамките на населеното място или до друго населено място и др.). Времето за подаване на даден документ (без наличие на електронни услуги) е оценено на 30 минути, а времето за изготвяне на определени документи е оценено на база на тяхната специфика, времеемкост и необходимата експертиза за тяхното изготвяне (тук са включени както заявления и документи, които гражданите и бизнеса подават, така и документи, издавани от администрацията или действия, представляващи вътрешни процеси).
- Спестени средства от транспорт (за подаване на документи и за тяхното получаване)
- Спестени средства от хартия (при дейности, които изискват голям обем документи (например при подаване на оферти по ЗОП)

В общия модел на оценка са заложили следните базови (и еднакви за всички процедури) допускания:

- Разходите за труд за административни дейности са заложили на база данни на НСИ за заплащане на час на труда в сектор Професионални дейности, които са най-близо до счетоводни, административни и други професионални дейности, свързани с управление. Към 2022 година то е средно за страната в размер на 18 лева на час за сектор професионални дейност (с включени разходи на работодателите). На база на анализ на измененията на заплащанията за труд в предходни периоди е направено допускането, че тази стойност ще нараства с около 7% всяка година, поради което тази корекция е заложили в изчисленията за периода 2024-2033 година. Разходите за труд на магистрати са заложили на база информация за заплащане на различните нива в сектора като са направени изчисления върху основното трудово възнаграждение и начисленията за прослужено време. Тъй като броят на магистратите в началото на кариерата е по-малък от опитните магистрати, средната часова ставка е "претеглена", между двете илюстративни нива на заплащане в посока на по-опитните магистрати, чиито брой е по-голям, а не е представена като аритметичната средна между двете стойности на час (29 и 49). От тук се получава и часоваставка 43 лева.
- Разходите за транспорт са оценени на 5 лева, като те включват осреднен хипотетичен разход, в който е заложили допускането, че половината пътувания се извършват с градски транспорт, а другата половина с автомобил. В рамките на това допускане е взето предвид, че гражданите или служителите от страна на бизнеса трябва да отидат и да се върнат – т.е. това включва минимум две посоки. За част от услугите е направено допускане, че този разход би бил двоен, ако я няма електронната услуга, тъй като в периода без нея

лицата веднъж отиват да подадат заявление/искане за получаване на документ или услуга (включва отиване и връщане), а след това да получат самият документ/удостоверение (отново отиване и връщане), което всъщност е крайната цел на техните усилия. На база на анализ на инфлацията по типове разходи (калкулатор на инфлацията на НСИ) е направен анализ и е прието допускането за очакван ръст на цените на транспорта в периода 2024-2033 г. около 15% годишно.

- Спестените разходи за хартия са оценени при средна пазарна цена от 10 лева с ДДС за пакет от 500 листа. В зависимост от спецификите на дейността са изчислени приблизителни обеми хартия, които са използвани. Допускането за бъдещи периоди стъпва на очакване за ръст на цената на хартия с около 5% годишно.

В рамките на модела също така е направено допускането, че броят на предоставените услуги в годините след 2024 ще бъдат равни или по-високи от 2023 г. като е заложено и очакване за лек ръст при част от дейностите и услугите.

За всички проекти и услуги като **стартов** е взет предвид периода на внедряване на услугата като са изчислени две стойности на спестявания – в периода до момента (октомври 2023 година) и бъдещи спестявания в периода 2024 – 2033 година. Бъдещите спестявания за всеки проект са оценени на база на броя предоставени услуги до момента, годишното изменение, което са наблюдава като е заложена проекция за периода 2024-2033, на база на която са изчислени очакваните бъдещи спестявания.

На база на изчислените спестявания се изчислява възвръщаемост на инвестицията – спестени средства от единица вложен ресурс/спестени средства от един вложен лев.¹¹⁷ В тази част са изчислени спестените средства от единица вложен ресурс до момента (октомври 2023 година) и очаквания за бъдещи спестени средства в периода 2024 – 2033 година.

Част от проектите нямат преки монетарни ефекти, тъй като са инвестиции за цялостна трансформация или реформа и имат индиректен принос, но не и пряк принос за електронизиране на даден процес или услуга. За тях не е изчислявана възвръщаемост на инвестицията.

Оценка на ефикасността на инвестициите като съотношение между вложените ресурси и постигнатите резултати по процедури е представена по-долу:

ПО 1 Административно обслужване и е-управление

Процедура **BG05SFOP001-1.001 „Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“** включва 2 хоризонтални проекти, на база на които да бъдат направени последващи инвестиции в електронни услуги, регистри или системи. Поради това, ефикасността на инвестициите за тези проекти не е изчислявана от гледна точка на пряко спестени средства чрез услуги, а са представени ефектите от изпълнението им върху средата. До реализиране на

¹¹⁷ Спестените средства са разделени на вложения ресурс/инвестиции.

инвестицията по процедурата, усилията за изграждане на електронното управление в България са силно фрагментирани, като фокусът е върху отделните ведомства, които от своя страна допускат зависимост на информационните си системи от хардуер, а нивото им на интеграция е с ограничен, в повечето случаи с частичен характер и краткотраен ефект. Новите облачни технологии, налагат нуждата от оперативна интегрираност на ниво среда, която стъпва на единна ИКТ инфраструктура, съгласно Стратегията. Изразходвани са огромни публични средства за оборудване на отделните ведомства, но липсва пълна картина на реалното състояние и възможности за преминаване към електронно управление. Усилията за събиране на информация на доброволен анкетен принцип се оказват непълноценни и объркващи, което предвид плановете до 2020 г., може да доведе до компрометиране на ценни идеи. Именно тези идентифицирани дефицити са в основата на изпълнението на реализираните инвестиции насочени към необходим, пълноценен и всеобхватен анализ и инвентаризация на наличните ИКТ ресурси, с цел оптимизиране на разходите и интегриране им в единна екосистема на електронното управление. С реализиране на инвестицията по отношение на изпълнителната власт се извършва на инвентаризация и анализ (одит) на ИКТ ресурсите на централните, областните и общинските администрации за структуриране на информация и данни в подкрепа на изпълнението на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г. (Стратегията), оптимизиране на разходите и изграждане на средата за електронно управление. Благодарение на реализираните по ОПДУ инвестиции, са поставени основите за:

- ✓ осигуряване на данни за бъдещи стратегически интервенции чрез съставяне на "карта" на ИКТ ресурсите на администрацията за нуждите на електронното управление;
- ✓ създават се предпоставки за налагане на модел за следене и оптимизация на разходите за изграждане и поддържане на интегрирана среда за развитие и функциониране на системата на електронното управление;
- ✓ реализираните дейности подпомагат процеса по изграждане на средата за електронно управление чрез анализиране на възможностите за преминаване към облачна организация на ИКТ ресурсите на администрацията на базата на изграждания държавен хибриден частен облак и ЕЕСМ.

Проект BG05SFOP001-1.001-0002 „Трансформация на модела на административно обслужване“, е хоризонтален проект, който **няма преки монетарни ефекти**, но е основа за цялостна трансформация на модела на административно обслужване.

В рамките на проекта чрез промяна в нормативната уредба се заличават някои административни услуги от Административния регистър и се вписват нови услуги, стартират се изменения в закони и подзаконовни актове и се предприемат мерки за предоставяне на административни услуги като вътрешни административни услуги.

С промените в Административнопроцесуалния кодекс (АПК) от 2018 г. се дава възможност за подаване на искания, сигнали, предложения, жалби, протести, молби, искове и приложенията към тях по електронен път. В преходните и заключителни разпоредби на АПК, с предвидените промени

в Закона за администрацията, е дадено определение на „административна услуга“ и „обществена услуга“.

Уреден е редът за вписване в административния регистър на образците на формуляри, които са свързани с предоставянето на административна услуга/издаването на индивидуалния административен акт; на информация за Центъра за административно обслужване като адрес, електронен адрес, телефони за връзка, работно време и на такси или цени на услугата, включително при предоставяне по електронен път, основание за тяхното определяне и начини на плащане.

По проект **BG05SFOP001-1.001-0001** „Инвентаризация на информационно-комуникационната инфраструктура за нуждите на електронното управление“ е извършена инвентаризация и анализ на ИКТ ресурсите в 576 централни, областни и общински администрации за структуриране на информация и данни, оптимизиране на разходите и изграждане на средата за електронно управление, разработен е Регистър на информационните ресурси (РИР) на администрацията за нуждите на електронното управление. Регистърът служи като инструмент за провеждане на политиката за електронно управление в страната и освен като база данни с постоянно обновяваща се финансова и техническа информация за наличните в администрациите информационни активи се използва и за планиране на подновяването и развитието на информационно-комуникационните ресурси. Чрез РИР се постига по-голяма прозрачност по отношение на ИКТ активите, техният статус и бюджет, както и по-добра проследимост на проектите в администрацията.

Процедура BG05SFOP001-1.002 „Приоритетни проекти в изпълнение на Пътната карта за изпълнение на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2016-2020 г.“ включва 19 проекта, 7 от които са прекратени.

В рамките на процедурата е финансиран проект BG05SFOP001-1.002-0002 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги“, който е анализиран заедно с проекти **BG05SFOP001-1.007-0001 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС“ (фаза 2)“ (Процедура BG05SFOP001-1.007)** и **BG05SFOP001-1.025-0001 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги - БИМИС (фаза 3)“ (Процедура BG05SFOP001-1.025)¹¹⁸** инвестициите са за 61 млн. лева¹¹⁹ и са насочени към надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги към външни системи и потребители. **От направените изчисления става ясно, че въведените системи са спестили общо 92 млн. лева на бизнеса в периода 2019-2023 г. Едновременно с това до 2033 година се очаква допълнително да бъдат спестени 321 млн. лева.** Това означава, че направената инвестиция до момента има възвръщаемост от 1,5 лева на всеки вложен лев с тенденция общата възвръщаемост към 2033 година да бъде около 6,75 лева от всеки вложен лев.

¹¹⁸ Проектите са разгледани общо поради тяхната свързаност

¹¹⁹ Посочената стойност включва верифицирани разходи и разходи, които предстои да бъдат верифицирани

Проекти Агенция "Митници"	
Общ бюджет на инвестицията	61 277 690,59 лв.
Оценка на спестяванията за периода 2019-2023	92 080 000,00 лв.
Оценка на спестяванията за периода 2024-2033	321 242 214,22 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	1,50 лв.
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	5,24 лв.
<i>За периода на използване на системата +10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	6,75 лв.

По проекти BG05SFOP001-1.002-0003 „Надграждане на Търговския регистър за интеграция с платформата за обмен на данни между Търговските регистри в ЕС, вграждане на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, интеграция с имотния регистър, единна входна точка и прехвърляне на централния регистър на особените залози“ и **BG05SFOP001-1.002-0004** „Надграждане на имотния регистър за интеграция с кадастралния регистър и предоставяне на допълнителни е-услуги“ с бенефициент Агенция по вписванията са направени инвестиции за общо почти 3 млн. лева.

Изчисленията са направени на база Статистика на новорегистрирани и пререгистрирани търговци и ЮЛНЦ и Статистика на подадени заявления за предоставяне на АУ от ТРРЮЛНЦ, като са взети предвид броя на регистрирани и пререгистрирани търговци и ЮЛНЦ за периода 01.01. 2017 г. – 30.11.2023 г. и броя подадени заявления за предоставяне на административни услуги от Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел за периода 01.01. 2017 г. – 30.11.2023 г.¹²⁰. Данните за услугите, предоставени от имотния регистър са извлечени от раздела статистическата информация на Имотния регистър¹²¹.

В резултат на направените инвестиции по двата проекта до края на 2023 година са спестени почти 55 млн. лева, а до 2033 се очаква да бъдат спестени още 213 млн. лева или общо ще бъдат спестени 268 млн.лв. Възвръщаемостта от всеки вложен лев до момента е 18,32 лв. Тъй като тенденцията на ползване на електронните услуги, които се анализират показва пик през 2019 г. и след това спад до нива близки до средната стойност за периода 2017-2023 г., за периода 2023 г. - 2033 г. е прогнозирано броят на използваните електронни услуги да се запази до нивата на средния брой използвани услуги. При тези прогнози до 2033 г. се очаква да бъдат допълнително спестени 213 млн. лева или по 71,89 лева от всеки вложен лев. По този начин общата възвръщаемост от всеки вложен лев до 2033 ще бъде 90,21 лева от всеки инвестиран лев от ОПДУ.

Проекти Агенция по вписванията	
Общ размер на инвестицията	2 960 511,46 лв.

¹²⁰ <https://www.registryagency.bg/bg/registri/targovski-registar/statistika/>

¹²¹ <https://portal.registryagency.bg/statistic-pr>

Общо спестени средства до 2023	54 236 320,00 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	212 832 784,60 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>18,32 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>71,89 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>90,21 лв.</i>

Източник: Собствени изчисления на база публични данни от сайта на Агенция по вписванията:

<https://portal.registryagency.bg/statistic-cr>

<https://www.registryagency.bg/bg/registri/targovski-registar/statistika/>

По проект BG05SFOP001-1.002-0005 „Създаване на кадастрални данни в цифров вид и развитие на електронните административни услуги на АГКК“ са направени инвестиции за 6,4 млн. лева. Ефектите от проекта са свързани с: увеличаване на обема на електронните кадастрални услуги, бързо и качествено административно обслужване на граждани с кадастрални данни, заявяване и получаване на обслужването, от което имат нужда, на удобно за тях място с минимален разход на време и ресурси. Създаването на кадастрална карта за значителна част от територията на страната е предпоставка за създаването на многофункционален кадастър - специализирани карти, поддържане на информация за комуникационни съоръжения, техническа и социална инфраструктура и други.

Общо спестените средства до момента за предоставените електронни услуги и осъществените през системата справки са 228 млн. лева. При очакван ръст на услугите от 6 % на година и на справките от 10 % до 2033 се очаква да бъдат спестени още 1,2 млрд. лева. **Всеки вложен лев спестява 35 лева (измерено като разход за труд) като в следващите 10 години ще бъдат допълнително спестени по още 188 лева от всеки вложен лев или общо за периода 2016 г. до 2033 г. от всеки инвестиран лев ще бъдат спестени над 223 лева.**

Проект BG05SFOP001-1.002-0005	
	6 437 103,77 лв.
Общ размер на инвестицията	
Общо спестени средства до 2023	227 237 747,40 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	1 213 344 736,58 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>35,30 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>188,49 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>223,79 лв.</i>

Източник: Собствени изчисления на база предоставените данни от АГКК.

По проект **BG05SFOP001-1.002-0008** на НСИ „Привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към ХЧО“ е извършено привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на стандарт БДС ISO/IEC 27001:2013 „Системи за управление на сигурността на информацията“, необходими за изпълнението на Европейската и Националната статистически програми. Изградена е нова инфраструктура на НСИ, както и е подобрена информационната и кибер-сигурност с цел гарантиране на конфиденциалност и интегритет, защитата на личните данни и комплексно използване на събираните данни от различни държавни институции. Естеството на проекта не позволява да бъдат изчислени монетарни ефекти, тъй като направената инвестиция (на стойност 1,5 млн. лева) е ключова предпоставка за оптимизация работата на НСИ и гарантиране сигурността на информацията, но не може да бъдат оценени ефектите в спестено време или спестени средства. Тази инвестиция е ключова предпоставка за работата на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат, т.е. подпомага бенефициента да обезпечи своята работа и функции.

Проект BG05SFOP001-1.002-0010 „Разработване на публични регистри за бюджетен и проектен контрол на електронното управление и на портал за достъп до ресурси за разработка на софтуерни системи за електронно управление“ е помощен проект, който служи като инструмент за предварителен, текущ и последващ контрол по целесъобразност в областта на е-управление и ИКТ. Той включва инвестиция на стойност 0,6 млн. лева за създаване на публичен регистър на проектите и дейностите в областта на е-управление и портал за достъп до ресурси за разработка на софтуерни системи за е-управление, в съответствие с принципите на Стратегията за развитие на електронното управление и новите нормативни изисквания по отношение на първичните регистри. Поради тази специфика ползите от този проект не могат да бъдат монетизирани и неговата ефикасност не е изчислявана по разработената тук методология. Реализирането на ИС „Бюджетен контрол“, Регистъра на проектите и Портала за достъп до ресурси за разработка на софтуерни системи за електронно управление доведе до значително оптимизиране на разходите на отделните администрации за е-управление и ИКТ, до много по-оптимално използване на наличния хардуер и софтуер. По този начин се спестява публичен ресурс за придобиване на ненужен хардуер и софтуер и значително се ускоряват процесите по реалното въвеждане на електронното управление.

По проект BG05SFOP001-1.002-0011 са направени инвестиции в размер на 2,3 млн. лева за надграждане на основните системи на НАП за предоставяне на данни и услуги към вътрешни и външни системи. От направените изчисления е видно, че до края на 2023 година изпълнението на проекта е спестило общо 180 млн. лева разходи за време на граждани и бизнес, спестена хартия и разходи и време за изпълномощаване, връчване и банкиране до офис на банките. До 2033 година проектът се очаква да спести допълнително 2,4 млрд.лв. По този начин направените инвестиции постигат възвръщаемост от 77 лева до 2023 година на всеки вложен в проекта лев като се очаква допълнително в периода 2024-2033 да бъдат генерирани спестявания на още 1 017 лева от всеки

вложен лев. По този начин от изпълнението на проекта до 2033 година се очаква, че всеки вложен лев ще допринесе за спестявания в рамките на почти 1 094 лева.

Проект BG05SFOP001-1.002-0011	
Общ размер на инвестицията	2 346 054,54 лв.
Общо спестени средства до 2023	179 657 126,45 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	2 386 915 396,94 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>76,58 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>1 017,42 лв.</i>
<i>За периода на използване на ЦАИС+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>1 094,00 лв.</i>

Източник: НАП по данни от Аналитичен доклад „Анализ на очакваните ефекти за бизнес средата от изпълнени проекти, финансирани по ОПДУ (2014-2020)“ изготвен от фондация „Институт за пазарна икономика“, Ноември 2022 (стр.25, Графика 12: Брой извършени плащания към НАП през виртуален ПОС, стр.25, раздел Ръст на връчените електронни документи, стр.26 и екстраполация на темпа на изменение за 2022 и 2023 година с допускане за забавяне).

Проект BG05SFOP001-1.002-0014 „Национален портал за пространствени данни (INSPIRE) на Държавна агенция "Електронно управление" (сега МЕУ), по който са инвестирани 0,7 млн. лева, има съществен принос за подобряването на инфраструктурата за пространствена информация и процесите, свързани с обмен на пространствени данни съгласно ЗДПД и изискванията на Директива 2007/2/ЕО INSPIRE.

Порталът осигурява възможност на органите на публичната власт, които по силата на нормативен акт събират, създават, поддържат и разпространяват бази от пространствени данни във връзка с осъществяването от тях правомощия и предоставят публични услуги, да имат взаимен достъп до поддържаните от тях масиви от данни, свързани с пространствена информация и законоустановените услуги за работа с тях. Чрез НППД се осъществява връзката с геопортала на инфраструктурата за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE). Поради тези специфични функции на портала и специфичните му потребители монетарни ефекти не могат да бъдат изведени, поради което за този проект не са правени изчисления на ефикасността. Ползите/ефектите от проекта са: създадени предпоставки за промяна на технологичните дейности на държавната администрация в частта за предоставяне на услуги с пространствени данни в услуга на гражданите и бизнеса и в помощ на вземащите управленски решения; ускорен процес на хармонизиране на пространствените данни и услуги на държавните структури, администриращи пространствени данни, в качеството на предоставящи и ползващи услуги с пространствени данни; създадена яснота на потребителите на пространствена информация за целите и задачите по изграждането на националната инфраструктура за пространствена информация.

Проект BG05SFOP001-1.002-0016 „Надграждане на поддържаните от Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ регистри за периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на ППС и обучението и изпитите за придобиване на правоспособност за управление на МПС. Изграждане на нов модел на контролната дейност, основан на оценка на риска“ е на стойност 983 хил. лева. С надграждането на включените в проекта регистри и бази данни се постигна трансформиране на администрацията в цифрова администрация, намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса, увеличаване на ефективността и намаляване на възможностите за корупционно поведение при провеждане на контролната дейност на Агенцията и упражняване на адекватен вътрешен контрол върху контролната дейност.

Общо спестените средства до 2023 г. за предоставените електронни услуги и осъществените през системата справки са 2.6 млн. лева. До 2033 се очаква да бъдат спестени още почти 71 млн. лева. **Всеки вложен лев до момента спестява 2,6 лева като в следващите 10 години ще бъдат допълнително спестени по още 72 лева от всеки вложен лев или общо за периода 2016 г. до 2033 г. за всеки инвестиран лев ще бъдат спестени почти 75 лева.**

Проект BG05SFOP001-1.002-0016	
Общ размер на инвестицията	983 354,88 лв.
Общо спестени средства до 2023	2 594 158,00 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	70 941 172,80 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	2,64 лв.
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	72,14 лв.
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	74,78 лв.

Източник: Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“

По проект **BG05SFOP001-1.002-0018** „Разработване и внедряване на електронна информационна система “Национален регистър на запорите“ на Министерство на правосъдието извършената инвестиция е на стойност 0,3 млн. лева. Информационна система за единна входна точка за запорите е внедрена в експлоатация от 20.07.2023г. и поради това периодът на нейното функциониране (от нейното внедряване до подготовка на настоящия доклад) е твърде кратък, за да бъде получена надеждна статистическа информация на база на която да се направят изчисления на ефикасността ѝ, като монетаризиране, затова са представени важните ефекти по отношение на средата. Реализираният проект е в отговор на наличен дефицит по отношение на възможността за информиране на заинтересованите страни преди извършване на покупкопродажба на движими вещи (пътнотранспортни средства, селскостопанска техника, пътностроителна техника и др.) относно наложени запори върху тях от правоимащи органи., както и по отношение на възможностите за информираност и прозрачност при извършване на последваща публична продажба на вече запорирани вещи. Изграденият благодарение на реализираните инвестиции регистър на запорите дава възможност за информиране на заинтересованите страни преди извършване на покупкопродажба на

движими вещи (пътнотранспортни средства, селскостопанска техника, пътностроителна техника и др.) относно наложени запори върху тях от правоимащи органи. Осигурява се информираност и прозрачност при извършване на последваща публична продажба на вече заповорирани вещи. Системата е единна входна точка за запори, като включва и модул за електронна публична продажба. Тя позволява вписването на наложени запори върху всякакъв вид вещи (с изключение на вземанията, които се уреждат с Регламент 655/2014, и недвижимите имоти, върху които се налага възбрана, а не заповор). Регистърът позволява достъп за правоимащите органи и всички заинтересовани лица. Това гарантира, че те ще бъдат информирани за тежестите и ограниченията върху движимите вещи, предмет на регулация. По този начин ще се повиши сигурността при прехвърлителните сделки и ще се улесни принудителното изпълнение върху посочените движими вещи.

По проект BG05SFOP001-1.002-0019 „Създаване на технологична среда за предоставяне на данни в реално време от Централизирания регистър на МПС на АИС на ИА АА, НАП, общинските администрации и АПИ; рефакториране на АИС КОС; реализиране на АИС ЧОД и разработване на нови електронни административни услуги“ с бенефициент МВР са направени инвестиции за 2,5 млн. лева. С изпълнението на проекта са създадени условия за автоматизация на обмена на данни между Централизирания регистър на МПС и регистрите на други администрации. Разработена и внедрена е нова Автоматизираната информационна система „Лицензиране и контрол на частната охранителна дейност“, надградена е системата „Контрол на общоопасните средства“, администрирани от МВР и 19 бр. електронни административни услуги до ниво 3 и 4. Централизирането на данни и свързването на регистри осигурява използването на вече налични в някоя система данни, което кореспондира с поставените цели за предоставяне на качествени, ефективни и леснодостъпни електронни услуги за гражданите и бизнеса.

До момента всеки вложен лев спестява 40 лева, а до края на 2033 година се очаква възвръщаемостта от всеки вложен лев (измерена като спестени средства) да бъде 208 лева. Общо спестените средства до момента са 102 млн. лева, а до края на 2033 се очаква да бъдат спестени още 527 млн.лв. Така към 2033 година всеки вложен лев ще води до спестяването на почти 250 лева, общо спестените средства на гражданите и бизнеса ще бъдат почти 630 млн.лв.

Проект BG05SFOP001-1.002-0019	
Общ размер на инвестицията	2 533 962,20 лв.
Общо спестени средства до 2023	102 154 599,00 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	527 102 626,25 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>40,31 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>208,02 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>248,33 лв.</i>

Източник: Собствени изчисления на база предоставените данни от МВР

По проект BG05SFOP001-1.002-0022 „Изграждане на ГИС базирана електронна платформа „Единна информационна точка“ на МТИТС са направени инвестиции за 1 млн. лева. Единната информационна точка интегрира данни за цялата техническа инфраструктура на страната - съобщителни, ВиК, газови, пътни, железопътни и електрически мрежи, пренос на топлинна енергия, улично осветление и др. С платформата се осигурява информация и координация на дейностите по разполагането на електронни съобщителни мрежи между различните мрежови оператори. Това е предпоставка за намаляване на разходите по изграждането и ползването на инфраструктура и ефективност на дейностите на мрежовите оператори, чрез споделяне на разходите, съвместяване на административни процедури, свързани със строежите и експлоатацията, икономия на ресурси, включително човешки, финансови и времеви.

Спестяванията са значително по-малки в сравнение с тези по други проекти, тъй като броят предоставени услуги годишно е под 100. При този мащаб, възвръщаемостта на инвестицията е значително по-ниска. До момента всеки инвестиран лев носи по-малко от 1 стотинка възвръщаемост като се очаква при ръст от 10 % на предоставени услуги всяка година до 2033 възвръщаемостта да достигне до 5 стотинки на всеки вложен лев.

Проект BG05SFOP001-1.002-0022	
Общ размер на инвестицията	1 009 370,03 лв.
Общо спестени средства до 2023	3 339,00 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	49 102,25 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	0,003 лв.
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	0,049 лв.
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	0,052 лв.

Източник: Собствени изчисления на база предоставените данни от МТС

По процедура BG05SFOP001-1.003 „Подобряване на ефективността, ефикасността и прозрачността на системата за обществените поръчки“ са финансирани 2 проекта с бенефициент Агенцията по обществени поръчки – **проект BG05SFOP001-1.003-0001** „Подкрепа за прилагането на ефективна политика в областта на обществените поръчки и развитие на административния капацитет на Агенцията по обществени поръчки“ и **проект BG05SFOP001-1.003-0002** „Разработване, внедряване и поддръжка на единна национална електронна веб-базирана платформа: Централизирана автоматизирана информационна система "Електронни обществени поръчки"

(ЦАИС ЕОП)“. Общо по процедурата са направени инвестиции в размер на 6,4 млн. лева като основният резултат е внедряването на Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ /ЦАИС ЕОП/. От внедряването на системата (2020 г.) до момента са обявени приблизително малко под 73 000 обществени поръчки. Средният брой подадени поръчки на обявена процедура по ЗОП варира. Данните са представени в таблицата по-долу.

	Брой поръчки	Среден брой подадени оферти
2020	14 068	2,75
2021	19 345	4,05
2022	19 561	4,67
2023	20 000	5

Източник: АОП, <https://app.eop.bg/today/reporting/statistics>

На база на тези бройки до момента и допускане, че на кандидатите по обществени поръчки са необходими по 60 минути за подаване на оферта, 30 минути за попълване, 4 часа за принтиране и окомплектоване или общо 5,5 часа и изразходват 5,00 лева за транспорт и 6,00 лева за хартия е направено изчисление, че ЦАИС ЕОП до момента е допринесла за спестяването на 34 млн. лева. В периода 2024-2033 г. се очаква спестените средства от системата да достигнат 166 млн. лева.

Проект BG05SFOP001-1.003	
Общ размер на инвестицията	6 438 291,78 лв.
Спестени разходи в периода 2020-2023	33 922 253,20 лв.
Очаквани спестени разходи в периода 2024-2033	165 956 343,54 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>5,27 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>25,78 лв.</i>
<i>За периода на използване на ЦАИС+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>31,05 лв.</i>

По този начин всеки инвестиран лев до момента е спестил 5 лева на бизнеса, а в периода до 2033 г. се очаква общият размер спестени средства от всеки вложен лев да бъде около 31 лева спестени разходи на бизнеса или общо около 200 млн. лв.¹²² за периода 2020-2033.

В изследвания период делът на обжалванията пада от 9,2% през 2020 на 6,6% през 2022 година и до 6,4 % през 2023 (до момента). Това е приблизително между 1 300 и 1 550 обжалвания на година (в зависимост от броя на обявените обществени поръчки) или са спестени 1 300 обжалвания за периода 2020-2023 г., при запазване на процента на обжалване от 2020 г. Този спад допринася за общо около 5,8 милиона лева спестени на бизнеса от обжалвания (при среден разход за бизнеса при едно обжалване от 4 500,00 лева, което включва разходи за адвокат, държавни такси и др.) като можем да допуснем, че приблизително още толкова е и стойността на спестеното време на съда от намелилите дела (неподадени жалби).

По процедура BG05SFOP001-1.004 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.004-0001 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“ с бенефициент Министерство на електронното управление. Направените инвестиции са за 8,7 млн. лева.

След надграждане на системите на електронното управление – RegiX, система за еФорми и внедряване на услугите, техният брой започва да нараства значително, като общия брой предоставени услуги (с натрупване) към началото на декември 2023 година е както следва:

Услуги до момента (към 1 декември 2023 година)	брой
Заявени електронни услуги	229 000
Обменени съобщения чрез Система за сигурно електронно връчване	5 100 000
Заявени задължения в Система за електронни плащания	180 000
Предоставени вътрешни електронно административни услуги	330 000 000

Източник: <https://unifiedmodel.egov.bg/>

Очакванията за периода 2024-2033 г. са изчислени на база на стойностите на показателите за 2023 с допускане за промяна (ръст или спад), в зависимост от отчетените тенденции.¹²³ При наличните изходни данни може да се очакват следните годишни бройки в периода 2024-2033 година:

¹²² Спестените средства тук са по-малко, основно поради малкия брой единици (поръчки), които системата обслужва. Трябва да се отбележи, че общия брой на регистрираните в системата стопански субекти е около 12 223, поради което няма как възвръщаемостта да бъде по-висока, тъй като броят поръчки и броят лица, респективно средният брой подадени оферти не могат да генерират голям обем действия, които да водят до по-големи спестявания (както е например при процедурата за надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление).

¹²³ <https://bit.ly/3FG8JBE>

Очакван годишен брой услуги за периода 2024-2033 (изчислен на база данните за 2023)	брой
Заявени електронни услуги	70 000
Обменени съобщения чрез Система за сигурно електронно връчване	1 500 000
Заявени задължения в Система за електронни плащания	75 000
Предоставени вътрешни електронно административни услуги	85 000 000

До момента (декември 2023 година) те са спестили общо почти 2,9 млрд. лева, от които 2,84 млрд. лева спестени разходи на гражданите, бизнеса и администрацията за времето, което биха отделили за получаване на съответните услуги на място или за извършване на вътрешни електронно административни услуги на хартия, ако инвестицията не беше направена и 23 млн. лева спестени разходи за транспорт за гражданите и бизнеса. Мащабите на спестените в този проект средства са големи, заради големият брой услуги и операции, които се обслужват, чрез внедрените системи.

Проект BG05SFOP001-1.004-0001	
Общ размер на инвестицията	8 673 579,78 лв.
<i>Спестени разходи до момента общо</i>	2 861 019 000,00 лв.
<i>Очаквани спестени разходи в следващите 10 години</i>	11 939 243 649,41 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	329,85 лв.
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	1 376,51 лв.
<i>За периода на живот на единния модел до момента+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	1 706,36 лв.

При запазване на годишната натовареност на електронните услуги до нивата от 2022-2023 г. допълнително спестените средства за следващите 10 години (до 2033) биха били 11,7 млрд. лева равностойни на времето за получаване на тези услуги от гражданите и бизнеса или спестено време от оптимизиране на вътрешните процеси в администрацията¹²⁴ и 192 млн. лева спестени разходи за транспорт (при допускане за ръст на разходите за труд на годишна база около 7% и ръст на разходите за транспорт около 15%).

¹²⁴ За остойностяване на спестеното време са използвани данни на НСИ разходи на работодателя за труд за един отработен час <https://bit.ly/3PnqFWn>

До момента, всеки инвестиран лев е спестил около 330 лева, като се очаква в следващите 10 години спестените средства в резултат от всеки инвестиран лев да бъдат почти 1 400 лева. От началото на инвестицията до 2033 г. се очаква всеки инвестиран лев от тази процедура да спести общо 1 700 лева.

Така общият размер на спестените средства до 2033 година в резултат от инвестицията по процедура BG05SFOP001-1.004 ще бъде над 14,8 млрд. лева или по 1 700 лева на всеки инвестиран лев от програмата по процедура BG05SFOP001-1.004.

В рамките на процедура BG05SFOP001-1.005 „Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление“ инвестициите по изграждането на ДХЧО по проект BG05SFOP001-1.005-0001 с бенефициент Министерство на електронното управление на стойност 54 млн. лева не могат да бъдат монетизирани, тъй като те са предварителна основа (физическа среда) за развитие на е-управление и е-правосъдие. Техните ползи не могат да бъдат остойностени и тяхната ефикасност не може да бъде изчислена, но можем да изведем като важен ефект, че реализирането на проекта е от ключово значение за изграждане на средата за електронно управление в България. Той е част от споделените ресурси и технологична основа и среда за разполагане и функциониране на голяма част от съществуващите и новоизграждащите се елементи на информационния слой на електронното управление.

Процедури BG05SFOP001-1.006 „Създаване, надграждане и интеграция на информационни системи и регистри на НАЦИД, за подобряване на процеса по предоставяне на административни и справочни услуги“ и BG05SFOP001-1.017 „Създаване, надграждане и обединяване на електронни регистри на Националния център за информация и документация (НАЦИД) в областта на висшето образование“ се разглеждат заедно, тъй като бенефициент и по двете процедури е НАЦИД и данните за броя на използвани услуги са общи. Предвид спецификата на дейностите те трябва да се разглеждат в цялост. Общият размер на инвестицията е 13,6 млн. лева. Общият размер на спестените средства до момента са 1,2 млн. лева, което е значително по-малко от размера на вложения ресурс. Очаква се към 2033 година размерът на спестените средства да бъде 8,8 млн. лева. Поради тези диспропорции между размер на инвестициите и спестените средства, към момента възвръщаемостта е ниска (около 9 стотинки на всеки вложен лев като се очаква до 2033 година да достигне до 73 стотинки на всеки вложен лев). Въпреки ниският монетарен ефект, изградените информационни системи и регистри на НАЦИД допринасят за подобряване на процеса по предоставяне на административни и справочни услуги и имат важен принос за повишаване на прозрачността в системата на науката и висшето образование. Чрез реализираните инвестиции се създава, надгражда и се постига интеграция на ИС и регистри на НАЦИД, с оглед подобряване на процеса по предоставяне на административни и справочни услуги. Това от своя страна води до директно подпомагане на развитието на една от секторните системи на електронното управление - е-наука. Чрез надграждането на Регистъра за научна дейност, ще се постигне по-лесно намиране на партньори за съвместни научни изследвания, по-добро управление на научните проекти и по-ефективен мониторинг на резултатите от участието в национални и международни програми за научни изследвания и развитие. Не на последно място чрез реализиране на инвестициите се постига

централизиране на регистрите в областта на висшето образование и интегриране в средата за междурегистров обмен, което позволява автоматизиран обмен на данни за целите на комплексното административно обслужване.

Проекти НАЦИД	
Общ размер на инвестицията	13 646 424,87 лв.
Общо спестени средства до 2023	1 243 816,00 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	8 778 091,56 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>0,09 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>0,64 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>0,73 лв.</i>

Източник: Собствени изчисления на база предоставените данни от НАЦИД

По Процедура BG05SFOP001-1.007 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 2)“ проект BG05SFOP001-1.007-0001 е анализиран заедно с другите проекти на Агенция „Митници“.

В рамките на **процедура BG05SFOP001-1.008 „Развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на НОИ за приоритетни процеси, свързани с пенсиите и предоставяне на електронни административни услуги“** е финансиран проект на стойност почти 5 млн. лева. Секторна стратегия „е-осигуряване“ адресира развитието на Единната информационна система на социалното осигуряване (ЕИССО) и постепенното развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на НОИ до обхващане на всички съществуващи основни и спомагателни процеси. Реализираният проект поставя акцент върху пенсиите, като основна, ключова дейност на НОИ, респективно - изграждането на ИА на НОИ стартира с приоритетните процеси по отпускане и изплащане на пенсиите и добавките по Кодекса за социалното осигуряване и надграждане на административните услуги, свързани с тях, до ниво на електронизация 3. Проектът адресира консолидирането на различни информационни източници за осигурителен стаж и доход за пенсия и други документи и данни, необходими при пенсиониране, и обединяването на различните информационни ресурси за тяхното доставяне и използване в Интегрирана информационна система за пенсиите (ИИСП). Ядрото на ИИСП е Електронното осигурително досие за пенсия, включващо всички източници на електронна информация, необходими за процеса по отпускане и изплащане на пенсии, в структуриран вид и дигитализирани неструктурирани документи. Реализирането на интервенциите е обвързано още с интеграция на информационните системи на НОИ със значителен брой източници на данни и информация с различно ниво на електронизация, многообразие на засегнатите в процеса страни, и необходимост от продължаване

на усилията за предоставяне на качествени леснодостъпни електронни услуги за гражданите и бизнеса.

Общият размер на спестените средства на годишна база е 3,6 млн. лева. При годишни разходи за персонал на НОИ в размер на 102 млн. лева, този ресурс допринася за оптимизиране (спестяване) на разходите за персонал в рамките на около 3%. Ако не са били направени описаните инвестиции, разходите за персонал биха били с 3% по-високи, а времето за извършването на операциите по-продължително. Всеки инвестиран лев в рамките на този проект само за една година ще има възвръщаемост от около 0,74 лева¹²⁵. Очаква се към 2033 година размерът на спестените средства да бъде 54,3 млн. лева¹²⁶. В края на периода всеки инвестиран лев ще е довел до спестяване на почти 12 лева.

Проект BG05SFOP001-1.008	
Размер на инвестицията	4 953 643,27 лв.
Приблизителен брой пенсионери годишно- средно	2 041 261
Спестени средства от работа на служителите на НОИ в електронна среда на годишна база (към 2023 година)	3 674 269,80 лв.
Очаквани спестени средства за периода 2024-2033	54 318 932,51 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>0,74 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>10,97 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата +10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>11,71 лв.</i>

Източник: НОИ, <https://www.nssi.bg/publikacii/statistika/>

По процедура BG05SFOP001-1.010 „Изграждане и развитие на информационните системи и регистри на КРС за подобряване на дейностите по регулиране и контрол и повишаване на качеството на административното обслужване“ е финансиран проект № BG05SFOP001-1.010-0001 с бенефициент Комисията за регулиране на съобщенията като стойността на направените инвестиции е 0,9 млн. лева.

В рамките на проекта са създадени/надградени системи, регистри и инструменти за наблюдение на КРС, които не се отнасят към предоставяне на електронни административни услуги, а подпомагат дейността на регулатора. Ефектите от инвестициите са в:

¹²⁵ Проектът е приключил във втората половина на 2023 година и няма натрупани данни, които да дадат възможност за изчисляване на ефикасността за по-дълъг период.

¹²⁶ Поради прогнози на НСИ за спад в населението и респективно намаляване на броя на пенсионерите, което също така е видно като тенденция от статистиката на НОИ по години, тук не прогнозираме ръст в периода 2024-2033 г.

- създаване на механизъм за измерване и наблюдение на параметрите за качество на услугата за достъп до интернет, предоставяна чрез фиксирани и мобилни мрежи (<https://nettest.crc.bg/#/home>). Чрез него КРС следи изпълнението изискванията за неутралност на мрежата, съгласно Регламент 2015/2120. Механизмът осигурява по-ефективна защита на потребителите на електронни съобщителни услуги и се използва от КРС за регулаторни цели;

- развитие на съществуващата информационна система „Лицензиране и регистри“ на КРС, включваща надграждането на 8 регистри (и техните подрегистри) чрез присъединяването им към средата за междурегистров обмен (RegiX), което допринася за по-лесен и по-бърз обмен на информация. Чрез надграждането са създадени необходимите предпоставки за по-лесен и по-бърз обмен на информация и е подоброено качеството и бързодействието на административното обслужване на физическите и юридическите лица. Актуализирани са електронните административни услуги на КРС чрез присъединяването им към Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на МЕУ, разработен е модул Жалби и електронна услуга „Жалби“;

- инструмент за сравнение на тарифи, чрез който се осигурява прозрачност на предлаганите цени и тарифи на електронните съобщителни услуги и възможност на потребителите да сравняват и оценяват услугите по отношение на цените и условията за предоставянето им. Тарифният калкулатор дава възможност на гражданите да направят информиран избор на тарифен план от наличните оферти на едно място (<https://comparetool.crc.bg/public>). Прозрачността на тарифите се гарантира от доставчиците, които предоставят синтезирана информация за услугите си;

- механизъм за ограничаване на случаите на несъзнателен роуминг, регистрирани на територията на РБ, чрез разработване на мобилно приложение за предупреждаване на потребителите и събиране на информация от КРС за районите, в които е регистриран несъзнателен роуминг, с оглед предприемане на подходящи мерки, в съответствие с чл. 16, параграф 3, ал. 2 от Регламент 531/2012.

Въпреки, че са много важни за дейността на регулатора, ефектите от тези инвестиции не могат да бъдат монетаризирани и поради това за тях не е изчислявана ефикасност.

По Процедура BG05SFOP001-1.011 „Изграждане на Единна информационна система /ЕИС/ за нуждите на Комисията за финансов надзор“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.011-0001 на стойност 6 млн. лева. Ефектът от реализиране на инвестицията е по отношение на подобряването на регулаторната и надзорна дейност на КФН чрез реализирането на Единна информационна система (ЕИС), която автоматизира дейността на всички специализирани и общи звена в КФН и предоставя възможност за преглед, проследяване, контрол, валидация и анализи на постъпващата и обработвана информация, както и възможност за автоматизиран трансфер на данни включително от и към външни системи на национално и международно ниво.

За осъществяване на очакваните ефекти, в рамките на проекта са реализирани следните инвестиции:

- изградена единна информационна система в КФН;
- препроектиране, консолидиране и усъвършенстване на регистрите на КФН;

- реализация на единен, надежен и съвременен сигурен канал на заявителите на ЕАУ при подаване на заявления, уведомления, периодична информация, както и други документи;
- надграждане на електронните административни услуги, които предоставя КФН до нива 3 и 4;
- автоматизиране на бизнес процесите и процедурите по обработка, контрол и анализ на данни и документи;
- създаване на ефективен механизъм за прилагане на риск базиран контрол;
- интеграция на системата с относимите ключови хоризонтални компоненти на електронното управление;
- осигуряване на възможност за интеграция с външни регистри и системи на национално и европейско ниво за осъществяване на автоматизиран обмен на данни и информация.

Въпреки че по проекта са реализирани 264 електронни административни поради краткия период от пускането им не са изчислени монетарни ефекти.

В рамките на процедура BG05SFOP001-1.013 „Реализиране на приоритетни мерки от Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г.“ са договорени два проекта с бенефициент Министерство на електронното управление – проект BG05SFOP001-1.013-0001 „Разработване и прилагане на Референтна архитектура за оперативна съвместимост (РАОС) и на Информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)“ и проект BG05SFOP001-1.013-0002 „Облачни е-услуги за администрацията“. Проект BG05SFOP001-1.013-0002 е приключен служебно от УО без изпълнение, тъй като от МЕРУ е установено несъответствие на разработената платформа предоставяне на облачни е-услуги за общините посъс ЗЕРУ. Стойностите на инвестицията по проект BG05SFOP001-1.013-0001 е 1,6 млн. лева. Проектът има хоризонтален характер, няма преки монетарни ефекти, поради което не е изчислявана ефикасност на извършените дейности. Разработена и утвърдена е Референтна архитектура за оперативна съвместимост (РАОС), като част от Архитектурата на електронното управление, която съдържа стандарти, описание на процеси, правила и процедури, свързани с поддържането и прилагането на референтната архитектура, включително по отношение на регистрите за оперативна съвместимост.

По процедура BG05SFOP001-1.014 „Развитие на информационната система и публичния регистър на Комисията за защита на конкуренцията“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.014-0001 като стойността на направените инвестиции е 1,5 млн. лева. Въпреки че по проекта са реализирани 6 електронни административни услуги, поради краткия период от пускането им не са изчислени монетарни ефекти. Проектът допринася за осигуряване на публичност и прозрачност, както и оптимизира работата на КЗК с развитие на публичния регистър.

В изградения нов информационен портал на КЗК <https://www.cpc.bg/> се съдържа информация не само за дейността на комисията, но също и публичен регистър за всички производства и актове. Създадени са нови секции като една е тях е подаване на сигнали за нарушения на конкуренцията, включително и анонимно подаване на сигнали. Със създаването на електронната платформа за

анонимно подаване на сигнали, КЗК цели да предостави възможност на всеки, който разполага с доказателства за извършени нарушения на конкуренцията, да го направи, дори анонимно. Допълнителните възможности за подаване на сигнали допринасят за разкриването на нарушения на конкуренцията. Вече се публикува и информация за наличие на жалба, подадена срещу акт на КЗК. Депозирането на жалба спира изпълнението на обжалвания административен акт, поради което тази информация е от изключителна важност за бизнеса и за всички страни в производствата пред КЗК. Осигурена е възможност страните в производствата да правят справки по дати за преписките, насрочени за открито заседание. По този начин отпада необходимост представители на бизнеса да правят справки по телефона или на място.

Допълнителната информация, която се публикува на портала, улеснява бизнеса и най-вече страните в производствата. Подобреното представяне на информацията допринася за повишаване на обществената осведоменост за правилата на конкуренцията. За улеснение на бизнеса и гражданите са публикувани електронни форми и указания за тяхното попълване при подаване на искания и жалби до комисията по електронен път. Създадена е възможност за прилагане на доказателства в цифров вариант към електронните форми. Всичко това допринася за допълнително подобряване на административното обслужване, вкл. чрез отпадане на административната тежест за страните в производствата и сигналподателите да подават документи на хартиен носител, като отговор на постъпилите искания и жалби може да бъде заявен за получаване по електронен път.

По процедура BG05SFOP001-1.015 „Разработка и внедряване на система за е-архивиране“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.015-0001 с бенефициент Държавна агенция „Архиви“ като стойността на инвестицията е 5,4 млн. лева.

Проектът няма монетарни ефекти, тъй като има хоризонтален характер, без да допринася за конкретни спестявания, а по-скоро за подобряване на надеждността на архивирането съобразно актуалните стандарти. С изградената система за е-Архивиране се осигурява попълването на националния архивен фонд с ценни електронни документи, запазването им за бъдещето на нацията и поддържането на модерна и ефективна администрация в услуга на държавността, бизнеса и гражданите. Изпълнението на проекта допринася за модернизация и трансформация на процесите по организация, експертиза, съхранение и използване на електронните документи в държавните и общинските институции като се осигурява публичен достъп до съхраняваните ценни електронни документи в цифрова форма. Разработването на системата за е-Архивиране цели да бъдат предотвратени два сериозни риска, пред които е изправена администрацията в момента. Първо, да се ограничи опасността от загуба на ценни електронни документи, което би имало непредвидими последици както за управлението, така и за отделните граждани. Второ, да се предотврати опасността да се наруши автентичността на ценните електронни документи. Гаранция за автентичността им се дава от електронния подпис, с който са скрепени документите, от цифровия сертификат на самата система или други системи за автентификация, които да гарантират не само информационната, но и доказателствена функция на електронните документи. Ако това не е осигурено, могат да бъдат нарушени както законните права на гражданите (граждански,

имуществени и др.), така и принципите на държавното управление като цяло. Новата система съхранява всяко исторически ценно съдържание в електронна форма, включително аудиовизуални записи. Създадено е студио за цифровизация на аудиовизуални документи, с каквото ДАА не е разполагало до реализацията на проекта. Посредством закупуване на техника за цифровизация ще се прехвърлят записаните данни върху нови носители, с което ще се гарантира целостта на документите и достъпа до тях.

По процедура BG05SFOP001-1.016 „Оптимизация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.016-0001 с бенефициент Българска агенция по безопасност на храните на стойност 8,3 млн. лева.

Проектът допринася за оптимизиране на работата и вътрешните процеси на БАБХ. Реализираните инвестиции водят до промяна на организацията на регистрите, електронизация на работните процеси и консолидиране на информационните източници. Чрез тематичното обединяване и електронизиране на регистрите и разработването на специализирани информационни системи за управление на съответните области на контрол се оптимизират работните процеси на централно и областно ниво.

Към периода на изготвяне на доклада услугите не са внедрени, поради което не може да бъде изчислена тяхната ефикасност като монетарен ефект.

По процедура BG05SFOP001-1.020 „Развитие и въвеждане на архитектурата на НОИ за процесите, свързани с парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.020-0001 на стойност 7,3 млн. лева.

Чрез реализираните инвестиции се извършва консолидиране на информационните източници в единно Електронно социалноосигурително досие (ЕСОД) за всяко осигурено лице, самоосигуряващ се и осигурител. ЕСОД обхваща данните за всички осигурителни събития, които могат да настъпят в живота на едно лице, свързани с неговия осигурителен статус, настъпили осигурителни рискове и т.н., както и прогнозни данни за периоди и/или други индикатори за социалното осигуряване на лицето. Изградена е информационна система „ЕСОД“ (ИСЕСОД), която управлява логическите връзки между съвкупността от структурирани данни и неструктурирани електронни документи за осигурителните права на всяко осигурявано или придобиващо право на парични обезщетения и помощи лице за всички осигурени рискове по КСО, ЗОВСРБ и ЗГВРСНР. Тези данни са необходими за определяне на периода, изчисляването на размера и изплащането им, регистрираните трудови злоупотреби, професионални болести, постановени индивидуални административни актове, обжалвания и т.н.; вкл. за изграждането на сходни профили на осигурителите. ИСЕСОД се интегрира с информационните системи на НОИ за отпускане и изплащане на парични обезщетения, помощи и гарантирани вземания и първичните източници на документи и данни (регистри) на НОИ за изграждането на социално-осигурителните профили, информационните и справочни разрези и каналите, по които се достъпват в аналитичен и обобщен вид.

Към периода на изготвяне на доклада услугите не са внедрени, поради което не може да бъде изчислена тяхната ефикасност като монетарен ефект.

По процедура BG05SFOP001-1.024 „Изграждане на национално решение за електронен обмен на социалноосигурителна информация EESSI“ е финансиран един хоризонтален проект на НОИ за проектиране на национално решение за електронен обмен на социално осигурителна информация EESSI. Той няма преки монетарни ефекти, а има подпомагаща роля за интеграция на информацията. Реализирани са инвестиции за проектирането и подготовката на технически спецификации за цялостно национално решение за електронен обмен на социалноосигурителна информация (EESSI) с държавите-членки на ЕС, Европейската икономическа зона, Швейцария и Обединеното кралство. Ефектите от реализираните на инвестицията, могат да бъдат изведени по отношение на:

- ✓ оптимизиране на институционалната рамка (компетентни институции, компетентни органи, органи за връзка и точки за достъп);
- ✓ проектиране на национално софтуерно решение за обмен на социалноосигурителна информация;
- ✓ изготвяне на модел и проектиране на национален координационен център по EESSI, който да поеме координацията на възникнали проблеми и промени при обмена (разпределение на заявки, решаване на казуси и отстраняване на проблеми от бизнес и технически характер).

По Процедура BG05SFOP001-1.025 „Надграждане на основните системи на Агенция „Митници“ за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 3) проект BG05SFOP001-1.025-0001 е анализиран заедно с другите проекти на Агенция „Митници“.

Процедура BG05SFOP001-1.029 „Разработване на електронни административни услуги и внедряване на допълнителни функционалности в автоматизирани информационни системи в МВР“ е финансиран проект BG05SFOP001-1.029-0001 с бенефициент Дирекция „Комуникационни и информационни системи“ - Министерство на вътрешните работи. Предоставяните от Министерството на вътрешните работи (МВР) електронни административни услуги (ЕАУ) са част от процеса по осигуряване на качествени, ефективни и достъпни услуги за гражданите и бизнеса. Реализираните инвестиции развиват и допълват успешно завършилия на 21.06.2021 г. проект, с който е пуснат в експлоатация надграденият ПЕАУ с осигурен гъвкав и адаптивен механизъм за визуализиране и представяне на информацията при заявяване на ЕАУ и разработени нови ЕАУ. С цел подобряване на услугите и разширяване на обхвата на предоставяните ЕАУ е извършено подобряване на процесите по заявяване, обработка и предоставяне на ЕАУ, както и повишаване на ефективността и достъпността на услугите за гражданите и бизнеса; подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса и намаляване на административната тежест, разработване и реализиране на електронни услуги по направления „Български документи за самоличност“ (БДС), „Контрол на общоопасните средства“ (КОС) и „Пътна полиция“ (ПП). Чрез реализирането на проекта е осигурена подкрепа за разработване и внедряване на допълнителни

функционалности на Автоматизирана информационна система „Лицензиране и контрол на частната охранителна дейност“ (АИС ЛКЧОД) и Единен автоматизиран регистър КОС (ЕАР КОС) в съответствие с измененията и допълненията в Закона за административните нарушения и наказания и реализиране на интеграция със Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ). Към периода на изготвяне на доклада дейностите по проекта са все още в изпълнение, услугите не са внедрени и не е минал достатъчен период, в който те да са функционирали, за да бъде изчислена тяхната ефикасност като монетарен ефект.

ПО 3 Е-правосъдие:

Процедура BG05SFOP001-1.001 „Структуриране на данни и аналитични дейности в изпълнение на стратегическите документи за развитие на държавната администрация, развитие на електронното управление и въвеждане на електронното управление в сектор „Правосъдие“:

Проект BG05SFOP001-1.001-0004 „Инвентаризация и анализ на състоянието на информационната и комуникационната инфраструктура, информационните системи, услуги и регистри в сектор „Правосъдие“ с бенефициент Министерство на правосъдието е на стойност 938 233.30 лв. и финансира дейности по инвентаризация и анализ на състоянието на информационната и комуникационната инфраструктура, информационните системи, услуги и регистри в сектор „Правосъдие“. Инвестициите са насочени към изследване на идентифицираните дефицити в системата, като на база реализацията им се извършва първия цялостен и изчерпателен преглед (инвентаризация) чрез експертно обследване на място в използвания сграден фонд на структурите в сектора. Извършен е одит на ИТ и комуникационната инфраструктура на 385 институции¹²⁷. Приносът на изпълнението на проекта е от основополагащо значение за последващите мерки за въвеждане на електронно правосъдие, тъй като основният му замисъл при програмирането от страна на ОПДУ, е да допринесе и за кохерентност на резултатите по отделните проекти и устойчивост в тяхното изпълнение чрез мултиплициран ефект. Прегледът и анализът на техническата обезпеченост в сектор „Правосъдие“ е предпоставка за изпълнение и на мерките, предвидени в националните стратегически документи за въвеждане на е-правосъдие, като различни регистри, системи, портали. Приносът на изпълнените дейности, е в това че дават основата за устойчивост на резултатите по проектите, които стъпват на анализа за изграждане на модерна система на е-правосъдие. Поради това, инвестициите в рамките на тази процедура нямат преки монетарни ефекти и за тях не е изчислявана ефикасност.

Процедура BG05SFOP001-3.001 „Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията

¹²⁷ Органи на съдебната власт /съдилища, прокуратури, следствие/ и администрации на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ (СП), в които е извършена инвентаризация на състоянието на ИТ и комуникационната инфраструктура и информационните системи.

за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г.“:

По проект BG05SFOP001-3.001-0001 „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата“ с бенефициент Висшия съдебен съвет са направени инвестиции за почти 5 млн. лева. До момента всеки вложен лев спестява 60 лева, а до края на 2033 година се очаква възвръщаемостта от всеки вложен лев (измерена като спестени средства) да бъде още 1 020 лева, т.е. за периода на функциониране на системата до 2033 година ще бъдат спестени по 1 080 лева от всеки вложен в проекта лев. Общо спестените средства до момента са 297 млн. лева, а от 2024 година до края на 2033 година се очаква да бъдат спестени още 5 млрд. лева (при допускане за увеличение на заплащането на магистрати поне три пъти в периода в рамките на около 20%¹²⁸). Спестяванията ще намаляват, тъй като броят дела намалява и се очаква тази тенденция да се запази, а в периода до 2023 са обработвани не само новопостъпили, но и текущи (висящи) дела или дела от архив, поради което изчисленията са базирани на над 1,3 млн. образувани и управлявани дела и постановени 4,5 млн. съдебни актове по данни на ВСС.

Проект BG05SFOP001-3.001-0001	
Размер на инвестицията	4 953 608,68 лв.
Спестени разходи от работно време съдебна система (магистрати) по един час и половина по-малко на дело	279 334 987,50 лв.
Спестени разходи от работно време външни (съдебни заседатели и призовкари) - съдебни заседатели при 20% от делата, спестено време призовкари в размер на 5 лева на дело (при допускане за по-лесен и бърз достъп до необходимата за призовкарите информация)	9 111 830,00 лв.
Спестени разходи за хартия	1 165 235,00 лв.
Спестени разходи за работно време от електронно призоваване (изчисленията са направени при допускане на разход от 40 лева, на база минимум 2,2 часа работно време необходими за призоваване на едно лице - транспорт, откриване на адреса и връчване, и допускане за повече от едно посещение при поне 50% от случаите заради неоткрити субекти) - изчислението е направено при ставка от 18 лева на час	60 000,00 лв.
Спестени разходи от работно време от достъп по дела (адвокати, бизнес, граждани)	7 568 000,00 лв.
Спестени разходи от работно време от около един работен час от работа с електронни документи (магистрати, адвокати)	103 200,00 лв.
Общо спестени средства на база на спестеното време до 2023	297 343 252,50 лв.
Общо спестени средства от 2024 до 2033 (при допускане за увеличение на заплащането поне три пъти в рамките на около 20%)	5 054 835 292,50 лв.

¹²⁸ На база на исторически данни за честотата и размера на увеличение на заплащането в съдебната система.

Борй дела годишно (статистика на ВСС)	300 000
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>60,03 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>1 020,44 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>1 080,46 лв.</i>

Проект BG05SFOP001-3.001-0003 „Въвеждане на електронното правосъдие в ПРБ чрез електронен документооборот, предоставяне на отворени данни и електронни услуги за КАО на гражданите и институциите“ с бенефициент Прокуратура на Република България на стойност 2 341 553,68 лева е насочен към електронизиране на вътрешните процеси в прокуратурата и осигуряване на възможност за поетапно преминаване към електронен документооборот чрез надграждане на деловодно-информационната система УИС-2 и на ЕИСПП. Надградените системи допринасят за предоставянето на повече и по-качествени електронни услуги за граждани, фирми и държавни институции, но не е налична статистическа информация за броя на реално предоставените услуги след въвеждане на системата. Поради факта, че част от дейностите имат вътрешен за системата характер, не са оценени монетарни ефекти, тъй като няма статистика за извършваните вътрешни операции след надграждане на деловодната система.

По данни от портала за електронни услуги на Прокуратурата на Република България¹²⁹ най-използваните услуги чрез УИС-3 са:

- ✓ Издаване на удостоверение за неприключени наказателни производства;
- ✓ Подаване на заявление и получаване на информация по ЗДОИ на граждани;
- ✓ Подаване на искане за задължително настаняване и лечение;
- ✓ Издаване на удостоверение за изтърпяно наказание.

Ефектът от направените инвестиции е изградена надеждна среда за безхартиен документооборот и работа с електронно съдържание, работещи електронни услуги и предоставяне на отворени данни.

По проект BG05SFOP001-3.001-0005 „Модернизиране на пенитенциарната система в България“ с бенефициент Министерство на правосъдието са направени инвестиции за над 1.5 млн. лева. До момента всеки вложен лев спестява около 24 лева, а до края на 2033 година се очаква възвръщаемостта от всеки вложен лев (измерена като спестени средства) да бъде още 246 лева, т.е. за периода от старта на функциониране на системата до 2033 година ще бъдат спестени по около 271 лева от всеки вложен в проекта лев. Общо спестените средства до момента са 38 млн. лева, а от 2024 година до края на 2033 година се очаква да бъдат спестени още 379 млн. лева.

Проект BG05SFOP001-3.001-0005	
Размер на инвестицията	1 538 910,98 лв.

¹²⁹ <https://e-services.prb.bg/epob-ui/#/home>

Спестени средства от разходи за труд на база използваното работно време, което е спестено в резултат от преминаването към видеонаблюдение (по 125 лева на ден на служител)	37 914 375,00 лв.
Очаквани спестявания за периода 2024-2033	379 143 750,00 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>24,64 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>246,37 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата+10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>271,01 лв.</i>

Източник: Собствени изчисления на база на Очети за изпълнение на програмния бюджет на Министерство на правосъдието

Проект BG05SFOP001-3.001-0007 „Повишаване гаранциите за справедлив процес в изпълнителните производства чрез изграждане на информационна система“ на стойност 321 793 лева, с бенефициент Министерство на правосъдието, включва инвестиции, чрез които е изградена информационната система за централизиран електронен достъп до данни по образуването, движението и приключването на изпълнителните дела в Република България. Системата облекчава работата на кредитори, длъжници, трети лица, държавни и частни съдебни изпълнители, осъществяващи функции по принудително изпълнение, контролни органи по Закона за съдебната власт и Закона за частните съдебни изпълнители и др. Поради краткия период от внедряване на до изготвяне на настоящия доклад (по-малко от една година¹³⁰) няма достатъчно статистическа информация, върху която да бъде направена оценка на ефикасността.

Проект BG05SFOP001-3.001-0008 „Доразвитие и централизиране на порталите в органите на изпълнителната власт от Сектор „Правосъдие“ за достъп на гражданите и бизнеса до информация, е-услуги и е-правосъдие“ с бенефициент Министерство на правосъдието, реализира Единен портал на изпълнителната власт в Сектор „Правосъдие“, чрез който се реализира единна входна точка за достъп на гражданите до предоставяните от структурите на изпълнителната власт в СП услуги, като за електронните административни услуги се осигури възможност за заявяване, заплащане и получаване на същите в реално време, ако за предоставянето им не са необходими действия от длъжностно лице. Ефектите от осъществената инвестиция са в следните направления:

- ✓ реализиране на единна входна точка до информация и услуги предоставяни от изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ – повишава достъпността на услугите;
- ✓ облекчаване на административна тежест върху граждани и бизнес с намаляване на времето им, необходимо за заявяване на услугите, което е фактор и за повишаване на тяхната достъпност.

¹³⁰ Електронни справки чрез Информационната система на съдебното изпълнение се предоставят на основание на Наредба № Н-1 от 17.01.2022 г., която влиза в сила от 01.11.2022 г.

Проект BG05SFOP001-3.001-0009 „Редизайн на АИС в МП и ВРБ с цел преминаване към използване и обмен само на електронни документи и електронно съдържание в сектора от органите на изпълнителната власт. Обучение на служителите за работа с АИС и електронни документи“ с бенефициент Министерство на правосъдието. Извършено е надграждане на избраната АИС с цел преминаване към електронен документооборот и предоставяне на възможности на гражданите, бизнеса и външни структури за заявяване и предоставяне на електронни административни услуги. Надградената автоматизирана информационна система за документооборот се използва за електронен обмен на данни от служителите на МП и ВРБ, между отделните ведомства, както и от граждани и бизнес за заявяване на електронни административни услуги. Реализирани са четири електронни административни услуги за гражданите и бизнеса: Предоставяне на достъп до обществена информация; Издаване на удостоверения за осигурителен доход (УП 2); Издаване на удостоверения за осигурителен стаж (УП 3); Уточняване на разлики между издадено удостоверение за осигурителен доход (УП2) и данни за осигуреното лице от информационната система на НОИ. Ефектът от извършените инвестиции по ОПДУ е в повишаване на административната производителност и прозрачност вследствие използването на АИС и облекчаване административната тежест на гражданите и бизнеса посредством предоставяните електронни услуги.

По проект BG05SFOP001-3.001-0010 „Реализиране на Централизирана автоматизирана информационна система „Съдебен статус“ с бенефициент Министерство на правосъдието, посредством разработването на ЦАИС „Съдебен статус“ е изградена централна база данни по отношение на регистрите за съдимост, обединяваща 113 бази данни на районните съдилища и базата данни на Централно бюро съдимост при Министерство на правосъдието, както и база данни на осъдените български граждани в чужбина, като е изграден изцяло централизиран регистър за съдимост в България. Общият размер на инвестицията е 1,3 млн. лева. От внедряването на системата до декември 2023 са спестени 4,1 млн. лева, като в периода 2024-2033 година се очаква да бъдат спестени допълнително още почти 57 млн. лева. Всеки инвестиран лев води до спестяване на 2,58 лева до 2023 година, а в следващите 10 години до 2033 година всеки лев от инвестицията ще допринесе за допълнително спестяване на още 43 лева. Така за целия период до 2033 година спестените средства от всеки вложен в системата лев ще са общо около 45 лева.

Проект BG05SFOP001-3.001-0010	
Размер на инвестицията	1 317 495,10 лв.
Спестени средства от въвеждане на системата и нейното функциониране до 2023	3 401 240,00 лв.
Спестени средства за транспорт от 5 лева и време за подаване и получаване общо 1 час (18 лева)	739 400,00 лв.
Спестени средства за периода от 2024 до 2033	56 616 030,67 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>2,58 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>42,97 лв.</i>

За периода на използване на системата +10 години напред всеки инвестиран лев ще спести

45,55 лв.

Проект BG05SFOP001-3.001-0013 допринася за разширяване и оптимизиране на функционалностите на Единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП). В резултат от инвестицията електронните услуги за граждани и адвокати се реализират посредством свързаното на системата със ЕПЕП.

Проект BG05SFOP001-3.001-0013	
Размер на инвестицията	503 226,59 лв.
Спестени средства от спестено време за достъп до дела	11 352 000,00 лв.
Спестени разходи за транспорт	880 000,00 лв.
Спестена хартия	35 200,00 лв.
Спестено време от електронно призоваване	60 000,00 лв.
Спестено време от извършване на процесуални действия чрез активен достъп до дела	103 200,00 лв.
Общо спестени средства до 2023	12 430 400,00 лв.
Общо спестени средства от 2024 до 2033	136 338 378,82 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>24,70 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>270,93 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата +10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>295,63 лв.</i>

Източник: Брой дела годишно (статистика на ВСС): https://vss.justice.bg/root/f/upload/41/total-tables_Ip-2023.pdf

До момента, в резултат на направената инвестиция са спестени около 12.4 милиона лева, като се очаква до 2033 да бъдат спестени 136 млн. лева. Всеки инвестиран лев до момента е допринесъл за спестяването на около 24,70 лева, като в периода от 2024 до 2033 година всеки инвестиран лев ще спести още около 270 лева. Така общите спестени разходи до 2033 година биха били 295 лева от всеки инвестиран лев в разширяване и оптимизиране на функционалностите на ЕПЕП.

Проект BG05SFOP001-3.001-0014 „Насърчаване използването на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове“, с реализирана инвестиция на стойност 294 хил. лв., е реализиран в отговор на отговор на идентифицирани дефицити свързани с медиацията и по-конкретно факта, че до реализиране на проекта в МП се поддържа Единен регистър на медиаторите, в който се поддържа и информация за обучителните организации, но липсва информация относно конкретните компетентности на медиаторите, информация за дейността им, решените чрез средствата на медиацията спорове, информация за разходите, които страните биха заплатили при решаване на спора им чрез средствата на медиацията. Посредством реализираните инвестиции е разработен и внедрен Централизиран електронен портал за медиация - реализираният проект е

изключително важна стъпка по пътя на популяризирането на медиацията като ефективен способ за разрешаване на спорове и предоставяне на възможност за онлайн процедури по медиация без необходимост от физическо присъствие на страните. Разработени са три електронни административни услуги (вписване и отписване на медиатор и одобряване на организации за обучение на медиатори и издаване на заповеди на одобрените обучители) и три електронни услуги (заявяване на прекратяване на дейността на организация за обучение на медиатори; промяна на вписаните обстоятелства за медиатор; промяна на обстоятелствата, при които е издадена заповед за одобряване на организация за обучение на медиатори). Ефектите от извършените инвестиции са свързани с:

- ✓ усъвършенстване на съществуващите процедури (инструменти), което води до модернизация на съдебната власт;
- ✓ насърчаване на използване на алтернативни форми за решаване на спорове чрез възможностите на електронното правосъдие – изградената система има влияние по отношение на достъпността към крайните потребители;
- ✓ създава възможност за намаляване на натовареността в съдебната власт.

Монетарните ефекти на инвестицията ще се проявяват тепърва, тъй като съгласно заложените промени в Закона за медиацията, които следва да влязат в сила след 01.07.2024 г., медиацията става задължителна по част от делата, а съдът получи правомощията да задължи участието в подобна среща и по други производства.

Проект BG05SFOP001-3.001-0016 „Осигуряване на софтуерна и методическа обезпеченост, и изграждане на административен капацитет на ИВСС за превенция на корупцията и съдебната власт“, с инвестиции на стойност 168 хил. лв., поставя основите за провеждане на интегрирана политика за предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт. Като най-осезателен ефект може да се определи създаването на електронен публичен регистър на отводите от ВСС – тъй като това е действителен инструмент за превенция на конфликта на интереси, респ. за борбата с корупцията в съдебната власт.

Проект BG05SFOP001-3.001-0017 „Усъвършенстване модела на съдебните експертизи“, с инвестиции на стойност 109 хил.лв., се реализира във връзка изпълнението на стратегическата цел за модерна и ефективна наказателна политика. В рамките на реализираните интервенции е изградена е автоматизирана информационна система (АИС) „Единен регистър на вещите лица“, която надгражда съществуващия регистър¹³¹ и позволява да се избегне фрагментарността при избора на специалисти. Това позволява органите на досъдебното и съдебното производство да намират бързо и лесно експерти с подходяща специалност. Макар естеството на проекта не позволява да бъдат изчислени монетарни ефекти, той има своите ефекти по отношение на:

- ✓ Частично модернизирани на организацията на експертизите;

¹³¹ специализиран софтуер за мониторинг и контрол на вещите лица, разработен по ОПАК

- ✓ Повишаване на достъпа до специални знания и анализ на съда и органите на досъдебното производство при гаранции за ефективност и компетентност, превенция на корупцията и разумна цена.

По проект **BG05SFOP001-3.001-0019 „Изграждане на средства за видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебно и съдебно производство, включително и при трансгранично сътрудничество в правораздаването”** с бенефициент Министерство на правосъдието са направени инвестиции за почти 2.5 млн. лева. До момента всеки вложен лев спестява около 12 стотинки, но до края на 2033 година се очаква възвръщаемостта от всеки вложен лев (измерена като спестени средства) да бъде още 10,46 лева, т.е. за периода на функциониране на системата до 2033 година ще бъдат спестени по около 10,58 лева от всеки вложен в проекта лев. Общо спестените средства до момента са 300 хил. лева, а от 2024 година до края на 2033 година се очаква да бъдат спестени още 26 млн. лева. По-малкият обем на спестени средства е резултат от все още малкия брой реализирани видеоконференции.

Проект BG05SFOP001-3.001-0019	
Размер на инвестицията	2 511 555,30 лв.
Спестено време при средно 8 човека участващи в един съдебен процес (магистрати, страни по дела, адвокати)	74 648,00 лв.
Спестени средства за път в страната в рамките на 80 лева на ден за 2023 г.	17 360,00 лв.
Спестени средства за път в чужбина по 500 лева в посока на човек за 2023 г.	208 000,00 лв.
Спестени средства за 2023	300 008,00 лв.
Спестени 2024-2033	26 261 895,88 лв.
<i>Всеки инвестиран лев до момента е спестил</i>	<i>0,12 лв.</i>
<i>В следващите 10 години всеки инвестиран лев ще спести още</i>	<i>10,46 лв.</i>
<i>За периода на използване на системата +10 години напред всеки инвестиран лев ще спести</i>	<i>10,58 лв.</i>

Проект **BG05SFOP001-3.001-0020 „Стратегически реформи в Национално бюро за правна помощ“** на стойност 192 хил. лв. , в резултат на който се усъвършенстват системите за наблюдение и оценка на качеството на предлаганата правна помощ и облекчаване на достъпа до първична правна помощ в унисон с Пътната карта към Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Разработен и внедрена е Единна електронна система за правна помощ , която да автоматизира и представи в електронен вид всички стъпки по управление на правната помощ, като се синхронизира и координира работата на отделните органи в системата в едно с по-добър контрол от страна на НБПП на работата на адвокатите и адвокатските съвети. Ефектът от инвестицията е в подобряване на процеса за управление и отчитане на средствата по бюджета за правна помощ, както и в повишаване на качеството на правната помощ и подобряване на процеса на отчитането ѝ посредством въвеждането на електронната система.

Процедура BG05SFOP001-3.007-0002 „Подобряване и актуализиране на политиките и правилата, свързани с атестирането и възнагражденията на съдебните служители, и въвеждане на гаранции за обществено участие в избора на съдебни заседатели от общинските съвет“:

Тази процедура няма преки монетарни ефекти. Тя допринася за изготвяне на необходимите анализи и промяна на нормативната уредба и въвеждане на единни, ясни и обективни правила за кариерно израстване на съдебните служители, формиране на възнагражденията и допълнителните им придобивки, както и оценка на работата им чрез провеждане на атестиране.

В рамките на проект BG05SFOP001-3.007-0001 „Осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели“ с бенефициент Висшия съдебен съвет е разработен и внедрен Единен регистър на съдебните заседатели. Инвестицията е на стойност 129 379.75 лв. Регистърът е достъпен за обществото от страницата на Единния портал за електронно правосъдие. С внедряването на Единен регистър на съдебните заседатели (ЕРСЗ), благодарение на реализираните инвестиции по ОПДУ, се осигурява възможност да се проследява профилът на всеки съдебен заседател, интензитетът на участието в съдебния процес, спазването на изискванията за случаен подбор на основни и резервни заседатели, както и на всички изисквания, предвидени в Закона за съдебната власт и подзаконовите нормативни актове, касаещи съдебните заседатели. Регистърът допринася за подобряване на случайният подбор на съдебните заседатели и отстраняване на съществуващите недобри практики преди внедряването на регистъра, но няма монетарен принос.

Процедура BG05SFOP001-3.008 „Разработка и внедряване в съдебната система на софтуер за ускорено създаване и възпроизвеждане на актове и други документи чрез диктовка и автоматично конвертиране на гласов запис в текст (voice-to-text) и съпътстващи системи за обработка“:

Тъй като към момента все още се провеждат обучения за работа със системата по проект BG05SFOP001-3.008-0001 няма база, на която да бъде направена оценка на ефикасността на база нейното използване в реална среда. Както е отбелязано в точка 6.3.3. най-голямото предимство от въвеждането на voice-to-text софтуер в работата на съдилищата ще бъде спестеното време на магистратите (съдии, прокурори и следователи) и съдебни секретари, което ще има пряк ефект върху бързината и качеството на правосъдието. Очаква се ефектът по отношение спестяването на време за съдиите и съдебните секретари да е над 60%¹³² на документ. Ползите от въвеждането на специализирания софтуер биха били не само за страните по дадено дело, а за съдебната система като цяло, за всички, които работят в нея, за времеви и финансови икономии. И освен спестяване на време, ще се постигне по-добра отчетност, а и сигурност в правосъдната система, което в дългосрочен план би довело до повишаване на доверието в органите на съдебната власт от страна на гражданите и бизнеса чрез повишаване на ефективното администриране на съдебната власт. След

¹³² съгласно изчисление направено при подаване на проектното предложение

внедряването на софтуера в съдебната система, тя ще бъде предоставена на над 640 държавни институции, които вече са заявили, че искат да работят с нея. Сред тях са Народното събрание, Министерският съвет и МВР. Тези институции ще имат възможност сами да обучат софтуера на специфични за тях изрази и термини. Всичко това ще направи реализираната интервенция устойчива не само по отношение на съдебната система, но и по отношение на цялата администрация.

Факторите, които оказват влияние върху ефикасността на инвестициите са от една страна размерът на средствата, които са инвестирани, а, от друга страна, броят ползватели на дадена услуга и годишният брой услуги. При повторяеми услуги и услуги с по-големи целеви групи ползватели ефикасността е по-висока. Обратно, ако имаме инвестиции с голям обем средства, но малък брой ползватели, тогава ефикасността е по-ниска. Ресурсоемкостта на инвестициите също е фактор, който се определя от обема средства, необходим, за да бъде направена дадена инвестиция. Друг фактор е и периодът на внедряване. Инвестиции, които са имали по-дълъг живот преди 2023 година могат да имат по-висока ефикасност поради натрупания брой предоставени услуги, докато такива, които са функционирали само една година или по-кратко имат по-малък шанс да генерират услуги, респективно спестявания, което може да се отрази на тяхната ефикасност до момента, но не се отразява на тяхната ефикасност за периода 2024-2033 г. Сред третата група фактори са такива, които оптимизират значителен обем работно време, респективно могат да намалят сериозно разходите на заинтересованите страни – такива са например проекти, които намаляват пътуванията на страни по дела (видеоконференции) или пък заменят човешкия контрол с видеоконтрол (електронно наблюдение).

В заключение, най-голяма е възвръщаемостта от инвестиции, които обхващат голям брой потребители и респективно генерират голям брой действия, върху които се отчитат спестявания. Такива са инвестиции в системи като НАП и общи системи за електронни услуги. Макар и силно положителна като полезност и ефекти, възвръщаемостта при системи, които се ползват от малък брой заинтересовани лица (като например при Агенция Митници и АОП), е по-ниска на единица вложен лев.

Анализът на изпълнение на проектите показва, че резултатите по тях не могат да бъдат достигнати на по-ниска цена. Аргументите в подкрепа на тази теза са, че при изпълнението на проектите са спазени всички правила за възлагане на поръчките и поради това, може да се смята, че са постигнати оптимални цени по отношение на съотношението цена/качество. Няма основание да се смята, че същите или по-добри резултати могат да бъдат постигнати на по-ниска цена. Доколкото анализът съпоставя спестените средства на база на внедрените електронни системи и регистри, можем да смятаме, че те са постигнали добра възвръщаемост, като за всяка от анализираните системи/регистра възвръщаемостта/спестените средства са в пъти по-високи от вложения финансов ресурс за изпълнение на проектите.

6.8. Оценителен въпрос 1.6. Каква е промяната в конкретната сфера преди и след интервенциите по съответната ПО на ОПДУ? Каква част от изменението се дължи на подкрепата от ОПДУ?

6.8.1. Промяна по ПО1 и ПО2

За целите на настоящата оценка под „промяна“ следва да се разбира преход или действие от едно състояние към друго, изменение към нещо качествено ново и различно. Наблюдава се мащабна и радикална промяна в сферата на въвеждането на електронното управление благодарение на инвестициите по ОПДУ. Промените в сферата на повишаване капацитета на администрацията /специализирани обучения и подобряване качеството на управлението на човешките ресурси/ са разнопосочни – от положителни в значителна степен до ограничени по отношение управлението на човешките ресурси. При голяма част от проектите са създадени условия за устойчивост и мултиплициране на резултатите. Изпълнените интервенции по ОПДУ са довели до развитие на електронното управление и подобряване на административното обслужване. Промените са комплексни, широкомащабни и всеобхватни предвид броя на бенефициентите на интервенциите, като се стартират процеси за развитие на електронното управление. Те се дължат основно на интервенциите по ОПДУ.

За целите на настоящата оценка под „промяна“ следва да се разбира преход или действие от едно състояние към друго, изменение към нещо качествено ново и различно. С цел оценка на промяната в конкретната сфера преди и след интервенциите по ОПДУ като отправна точка е използвано описанието на административната система и административните услуги, съдържащо се в последната версия на ОПДУ¹³³. На тази основа след това е направен анализ на постигнатите промени в съответствие с целите на ОПДУ по приоритетни оси.

Визията на Оперативна програма „Добро управление“ се основава на разбирането, че силните, ефективни и прозрачни държавни и съдебни институции имат пряко хоризонтално отношение към постигането на всички цели, заложи в Стратегия „Европа 2020“, още повече, че тези цели са взаимосвързани. Неслучайно Стратегически приоритет 4 на Споразумението за партньорство (СП): Добро управление и достъп до качествени административни услуги е хоризонтален, т.е. има отношение към постигане на целите на всички останали приоритети. Основни слаби страни на България, изведени в SWOT анализа на СП, които ОПДУ адресира, са „Сравнително неатраaktivна административна среда и съдебна система, вкл. дял на сива икономика и корупция“, както и „Незавършени реформи в секторите, съдебна система, публична администрация“.

Тези слабости имат хоризонтален характер и въздействат върху осъществяването на всички публични дейности. Основната цел на ОПДУ е да ограничи посочените слабости, като по този начин

има съществен принос за постигането на стратегическите цели на Европа 2020 и конкретно на България.

Компонентът „модернизиране на държавната администрация“ на ОПДУ адресира едно от основните предизвикателства пред България, а именно все още твърде ниската ефективност на администрациите за предоставяне на качествено, бързо и достъпно административно обслужване на всички групи в обществото. ОПДУ подкрепя решаването на това предизвикателство чрез мерки, групирани в три взаимосвързани направления: 1) осигуряване на възможност на гражданите да заявяват и получават необходимите им услуги на удобно за тях място, при минимален разход на време и средства 2) окончателно въвеждане в администрацията на електронното управление, включително секторни системи – е-обществени поръчки, е-митници и др.; 3) подобряване на качеството на обслужването и компетентността на служителите в администрацията.

За преодоляване на описаните слабости и за постигане на високо качество на обслужване на гражданите и бизнеса, основният акцент на мерките по ОПДУ е поставен върху: регистрова реформа; регулаторна реформа; оптимизация на структурите въз основа на функционални анализи по политики; групиране на услугите по „епизоди от живота“/ „бизнес събития“ и внедряване на комплексното административно обслужване (КАО); унифициране и стандартизиране на общински услуги, както и други мерки, в основата на които е поставен потребителя на административните услуги

Друг важен елемент за постигането на модерна и ефективна администрация е доброто управление на човешките ресурси в нея. ОПДУ отговаря на тези проблеми с мерки, които обхващат целия цикъл по управление на човешките ресурси – от подбора на качествени служители, през адекватно кариерно развитие и насочване, до непрекъснатото повишаване на квалификацията им. Предвидени са както организиране на обучения, така и осигуряване на ефективна среда за учене, при обвързване на придобитите знания и умения с естеството на работата и нуждите на самата администрация. Не е пропуснат и стратегическият поглед към реформирането на звената по управление на човешките ресурси и по-качественото правене на политиката в тази област.

ОПДУ си поставя за цел да подпомогне решаването на някои от основните идентифицирани организационни, технически и структурни проблеми, които поставят бариери пред въвеждането на електронното управление в България. Недостатъчното използване на специализирани софтуерни системи, липсата на единна, обща за цялата администрация информационна система за организиране и управление на процесите по предоставяне на услуги, опростяване на работните процеси на административните услуги, които дори предоставяни по електронен път запазват своя бюрократичен характер, води до висока себестойност на е-услугите и съответно високи разходи за населението и бизнеса.

ОПДУ е основен инструмент за подпомагане реализирането на визията на електронното управление в Република България – до 2020 г. да бъдат: 1. Въведени ефективни бизнес модели в работата на администрацията – от рутинни дейности, към услуги за гражданите и бизнеса; 2. Изградена цифрова администрация – администрация, структурирана в съответствие със съвременните управленски технологии и постиженията на информационните и комуникационните технологии; 3. Постигната оперативна съвместимост на национално ниво – от фрагментирани и

затворени, към интегрирани и технологично независими решения; 4. Изграден механизъм за координирано планиране и реализиране всички инициативи за развитие на електронното управление; 5. Осигурено предоставяне на административни услуги през единния портал на електронното управление по всяко време, от всяко място и чрез различни устройства. Електронното управление ще допринесе за установяване на отворени и гъвкави отношения между администрацията и гражданите и бизнеса.

За да се проследи промяната вследствие от изпълнение на програмата е разгледан анализът на средата при програмиране на ОПДУ. Програмата е насочена към подобряване на работата на администрацията, която има директно отражение върху живота на всеки български гражданин, влияе на бизнес средата в страната и на нейната конкурентоспособност в световен мащаб. В Глобалния доклад на конкурентоспособността на Световния икономически форум¹³⁴ се набляга на институциите и институционалната среда като 1-вия от 12-те стълба на конкурентоспособността на една икономика.

Докладът посочва, че прекомерната бюрокрация, свръхрегулирането, корупционните практики, нередностите при възлагането на обществени поръчки, липсата на достатъчна прозрачност и надеждност, както и неспособността за предоставяне на адекватни услуги за бизнес сектора налагат значителни икономически разходи на бизнеса и забавят процеса на икономическо развитие. Сред основните фактори, оказващи влияние върху икономиката се посочват и зависимостта на съдебната система и управлението на публичните финанси. Оценката на първия стълб нарежда страната ни едва на 112 място сред 144 държави. Първите четири най-проблематични фактора за правене на бизнес в България според Доклада са: корупция; бюрокрация; достъп до финансиране; нестабилност на политиките. Важно е да се отбележи, че по показателя за административна тежест държавата е поставена на 102-ро място, което показва нужда от провеждането на регулаторна реформа за намаляване на административното бреме. Административните услуги все още не са с необходимите ефективност и качество поради ограничения напредък на административната реформа. Не се предоставят услуги по различни канали, нито услуги тип „епизоди от живота“/ „бизнес събития“, а твърде малко електронни услуги са развити до ниво транзакция. Развитието на електронното управление се осъществява с бавни темпове, а възможностите за предоставяне на е-услуги са все още незадоволителни. В това отношение от полза за предприятията ще бъде и развитието на единното звено за контакт и електронните административни услуги.

Докладът¹³⁵ на Световната банка “Doing Business” за 2014 г. определя на страната ни 38-мо място от общо 189 изследвани икономики по лекота за правене на бизнес.

Отбелязва се, че структурните аспекти на стопанската и конкурентната среда продължават да разколебават инвеститорите. Подобряването на бизнес средата тясно се свързва със създаване на работни места и икономически растеж. Сред идентифицираните трудности, свързани със средата, е неефективния надзор от страна на контролните и регулаторните органи. От тяхната работа зависи

¹³⁴ Доклад за глобалната конкурентоспособност 2012 – 2013, Световен икономически форум

¹³⁵ <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB14-Full-Report.pdf>

както доброто изпълнение на общоевропейските политики, така и конкурентоспособността на вътрешния пазар и защитата на потребителите на услуги. Неслучайно улесняването на регулаторните процедури и създаването на стабилна, предсказуема и опростена среда за инвестиции, както и опростяване на процедурите и намаляване на бюрокрацията са открити като приоритетни теми в Становището¹³⁶ на Комисията.

Тези въпроси са адресирани в ОПДУ чрез предвидените мерки за стимулиране на регулаторна реформа с оглед постигане на по-добро регулиране, намаляване на административната тежест и подкрепа за укрепване на капацитета и подобряване на дейността на контролните и регулаторни органи, както и за въвеждането на електронно възлагане в изпълнение на новия пакет Директиви в областта на обществените поръчки. Очакванията са тези мерки да доведат до чувствително подобряване на условията за правене на бизнес, което да има пряк ефект върху икономическото развитие, приближавайки по този начин икономическите показатели на страната до средните за ЕС. За да се проследи промяната след интервенциите по програмата в допълнение към изследваните ефекти и постигнатите резултати в предходните оценителни въпроси са използвани данни от модела СИБИЛА.

Изпълнението на ОПДУ оказва влияние върху макроикономическите показатели на страната, измерено чрез макроикономическия модел СИБИЛА, версия 2.0. Тъй като програмата е малка, оценката на въздействието е на ниво програма, а не на отделни оси, както е при останалите оперативни програми.

Фигура 9 Ефекти от изпълнението на ОПДУ върху макроикономическите показатели

ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОП „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ“ Макроикономически показател	Ефект към 2022 г.
БВП	0.1%
Износ на стоки и услуги	0.2%
Внос на стоки и услуги	0.2%
Текуща сметка (% от БВП)	-0.07 п.п.
Частно потребление	0.1%
Частни инвестиции	0.2%
Заетост (15-64 г.)	0.1%
Коефициент на безработица (15-64 г.)	-0.06 п.п.
Средна работна заплата	0.1%
Инфлация по ХИПЦ	0.1%
Бюджетен баланс (% от БВП)	0.03 п.п.

Източник: МФ, СИБИЛА 2.0, Общ ефект с натрупване от 2014 г. до края на 2022 г.

ОПДУ е основно насочена към подобряване на работата на държавните институции, както и на диалога с гражданското общество. В резултат на това изпълнението на програмата рефлектира

¹³⁶ Становището на службите на Комисията относно разработването на споразумение за партньорство и програми в България за периода 2014—2020 г.

положително върху инвестиционния климат в страната, а оттам върху цялостната икономическа активност. Според оценката с модела СИБИЛА, версия 2.0, това въздействие се изразява в нарастване на частните инвестиции и съответно на икономическия растеж, като към средата на 2022 г. ефектът върху двата макроикономически показателя възлиза на увеличение респ. с 0.2% и 0.1%. Подобрената бизнес среда допринася и за създаване на нови предприятия и за разширяване на дейността на вече съществуващите, а оттам и допринася за по-висок икономически растеж. Въздействието по линия на интервенциите по ОПДУ в дългосрочен план ще нараства значително, като подобрените условия за бизнес ще допринесат за привличане на нови инвестиции и създаване на нови работни места.

В Доклад за България за 2022 г.¹³⁷ придружаващ препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2022 г. е направен преглед на напредъка на България. Отчитат се положителните промени и бързото възстановяване от КОВИД-19 кризата, но се отчитат и областите, в които все още са необходими реформи и усилия. По отношение на Цифровия преход с индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI) се проследява напредъкът на държавите-членки на ЕС, в областта на цифровите технологии. Областите на човешкия капитал, цифровата свързаност, интегрирането на цифровите технологии от предприятията и предоставянето на цифрови обществени услуги представляват четирите основни аспекта на цифровото десетилетие. България отчита много слаби резултати по отношение на измерението на DESI „цифрови обществени услуги“. Резултатът е много под средния за ЕС за цифровите обществени услуги за гражданите (59 спрямо 75), но е близо до средното за ЕС равнище за предприятията (76 спрямо 82). Въпреки някои подобрения бизнес средата все още не е напълно благоприятна за инвестиции. Динамиката на бизнеса също така е засегната от недостига на работна ръка — като 27 % от дружествата са изправени пред пазарен натиск, доста над средното за ЕС — както и от административната тежест и регулаторните пречки. Инвестициите в страната остават слаби — 19,2 % от БВП.

Резултатите на публичната администрация на България са значително под средната стойност за ЕС. Текущите реформи за цифровизация, за предоставяне на по-добри услуги и за изготвяне на по-добри политики, включително с подкрепа от фондовете на ЕС, до момента са довели до нееднозначни резултати. Индексите за електронно управление са доста под средните за ЕС. Кризата с КОВИД-19 доведе до известен напредък в предоставянето на цифрови обществени услуги. Трансграничната мобилност обаче остава особено слаба; насочеността към потребителите също остава под средната стойност за ЕС-27.

Следва да се има предвид, че докладът е с данни към края на 2022 г.¹³⁸, като не се отчитат промените от направените инвестиции в периода, чиито резултати ще се отразят в бъдеще (вж. ОВ

¹³⁷ <https://www.minfin.bg/bg/867>

¹³⁸ Резултатите от проведеното проучване за целите на настоящия доклад са по-високи, тъй като отразяват по-общите нагласи за достъп до дигитална информация. Причината за високия процент вероятно е по-широкото тълкуване на електронни услуги, в които гражданите включват и получаването на информация от уебсайта на дадена институция, подаването на сигнал по електронна поща, проверка на здравноосигурителен статус и др.

1.5.). Също така, НПВУ включва подкрепа за ключовите реформи и инвестиции като цифровизацията на регистрационните данни и електронното сертифициране въз основа на информацията в регистрите, електронното подаване на правни документи, дистанционните съдебни заседания, цифровизацията на ключови съдебни процеси в административната съдебна система, цифровизацията на Българските пощи и въвеждането на строително-информационното моделиране в строителния сектор. Очаква се инвестициите в цифрови системи да подобрят стратегическото планиране, изпълнението на реформите, управлението на извънредни ситуации и здравеопазването. Продължава и изпълнението на приетата с Решение на Министерския съвет № 298 от 02.04.2021 г. **Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление 2019-2025**, като неразделна част от нея са: Приложение № 1 - Актуализирана пътна карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България и Приложение № 2 - Концепция за регистрова реформа. Със същото решение е актуализирана и Концепцията за регистрова реформа, като е посочено, че Актуализираната пътна карта за периода 2019 - 2023 г. остава в сила до приемането на нова пътна карта.

При актуализацията на Стратегията са **взети предвид новоприетите стратегически документи на национално и европейско ниво в областта на електронното управление**, сред които Националната програма за развитие „България 2030“, националният стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030 г.“, Европейската стратегия за данните, Стратегията на ЕС „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, Берлинската декларация за цифровото общество и цифрово управление, основано на ценности, подписана по време на Германското председателство на Съвета на ЕС на 8 декември 2020 г. В последната актуализация на Стратегията акцент е поставен върху огромният потенциал на данните за осъществяването на цифровата трансформация на публичния сектор в България и създаването на иновативни публични услуги, включително и на трансгранично ниво. Специално внимание се обръща и на мрежовата и информационна сигурност като фундамент за изграждането на сигурно и устойчиво цифрово общество и икономика.

В областта на обществените поръчки анализът в Споразумението за партньорство 2014-2020 г.¹³⁹ очертава различни проблеми и предизвикателства: неустойчиво законодателство (ЗОП е приет 2004 г., като към момента на анализа са извършени пет значителни промени, въведени са Директива 2004/17/ЕО, Директива 2004/18/ЕО, Директива 2007/66/ЕО, и Директива 2009/81/ЕО). Като една от причините за честите промени може да се посочи прекалено детайлната законодателна уредба, която не позволява гъвкавост при прилагане на разпоредбите. Друг проблем е недостатъчният административен капацитет (недостатъчна численост на персонала при възложителите на всички нива липса на устойчивост (текучество на персонала) поради чести кадрови промени, ниско заплащане, недостиг на достатъчно висококвалифицирани експерти. Като недостатъци също са посочени неправилното прилагане на законодателството по обществени поръчки, разпространение

¹³⁹ https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-bulgaria-2014-20_bg

на разнородна неправилна практика по прилагане на закона и недостатъчен обхват на предварителния контрол и недостатъчна ефективност на последващия контрол.

От 2004 г. в България съществува Регистър на обществените поръчки, който от 2009 г. е част от цялостен Портал за обществените поръчки, поддържан от АОП. Електронното обявяване, което се явява първа фаза от цялостния процес на електронно възлагане на обществени поръчки е въведено. Напредък има и по отношение на следващия етап от електронното възлагане чрез Портала за обществени поръчки, като е предоставена възможността за изцяло електронната форма на комуникация между участниците и възложителите до етапа на подготовка и подаване на офертата.

ОПДУ инвестира в проект, в рамките на който с реализацията на ЦАИС ЕОП се дигитализира изцяло възлагателния процес, като се осигурява възможност за електронно управление на обществените поръчки от етапа на тяхното планиране до възлагането и управлението на договори. По този начин се създава качествено нова среда за възлагане на обществени поръчки, която влияе положително върху цялостния бизнес климат в страната. Чрез нея се осъществява по-добър мониторинг на публичните разходи и се постига по-добра отчетност и оптимизиране на процесите, като в същото време не се позволява манипулиране на документите нито от страна на възложителите, нито от страна на участниците. Основните предимства и ползи при възлагането на електронните обществени поръчки чрез ЦАИС ЕОП са: по-висока ефективност при разходване на публичните средства; осигуряване на публичност, прозрачност и по-добър мониторинг върху пазара на обществените поръчки в страната; проследяване на възлагателните процеси; единна точка за достъп до цялата налична информация, свързана с конкретна процедура; намаляване на административната тежест; подкрепа за използването на инструментите и техниките, като динамична система за покупки, електронни търгове и електронни каталози; значителни икономии за всички страни; опростени и съкратени процеси; стимулиране на иновациите; по-добро управление на данните и възможност за вземане на решения, базирани на тях; нови възможности за бизнеса чрез подобряване на достъпа на предприятия, включително малки и средни, до пазарите на обществени поръчки.

Чрез използване на ЦАИС ЕОП се постига бързина на процеса по кандидатстване, избор на изпълнител и обжалване, като по приблизителни изчисления на Института за пазарна икономика¹⁴⁰ се спестяват минимум 18 936 човекодни на година. Значително се повишава сигурността на процедурите чрез ограничаване на възможности за манипулиране на процеса и се въвеждат общи стандарти в процеса на възлагане, които създават равни условия за участниците.

Реализирани са и три електронни административни услуги:

- Вписване на данни в Регистъра на обществените поръчки;
- Вписване в списък на външни експерти, които възложителите могат да използват при подготовката и провеждането на процедури за възлагане на обществени поръчки;
- Предоставяне на възможност за участие в електронно възлагане на обществени поръчки.

Отчетени са следните ползи в резултат от реализираните проекти:

¹⁴⁰ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/11689>

- Спестени разходи за 2020 - 2021 г. на етап подаване на оферти - общо 47 млн. лв.; на етап сключване на договор, изпълнение и отчитане - общо 12 млн. лв.; поради достъпност и възможност за участие в процеса на неспециалисти 4,8 млн. лв. за периода 2020 г. - ноември 2022 г.;
- Регистрирано плавно увеличение на средния брой оферти за една поръчка и дял на малките и средни предприятия при подаване на оферти;
- Намаление на обжалването на обществени поръчки и повишено доверие в процеса на провеждане на обществени поръчки. Ограничаване на възможностите за грешки и злоупотреби.

Въпреки значителното подобряване на процеса, обществените поръчки продължават да бъдат предизвикателство. България продължава да се нарежда на последно място в информационното табло за вътрешния пазар поради незадоволителни резултати по отношение на прозрачността, конкуренцията и ефективността на обществените поръчки.

По отношение на управлението на човешките ресурси и капацитета на администрацията, в анализа на Споразумението за партньорство са идентифицирани нужди, наред с мерките за оптимизиране на дейността на администрацията и повишаване на прозрачността ѝ, да се предприемат и мерки за внедряване на добри практики в управлението на човешките ресурси. През 2012 г. са възприети нови модели на оценяване и заплащане на служителите в държавната администрация. Приет е и нов Класификатор на длъжностите в администрацията като основа за справедливо определяне на възнагражденията и за прилагането на други политики по управление на човешките ресурси. Изградена е, но не внедрена, система за планиране на нуждите от служители в администрацията. Провежданите конкурси за назначаване на служители в администрацията не са достатъчно ефективни, като отнемат значително време и ресурси. Има ясно изразена тенденция общата възраст на служителите да се увеличава като младите служители са по-малко от 10%. Липсва анализ на предвижданото текучество през следващите години с оглед големия брой служители, на които предстои да се пенсионират. През последните години текучеството в администрацията варира в диапазона 8-9 %¹⁴¹, като е необходимо да се установят както причините за това, така и областите, които са най-силно засегнати, за да може да се осигури приемственост в работата.

Водещата публична институция за обучение на кадрите и квалификационното усъвършенстване в администрацията е Институтът по публична администрация. Неговият принос все още не е достатъчен, като способността на Института да разработва адекватни и актуални обучителни програми и курсове не е достатъчно висока. Поради това с финансиране по ОПДУ са продължили усилията за модернизирани и укрепване на основната обучителна институция на българската администрация, в допълнение с други подобни структури: Дипломатическият институт към МВнР, Институтът по психология – МВР, Академията на МВР, НСОРБ.

Подкрепените инвестиции в рамките на ПО2 на ОПДУ за подобряване на квалификацията на човешките ресурси в администрацията, допринасят с разработването на различни анализи, инструменти и платформи, извършени функционални анализи, обучени над 60 000 държавни

¹⁴¹ По данни от Докладите за състоянието на администрацията

служители в държавната администрация. Въпреки това има постоянна нужда от подобрене и инвестиции.

В подкрепа на постигната промяна в сферата на администрацията, обследвана и в предходните оценителни въпроси са данни от количествено проучване сред бенефициентите на ОПДУ. Съгласно данните от социологическото проучване сред бенефициентите на ОПДУ по Приоритетна ос 1 изпълнените интервенции в тази сфера са довели до намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса. Положителните отговори са на 100% от респондентите. Аналогична е ситуацията и с въздействието на интервенциите по този приоритет в смисъл на увеличаване на достъпните за гражданите и бизнеса услуги, предоставяне по електронен път. Тук се касае за мащабна и радикална промяна в сферата на въвеждането на електронното управление благодарение на инвестициите по ОПДУ. Всички бенефициенти са съгласни с твърдението, че изпълнените интервенции по проекти по ОПДУ в сферата на административното обслужване и електронното управление са спомогнали за по-ефективното обслужване на потребителите /вътрешни и външни/ от страна на администрацията.

Пак съгласно цитираното по-горе проучване инвестициите по ОПДУ (Приоритетна ос 2) са довели до съществена промяна към подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията, както и за повишаване капацитета на обучителните организации (ИПА, НСОРБ, Института по психология към МВР, дипломатическия институт) - 80% положителни отговори. Подчертано е увеличаването броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите – 70% положителни отговори. Значително по-малко одобрение среща твърдението, че „изпълнените интервенции в този приоритет допринесоха за подобряване на процесите по управление на човешките ресурси в държавната администрация и създаването на механизми за кариерно развитие.“ – 30%. Промяната в тази сфера не е особено видима и резултатна и с категоричност може да се заключи, че това е сфера, в която следва да продължат усилията за реформиране и модернизация.

Въпросът за промяната има и следните два аспекта, а именно: постигане на устойчивост и възможности за мултиплициране на резултатите. Тук отговорите на бенефициентите на интервенции по приоритетни оси 1 и 2 в болшинството са ориентирани към положителните оценки. 45.5% от респондентите считат, че са постигнали или ще постигнат устойчивост в много голяма степен и ще мултиплицират резултатите, а 39.4% - в голяма степен.

Също така, според бенефициентите изпълнените интервенции по ОПДУ са довели до развитие на електронното управление и подобряване на административното обслужване. Това са две много съществени промени в съответните сфери, които пряко кореспондират с целите на програмата. На първо място по значение се нарежда оптимизирането на административното обслужване – 76.5% положителни отговори, следвано от увеличаване броя на предоставяните електронни услуги – 70.6% и намаляване на регулаторните тежести – 58.8%.

Най-съществените промени по ПО 1 и ПО 2 могат да се представят по следния начин:

- изграждане на ИКТ инфраструктура;
- въвеждане на комплексно административно обслужване ;
- въведени във всички общински администрации стандартизирани общински услуги;

- развитие на организационен и аналитичен капацитет на контролни, приходни и регулаторни органи;
- въвеждане и надграждане на електронни информационни системи и регистри;
- въвеждане на електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим;
- развитие на секторните системи за е-управление /е-митници, е-архивиране, е-обществени поръчки/;
- създаване и въвеждане на функционираща [Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ \(ЦАИС ЕОП\)](#);
- въвеждане на системи за управление на качеството в администрацията – система САФ
- прилагане механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите в администрацията;
- разработване на нови/осъвременени обучителни модули за администрацията, повишен капацитет на централизираните обучителни институции (например ИПА);
- обучени служители от администрацията с повишени знания и умения.

6.8.2.Промяна по ПОЗ

Внедряването и използването на информационни и комуникационни технологии укрепва правосъдната система и я прави по-достъпна, ефективна, устойчива и подготвена да се справи с настоящите и бъдещите предизвикателства. Въвеждането на електронното правосъдие, чрез реализираните инвестиции по ОПДУ, допринася за подобряване на отчетността, повишаване на ефективността вътре в системата и облекчаване на достъпа до правосъдие от страна на гражданите и бизнеса. Основната цел на реализираните мерки по дигитализация в сектора, е да се реализират и предоставят висококачествени, икономически ефективни и леснодостъпни електронни услуги. Настъпилата промяна в средата е в оптимизираните процеси, намаляване на административната тежест към граждани и бизнес, повишаване на достъпността на услугите, повишаването на броя на предоставяните електронни услуги. Интервенциите оказват положителна промяна и върху бързината и ефективността на предоставяните услуги. Ключови инвестиции, пряко насочени към въвеждане на е-правосъдие, които водят до промяна в средата, са: разработването и внедряването на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), чрез която се премина към електронен документооборот, в т.ч. водене на електронни дела; разработената Централизирана Автоматизирана Информационна система „Съдебен Статус“, чрез която за първи път е изградена централна база данни по отношение на регистрите за съдимост, обединяваща 113 бази данни на районните съдилища и базата данни на Централно бюро съдимост при Министерство на правосъдието, както и база данни на осъдените български граждани в чужбина, като е изграден изцяло централизиран регистър за съдимост в България. Реализирана е и услуга за издаване на електронно свидетелство за съдимост. Изградени и надградени са и други портали и информационни системи: Единен портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“, Централизиран електронен портал за

медиация, администриран от МП, Единен портал за електронно правосъдие на съдебната власт; Електронизирани регистри в т.ч. Електронен публичен регистър на отводите, Единен регистър на съдебните заседатели; Специализирана информационна система за мониторинг и анализ (СИСМА); Унифицирана Информационна Система 3 (УИС 3) за електронен документооборот в Прокуратурата на Република България; Единна информационна система за противодействие на престъпността и др.

Друга промяна в средата се постига чрез реализираните инвестиции отнасящи се до реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система, което като бъдещ ефект следва да се отрази в увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването. Реализиране инвестиции допринасят за развитието на модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи. Насочени са към оптимизиране на вътрешни процеси чрез реформа в структурите, процедурите и организацията на съдебната система.

Инвестициите свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители и устойчиво повишаване на качеството на обучението, са съществен елемент реформата свързана с модернизацията на съдебната система. Изпълнените интервенции надграждат постигнатото по програма ОПАК и създават условия за развитието на високотехнологизиран обучителен процес, който надхвърля по стратегически резултати и визия конвенционалните обучителни форми. Благодарение на инвестициите по ОПДУ за първи път се създава единна електронна обучителна среда за организатори, обучаеми и преподаватели във всички етапи от подготовката, провеждането и отчитането на обучителната дейност. Като съществен принос на подкрепата на ОПДУ се оценява факта, че целевата група е изградила култура на дигитална работа и ползване на ресурсите.

Постигнатата промяна от изпълнение на различните типове интервенции са, както следва:

Инвестиции в системи, регистри и електронни услуги, пряко насочени към въвеждане е-правосъдие, като в анализа ще се спрем на **ключови резултати** от инвестициите по ОПДУ водещи по промяна в средата:

Основополагаща реализирана инвестиция за въвеждането на е-правосъдие, е разработването и внедряването на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), използвана от 151 съдилища в Република България, чрез която се премина към електронен документооборот, в т.ч. водене на електронни дела. Целта от една страна е унифициране на работните процеси в съдебната система, но и въвеждане на единни правила при управлението на делата, което следва да доведе до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност, публичност и достъп до правосъдие. ЕИСС обхваща всички процеси за управление на съдебни дела в районните, окръжните, апелативните, военните съдилища, Военно-апелативния съд и ВКС. Системата значително оптимизира работния процес и повишава ефективността на магистратите и съдебните служители. ЕИСС предоставя възможност за отдалечена работа от всяка точка на света през защитен канал, достъпен чрез КЕП. Към месец март 2023 г. общо над 1 млн. електронни съдебни дела са образувани

в ЕИСС; постановени са над 3.27 млн. електронни съдебни акта. ЕИСС се ползва активно от над 10 000 потребители, сред които близо 2 000 съдии, над 4 600 съдебни служители, 3 100 съдебни заседатели и над 600 съдебни призовкари. Работата на призовкарите се обезпечават и чрез създаденото мобилно приложение за връчване на книга част от ЕИСС.

С реализиране на инвестиция за изграждане на централизирана автоматизирана информационна система (ЦАИС) „Съдебен статус“ е осъществена съществена промяна, свързана с оптимизирането на процесите свързани със съдебния статус на гражданите. Предоставена е за първи път възможност на гражданите да подадат заявление за издаване на свидетелство за съдимост от всеки районен съд в Република България, без ограничение от тяхното месторождение или местоживеене, което води до намаляване на административната тежест за тях. Реализирана е 1 електронна административна услуга за граждани - Издаване на електронно свидетелство за съдимост. Обхватът на електронното свидетелство за съдимост е разширен – всеки български гражданин може да го заяви, независимо от съдебното му минало. Свидетелството може да бъде заявено и издадено от и за всеки български гражданин независимо от наличие на бюлетини за съдимост/бюлетини за наложени административни наказания по чл. 78а НК, амнистирани и реабилитирани. Настъпилата промяна в средата е в оптимизираните процеси, намаляване на административната тежест, повишаване на достъпността на услугата, разширяване на обхвата на услугата до всеки един гражданин независимо от месторождение или местоживеене.

До момента на изпълнението на интервенциите по ОПДУ, Министерството на правосъдието и второстепенните разпоредители с бюджет имат отделни интернет сайтове, чрез които се предоставя информация на гражданите и бизнеса. Всеки от тях е разработван по различно време с различна визия и с различни средства. Липсва и интеграция на различните сайтове с други портали, свързани с електронното управление и електронното правосъдие, като Единен портал за електронно правосъдие на съдебната власт, Европейски портал за електронно правосъдие на ЕК, Единен портал за електронни административни услуги и др. Благодарение на инвестициите по ОПДУ е доразвит и централизиран Единен портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“. Разработени са 2 електронни административни услуги: „Издаване на дубликат на удостоверение за юридическа правоспособност“ и „Подаване на жалба от граждани“. Осъществената съществена промяна в средата е създаването на единна входна точка за достъп на гражданите до предоставяните от структурите на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“ услуги, като за електронните административни услуги е осигурена възможност за заявяване, заплащане и получаване на същите в реално време, ако за предоставянето им не са необходими действия от длъжностно лице. Извършените инвестиции водят до облекчаване на административна тежест върху граждани и бизнес с намаляване на времето необходимо за заявяване на услугите, което е фактор и за повишаване на тяхната достъпност.

До реализиране на инвестициите по ОПДУ, в Министерство на правосъдието се поддържа Единен регистър на медиаторите, в който се поддържа и информация за обучителните организации, но липсва информация относно конкретните компетентности на медиаторите, информация за дейността им, решенията чрез средствата на медиацията спорове, информация за разходите, които страните биха заплатили при решаване на спора им чрез средствата на медиацията. В резултат на

инвестициите по ОПДУ е разработен и внедрен Централизиран електронен портал за медиация. Проектът е изключително важна стъпка по пътя на популяризирането на медиацията като ефективен способ за разрешаване на спорове и предоставяне на възможност за онлайн процедури по медиация без необходимост от физическо присъствие на страните. Процедурата по медиация може да бъде иницирана изцяло онлайн, чрез подаване на заявление от страна на заинтересованата страна по спора и избор на медиатор, регистриран в Единния регистър на медиаторите в България. Разработени са 3 електронни административни услуги за медиатори и 3 електронни услуги за организации. Разкрити са 5 бр. пилотни центрове по медиация – по един във всеки апелативен район (в градовете Пловдив, Велико Търново, Враца, Добрич и Сливен). Тази част от дейностите по проекта са реализирани от ВСС, които осигуряват и техническото оборудване на централите. Промяната в средата от произтичаща от реализираните инвестиции е в следните направления:

- ✓ Създаването на централизиран електронен портал популяризира възможността за решаване на правни спорове от самите страни; ще повиши доверието в медиацията като ефективен способ за решаване на правни спорове; предоставена е възможност за онлайн медиация за решаване на спорове без физическо присъствие на страните, трансгранични и други спорове – това прави медиацията достъпна за всички, независимо къде се намират;

В перспектива направените инвестиции ще доведат до промяна в натовареността на съдилищата чрез извънсъдебно решените спорове, прекратени в резултат на медиация съдебни дела, приключили дела след одобрена медиационна спогодба. Ефекти на инвестицията по отношение на натовареността ще се проявяват тепърва, тъй като съгласно заложените промени в Закона за медиацията, които следва да влязат в сила след 01.07.2024г., медиацията става задължителна по част от делата, а съдът получи правомощията да задължи участието в подобна среща и по други производства. Видеоконферентните връзки дават възможност за отдалечен разпит на свидетели, вещи лица и служители в реално време, като местата за разпит са в съдилищата и местата за лишаване от свобода. До реализиране на интервенциите по ОПДУ, страната ни е една от малкото страни-членки, която не отговаря на препоръките за трансгранично сътрудничество чрез използване на средствата за видеоконференции. В резултат на реализираните инвестиции по ОПДУ, 56 съдилища в цялата страна активно ползват изградените от Министерство на правосъдието системи за видеоконферентна връзка. Точките са разположени в 20 съдебни палати, в които са разположени по няколко съдилища, които ползват системата, а други шест – в местата за лишаване от свобода. За да може видеоконферентията да бъде използвана максимално ефективно, са приети и необходимите законови промени, като допълнително финансиране за развитие е предвидено и в НПВУ. Като дългосрочен принос от инвестициите, се очаква проектът да доведе до значителни финансови икономии, тъй като само докарването на един защитен свидетел от чужбина за изслушване пред съд или пътните разходи на вещи лица, които пътуват през цялата страна, се остойностява на няколко хиляди евро.

За прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража и внедряване на електронно наблюдение на правонарушителите с определени видове наказания, е необходимо осигуряване на съответното оборудване. ОПДУ финансира реализирани от Министерство на правосъдието интервенции отнасящи се до модернизирани на пенитенциарната система в България.

В резултат на инвестициите е извършена оценка на изпълнението на Концепцията за развитието на ГДИН от м. май 2014 г. Разработен е проект на Стратегията за развитието на пенитенциарната система в България за периода до 2025 г., като със заповед от 2019 г. на министъра на правосъдието стратегията е одобрена и влиза в сила. Благодарение на приноса на подкрепата на ОПДУ е внедрена система за електронен мониторинг на правонарушители. Закупени са 200 броя стационарни устройства и 200 броя устройства за персонална идентификация /гривни/ за радиочестотно наблюдение и 50 броя устройства за сателитно наблюдение за минимум 250 правонарушители. Със закупуването им се осигурява възможност за мониториране на минимум 500 правонарушители в рамките на 1 календарна година. Промяната в средата от реализиране на инвестициите по ОПДУ е основополагаща, тъй като са предприети първите стъпки за създаване на основите на модерна пенитенциарна система. С реализираните инвестиции са поставени основите за осигуряване на модерна наказателна политика, ефективно противодействие на престъпността и хуманизиране на наказателно-изпълнителната система. Не на последно място с реализираните интервенции са преодолени негативните констатации в пилотното решение на ЕСПЧ „Нешков и др. срещу България“ и негативни констатации от докладите на ЕК в рамките на МСО.

В резултат на инвестициите на ОПДУ е надграден Единният портал за електронно правосъдие, като е извършена миграция на интернет страниците на 180 съдилища с цел да се унифицира и централизира информацията от интернет сайтовете на съдилищата в Република България, чрез актуализирани в съответствие с промените в нормативната база единни шаблони. Извършените инвестиции осигуряват необходимата централизирана информация за ефективно използване на разработената една нова електронна услуга за подаване на заявление за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 410 от ГПК. Във връзка с оптимизиране на Единния портал за електронно правосъдие от м. септември 2022 г. от ЕИСС се разшири обхвата на документите, които се публикуват за гражданите и адвокатите в ЕПЕП. Броят¹⁴² на предоставените през ЕПЕП достъпи до дела надхвърля 176 000, а заявените по електронен път от края на март 2023 г. до края на май са над 15 800, което бележи ръст от над 700% на месечна база, спрямо периода от ноември 2015 г. до 26.03.2023 г. След оптимизацията на системата, прочетените електронни призовки през потребителски профили са над 1 500, което е четирикратно увеличение спрямо предходните 8 години. Данните показват, че след оптимизацията на портала, пасивният достъп на гражданите и бизнеса до електронните дела се е увеличил. От проведени дълбочинни интервюта със заинтересовани страни, които са активни ползватели на портала, можем да обобщим, че тяхната оценка по отношение на надграждането на системата е положително, като главно определят промяната благодарение на реализираните инвестиции в това, че работата им се улеснява в значителна степен, като има положителен ефект и по отношение на бързината и ефективността на извършваните от тях дейности и предоставяните услуги, както и по отношение на спестяване на време и разходи. Това, което те идентифицират като слабости е главно по отношение на следните аспекти:

¹⁴² съгласно официална статистика на „Информационно обслужване“ - <https://www.is-bg.net/bg/news/321>

- ✓ не всички съдилища са качили още всичките дела, особено по-стари дела, до които съответно в този случай няма достъп;
- ✓ честите промени на интерфейса (напр. смяната от парола с електронен подпис) забавят пълноценното ползване;
- ✓ несъществуващата възможност в началото на използването да се подават документи/тоест системата в началото е била пасивна.

Като положителни аспекти респондентите открояват, че там където съдилищата са качили информацията наистина нещата стават доста по-бързо и ефективно в сравнение с предишното състояние на портала (става въпрос да са качили всичко в ЕИСС, за да има достъп през портала). В тези случаи веднага можеш да провериш протокола, веднага виждаш какви документи са постъпили по делото. Ако си подал документ по електронен път, можеш да проследиш кога е входящ, тоест от тази гледна точка оценката на анкетираните е, че нещата са наистина работещи. По отношение на интерфейса и изразените мнения, че порталът не е достъпен през телефон, поради факта че за достъп се използва електронен подпис, през м. октомври 2023 г. е създадена възможност за достъп до електронните съдебни дела през мобилното приложение eCase. Разработената е нова функционалност на ЕПЕП за активен достъп до дела, чрез извършване на процесуални действия в електронна форма, което е дало възможност на адвокати и страни по дела да попадат успешно над 2 400 електронни документа, направената крачка е съществена по отношение на това системата да не остане като информационно табло, като и с това отговаря и на основния замисъл при своето проектно създаване да създадат възможността гражданите да могат да подадат жалба или иск в електронен вариант. Изпълнените интервенции имат принос за промяна в средата по посока модернизиране на съдебната система, защото са насочени към по нататъшно развитие и централизиране на портали в органите на изпълнителната/съдебната власт от Сектор „Правосъдие“ за достъп на гражданите и бизнеса до информация, е-услуги и е-правосъдие. Допринасят за подобряване на достъпността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие - централизирането на информацията осигурява възможност за облекчаване на начина на достъп от страна на гражданите и бизнеса, както и заинтересованите страни - адвокати и процесуални представители.

До реализиране на инвестициите по ОПДУ, липсва интеграция между автоматизираните информационни системи, които се използват в Министерство на правосъдието и ВРБ (второстепенни разпоредители с бюджетни средства), която да осигури вътрешноведомствен и междуведомствен обмен само на електронни документи. Използват се деловодни системи, чието основно предназначение е да идентифицират хартиените документи, да се опишат с метаданни и да позволяват описание на тяхното движение. В противоречие със ЗЕУ и ЗЕДЕП, липсва обмен по електронен път на документи между МП, ВРБ и други администрации. От органите на изпълнителната власт в сектора се използват множество системи, които са създадени във връзка с изпълнението на нормативните задължения от специални закони, като: „Българско гражданство“; „ЦРЮЛНЦ“, „Медиатори“, „Международно осиновяване“ и др., като не е изградена интеграция между тях и деловодните системи с цел изцяло преминаване към електронен обмен на данни. Реализираните инвестиции по ОПДУ, позволяват да се преглед на съществуващите автоматизирани

системи за документооборота в МП и ВРБ и да се избере системата, на която да се направи редизайн. Извършено е надграждане на избраната от АИС с цел преминаване към електронен документооборот и предоставяне на възможности на гражданите, бизнеса и външни структури за заявяване и предоставяне на електронни административни услуги. Надградената автоматизирана информационна система за документооборота се използва за електронен обмен на данни от служителите на МП и ВРБ, между отделните ведомства, както и от граждани и бизнес за заявяване на електронни административни услуги, като са реализирани четири електронни услуги за граждани. Настъпилата промяна се отнася към повишаване на административната производителност и прозрачност вследствие използването на АИС и електронният портал с услуги за бизнеса и гражданите.

До реализиране на инвестициите по ОПДУ, съдебните изпълнители (СИ) ползват различни информационни системи (ИС), от различни разработчици, чрез които се поддържат нормативно определените регистри - заведени дела, входящи и изходящи регистри на постъпващите и изходящите книжа и дневника на извършените действия (Правилника за администрацията в съдилищата и Наредба № 4 от 6.02.2006 г. за служебния архив на частните съдебни изпълнители). Освен че липсва единна ИС на съдебното изпълнение в РБ, еднотипни документи се регистрират с различни наименования и се описват с различно съдържание от отделни СИ, което създава неяснота и обърквания у потребителите. Наличието на отделни ИС при СИ не облекчава страните по делата, тъй като те нямат отдалечен достъп за справки. Чрез реализирани инвестиции по ОПДУ е разработена Централизирана информационна система на съдебното изпълнение, регламентирана в Закона за съдебната власт. Информационната система осигурява централизиран електронен достъп до данни по образуването, движението и приключването на изпълнителните дела в Република България. Създадени са 7 електронни административни услуги за граждани. Създаването на информационната система е важен стадий в процеса по изграждане на електронно съдебно изпълнение. Принудителното изпълнение засяга интересите на широк кръг лица и институции: кредитори, длъжници, трети лица, държавни и частни съдебни изпълнители, осъществяващи функции по принудително изпълнение, контролни органи по Закона за съдебната власт и Закона за частните съдебни изпълнители и др. С оглед на големия брой потенциални потребители, внедряването на информационната система на съдебното изпълнение има значителен принос в промяната на средата чрез осигуряване на централизиран електронен достъп до данни по образуването, движението и приключването на изпълнителните дела, което от своя страна води до осигурена ефективна, сигурна и кохерентна електронна среда на изпълнителния процес.

Чрез редизайн на Унифицирана Информационна Система 2 (УИС 2) към УИС 3, се осигурява възможност за поэтапно преминаване към електронен документооборот в Прокуратурата на РБ чрез надграждане на деловодно-информационната система (УИС), вкл. провеждане на обучения на магистрати и служители за безхартиен работен процес. Интервенциите допринасят за предоставянето на повече и по-качествени електронни услуги за граждани, фирми и държавни институции. Изпълнени са редица мерки по осигуряване на информационната сигурност и оперативната съвместимост, за да се осигури разширяване на обхвата на електронната статистическа отчетност в ПРБ и предоставянето на отворени данни за работата на прокуратурата.

Изпълнени са мерки за доразвитие на ЕИСПП и предоставяне на публичен достъп до информация на ядрото на системата, свързан с инициативата Open Data както и при предоставяне на КАО. В резултат на изпълнените интервенции се предоставят 13 услуги и вътрешни справки (4 бр. вътрешно административни електронни услуги за Прокуратура на РБ, предоставяни чрез Единна информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП). Промяната в средата, която се дължи на инвестициите по ОПДУ, е че се осигурява надеждна среда за безхартиен документооборот и работа с електронно съдържание, предоставят се повече електронни услуги, както и отворени данни.

В резултат на реализираните инвестиции по ОПДУ е разработен и внедрен софтуерен продукт - електронен публичен регистър на отводите. Въвеждането на регистъра на отводите дава публичност на случаите, в които съдът се отвежда, респ. отказва да се отведе от разглеждането на дела. Приносът на инвестициите за промяна в средата е, че се създава за първи път действителен инструмент за превенция на конфликта на интереси, респ. за борбата с корупцията в съдебната власт.

Разработен и внедрен е Единен регистър на съдебните заседатели. Регистърът е достъпен за обществото от страницата на Единния портал за електронно правосъдие. Във всеки един съд са създадени профили на съдебните служители за достъп до ЕРСЗ и за въвеждане на информация и документи. Промяната в средата вследствие на инвестициите извършени по ОПДУ, е в осигуряването на възможност за създаване и въвеждане на механизми и правила за осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели при осигуряване на гаранции срещу конфликт на интереси. С внедряването на Единен регистър на съдебните заседатели, благодарение на реализираните инвестиции по ОПДУ, се осигурява възможност да се проследява профилът на всеки съдебен заседател, интензитета на участието в съдебния процес, спазването на изискванията за случаен подбор на основни и резервни заседатели, както и на всички изисквания, предвидени в Закона за съдебната власт и подзаконовите нормативни актове, касаещи съдебните заседатели.

Изградена е Специализирана информационна система за мониторинг и анализ (СИСМА) - позволява автоматизирано събиране и обработване на статистически данни от органите на съдебната власт, в т.ч. от ЕИСС, системите на прокуратура и следствието, Националния статистически институт и др. органи. Тази система предоставя възможност на компетентните органи да взимат информирани решения за реорганизиране на съдебната карта на България и да анализират текущото състояние на съдебните структури. СИСМА дава възможност за предоставяне на достъп до съществени елементи от съдебната статистика, без да се нарушават съществуващите правила за достъп, попълване и корекция на данните, и по-този начин гарантира по-голяма прозрачност на управлението в съдебната власт. С оглед на цялостното функциониране на системата, се гарантира необходимата интеграция и обмен на данни с външни информационни системи, одобрени от Висшия съдебен съвет и имащи отношение към изследваните критерии за развитие качеството на правосъдието. При постъпване на информация от УИС/ЕИСС същата се обработва в реално време. Реализираните инвестиции по ОПДУ имат принос за подобряване на средата по отношение на ефективното управление на отделните съдебни структури - при наслагване

на тази информация спрямо организационна статистика на ниво съдебна структура, а ефикасното управление на съдебната карта се гарантира от наслагването на административно и експертно-управленската информация спрямо социално-демографската структура на населението, икономическа активност, технологична инфраструктура, предлаганите административни и други публични услуги от публичния и частния сектор и др.

Инвестиции в увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването, чрез реформа в структурата, процедурите и организация на съдебната система - *ключови резултати* от инвестициите по ОПДУ водещи по промяна в средата:

Реализираните инвестиции допринасят за развитието на модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи. Насочени са към оптимизиране на вътрешни процеси чрез реформа в структурите, процедурите и организацията на съдебната система. Благодарение на подкрепата на ОПДУ са разработени множество нови подходи към самото правораздаване, чрез извършването на над 100 бр. анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система и въвеждането на 52 нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт, към датата на оценката. Всички те съвкупно предоставят богат инструментариум за решаване на задачите на българската съдебна реформа и постигането на модернизация. Като ключови резултати могат да бъдат систематизирани следните:

Извършен е одит на ИТ и комуникационната инфраструктура на съдебната система, тъй като до момента на изпълнение на интервенциите няма пълна картина на ресурсната обезпеченост и състоянието на ИКИ в сектора. Реализираните инвестиции са от основополагащо значение за последващите мерки за въвеждане на електронно правосъдие, тъй като допринасят и за кохерентност на резултатите по отделните проекти и устойчивост в тяхното изпълнение чрез мултиплициран ефект.

Инвестициите по ОПДУ допринасят за промяна в средата за повишаване на качеството и ефикасността на съдебната система като цяло, чрез разработени и одобрени модели, стандарти, методики и механизми, които да доведат до намаляване на натовареността и подобряване на условия на труд в съдилищата и прокуратурите в Република България в дългосрочен план – модел за оптимизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури и пътна карта за реорганизация на съдебните структури на окръжно и апелативно ниво.

Промяната в средата отнасяща се до подобряване на процедурите по атестация и дисциплинарната практика в съдебната система, е в това че е създаден механизъм за обвързване на политиката по възнагражденията и другите придобивки на магистратите с превенция на корупцията. Благодарение на реализираните инвестиции е разработен модел на формиране на основното трудово възнаграждение и всички други плащания и придобивки, при който се свежда до минимум

индивидуалната преценка от страна на административен орган и който предвижда адекватен механизъм за автоматична актуализация.

Реализирани са инвестиции, които слагат основите на създаването на модерна пенитенциарна система - в резултат на инвестициите е извършена оценка на изпълнението на Концепцията за развитието на ГДИН от м. май 2014 г. Разработен е проект на Стратегията за развитието на пенитенциарната система в България за периода до 2025 г., като със заповед от 2019 г. на министъра на правосъдието стратегията е одобрена и влиза в сила. С реализираните инвестиции са поставени основите за осигуряване на модерна наказателна политика, ефективно противодействие на престъпността и хуманизиране на наказателно-изпълнителната система.

Приета е „Наредба за информационната система на съдебното изпълнение“, за да се създаде правна възможност за използване на изградената единна информационна система на съдебното изпълнение (ИССИ) в Република България.

Изпълнени са интервенции насочени към намаляване на натовареността на съдилищата, включително с помощта на облекчаване на процедурни правила, засилено използване на алтернативни форми за решаване на спорове и въвеждане на електронно правосъдие. Направени са необходимите законови промени в Наредба №2/15.03.2007 г. за условията и реда за одобряване на организациите, които обучават медиатори; за изискванията за обучение на медиатори; за реда за вписване, отписване и заличаване на медиатори от единния регистър на медиаторите и за процедурните и етични правила за поведение на медиатора.

Реализирани са интервенции, които осъществяват промени в интегрирана политика за предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт. Изготвени и приети са Вътрешни правила за проверка на почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, за проверка за действия на съдии, прокурори и следователи, с които накърняват престижа на съдебната власт и проверка за нарушаване на независимостта на съдии, прокурори и следователи; изготвени и приети вътрешни правила за извършване на проверките на имуществените декларации на съдии, прокурори и следователи - приети от ИВСС на основание чл. 54, ал. 1, т. 10, вр. т. 8 ЗСВ, като стават задължителни за проверяващите екипи от Инспектората при извършване на проверката на имуществените декларации на съдии, прокурори и следователи. Изготвените и приети вътрешни правила имат принос за постигане на целите за повишена ефективност на превенцията на конфликта на интереси и гаранции за ефективно разследване на магистрати.

Реализирани са интервенции за усъвършенстване на системите за наблюдение и оценка на качеството на предлаганата правна помощ и облекчаване на достъпа до първична правна помощ. Промяната в средата чрез инвестициите извършени по ОПДУ, е в унифициране на системата на правна помощ чрез разработените указания, въвеждащи общи минимални и европейски стандарти за предоставяне на правна помощ.

Реализирани са инвестиции по отношение измерване на удовлетвореността на гражданите от съдебната система, както и относно нейната независимост: разработен е постоянен механизъм за оценка ефекта от прилагането на ГПК, НПК и АПК, което е предпоставка за осигуряване на гаранции за ефективно и справедливо правосъдие; изграден е механизъм за постоянен независим мониторинг на факторите, поставящи под съмнение независимостта на съдебната власт и дебат по тях. Извършените инвестиции по отношение на въвеждане на мерки за повишаване на независимостта на съдебната власт, имат принос за промяна в средата за повишена отчетност и прозрачност на ВСС, което в дългосрочен план следва да доведе и до повишено доверие в съдебната власт.

Въз основа на реализираните инвестиции по ОПДУ, са изготвени и утвърдени с разпореждане на председателя на ВАС Правила за осъществяване на текущ мониторинг и оценка на съдебната практика на административните съдилища с цел осигуряване на ефективен съдебен контрол и право на достъп до съд. Същите позволяват предприемането на съвременни мерки по инициране на процедури по отправяне на искане за приемане на тълкувателно решение при констатиране на противоречива или неправилна практика. Промяната в средата е по отношение на създадената възможност за текущ външен мониторинг на ефективността на уеднаквяване на практиката от върховните инстанции, както и по отношение на оптимизация на работата на административните органи при прилагането на закона.

До периода на изпълнение на интервенциите, бюджетът на съдебната власт се изготвя на исторически принцип, а не чрез програмно бюджетирание съобразно ясни цели и план, които трябва да бъдат обезпечени финансово. Приносът на реализираните инвестиции по ОПДУ, когато бъде завършен и процесът по приемане на нормативната рамка, ще бъде във въвеждането на нов модел на бюджетирание обвързано с резултатите във всяка структура от институциите на съдебната власт, повишена прозрачността на бюджета на съдебната власт и подобрена ефективност на управление на бюджетните средства.

Реализирани са инвестиции за подобряване и актуализиране на политиките и правилата, свързани с атестирането и възнагражденията на съдебните служители, и въвеждане на гаранции за обществено участие в избора на съдебни заседатели от общинските съвет. Чрез осъществените по ОПДУ инвестиции, се осъществява промяна по отношение осигуряване на възможност за подобряване на статута на съдебните служители чрез разработване и въвеждане на единни общи критерии за атестирането им, при отчитане на спецификите на съответния вид орган на съдебна власт/работодател, разработване и въвеждане на съвременни методи за управление и оценка на изпълнението на задълженията и обвързване на оценката от изпълнението с елементи от възнаграждението.

Въз основа на проведени множество анализи, оценки и обсъждания е разработена нова Концепция за наказателната политика на Република България с дефинирани основните предизвикателства пред наказателната политика с петгодишен период на изпълнение 2020 - 2025 г,

одобрена с решение на Министерския съвет. Промяната в средата е привеждането на наказателната политика в съответствие с европейските тенденции и при отчитане на препоръките от докладите на ЕК по Механизма за сътрудничество и оценка от 2008 г. до сега за приемане на нов НК.

Извършено е изменение и допълнение на Вътрешните правила за организацията и реда на обучителната дейност в Националния институт на правосъдието. Новите правила на Регионалната програма отразяват препоръките и предложенията на съдилищата - партньори, насочени към осигуряване на по-голяма гъвкавост и оперативност на участващите органи на съдебната власт. Създава се нова глава девет „Програма за регионално обучение“, която отменя действащите към момента Вътрешни правила за организацията и реда за изпълнение на Програмата за регионални обучения на съдилищата и прокуратурите. Така приключва процесът на консолидиране на обучителната дейност на НИП в единен акт, стартирал през 2017 година с цел кодифициране и унифициране на нормите, регламентиращи обучителната дейност на Института.

Инвестиции в осигуряване на качествено професионално обучение - *ключови резултати* от инвестициите по ОПДУ водещи по промяна в средата:

Инвестициите свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители и устойчиво повишаване на качеството на обучението са съществен елемент от реформата свързана с модернизацията на съдебната система. Проектите в тези процедури се изпълняват от НИП, който е институцията, на която Законът за съдебната власт възлага обучението на кадрите в съдебната система. В тази връзка НИП е подкрепен чрез финансиране по ОПДУ с цел разширяване на дейността в посока изграждане на аналитичен и организационен капацитет за осигуряване на необходимия обхват и качество на обучението за съдебната система.

Осъществена е промяната в обучителната среда чрез внедряването на информационна система за управление на процеса на обучение (ИСУПО) и създаването на условия за неговото развитие и провеждане в безхартиена среда. Благодарение на инвестициите по ОПДУ за първи път се създава единна електронна обучителна среда за организатори, обучаеми и преподаватели във всички етапи от подготовката, провеждането и отчитането на обучителната дейност. Чрез направените инвестиции се развива и укрепва общността на съдебните обучители, посредством формиране и надграждане на преподавателски умения на съдии, прокурори, следователи и/или съдебни служители, други представители на целевата група на проекта, потенциални и утвърдени временни преподаватели на НИП. Инвестициите реализирани по ОПДУ оказват съществено влияние, тъй като благодарение на изградената информационна система успяват да се включат международни експерти, чието гостуване ако би се случило по конвенционален начин би било по-сложно и скъпо като организация. В обученията са включени и много нови обучители, които тепърва навлизат в тази дейност. Разработени са стандарти за съдебно обучение за развиването на ключови умения и компетентности, необходими за изпълнение на правомощията на всички нива на органите в рамките на съдебната власт. Стандартите за съдебно обучение са инструмент за стратегическо планиране на обучителната дейност на НИП, на базата на който ще бъдат изготвяни

устойчиви учебни планове и програми на Института. Благодарение на инвестициите по ОПДУ, над 13 757 магистрати, съдебни служители и служители на разследващите органи по Наказателно-процесуалния кодекс и други служители успешно са преминали обучения по различни направления, с 29 339 участия в обучения. Промяната в средата се измерва през призмата на това, че качествено професионално обучение на магистрати, съдебни служители и други лица от системата с оглед повишаване на квалификацията им ще доведе и до подобряване ефективността на правосъдието.

6.9. Оценителен въпрос 1.7. Каква е промяната по отношение на бизнес средата, административната и регулаторната тежест след извършените инвестициите по ОПДУ? Каква част от промяната се дължи на подкрепата от ОПДУ?

Инвестициите, реализирани по ОПДУ, са основно насочени към:

- ✓ модернизирани на държавната администрация и развитието на електронното управление и електронните услуги на публичния сектор;
- ✓ модернизация и реформа на съдебната власт и постигане на справедливо и качествено правосъдие чрез инвестиции в електронното правосъдие и предоставяне на електронни услуги.

В резултат на това се очаква изпълнението на програмата да рефлектира положително върху инвестиционния климат в страната, а оттам върху цялостната икономическа активност¹⁴³. Това въздействие ще се изрази в нарастване на частните инвестиции и съответно на икономическия растеж, като към средата на 2022 г. ефектът върху двата макроикономически показателя възлиза на увеличение респ. с 0.2% и 0.1%. Реализираната промяна ще е по посока подобрена бизнес среда, което се очаква да допринесе и за създаване на нови предприятия и за разширяване на дейността на вече съществуващите, а оттам и до по-висок икономически растеж. Въздействието в резултат на интервенциите по ОПДУ в дългосрочен план ще нараства значително, като подобрените условия за бизнес ще допринесат за привличане на нови инвестиции и създаване на нови работни места. Реализираните инвестиции за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие значително намаляват административните разходи за бизнеса чрез възможността да се извършват онлайн, много услуги са лишени от такси, а други са сведени до минимум. Намаляват се и разходите от страна на държавата в дългосрочен план след инвестирането в добре работеща система за електронно управление и електронно правосъдие и нейното поддържане. Връзката между заместването на „хартиен“ процес с електронен и повишаването на прозрачността и намаляване възможностите за злоупотреби идва най-вече по линия на премахването на общуването лице-в-лице с представителите на

¹⁴³ ФОНДОВЕТЕ НА ЕС В БЪЛГАРИЯ Оценка на макроикономическите ефекти от изпълнението на програмите, съфинансирани със средства от ЕС, Министерство на финансите септември 2022 г., <https://www.minfin.bg/bg/1168>

администрацията и липсата на плащания в пари на ръка, което само по себе си прави процеса прозрачен и свежда до минимум възможностите за осъществяване на корупционни практики. Изброените фактори неминуемо в дългосрочен аспект ще доведат до промяна в бизнес средата, като я направят по-привлекателна за инвестиране.

Инвестициите, реализирани по ОПДУ, променят бизнес средата, чрез предоставянето на възможности - ползващите електронни административни услуги в категория „бизнес“ (95.9%), дават категорична оценка, че в момента използват повече електронни услуги отколкото преди пет години. Увеличеното потребление на електронни услуги е индикатор, че за бизнеса това е улеснение и се превръща в предпочитан начин за изпълнение на задължения, произтичащи от законови разпоредби, или за получаване на дадени услуги. Най-положително сред показателите, измерващи „качество“ на предоставяна услуга, са оценени бързината и улеснения достъп до услуги, което е и положителна промяна в бизнес средата. Бизнесът обаче е критичен по отношение на информацията, която институциите предоставят за наличните електронни услуги и начините за ползването им, като я смятат категорично за недостатъчна. Следва да се инвестират усилия в по-широкото популяризиране на наличните електронни услуги, в това число и чрез информационни кампании за възможностите на инструментите за е-управление и е-правосъдие, и начините, по които бизнесът може да ги ползва, само така ще се постигне устойчива промяна в бизнес средата.

По отношение на регулаторната и административна тежест, анкетираните представители на бизнеса са категорични, че електронните услуги, предоставяни от администрацията и съдебната система облекчават дейността на бизнеса, който управляват (82.5%). Основните предимства от направените инвестиции за въвеждане на е-управление и е-правосъдие, които респективно се отразяват като промени в средата за развитие на бизнес, са:

- пестене на средства и време;
- лесно и бързо получаване на услуги по електронен път;
- отпадане на необходимостта от документи на хартия;
- улеснен достъп до информация;
- намаляване на предпоставките за корупция.

Успешното прилагане на е-управление и е-правосъдие има множество предимства и значително улеснява процеса на предоставяне на услуги. Без съмнение най-забележимият ефект от това е спестяването на време, усилия и средства при извършването на различни процедури. От своя страна, улеснената процедура, както и ясните и унифицирани правила за нейното прилагане, създава по-благоприятна среда за развитие на бизнеса и привлича нови инвеститори. Подобряването на работата на институциите неизменно води до бизнес среда, която е по-привлекателна за инвеститори, което би довело до създаване на нови бизнеси и разширяване на вече създадени

предприятия. Реализираните по ОПДУ интервенции са основен инструмент за подобряване на процесите и модернизирани на модела за предоставяне на административни услуги и за намаляване на административната тежест върху бизнеса и гражданите. Данните от редовните доклади¹⁴⁴ за състоянието на администрацията в България ясно показват повишаване на използването на електронни услуги както от фирмите, така и от гражданите, което на практика потвърдихме и с резултатите от проучването реализирано в рамките на настоящата оценка. Внедрените информационни системи, реализирани чрез инвестициите по ОПДУ, на базата на които се осъществява е-управлението и е-правосъдието, имат принос за промяна и подобряване на бизнес средата поради няколко основни фактора:

- ✓ постигнато е операционализиране на административните процеси – спестява се време от страна на администрацията вследствие на автоматизирането на процесите;
- ✓ намаляване на регулаторната и административна тежест – чрез ускоряване и опростяване на електронни услуги - колкото по-комплексни проверки и колкото повече документи изисква дадена заявка, толкова повече време и труд спестяват проверките в изградените благодарение на инвестициите по ОПДУ регистрите и електронния обмен;
- ✓ времето за заявяване на дадена услуга, подготвяне и подаване на документите, плащане и получаване на отговор преди и след въвеждането на електронната ѝ версия – тук ефектът за бизнеса е значително спестяване на време, което неминуемо е положително промяна в бизнес средата;
- ✓ създадени са възможности за предоставяне на нови услуги - обвързването на отделните бази данни и регистри и автоматичният обмен на информация между тях осигурява възможности за създаване на нови услуги, което от своя страна улеснява и подпомага бизнеса с възможността да му предостави комплексна услуга на база извършените инвестиции по програмата за обвързване на базите данни;
- ✓ въвеждането на електронни системи, чрез които се предоставят електронни услуги, създава усещане за прозрачност и отчетност на институциите, които ги предоставят, което води да бизнес среда, която е по-привлекателна за инвестиции.

Отграничаването на въздействието, особено в средносрочен и дългосрочен план, на отделен проект в рамките на общата екосистема на електронното управление и електронното правосъдие е почти невъзможно, тъй като всички са част от система от взаимнообвързани единици. Въпреки това, ако се фокусираме върху промяната по отношение на бизнес средата, административната и регулаторната тежест след извършените инвестиции по ОПДУ, можем да отличим следните инвестиции на програмата, чиито резултати могат да бъдат разглеждани като ключови за осъществяване на тези промени и чиито ефекти вече са разгледали както по-нагоре в изложението, така и в други анализи възлагани във хода на тяхното изпълнение, а именно:

¹⁴⁴ Доклади за състоянието на администрацията, Администрация на Министерския

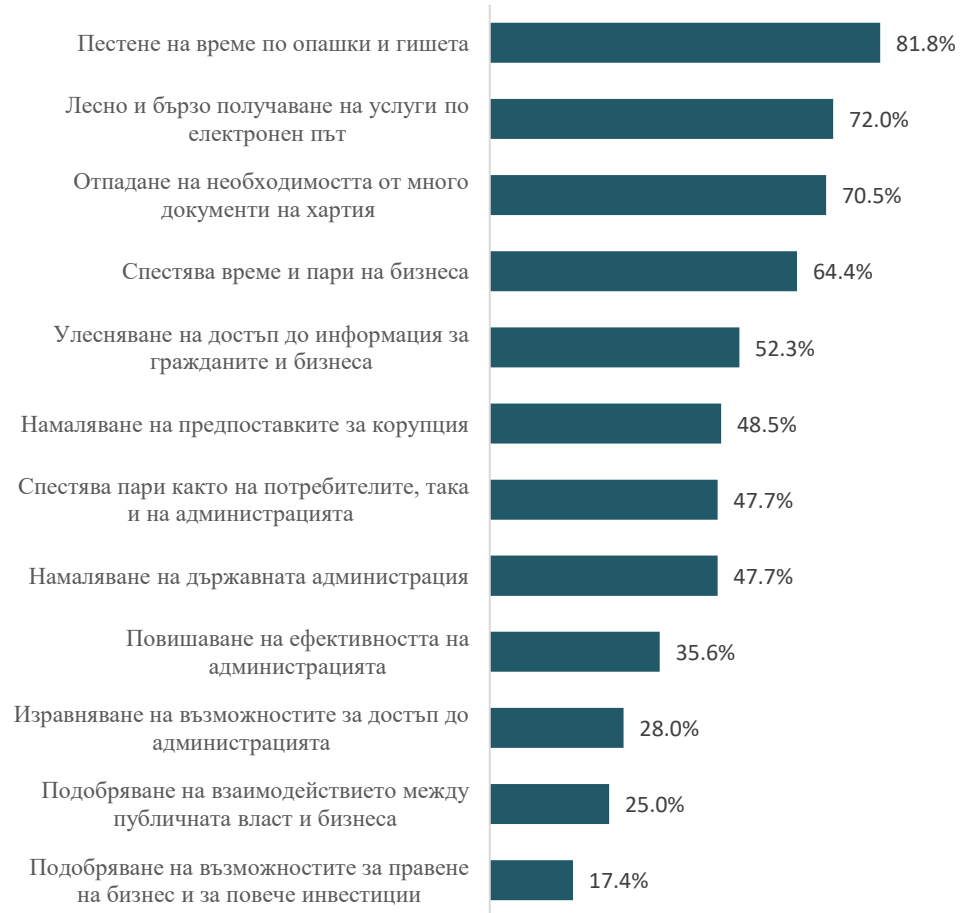
- ✓ Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги;
Надграждане на ТР за интеграция с платформата за обмен на данни между ТР в ЕС, вграждане на регистъра на ЮЛНЦ, интеграция с ИР, единна входна точка;
- ✓ Надграждане на основните системи на Агенция "Митници" (АМ) за предоставяне на данни и услуги към външни системи - БИМИС 2020 (фаза 1,2 и 3);
- ✓ Разработване, внедряване и поддръжка на единна национална електронна веб-базирана платформа: Централизирана автоматизирана информационна система "Електронни обществени поръчки" (ЦАИС ЕОП);
- ✓ Надграждане на основните системи на НАП за предоставяне на данни и услуги към вътрешни и външни системи;
- ✓ Изградената Централизирана Автоматизирана Информационна система „Съдебен Статус“;
- ✓ Надграденият Единен портал за електронно правосъдие – по отношение на възможностите за активен достъп до дела и връзката с ЕИСС;
- ✓ Разработената Централизирана информационна система на съдебното изпълнение.

Промяната в бизнес средата може да бъде оценена през призмата на предимствата от въвеждането на *електронното управление и електронното правосъдие*, които участвалите в проучването представители на бизнеса открояват.

Фигура 10. Предимства от въвеждането на електронно управление

Според Вас, кои са най-важните предимства на електронното управление?

Източник: Изследване сред представители на бизнеса

Фигура 11. Предимства от въвеждането на електронно правосъдие

Според Вас, кои са най-важните предимства на електронното правосъдие?

Източник: Изследване сред представители на бизнеса

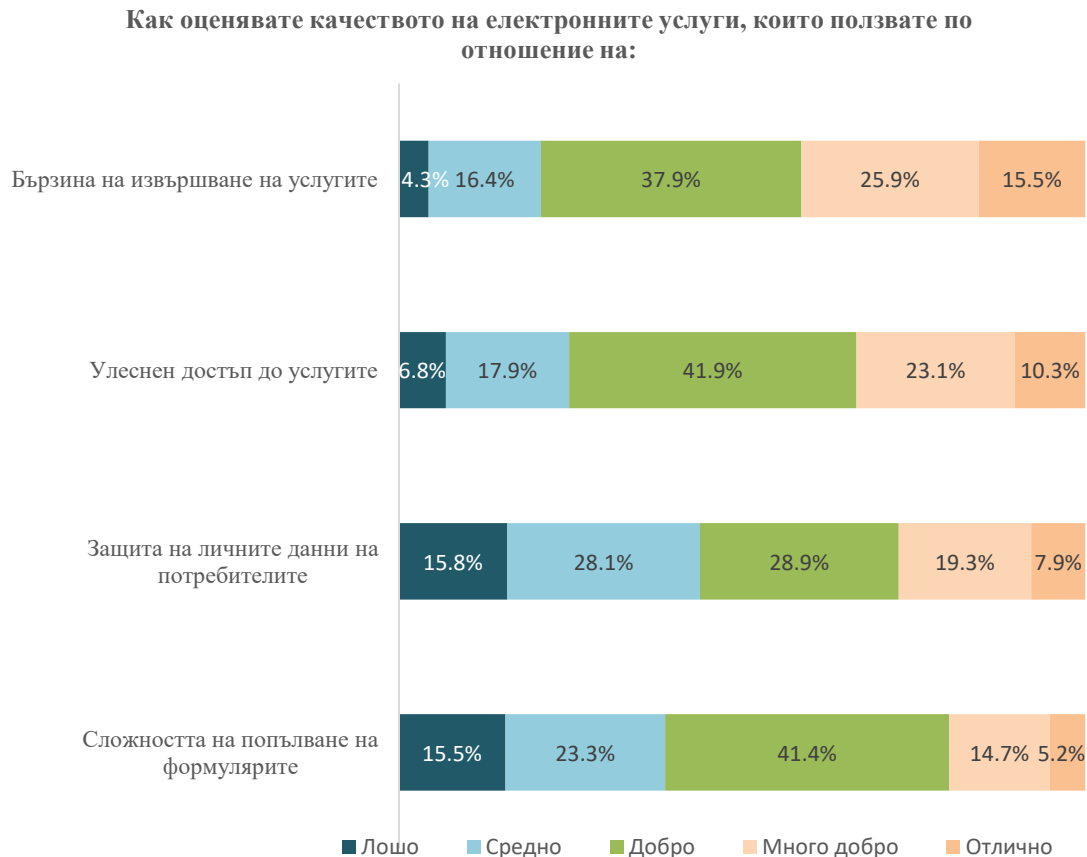
Видно е, че оценките са със сходни резултати с известни нюанси, като промените в различни параметри, съставляващи бизнес средата, са по-осезаеми при оценката на електронното управление. Резултатите дават основание да обобщим основните предимства, които респективно се отразяват като промени в средата за развитие на бизнес, от направените инвестиции в е-управление и е-правосъдие:

- пестене на средства и време;
- лесно и бързо получаване на услуги по електронен път;
- отпадане на необходимостта от документи на хартия;
- улеснен достъп до информация;
- намаляване на предпоставките за корупция.

Участвалите в проучването, проведено в рамките на настоящата оценка, представители на бизнеса, изразяват и категорично мнение, че електронните услуги, предоставяни от институциите облекчават дейността на бизнеса, който управляват (82.5%). Безспорно принос за тези резултати имат извършените инвестиции по ОПДУ, чиито въздействия са именно върху намаляване на административната тежест и облекчаване дейността на бизнеса. Едно от големите предизвикателства за електронното управление и електронното правосъдие, е необходимостта от непрекъснатото подобряване на качеството на предоставяните услуги. Те следва да бъдат така проектирани, че трябва напълно да отговарят на нуждите и изискванията на бизнеса, както и да са максимално гъвкави и адаптивни към периодичните промени в тези изисквания.

Фигура 12. Оценка на качеството на предоставяните услуги¹⁴⁵

Източник: Изследване сред представители на бизнеса

Най-положително сред показателите, измерващи „качество“, са оценени бързината на извършване на услугите и улесненият достъп до услуги, което е и положителна промяна в бизнес средата. Разглеждайки оценката на качеството на предоставяните услуги през различни показатели, следва да споменем, че вследствие на изпълнен от АМС проект по ОПДУ (BG05SFOP001-2.007-

¹⁴⁵ оценката е по отношение на административните услуги и услугите в съдебната система

0001) са извършени изменения в Наредбата за административното обслужване (НАО). Сред множеството съществени изменения е и регламентирането на изискване за публикуване на годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за предходната година. Съгласно НАО прилаганите методи за обратна връзка и организацията за проучване, измерване и управление на удовлетвореността на потребителите се определят във вътрешните правила за организация на административното обслужване на съответната администрация. Всяка година до 1 април администрациите изготвят годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за предходната календарна година, който се публикува на интернет страницата на съответната администрация. Резултатите от обратната връзка от потребителите се използват и за измерване и управление на удовлетвореността на потребителите от предоставяното административно обслужване. Получената и анализираната информация от обратната връзка и резултатите от измерването на удовлетвореността на потребителите се обсъждат и консултират с неправителствените организации на гражданите и бизнеса и с представителите на гражданското общество и се оповестяват не по-малко от веднъж годишно. В резултат на получената, анализираната и консултираната информация от обратната връзка и от измерването на удовлетвореността се предприемат действия за подобряване на административното обслужване. Направените изменения целят именно създаването на предпоставки за подобряване на административното обслужване и постоянното му подобряване, а от там и качеството на услугите.

За да се повиши употребата на електронни услуги, респективно ефективността по посока бизнес ползватели, е нужно те да са достатъчно добре информирани за наличните услуги и начините за тяхното ползване.

Фигура 13. Оценка на предоставената информация

Източник: Изследване сред представители на бизнеса

Бизнесът е доста по-критичен в сравнение с гражданите, по отношение на информацията, която се предоставя от институциите. Следва да се инвестират усилия в по-широкото популяризиране на наличните електронни услуги, в това число и чрез информационни кампании за възможностите на инструментите за е-управление и начините, по които бизнесът може да ги ползва. За да бъдат насърчени потребителите да ползват електронни административни услуги, е препоръчително те да бъдат запознати с техните предимства и начините за използване, което може да стане само с провеждане на проактивни кампании за популяризиране на услугите. Само така ще се постигне ефективна промяна в бизнес средата.

6.10. Оценителен въпрос 1.8. Кои са идентифицираните непланирани ефекти (положителни и отрицателни) от инвестициите?

Като цяло инвестициите са постигнали планираните и очаквани резултати и няма открояващи се непланирани ефекти. Положителни планирани ефекти се очертават в повишената прозрачност и отчетност в работата на администрацията чрез въвеждане на дигитални „неприсъствени услуги“. Сред основните предимства на електронните административни услуги в България е подобрената ефективност, тъй като гражданите имат лесен достъп до обществени услуги, като се намалява времето за чакане и се повишава производителността. Друго предимство е подобрената достъпност, тъй като гражданите имат достъп до обществени услуги отвсякъде и по всяко време, ако имат връзка с интернет.

Като известен недостатък (непланиран ефект) се посочва „цифровото разделение“, което се отнася до потребителите, които имат достъп до технологии, и тези, които нямат. Това може да бъде значително предизвикателство в селските райони или за хора, които не могат да си позволят необходимата технология. Пораждат се и заплахи за киберсигурността, свързани с електронните административни услуги, като хакване, фишинг и кражба на самоличност.

Косвени непланирани положителни ефекти, които можем да идентифицираме, са изграждането на култура за дигитална работа в електронна среда и повишаване на дигиталната компетентност на обхванатите от интервенциите в приоритетни оси. Този косвен ефект води и до по-лесно възприемане на новостите и стандартите на работа в електронна среда, което е от особена важност за системата в сектор „Правосъдие“, която до момента по своята същност е била „аналогова“. В дългосрочен план това ще доведе и до косвено положително въздействие върху развитието на е-правосъдието, тъй като професионалната общност ще борави по-ефективно с различните системи.

ОПДУ е програмирана да подкрепи административната реформа и електронно управление и е-правосъдие и по този начин да се подобрят ефективността и ефикасността в работата на администрацията и съдебната система. Реализираните интервенции обаче са от такова естество, че не предполагат възникването на непланирани ефекти (положителни или отрицателни). Програмата има много ясна логика на интервенция, която се свежда до ясно проследими физически показатели за изпълнение (внедрени електронни услуги, изграждането на информационна инфраструктура, усъвършенстване на информационните системи, оптимизация и реинженеринг на работните

процеси по предоставяне на административни услуги в централната и териториалните администрации, изграждане на системи за електронно правосъдие и електронни услуги в сектор „Правосъдие“). Поради физическия характер на инвестициите, те трудно биха могли да доведат до непланирани ефекти, нещо, което се наблюдава при програми, които инвестират в човешки капитал. Въпреки това, все пак могат да бъдат открити няколко непланирани ефекти, чието проявление се очаква да бъде по-осезаемо в следващите години.

Положителни непланирани ефекти:

Насърчаване на иновациите – в дългосрочен план реформите биха могли да стимулират иновативно мислене и насърчаване на иновационната култура в търсене на по-ефективен начин за работа и прилагане на нови методологии и технологии.

Изграждане на култура за дигитална работа в електронна среда и повишаване на дигиталната компетентност на обхванатите от интервенциите в приоритетни оси 1 и 2 на ОПДУ, както и в сектор „Правосъдие“ – този косвен ефект води и до по-лесно възприемане на новостите и стандартите на работа в електронна среда, което е от особена важност за системата в сектор „Правосъдие“, която до момента по своята същност е била „аналогова“. В дългосрочен план това ще доведе и до косвено положително въздействие върху развитието на е-правосъдието, тъй като професионалната общност ще борави по-ефективно с различните системи.

Отрицателни непланирани ефекти:

В „Проучване и анализ на електронното управление и дигиталните административни услуги в Република България“¹⁴⁶ като недостатък на дигиталните услуги се посочва „цифровото разделение“, което се отнася до потребителите, които имат достъп до технологии, и тези, които нямат. Това може да бъде значително предизвикателство в селските райони или за хора, които не могат да си позволят необходимата технология. Пораждат се и заплахи за киберсигурността, свързани с дигитални административни услуги, като хакване, фишинг и кражба на самоличност.

6.11. Оценителен въпрос 1.9. Какви са бариерите пред развитието на е-управление и на е-правосъдие?

Основни идентифицирани бариери пред развитието и на двете системи могат да се обобщят по следния начин:

- ✓ Предизвикателства и затруднения при подготовката и възлагането на обществените поръчки - и по отношение на е-управление и е-правосъдие бенефициентите изпитват затруднения при изготвяне на техническите спецификации, т.е. някъде има забавяния и в подготовката на

¹⁴⁶ „Проучване и анализ на електронното управление и дигиталните административни услуги в Република България, УНСС, Колектив Катя Кирилова, Александър Найденов, Пламен Милев, Ива Райчева, Явор Табов и рецензенти проф. д-р Красимир Шишманов, доц. д-р Венелин Бошнаков

тръжната документация и в обявяването на поръчките; забавяния в други случаи са предизвикани от обжалванията/прекратяванията на обществените поръчки;

- ✓ Липса на капацитет и достатъчно кадри с експертиза в ИКТ - това предизвикателство е валидно по отношение и на двете системи. Това създава затруднения в изготвянето на техническите спецификации за обществените поръчки, като често пъти се използват външни изпълнители за разработването на техническите спецификации. Недостатъчни са и специалистите, които да се грижат за внедряването, поддържането и усъвършенстването на изградената инфраструктура;
- ✓ Множество нормативни изменения, които водят до промени и забавяния в изпълнението на проектите;
- ✓ Структурни промени в администрациите и неустойчива политическа среда.

По отношение на е-правосъдието има затруднения и с недостатъчно добрата координация между институциите, чието участие е необходимо за изпълнението на мерките (междуетатствена съгласуваност и координация, в т.ч. между съдебната и изпълнителната власти) - идентифицират се забавяния по проекти поради факта, че още на ниво проектна идея, не се съгласувани или извършени необходимите промени в нормативната рамка, поради недобра координация напр. между ВСС и Министерство на правосъдието, като в много от случаите това не се извършва и на етап изпълнение на проекта, което води до необходимост от удължаване на сроковете за изпълнение на проектите. Следва да се подобрят и процесите на планиране по отношение на изискуеми законодателни промени, за да не се бави процесът на развитие на електронното правосъдие. Важно за развитието на е-управлението и е-правосъдието е да се създаде среда на политическа приемственост по отношение на подходите за развитие на електронното управление и електронното правосъдие.

Бариири пред развитието на е-управление:

Бариирите пред развитие на е-управлението са разгледани в контекста на трудностите при изпълнение на ОПДУ и финансиране на инвестиции по приоритетна ос 1, насочени към е-управление. Сериозните предизвикателства се явяват в няколко направления:

- Капацитет на бенефициентите и подготовка и възлагане на обществени поръчки;
- Липсата на достатъчно кадри с експертиза в областта на ИКТ в държавната администрация;
- Е-идентификация;
- Промени в нормативната уредба;
- Структурни промени в администрацията;
- Неустойчива политическа среда.

Подготовка и възлагане на обществени поръчки

Подготовката и възлагането на обществените поръчки е сериозно предизвикателство и бариера за изпълнение на инвестициите по ОПДУ, което засяга всички проекти. Ограничение се явява капацитетът на бенефициентите да изпълняват проекти. УО констатира трудности и проблеми, свързани със забавянето при изпълнението на проекти, което се дължи на закъснение във възлагането на обществени поръчки; обжалване на актове на възложителя; некоректно изпълнение на договори за обществени поръчки. В почти всички годишни доклади на УО този проблем е изведен като затруднение и причина за забавяне на изпълнението. УО изготвя „Анализ на риска от загубата на средства и неизпълнение на индикаторите“¹⁴⁷, като документът се актуализира, съответно се изготвя и План за намаляване на риска от загубата на средства и неизпълнение на индикаторите и се изпълняват набелязаните мерки. Един от анализираният рискове е свързан с това, че не са сключени договори с изпълнители поради забавянето в подготовката на поръчките, ненавременното обявяване или обжалвания. УО адресира тези рискове, но все пак в резултат редица проекти са променени или прекратени.

Критична липса на кадри с ИКТ експертиза

Проблемът с възлагане на обществените поръчки специално в областта на е-управление е пряко свързан с критичната липса на кадри с експертиза в информационните технологии в държавната администрация. Това създава затруднения в изготвянето на техническите спецификации за обществените поръчки, като често път администрацията използва външни изпълнители за разработването на техническите спецификации.

В доклад за ИКТ¹⁴⁸ по Проект № BG05SFOP001-2.001-0009 „Въвеждане на принципа на споделените услуги в организацията и работата на централната администрация“, финансиран от ОПДУ, се правят няколко важни извода във връзка с кадрите с ИКТ експертиза в централните администрации. В доклада е посочено, че осигуряването на подходящ персонал и капацитет в сферата на ИКТ остават предизвикателства за българската администрация. Проведено за нуждите на изготвяне на доклада през юли 2017 г. анкетно проучване дава ясна представа за персонала и капацитета в държавната администрация в областта на ИКТ, включително на ниво ресорни министерства, агенции и областни и местни администрации. Направените констатации са, че вътрешните отдели по ИКТ са преобладаващо малки, като средният брой служителите в тях е по-малко от 5. Организациите, които са назначили по-голям брой служители са ДАЕУ, НСИ, МО, АСП, НАП, АМ, МВР и ДФЗ. Степента на осведоменост по отношение на Закона за електронно управление и разширените функции на ДАЕУ е ниска, като основните допирни точки са правителствената комуникационна мрежа и CERT Bulgaria¹⁴⁹. Повечето отдели за информационни технологии са затруднени поради намален състав, невъзможност да наемат подходящи хора с

¹⁴⁷ Петнадесето редовно заседание на КН на ОПДУ, 12.05.2022 г.

¹⁴⁸

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj9Muhqr6EAXX8SvEDHcNmCU5QFnoECBEQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.strategy.bg%2FFileHandler.ashx%3FfileId%3D22331&usg=AOvVaw2dw22dwaTb5bMaI2d8D3ss&opi=89978449>

¹⁴⁹ <https://govcert.bg/web/guest>

необходимите умения, неконкурентни заплати, неструктурирано управление на бюджета и подценени оперативни разходи. Малките екипи по ИКТ отговарят основно за управлението на инфраструктурата, информационната сигурност, управлението на мрежата, обслужването на клиенти, поддръжка на компютрите и в някои случаи за поддръжката на приложенията. Поддръжката на приложения в повечето случаи се възлага на външни частни фирми. Функциите, свързани с техническата поддръжка, се поемат от най-голям брой служители. Като цяло, най-често срещаните задачи на ИТ персонала във всички организации са обслужване на крайни потребители/хелпдеск (31%), поддръжка на компютри (22%), информационна сигурност (11%), софтуерна поддръжка на приложения (11%) и управление на ИКТ (10%). Мрежи за данни/гласови мрежи, разработване на центрове за данни и софтуерни приложения са най-рядко изпълняваните функции, като всяка от тях представлява 5 процента от дейността на персонала, работещ в сферата на ИКТ. Направеният извод е, че отделите по ИКТ в рамките на различните министерства работят в затворена среда и почти не си сътрудничат с други колеги от ИТ сектора, които предоставят подобни услуги. Това води до неефективни процеси и дублиране на функциите. Повечето служители по ИКТ не са наясно с бюджетите за ИКТ, както и с процесите за отпускане и управление на средствата. Липсва стандарт или инструмент за проследяване на разходите за ИТ и уеднаквена терминология при възлагане на обществени поръчки за артикули и услуги, свързани с ИКТ. Поради изброените причини администрациите изпитват затруднения с изготвянето на технически спецификации и използват външни изпълнители, но това води до други рискове. Примери в това отношение са два проекта¹⁵⁰ на МРРБ, за които обществените поръчки за изграждане на системите не са обявени, тъй като следва да приключи изготвянето на технически спецификации, което е възложено със значителна забава. В следствие проектите са прекратени.

Липса на национална схема за е-идентификация

Националната схема за електронна идентификация, предвидена в Закона за електронната идентификация, все още не е изградена, което в определена степен ограничава достъпа на гражданите и бизнеса до ЕАУ, в т.ч. и трансгранични такива.

Действащата нормативна уредба в Република България предвижда, че лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ са длъжни да осигурят възможност на гражданите и организациите при заявяването на ЕАУ да се идентифицират по реда на Закона за електронната идентификация (ЗЕИ) или чрез средства за електронна идентификация, определени с решение на Министерския съвет, издавани и поддържани от административни органи. И през 2022 г. не е извършена промяна в Административния регистър с оглед вписването на средствата на електронна идентификация и тяхното ниво на осигуреност в специално създадено за целта поле.

Па данни в ИИСДА, 590 администрации са обявили, че предоставят достъп до ЕАУ с повече от едно средство за електронна идентификация. Съгласно информацията 63% от администрациите

¹⁵⁰ BG05SFOP001-1.018 Изграждане на Единен публичен регистър по устройствено планиране на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството и BG05SFOP001-1.019 Изграждане на система за управление на собствеността, включително единен регистър на държавната и общинската собственост

изискват КЕП, 20% - ПИК и 17% - потребителско име и парола или друго средство.

По ОПДУ е сключен договор с МВР за изпълнението на проект № BG05SFOP001-1.002-0006 „Развитие на пилотната система за електронна идентификация и внедряване в продуктивен режим“, който адресира едноименната мярка 78¹⁵¹. Проектът стартира още през 2016 г. със срок за изпълнение 2021 г. Предвид затруднения, възникнали във връзка с възлагането на обществената поръчка, по искане на бенефициента проектът е прекратен през 2020 г. Мярката е извадена от обхвата на ОПДУ през същата година и е предвидено да бъде финансирана с държавния бюджет. Въпросът с е-идентификацията и до момента остава нерешен. Осигуряването на универсално безплатно средство за електронна идентификация е от ключова важност за развитието електронното управление. Това предполага предприемането на спешни и решителни мерки на политическо ниво за максимално бързо и качествено изпълнение на мярката.

Промени в нормативната уредба

Затруднения, забавяния на проекти, а в някои случаи и невъзможност изпълнението им, са свързани както с конкретни промени в нормативната уредба, така и с неизвършване или ненавременното извършване на необходими изменения.

С промени в Закона за електронното управление¹⁵² (§ 45. От преходните и заключителни разпоредби) се определя, че дейностите по системна интеграция¹⁵³ се осъществяват от „Информационно обслужване“ АД. Компанията е определена да изпълнява ролята на публичен възложител. С РМС № 727/5.12.2019 г. са определени административните органи, които при изпълнението на своите функции, свързани с дейности по системна интеграция, следва да възлагат изпълнението на тези дейности на „Информационно обслужване“ АД. Това води до промени в цялостната схема на изпълнение на договорите по ОПДУ, изпълнявани от институциите, включени в решението на МС, в частите им, касаещи изграждане на информационни и комуникационни системи. Някои от тези органи са бенефициенти или потенциални кандидати по ОПДУ. Въведената промяна не е в съответствие с правилата за държавна помощ, което е довело до невъзможност за финансиране на мерки по ОПДУ (например проект на Министерство на здравеопазването, който е прекратен; Агенция по геодезия, картография и кадастър, Национална агенция по приходите, Агенция по вписванията, за които отпада възможност за финансиране по програмата).

За разрешаването на възникналия въпрос относно съответствието на законовата промяна с правилата за държавна помощ (ДП) на национално ниво е взето решение услугите по системна интеграция да бъдат възложени на ИО АД като услуга от общ икономически интерес (УОИИ). За целта е било необходимо да се изготви от МТИТС уведомление до ЕК, като едва след нейното положително становище, помощта може да бъде предоставена. Това уведомление е забавено,

¹⁵¹ Мярка 78 от Актуализираната пътна карта за изпълнение на СЕУ

¹⁵² Доп. - ДВ, бр. 102 от 2019 г. в сила от 29.11.2019 г.

¹⁵³ които включват предоставянето на услуги по изграждане, поддържане, развитие и наблюдение на работоспособността на информационните и комуникационните системи, използвани от административните органи, както и дейности, които осигуряват изпълнението на тези услуги

въпреки че УО нееднократно е обръщал внимание на отговорните институции за неблагоприятните последици, които забавянето му носи за програмата. Тъй като този въпрос остава нерешен, УО на ОПДУ е в практическа невъзможност да осигури законосъобразно финансиране на определени процедури. Това забавя отварянето на нови процедури и изпълнението на вече одобрени ключови проекти/дейности, които са възложени на ИО АД на обща стойност около 17,5 млн. (МЗ, АГКК, АВ).

За да се елиминира рискът от загуба на средства по програмата, УО предприема действия и в началото на 2021 г. започна предоговаряне на финансовия ресурс по проектите на АВ и АГКК чрез освобождаване на средствата, предвидени за изпълнение на дейности, свързани със системна интеграция. На 31.3.2021 г. е прекратен сключеният административен договор към проект „Доизграждане на национална здравна информационна система (НЗИС) – етап 1 и етап 2“ свързан с разработване на НЗИС, чиито дейности са вече изцяло възложени на ИО АД.

Както направените нормативни изменения в процеса на изпълнение, така и липсата на нормативни изменения, необходими за изпълнение на определени проекти, затруднява изпълнението на програмата. Такъв проект е № BG05SFOP001-1.002-0009 „Реализиране на ЦАИС „Гражданска регистрация“ и ЦАИС „Адресен регистър“ на ДАЕУ. Пример за настъпили нормативни изменения, които имат негативен ефект върху вече одобрени проекти са извършените на 23.12.2022 г. изменения в Изборния кодекс, а именно отмяната на § 145 от ПЗР, уреждащ дистанционното електронно гласуване, които са довели до отпадане на необходимостта за финансиране на проекта № BG05SFOP001-1.002-0015 „Изграждане и внедряване на пилотна система за дистанционно електронно гласуване“ на МЕУ за е-гласуване, с оглед на което проектът е прекратен.

Структурни промени в администрацията

Друго предизвикателство, което създава затруднения, е свързано със закриване на ДАЕУ и създаване на МЕУ. Макар ефектът от създаването на МЕУ да е положителен, предвид това, че се създава нова административна структура, както и необходимите нормативни промени в редица закони и подзаконова нормативна уредба, свързана с електронното управление, това води до риск от забавяне в изпълнението на мерките и действията, планирани в Стратегията за електронно управление и пътната карта към нея, както и за изпълнение на проектите, финансирани по ОПДУ. По данни от Годишния доклад за изпълнение на ОПДУ за 2022 г. закриването на ДАЕУ/създаването на МЕУ и предшестващите и съпътстващите това процеси е довело до фатално забавяне на възлагането на обществени поръчки и ревизиране на подхода за изпълнение на определени дейности (4 проекта на МЕУ са частично или изцяло в риск, евентуално обжалване на актовете на възложителя може да доведе до невъзможност за изпълнение в рамките на допустимия срок до 31.12.2023 г.).

Динамична и нестабилна политическа обстановка

Друго затруднение е динамичната политическа обстановка в последните няколко години (множество извънредни парламентарни избори, редуване на служебни и редовни правителства, всички от които с кратки мандати, и продължителни периоди на нефункциониращо НС), която възпрепятства ключовите реформи, на места се наблюдава и липса на приемственост по отношение на проекти в изпълнение (например по проект № BG05SFOP001-2.022-0001 на МВР разработената и предадена в началото на 2021 г. система за управление на ресурсите не е внедрена в продукционна среда, което е довело до приключване на проекта през 2022 г. без реално изпълнение).

Други бариери

Други фактори, които създават затруднения, са свързани с недобрата готовност на бенефициенти, забавянията са свързани и с формалното изразяване на ангажираност за изпълнение на мерките, включени в пътните карти за изпълнение на националните стратегии, но в действителност липса на готовност за представяне на проектни идеи или за изпълнение на проектите.

Други трудности, които са открити в Доклада за междинна оценка на Стратегията за електронно управление¹⁵⁴ са:

- ✓ Неподходящ подход за планиране на инвестициите – паралелно се финансират както създаването на единна информационна среда, така и въвеждането на електронни услуги от отделните администрации, което води до липса на осезаем ефект от инвестициите;
- ✓ Липса на стратегически подход и приоритизация на услугите до 2016 и приемането на ПКЕУ 2016-2020;
- ✓ Не припознаването на електронното управление от повечето администрации като приоритет отвъд въвеждането на електронни деловодни системи;
- ✓ Липса на нормативно регламентирани изисквания към създадените системи, услуги и регистри;
- ✓ Липса на оперативна съвместимост;
- ✓ Недостатъчно добрата координация между институциите, чието участие е необходимо за изпълнението на мерките (междуведомствена съгласуваност и координация);
- ✓ Недостатъчна зрялост на проектите при тяхното стартиране (неясен обхват, промяна в концепцията за изпълнението им, липса на точно определяне на нуждите).

Бариери пред развитие на е-правосъдие

¹⁵⁴ „Извършване на независими анализ и междинна оценка на изпълнението на Стратегията за развитие на електронното управление в Република България и на Пътната карта за нейното изпълнение“.

Общо приложими са бариерите в рамките на изпълнение на проектите, напр. по отношение на обществените поръчки. Бенефициентите изпитват затруднения при изготвяне на техническите спецификации, т.е. някъде има забавяния и в подготовката на тръжната документация и в самото обявяване на. Забавяния в други случаи са предизвикани от обжалванията на обществените поръчки. Налице е критичен дефицит от кадри с ИТ експертиза, които да се грижат за внедряването, поддържането и усъвършенстването на изградената инфраструктура. Държавната администрация не може да конкурира силно развития частен ИТ сектор като работодател. В много случаи трудностите при изготвянето на ТС произтичат именно от този проблем. Много често се използват външни изпълнители за разработване на ТС, което е единственият изход за администрациите, които нямат собствен капацитет, но крие своите рискове и недостатъци

По отношение на развитието на е-правосъдие следва да се работи за подобряване на координацията между Министерство на правосъдието и ВСС, които следва да работят в една еко система за постигане на заложените цели. Междуведомствената съгласуваност и координация е важна, тъй като се идентифицират забавяния по проекти поради факта, че още на ниво проектна идея, не се съгласувани необходимите промени в нормативната рамка, поради недобра координация между ВСС и Министерство на правосъдието. Следва да се подобри и процесът на предварително планиране на законодателните инициативи и промени, които съпътстват усъвършенстването на системите. И тук не трябва да се допуска влизането на системата в инерция, към което тя е склонна, тъй като това ще забави вече настъпилите промени и ще попречи за разгръщане на пълния потенциал на *е-правосъдието*. Като потенциални бариери могат да бъдат изброени още:

- ✓ динамика в нормотворческите процеси на страната – неустойчива и непредвидима правна среда;
- ✓ конюнктурно и/или политически мотивирано ограничаване на ресурсите за изпълнение на политиката по е-правосъдие (финансови и човешки);
- ✓ изоставане от динамиката на глобалното развитие на ИКТ – забавяне на адаптирането към технологичните промени.

Проведените анкетни проучвания сред граждани и бизнес, открояват следните основни бариери пред развитието на *е – управление и е-правосъдие*:

- ✓ Липсата на дългосрочни кампании за популяризиране на услугите (77.2%);
- ✓ Липсата на приемственост заради честата смяна на правителствата и промяна на подходите за въвеждане на електронното управление и електронното правосъдие(75.5%);
- ✓ Липсата на воля и желание от страна на държавата и политиците (62.6%);
- ✓ Липсата на навременни промени в законодателството (61.2%);
- ✓ Липсата на умения на гражданите и бизнеса да работят с компютри при взаимодействие с администрациите и органите на съдебната власт (61.9%);
- ✓ Липсата на умения на служителите в администрацията и органите на съдебната власт да работят с компютри за целите на административното обслужване (34.9%).

6.12. Оценителен въпрос 1.10. До каква степен изградените системи за електронно обслужване, управление и наблюдение в администрацията и съдебната система са допринесли за бързината на обслужване, по-голяма прозрачност и достъпност на работата им? Допринесли ли са за повишаване на удовлетвореността на ползвателите?

Разглеждайки критерия „удовлетвореност“, следва отново да споменем, че вследствие на изпълнен от АМС проект по ОПДУ (BG05SFOP001-2.007-0001) са извършени изменения в Наредбата за административното обслужване (НАО). Сред множеството съществени изменения е и регламентирането на изискването за публикуване на годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за предходната година. Съгласно НАО прилаганите методи за обратна връзка и организацията за проучване, измерване и управление на удовлетвореността на потребителите се определят във вътрешните правила за организация на административното обслужване на съответната администрация. Всяка година до 1 април администрациите изготвят годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за предходната календарна година, който се публикува на интернет страницата на съответната администрация. Резултатите от обратната връзка от потребителите се използват и за измерване и управление на удовлетвореността на потребителите от предоставяното административно обслужване. Получената и анализираната информация от обратната връзка и резултатите от измерването на удовлетвореността на потребителите се обсъждат и консултират с неправителствените организации на гражданите и бизнеса и с представителите на гражданското общество и се оповестяват не по-малко от веднъж годишно. В резултат на получената, анализираната и консултираната информация от обратната връзка и от измерването на удовлетвореността се предприемат действия за подобряване на административното обслужване. Направените изменения целят именно създаването на предпоставки за подобряване на административното обслужване и постоянното му подобряване, а от там и качеството на услугите. На база данните от проведените количествени проучвания, можем да направим извода, че основните предимства, които крайните потребители виждат по отношение на използването на електронни услуги, предоставени от администрацията и съдебната система, са:

- пестене на средства и време;
- лесно и бързо получаване на услуги по електронен път;
- отпадане на необходимостта от документи на хартия;
- улеснен достъп до информация;
- намаляване на предпоставките за корупция;

Основните предимства, които крайните ползватели са открили, всъщност се явяват и целите, които електронното управление и електронното правосъдие си поставят. От тази гледна точка можем да кажем, че изпълнените инвестиции по ОПДУ са допринесли за по-бързо обслужване, по-голяма прозрачност и достъпност.

Едно от големите предизвикателства на електронно обслужване, управление и наблюдение в администрацията и съдебната система, е необходимостта от непрекъснатото подобряване на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

качеството на предоставяните услуги. Те следва да бъдат така проектирани, че напълно да отговарят на нуждите и изискванията на гражданите и бизнеса, както и да са максимално гъвкави и адаптивни към периодичните промени в тези изисквания. Повишаването на качеството ще води респективно и до по-висока удовлетвореност в крайните потребители. Участвалите в анкетата граждани и представители на бизнеса, оценяват най-положително сред показателите, измерващи „качество“, бързината на извършване на услугите и улеснения достъп до услуги¹⁵⁵. Единствено при оценката, която са направили в анкетата целевата група на хора в неравностойно положение има данни, че по-скоро не виждат промяна по отношение на достъпа до правосъдие, а виждат по-голяма положителна промяна в административното обслужване.

¹⁵⁵ изводите се отнасят както електронните услуги предоставяни от администрацията, така и за електронните услуги предоставяни от съдебната система

7. Представяне на казуси (Case studies)

Казус по ПО 1: Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги¹⁵⁶

Обект на изследването е Проект BG05SFOP001-1.004-0001-C04 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“ с бенефициент Министерство на електронното управление. Проектът стартира през 2017 г. и приключва на 31.12.2023 г.

Матрица за събиране на обща информация по проект:

¹⁵⁶ Проектът е по ПО1 и ПО2.

Обща информация

Приоритетна ос / Специфична цел	Заложени начални индикатори	Постигнати в края на изпълнението индикатори	Изпълнени ли са заложените индикатори	Постигната ли е качествена промяна/изпълненена ли е заложена реформа
<p>Приоритетна ос 1 „Административно обслужване и е-управление“ (ПО1)</p> <p>Приоритетна ос 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ (ПО2)</p> <p>Цел 1. Намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса и преминаване към комплексно административно обслужване по електронен път.</p> <p>Цел 2. Предоставяне на висококачествени и достъпни ЕАУ.</p>	<p>O1-3: Администрации, подкрепени за въвеждане на комплексно административно обслужване;</p> <p>O1-7: Брой подкрепени регистри;</p> <p>O1-8: Подкрепен и електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим;</p> <p>O2-6: Обучени служители от администрацията;</p> <p>R 2-2: Служители от администрацията, успешно преминали обучения с получаване на сертификат</p>	<p>502 администрации присъединени към Единния модел</p> <p>Над 60 регистъра достъпни през RegiX</p> <p>28 първични администратора присъединени към RegiX</p> <p>Над 300 000 000 вътрешни електронни услуги¹⁵⁷</p> <p>1224 услуги разработени през Единния модел</p> <p>225 служители в администрациите преминали обучение</p> <p>225 служители получили сертификат</p>	<p>Надградени са следните системи: Единен портал за достъп до ел. административни услуги (ЕПДЕАУ) променено на Портала на електронното управление със ЗЕУ - ДВ. бр.80 от 19 Септември 2023г.; Система за ел. автентикация (еАвт); Система за управление на ел. форми (еФорми); Система за обмен на справочна и удостоверителна информация (RegiX); Система за ел. плащане (еПлащане); Система за ел. връчване (еВръчване).</p>	<p>През периода на изпълнение на проекта са извършени редица нормативни промени – закони, наредби, правилници и др. В началото на проекта са разработени 150 услуги в края на проекта 1224. Има преизпълнение на индикатора. Над 90% от администрациите са присъединени към единния модел. Водят се преговори за изграждане на връзка между единният портал за Електронно правосъдие и Система за ел. връчване. Ползвателите на Портала на електронното управление са се увеличили с над 300% спрямо първоначалната стойност.</p>

¹⁵⁷ https://unifiedmodel.egov.bg/wps/portal/unified-model/unified-model/statistics/statistics!/ut/p/z/1/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziPQItHA39LYy83UONzQ0c_fx9zE18AowN_Mz1w1EV-Lt4mxg4Gof5-zkaupt6uJrRxGj3wAHcDQgTj8eBVH4jfcizAEwBIyKfJ190_WjChJLMnQz89Ly9SOKS4AhVFySmVwMdEEUXjMczdAVYAKkQs4syA0NjajySQv2TFcEAGdqflo!/#anchor1

Специфични въпроси – анализът се осъществява на база подробен преглед на техническите и финансови отчети, както и на дълбочинни интервюта с представители на бенефициента. Анализира се по блоковете въпроси в зависимост в коя категория проект попадат според заложените и изпълнение дейности:

Чрез изпълнението на проекта се постига:

- **Реформа:** подробен анализ до какъв тип реформа са довели изпълнените дейности
 - ✚ Какъв тип реформи са извършени – организационно развитие; оптимизиране на вътрешноорганизационни процеси; изследване на настъпилите промени и ефектите върху работата и представянето на съответната администрация

Реформи извършени в рамките на проекта:

Промяна на стандарти, правила и процедури, свързани с прилагане на Единния модел

- ✓ Разработени модели съгласно изискванията на чл. 8, ал. 5 и ал. 6 от ЗЕУ;
- ✓ Разработена процедура за вписване в Административния регистър и регистрите за оперативна съвместимост на разработените и актуализирани електронни образци и техните информационни обекти;
- ✓ Разработени три броя електронни образци за заявяване на електронни административни услуги, предоставяни от всички администрации № 2, 2133 и 2134 от Административния регистър изработени по модела;
- ✓ Разработени наръчник и пакет информационни материали по прилагането на модела по чл.8, ал.6 от ЗЕУ.

В процесът на изпълнение на проекта са идентифицирани дефицити в нормативната база, която пречатства безпроблемното прилагане на Единния модел и в тази връзка са направени редица изменения в Закона за електронно управление , обнародван в ДВ. бр.80 от 19 Септември 2023г. Същевременно в Министерство на електронното управление се готвят и изменения на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги, изменения в Закона за електронна идентификация с оглед на първата частна схема за е-идентификация, изменения в АПК, за свързване на системите на правосъдието с единния модел, който безспорно е доказал своята ефективност.

Вътрешно-административна реформа

В периода на изпълнение на проекта Държавната агенция „Електронно управление“ е преобразувана в Министерство на електронното управление с оглед на политиките, които следва да се провеждат на национално ниво. По този начин се утвърди водещата функция на специализирана администрация в МЕУ, в частност експертите от дирекция "Системи и компоненти на електронното управление“ като водещо звено за налагане на единния модел.

Реформа в предоставянето на е-услуги

На основание чл. 9, ал. 1 от „Вътрешните правила на Министерството на електронното управление за осъществяване на контрол по спазване на изискванията на Закона за електронното управление, Закона за киберсигурност, Закона за достъп до обществена информация и Закона за достъп до пространствени данни“ се извършват проверки на администрациите за изпълнението на част от изискванията на Закона за електронното управление, а именно: чл. 2, ал. 1; чл. 3; чл. 4, чл. 5, ал. 2, чл. 8, ал. 2 и ал. 3; чл. 10; чл. 11; чл. 12; чл. 13; чл. 15, чл. 30; чл. 31; чл. 32; чл. 33; чл. 34; чл. 35; чл. 36, ал. 1; чл. 40, ал. 1 от Закона за електронното управление, както и чл. 19, ал. 3, ал. 5 и ал. 8; чл. 20, ал. 4; чл. 24, ал. 1 от Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги. Част от посочените членове касаят предоставяне на е-услуги през Единния модел. Администрациите въведоха редица нормативни и административни промени през периода 2018 – 2023 г. с цел постигане на стандартите за предоставяне на е-услуги утвърдени от МЕУ.

Една от най-съществените промени в разглежданата сфера е подобреното обслужване на гражданите и бизнеса в резултат от изпълнението на проекта.

Към 2017 г. **Единният портал за достъп до електронни административни услуги (ЕПДЕАУ) www.egov.bg** представлява единна точка за достъп до ЕАУ. До 31.07.2017 г. към портала са интегрирани малка част от администрациите. Сред тях са Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“, Изпълнителна агенция „Морска администрация“, Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“, Агенция по вписванията, Национален осигурителен институт, Министерство на правосъдието, Национален център за информация и документация, Комисия за защита на личните данни, Столична община, Община Варна и Община Добрич. Общият брой на регистрираните електронни административни услуги на портала е около 400.

Съществена слабост на ЕПДЕАУ е възприемането на портала само като входна точка, която пренасочва потребителя към интернет страницата на съответната администрация, предоставяща електронната административна услуга. На практика повечето от администрациите, които предоставят реални административни услуги по електронен път, имат свои собствени портали за електронни услуги. По този начин се създава фрагментираност. Липсва централизиран подход, подчинен на обща визия, архитектура и правила.

Към края на 2022 г. Единният портал за достъп до електронни административни услуги (Портал на електронното управление)¹⁵⁸ е надграден с нови функционалности с оглед взаимодействието на потребителите с хоризонталните системи на електронното управление. Към 31.12.2022 г. на портала е публикувана информация за 1 712 електронни услуги, от тях 1 132 ЕАУ са реализирани чрез централизирано и унифицирано заявяване. За заявяването им са разработени над 1 600 електронни форми на услугите и съпътстващите документи.

¹⁵⁸ Съгласно ЗЕУ, чл. 12, изм. и доп. ДВ. бр.80 от 19 Септември 2023 г. – Портал на електронното управление, а не Единен портал за достъп до ЕАУ

За 2022 година новите ЕАУ за централизирано заявяване, публикувани на Портала за електронно управление, са 272. Публикувана е и информация за 580 ЕАУ, предоставяни децентрализирано чрез разработени портали на администрациите - Министерство на вътрешните работи, Агенция по геодезия, картография и кадастър, Агенция „Митници“, НОИ, НАЦИД и др.

Към края на 2022 г.¹⁵⁹ централизирано се предоставят услугите на 501 администрации, от които 49 са централни, 302 общински и районни, 27 областни и 123 специализирани териториални администрации.

Осигурени са условия за всички областни, общински и районни администрации да предоставят техните услуги централизирано чрез Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на ЕАУ. Чрез Единния модел централизирано се предоставят 21 услуги от областните администрации и 182 услуги от общини и техните райони.

Част от функционалността на портала е поддържането на работно пространство за граждани, бизнес и администрация, като за гражданите това е „Моето пространство“, чрез което може да се избира и достъпва с един клик специфична информация и да се достъпват най-често заявявани услугите от конкретното лице. Поддържа се и централизиран профил за целите на електронното управление, в което се съхранява и актуализира специфична за лицето информация, като адреси за уведомяване, мобилни номера и др., вида на информацията може динамично да се разширява. Наличната в профилите информация е достъпна чрез уеб услуги за външни системи.

Интересът от страна на гражданите и бизнеса непрекъснато нараства, което е видно от публичната информация на сайта www.egov.bg.

Реализирани са 80 федерирани портали за администрации (НАП, МЕУ, Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА), областни администрации, общини и др.). Чрез порталната платформа на Единен портал за достъп до електронни административни услуги се реализира безплатна услуга за федерирани портали на администрации. Порталната платформа представлява облачно решение за изграждане на сайтове по предварително подготвен шаблон в рамките на единна инфраструктура. Шаблоните позволяват относителна персонализация на облика на сайта, но запазват структурата с цел улеснение на крайния потребител и създаване на единна визуална онлайн идентичност на държавните институции. Платформата се поддържа от екипите на Министерство на електронното управление, а съдържанието на федерирания портал - от екипите на съответната администрация, за която е създаден.

Създадени условия за устойчиви резултати

В рамките на изпълнение на дейност: „Обучение на служители от държавната администрация за работа с хоризонталните системи на е-управлението“ по проекта се предвижда обучение на 225

¹⁵⁹ [Отчет за състоянието и годишен план за развитие и обновяване на информационните ресурси в администрацията и информационните ресурси на единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност](#), МЕУ

служители от държавната администрация за работа с хоризонталните системи на е-управление във връзка с прилагане на Единния модел. За успешно преминато обучение се издава сертификат. Обученията са провеждани присъствено или онлайн. Обучители са били експертите от МЕУ. Съгласно последният отчет на бенефициента индикаторът е преизпълнен с обучени 243 служители държавната администрация за работа с хоризонталните системи на е-управление във връзка с прилагане на Единния модел, като 121 от обучаемите са мъже и 122 от обучаемите са жени.

✚ Проведените обучения в рамките на проектите имаха ли осезаеми резултати?

Техническите умения на служителите от централните и местните администрации, които са взели участие в обученията са подобрили познанията си по работа с хоризонталните системи на е-управление във връзка с прилагане на Единния модел. Участниците са изразили желание за допълнителни и надграждащи обучения.

✓ Създадени условия за устойчиви резултати

Съгласно проведен Анализ на потребностите от обучение в държавната администрация на Република България за периода 2022 – 2024 г. в отговор на въпроса за развитието на кои общи компетентности има най-голяма необходимост от обучение за служителите в администрацията са получени следните отговори от общо 50 анкетирани:

- Дигитална компетентност - 30;
- Работа в екип - 23;
- Ориентация към резултати - 16 и др.

В отговор на въпроса за приоритетни области и теми/курсове за обучение анкетираните формулират предложенията си в следните области: дигитална компетентност, технологии и иновации. Обученията за дигиталната компетентност са най-често срещаните предложения от анкетираните служители. ИПА предлага голяма част от предложените курсове, но бързото развитие на тази област предполага ежегодно актуализиране, въвеждането на нови теми и надграждане на стари. Сред посочените конкретни теми са: работа с операционни системи, запознаване с възможностите на автоматизираната кореспонденция в Outlook или друг имейл клиент, запознаване с възможностите на браузъра, с възможностите за имплементиране на бази данни, начални умения за програмиране и други. В сферата на дигиталните технологии също има някои предложения за теми като Блокчейн в държавната администрация, Кripto валути, Технологии и екология и други. По отношение на иновациите се посочват теми като: Креативно мислене и иновации, Иновациите и тяхната полза в публичната администрация, както и Стартър компании и „Design thinking”.

Работа на администрацията в електронна среда. Темата за електронното управление е на второ място по направени предложения, както и тази за взаимодействието между администрациите в електронна среда. Конкретни предложения за обучения в тази сфера са: Електронна комуникация между отделните териториални структури, Работа с дигитални системи - предоставяне на ел. услуги в държавната администрация, Стратегии и тактики за превенция и борба с последиците от хакерски атаки, специализирани обучения за юристи за работа в дигитална среда и други. Нужните умения,

които се отбелязват са: криптиране на конфиденциална информация, споделяне на екран, видове онлайн защиты и т.н.

В тази връзка ИПА работи съвместно с МЕУ за актуализиране на обучителните програми с цел задоволяване на потребностите на администрация за обучения за „Работа с дигитални системи - предоставяне на ел. услуги в държавната администрация“¹⁶⁰.

Въвеждане на е-управление и е-правосъдие: подробен анализ на изпълнените дейности

В тази част са разгледани освен отчетите на МЕУ по изпълнение на конкретните дейности по проекта и Отчетите за състоянието и годишен план за развитие и обновяване на информационните ресурси в администрацията и информационните ресурси на единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност за 2017 година и за 2022 година, както и информация от модул „статистика“ на порталът - www.egov.bg

- ✓ Подобро обслужването на гражданите и бизнеса в резултат на изпълнение на конкретните дейности

Към края на 2022 г. Единният портал за достъп до електронни административни услуги е реализиран като единна точка за достъп до ЕАУ. Към 31.12.2022 г. на портала е публикувана информация за 1 712 електронни услуги, от тях 1 132 ЕАУ са реализирани чрез централизирано и унифицирано заявяване. За заявяването им са разработени над 1 600 електронни форми на услугите и съпътстващите документи.

За сравнение към 2017 г. **Единният портал за достъп до електронни административни услуги (ЕПДЕАУ) www.egov.bg** е възприеман само като входна точка, която пренасочва потребителя към интернет страницата на съответната администрация, предоставяща електронната административна услуга. На практика повечето от администрациите, които предоставят реални административни услуги към 2017 г. по електронен път, имат свои собствени портали за електронни услуги. По този начин се създава фрагментираност. Липсва централизиран подход, подчинен на обща визия, архитектура и правила. Общият брой на регистрираните електронни административни услуги на портала към 2017 г. е около 400а към 2023 г. централизирано могат да се заявят 1224 услуги. Броят на потребителите на **Единният портал** - граждани и бизнес непрекъснато нараства, което е видно от публичната информация на сайта www.egov.bg.

За улеснение на ползвателите е изградена функционалност на портала за поддържане на работно пространство за граждани, бизнес и администрация, като за гражданите това е „Моето пространство“, чрез което може да се избира и достъпва с един клик специфична информация и да се достъпват най-често заявявани услугите от конкретното лице. Поддържа се и централизиран профил за целите на електронното управление, в което се съхранява и актуализира специфична за лицето информация, като адреси за уведомяване, мобилни номера и др., вида на информацията може

¹⁶⁰ <https://www.ipa.government.bg/bg/catalogue>

динамично да се разширява. Наличната в профилите информация е достъпна чрез уеб услуги за външни системи.

Освен, че се увеличава броя на регистрираните потребителите на Единния портал, в края на 2023 г. централизирано се предоставят услугите на 502 администрации, от които 49 са централни, 302 общински и районни, 27 областни и 124 специализирани териториални администрации. Осигурени са условия за всички областни, общински и районни администрации да предоставят техните услуги централизирано чрез Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на ЕАУ. Чрез Единния модел централизирано се предоставят 21 услуги от областните администрации и 182 услуги от общини и техните райони.

Към октомври 2023 г. Информация в реално време: <https://analytics.egov.bg>

- Присъединени към Единния модел администрации – 502 броя;
- Брой администрации присъединени към Системата за електронни плащания – 602 броя;
- Брой разработени услуги по Единния модел – 1224 броя;
- Брой заявени електронни услуги чрез Единния модел от граждани и бизнеса за 2022 г – 68385 бр., за 2023 г – 74717 бр. за сравнение към 2019 са били 2500 бр.

Към 2017 г., **Модул за електронна автентикация (е-Автентикация)** – предоставя средства за определяне на електронната самоличност на заявителите на електронни административни услуги, чрез интеграцията му със средства за електронна идентификация - квалифициран електронен подпис, ПИК и др. Към 2023 г. модулът е надграден до системата за е-Автентикация (във версия еАвт 2.0) реализира процеса, свързан с еднократната идентификация и автентикация (удостоверяване на самоличността) на потребители пред системи, които го изискват. С еднократна интеграция на система е възможно потребител да се автентикира с всяко средство за идентификация, предоставяно от интегрираните с еАвт 2.0 доставчици на идентификация, както и обратното, при интеграция на доставчик на идентификация чрез предоставяното от него средство могат да се автентикират потребители пред всички интегрирани с еАвт 2.0 системи. Общият брой успешни автентикации е 7 848 071, като само за 2022 г. успешните автентикации са 2 572 723, от които 2 410 078 са с КЕП, а 162 645 са тези с мобилен КЕП. За 2023 г. успешните автентикации са се увеличили до 3 671 637, от които 3 439 564 са с КЕП, а 232 073 са тези с мобилен КЕП. Посредством системата е реализиран методът Single sign on (SSO) или еднократна идентификация за удостоверяване, който позволява на потребителите сигурно да се удостоверяват пред множество приложения и уебсайтове, като използват само един набор от идентификационни данни, предоставяни от еАвт 2.0.

Модулът за електронно плащане (е-Плащане) – <https://pay.egov.bg/> е хоризонтален модул на платформата за е-управление. Модулът реализира единна среда за електронни разплащания, като се регистрират електронни плащания по заявени електронни административни услуги от граждани

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

и от бизнеса. За правилното функциониране на системата за електронни разплащания е реализирана услуга за удостоверяване на време. Тя позволява сигурно и неотменимо установяване на точния момент на иницииране на искането за плащане и доказва, че определени данни са съществували точно към момента на тяхното предоставяне.

Към 2017 г. администрациите, доставчици на електронни административни услуги и включени към Средата за електронни плащания, са 11. Сред тях са Министерство на правосъдието, Агенция по вписванията, Агенция „Митници“, Български институт по метрология, Изпълнителна агенция „Морска администрация“, Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“, Национален осигурителен институт, Национален център за информация и документация (НАЦИД), Община Бургас, Община Габрово и Община Радомир. Част от тях не предоставят услуга по заплащане на дължими такси чрез виртуален ПОС терминал. Банките, доставчици на платежни услуги, са Банка ДСК, Първа инвестиционна банка и УниКредит Булбанк.

Общият брой регистрирани задължения чрез Средата за електронни плащания са 7874, от които 4774 са платени чрез карта. Най-голям е броят на регистрираните плащания към Министерство на правосъдието, следвано от НАЦИД.

Към 2022 г., модулът е надграден до система за електронно плащане (е-Плащане). Системата предоставя възможност на задължените лица да заплатят своите задължения чрез кредитна или дебитна карта, чрез ePay или на гише в банков клон с платежно нареждане, както и с предоставен код за достъп. Чрез системата могат да се заплатят услуги към всички областни и общински администрации и техните райони. С надградените нови функционалности на системата се предоставя още един канал за плащане – Централен виртуален ПОС терминал, по който задължените лица могат да заплатят. Заявяването на дължими такси от страна на администрациите се осъществява чрез предоставен от МЕУ достъп на всяка администрация до Средата за електронни плащания. На всяка администрация се предоставя възможност да заявява плащане на физическо или юридическо лице с функционалност за преглед на всички актуални статуси на задълженията в реално време.

В края на 2022 г. администрациите, доставчици на ЕАУ са 524, а банките са 6. През 2022 г. към системата за електронни плащания са се включили 112 администрации. За отчетния период са регистрирани 44 325 заявки за плащане.

През 2022 г. са присъединени 112 бр. АИС клиенти. Извършените трансакции са 44 325 бр., като същите данни за 2021 г. са съответно 183 бр. АИС клиенти и 25 101 бр. успешни трансакции. През 2023 г. са присъединени нови 145 бр. АИС клиенти и броят на успешните трансакции е нараснал до 118 818.

Модулът за електронно връчване (е-Връчване) – <https://edelivery.egov.bg/> – системата за е-Връчване има за цел да реализира автоматизираното използване на системите на административните органи, както и на системи на трети страни (например банки). Към 2017 г. системата за електронно връчване е интегрирана една услуга на Националния осигурителен

институт (НОИ) и е осигурена възможност за връчване на електронни документи. Средствата за регистрация в системата за е-Връчване са чрез КЕП и ПИК на НОИ.

Система за сигурно електронно връчване (ССЕВ, е-Връчване)

Системата за сигурно електронно връчване (еВръчване) е надградена в периода и 2019-2023 г. и е реализирана като система за управление на изпращането и/или получаването и съхраняването на електронни документи за/от публични органи, физически и юридически лица при еднозначно удостоверяване на момента на изпращане, получаване и връчване, както и за гарантиране на авторството и интегритета на същите.

Активните профили в системата към октомври 2023г. са 267 442, от които над 80% на физически лица. За 2022 г. в системата са регистрирани 3 953 организации, от които 2 655 са юридически лица, а 1 132 са лица по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ. Изпратените съобщения чрез системата са 1 412 687, което е близо с 60% увеличение в сравнение с 2021 г.

Към ноември 2023 г. през ССЕВ се връчват фишове и наказателни постановления, издадени по Закона за движение по пътищата.

В допълнение към Единният модел са реализирани в рамките на проекта са реализирани още:

Система за управление на електронни форми (е-Форми)

Системата за управление на електронни форми (е-Форми) предоставя възможност за избор на услуга и автоматизиране на последващите процеси на взаимодействие между заявител и доставчик при предоставяне на заявената услуга. Системата позволява достъп на автентикирани вече потребители до списък от ЕАУ и попълване на съответната електронна форма, и подаване към административния орган, изпълнител на услугата.

Функционалност към Системата за сигурно електронно връчване е интегрирана функционалност за проверка валидността на персонален цифров сертификат (е- Валидиране)

Е-валидацията е средство за проверка и потвърждаване на валидността на квалифициран електронен подпис, удостоверение за време (time stamp), електронно подписан документ в реално време, както и възможност за разпечатване на електронен документ, преобразуване на съдържанието на документ на хартиен носител в електронна форма. Добавени 710 удостоверителни (Root) сертификата от доверителния списък, администриран от Европейската комисия относно валидиране на електронен подпис.

През прототипа на системата за електронни форми се предоставят за централизирано заявяване 1 132 ЕАУ (1224 към 2023 г.), които са заявявани 140 995 пъти в периода 2019 – 2022 г. Формите са разработени по стандарт с цел унифициране на формуляри.

През 2022 г. прототипът се надгради до пълнофункционална система за управление на електронни форми, чрез която да се предостави възможност за заявяване на услуги чрез уеб базирани форми, както и интеграция на свързаните със заявяването дейности, като заплащане на дължими такси, връчване и др.

- ✚ Подобен достъп до услуги на гражданите и бизнеса в резултат на изпълнение на конкретните дейности

Вследствие на успешното изпълнение на дейностите по проекта, Единният портал – egov.bg е напълно функциониращ и улесненият достъп до електронни административни услуги се оценява високо от страна на гражданите, бизнеса и администрациите, за което свидетелства нарастващия брой потребители на системата. От друга страна, ССЕВ като модул на системата е доказал своята ефективност и желаещите да се присъединят към модула са не само административни структури, но и органи на съдебната власт, което е залегнало в предвидените изменения на АПК. Системата за сигурно електронно връчване ще бъде използвана за обмен на съобщения в административния процес, което свидетелства не само за успеха от реализацията на проект BG05SFOP001-1.004 Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление, но и за утвърждаването на резултатите като добри практики, които намират приложение и в други сфери.

Трансгранична електронна идентификация

Идентифицира се съществен проблем свързан със заявяването на е-услуги от чужбина, свързан не само с липсата на национална схема за електронна идентификация, но и силното ограничаване на възможните средства за идентификация до квалифициран електронен подпис, ПИК на НАП и ПИК на НОИ. Посочените ограничения в никакъв случай не са свързани с технологични проблеми, а основно са в резултат на липсата на политическа воля за решаването на проблема. Пример в противоположната посока е държава като Хърватия с над 20 средства за идентификация и 15 ДЧ присъединени към националния им eIDAS възел (<https://nias.gov.hr/en/Authentication/Step2>).

- ✚ Създадени условия за по-прозрачно и ефективно обслужване

Съгласно Административният регистър, поддържан от ИИСДА, 2479 услуги се предоставят на централно, областно, общинско ниво и на ниво специализирана администрация в страната. 1836 от тях са достъпни в портала, а 1224 услуги са разработени по Единния модел. Плащанията и обработката могат да бъдат проследени в реално време. Надграждането и автоматизацията на процесите се предвижда да продължи до 2025 г. като целта е да се постигне 100% на предоставяне на е-услуги към 2025 г. Съгласно програмата „Цифрово десетилетие“ към 2030 г. всички страни в ЕС следва да са постигнали 100% предоставяне на ключови е-услуги за гражданите и бизнеса. България има амбицията да постигне целите на ЕС ниво.

- ✚ Създадени условия за устойчиви резултати

През последните две години се забелязва повишаване на очакванията и изискванията на гражданите и бизнеса за устойчиво и надеждно електронно управление и защитен обмен на данни и информация в електронна среда, В тази връзка, състоянието на ИР в държавната администрация, както и гарантирането на оптималното функциониране на ключови системи и ИТ-инфраструктурата, които да издържат на критично натоварване, е по-важно от всякога. Резултатите, постигнати по ОПДУ ще бъдат надградени с изграждане на пространства от данни и навлизането на нови технологии и

изкуствен интелект с областта на електронното управление с подкрепата на програма за „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027.

От друга страна, най-добрият индикатор за успешно изпълнение на проект: „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“ и резултатите по него е високата оценка от страна на потребителите и предприетите действия от страна на органите на съдебната власт за интеграция на ССЕВ и системата за Е-правосъдие.

През последните две години се забелязва повишаване на очакванията и изискванията на гражданите и бизнеса за устойчиво и надеждно електронно управление и защитен обмен на данни и информация в електронна среда, В тази връзка, състоянието на ИР в държавната администрация, както и гарантирането на оптималното функциониране на ключови системи и ИТ-инфраструктурата, които да издържат на критично натоварване, е по-важно от всякога. Резултатите, постигнати по ОПДУ ще бъдат надградени с изграждане на пространства от данни и навлизането на нови технологии и изкуствен интелект с областта на електронното управление с подкрепата на програма за „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027.

От друга страна, най-добрият индикатор за успешно изпълнение на проект: „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги“ и резултатите по него е високата оценка от страна на потребителите и предприетите действия от страна на органите на съдебната власт за интеграция на двете системи.

В проект на Закон за изменение и допълнение на Административно процесуалния кодекс се залагат текстове за усъвършенстване на нормативната уредба за постигане на по-бързо, ефективно и достъпно производство и правораздаване по административни дела. Изменението е в изпълнение на мярка „Влизане в сила на законодателни изменения в Административно процесуалния кодекс, регламентиращи законовата рамка за е-правосъдие по административни дела (Q4/2024)“, реформа 1 „Достъпно, ефективно и предвидимо правосъдие“ в Националния план за възстановяване и устойчивост. В текстовете се предвижда използване на Портал на електронното управление като част от административния процес и за комуникация със страните в производството. Очаква се и страните по граждански и наказателни производства да се присъединят към Система за е-Връчване до края на 2024 г.

Казус по ПО 2: Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите

Политиката по управление на качеството в държавната администрация е поставена като един от основните приоритети за развитие на държавната администрация. Тя е насочена към прилагането на системи за управление на качеството с цел непрекъснато усъвършенстване на дейността на администрациите. В Закона за администрацията се регламентира изискването за цялостно управление на качеството за ефективно и ефикасно постигане на стратегическите и ежегодните цели на администрациите, включително чрез системи за управление на качеството. Със Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г. и Пътната карта за нейното изпълнение управлението на качеството в администрациите се постави акцент за приоритетно внедряване на системата за управление на качеството – обща рамка за оценка на качеството (CAF), който е европейски модел за подобряване на дейността на администрацията.

Институтът по публична администрация започва работата си с европейския модел за качество още през 2014 г., когато е организирано специализирано обучение по модела CAF на български държавни служители от обучаващи в Европейския институт по публична администрация. Обучението се провежда в рамките на проект на ИПА, финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет“.

Българският обучен екип формира ядрото на националното звено на ИПА по CAF и взема участие в разработването на нова учебна програма на Института за модела CAF, както и на механизма за неговото внедряване в България.

През 2015 г., с изменение на Устройствения правилник на ИПА, е създаден Национален ресурсен център по CAF, който включва екип от щатни служители на ИПА и асоциирани членове – обучени лектори по CAF, които подпомагат дейността по внедряването на CAF в администрацията.

Функциите на Националния CAF ресурсен център са да:

- координира и оказва съдействие на администрациите при въвеждането на модела CAF;
- организира и участва в удостоверяването на извършената самооценка на администрациите с модела CAF;
- провежда обучения и консултации за популяризирането, въвеждането и прилагането на модела CAF;
- организира форуми, конференции и обсъждания за въвеждането и прилагането на модела CAF;
- проучва и популяризира добри практики по внедряването и прилагането на модела CAF;
- подкрепя и участва в работата на европейската мрежа от национални CAF кореспонденти и ползватели на CAF в публичния сектор;
- осъществява сътрудничество с Европейския CAF ресурсен център към Европейския институт по публична администрация и с националните CAF ресурсни центрове и кореспонденти в различни държави;

➤ провежда изследвания и публикува информация за въвеждане и прилагане на модела САФ. По Оперативна програма „Добро управление“ са финансирани 2 проекта за внедряване на системата за управление на качеството – САФ. Тези два проекта са обект на изследване по настоящия казус.

1. Проект BG05SFOP001-2.002-0001 Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите

Обща информация				
Приоритетна ос /Специфична цел	Заложени начални индикатори	Постигнати в края на изпълнението индикатори	Изпълнени ли са заложени индикатори	Постигната ли е качествена промяна/изпълненена ли е заложена реформа
Приоритетна ос № 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ (ПО2)	Брой подкрепени нови/осъвременени обучителни модули за администрацията – Брой -2	Брой подкрепени нови/осъвременени обучителни модули за администрацията – Брой -2	100%	Проектът е допринесъл за по-доброто разбиране на САФ като философия и работещ инструмент за добро управление, внедряване на подобрения в организациите и стимул за използване постиженията и добрите практики на други структури. Моделът САФ е успешно въведен в 48 администрации, които прилагат механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите. Натрупаният опит от експертите и консултантите на ИПА и Националния ресурсен център по САФ е предпоставка за устойчивост на
Специфична цел № 1 „Увеличаване на броя на администрациите, прилагачи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите“	Обучени служители от администрацията – брой 1068	Обучени служители от администрацията – брой 1105	103,46%	
	Служители от администрацията, успешно преминали обученията с получаване на сертификат – брой 1002	Служители от администрацията, успешно преминали обученията с получаване на сертификат – брой 1105	110,28%	
	Брой подкрепени администрации, прилагачи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите – брой 48	Брой подкрепени администрации, прилагачи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите – брой 48	100%	

	Администрации, подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството – брой 48	Администрации, подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството – брой 48	100%	проекта, като резултатите по него са развити и надградени в следващия проект по ОПДУ.
--	---	---	------	---

Проектът е реализиран в периода септември 2016 г. – декември 2018 г.

В рамките на проекта Институтът е изпълнил комплекс от взаимосвързани и допълващи се дейности по внедряване на инструмента за цялостно управление на качеството в публичната администрация в България и е провел мащабна кампания за неговото популяризиране сред българските институции и организации. Администрациите, в които е внедрена САФ, са подбрани предварително от ИПА, като в проектното предложение е представена информация, че при извършване на подбора общо 85 администрации са подали заявления за внедряване на САФ и 48 са селектирани. Няма налична информация за критериите, на база на които е извършен подборът на администрации. Броят на официално постъпилите заявления илюстрира голям интерес и желание на администрацията в България от подобряване ефективността на работа чрез внедряване на системи за управление на качеството и на механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултати.

По проекта са изпълнени следните пет дейности:

Дейност 1 Провеждане на общо обучение по САФ и осъвременяване на обучителната програма за общите обучения по САФ с цел развитие на познанията за модела и ползите от неговото прилагане в администрацията

- При изпълнение на тази дейност е актуализирана обучителната програма на съществуващото общо обучение по модела „Управление на качеството и внедряване на САФ”, осъвременени са учебните материали към него. Дейността е изпълнена от експерти на Ресурсния център по САФ, с фокус върху практическия подход чрез включване на нови казуси, упражнения и примери от практиката по прилагането на модела. Проведени са 10 тридневни обучения в София за общо 300 служители от 48-те целеви администрации, както и участници от други администрации. Обученията са проведени от лектори на ИПА.

Разработеното в рамките на Дейност 1 Общо обучение по САФ, с осъвременена обучителна програма, става част от Каталога на ИПА. След приключването на проекта средствата, необходими за финансиране на обучението, се предоставят целево от държавния бюджет на административните структури, съгласно утвърдения план. Това осигурява устойчивост на общото обучение по САФ във финансово отношение.

Дейност 2 Развитие на капацитета на САФ ресурсния център в ИПА

В резултат на изпълнението на тази дейност е разработен интерактивен Наръчник за внедряване на САФ (<https://www.ipa.government.bg/bg/caf/caf-e-tool/caf-e-tool>), подкрепящ цялостно процеса по въвеждане на модела в целевите администрации и създаващ условия за устойчивост и мултиплициране на резултатите и след приключване на проекта. Той е достъпен онлайн за всички заинтересовани страни и е активно използван за подпомагане внедряването на модела и в други администрации, което е и в съответствие с изпълнението на хоризонталните политики.

Проектните дейности са насочени към целево развитие на капацитета на САФ ресурсния център в Института по публична администрация като водеща институция за:

- съдействие на процеса на подобряване на качеството и ефективността на управлението в българската държавна администрация чрез прилагане на модела САФ;
- осигуряване на информация и запознаване на структурите на българската администрация с модела;
- популяризиране на модела и допринасяне за информираността на българските държавни служители и техните ръководители за полезността и възможността за внедряването му;
- провеждане на обучения по темата.

Дейност 3 Внедряване на модела САФ в 48 администрации

В рамките на дейността поетапно (на три вълни) е внедрен моделът САФ в 48 администрации. В началната фаза за всяка администрация е подготвен специален екип от консултанти, който да осъществи внедряването, подкрепен от Ресурсния център и екипа по проекта. Разработен е пълен набор от помощни материали за процеса на внедряване. Проведени са обучения по внедряването на определените екипи за самооценка, изготвени са докладите за нея и плановете с мерки за подобрене.

Администрации, внедрили САФ по проект BG05SFOP001-2.002-0001:

Централни администрации на изпълнителната власт (министерства, агенции и други):

Министерство на образованието и науката; Министерство на отбраната; Министерство на финансите; Национален осигурителен институт; Български институт по метрология; Държавна агенция за закрила на детето; Изпълнителна агенция "Железопътна администрация"; Изпълнителна агенция за насърчване на малките и средните предприятия; Изпълнителна агенция по лозата и виното; Национален център за информация и документация;

Областни администрации: Областна администрация на Област София; Областна администрация – Благоевград; Областна администрация – Видин; Областна администрация – Ловеч; Областна администрация – Пазарджик; Областна администрация – Перник; Областна администрация – Пловдив; Областна администрация – Разград; Областна администрация – Русе; Областна администрация - Стара Загора; Областна администрация - Търговище;

Общински администрации: Община Ардино; Община Банско; Община Благоевград; Община Бургас; Община Велико Търново; Община Видин; Община Добрич; Община Иваново; Община Мизия; Община Перник; Община Провадия; Община Разград; Община Родопи; Община Севлиево; Община Сливница; Община Твърдица; Община Троян; Община Търговище; Община Харманли ; Община Челопеч;

Териториални звена на централните администрации на изпълнителната власт: Областна дирекция „Земеделие“ – Благоевград; Областна дирекция „Земеделие“ – Варна; Регионално управление по образованието – Шумен; Регионално управление по образованието – Пловдив; Регионално управление по образованието – София-град; Регионално управление по образованието – Варна; Столична регионална здравна инспекция.

Дейност 4 Изграждане на капацитет за външна оценка по прилагането на САФ и за присъждане на сертификат за „Ефективен САФ потребител“

Проведено е специализирано обучение "Masterclass" в ЕИПА, Маастрихт за изграждане на капацитет за външна оценка (обратна връзка) по прилагането на САФ в администрацията. Разработени са национални правила за извършване на външна оценка на организации, прилагащи САФ, и за присъждане на сертификат „Ефективен САФ потребител“. Националните правила за външна оценка съдържат ясни указания как се извършва оценяването на една организация относно нейното прилагане на модела САФ. Разработени са 3 въпросника с критерии по трите стълба, върху които е построена процедурата (стълб 1- процес на самооценка; стълб 2- процес на идентифициране на мерки за подобрене и стълб 3 – ниво на зрялост на принципите за тотално управление на качеството в организацията). Извършена е външна оценка (обратна връзка) на 16 администрации, в рамките на проекта. Основните аспекти, теми и въпроси, които са предмет на външната оценка, са как е извършен процесът по прилагане на САФ в съответната администрация в неговата цялост; как е извършена самооценката; каква е комуникацията по време на цялостния процес по прилагане на САФ; как е структуриран Докладът за самооценка и какъв е процесът по неговото изготвяне; как са приоритизирани мерките за подобрене на дейността на администрацията; как е изготвен Планът за подобрене или действие. Най-често срещаните препоръки в Докладите за обратна връзка по САФ са следните: повишаване участието на заинтересованите страни в подобрене на изпълнението; подобряване на комуникацията вътре и извън организацията; дефинираните области на подобрене да са насочени към постигане на оперативна или стратегическа цел в организацията; определяне на отговорници за изпълнение на мерките от Плана за действие; определяне на достатъчно време за изпълнение на мерките; по-висока ангажираност на ръководството. Проведени са три конференции за обмен на опит и обсъждане на резултатите.

Дейност 5 Популяризиране на САФ

По тази дейност са изпълнени различни дейности за популяризиране на САФ. Разработена е Комуникационна стратегия за популяризиране на модела, която съдържа комплекс от цели, тактики

за тяхното постигане и насоки за комуникация. Проведена е комуникационна кампания за популяризиране на модела. Разпространени са видеофилм за внедряването на САФ в България; Книгите САФ 2013 и САФ в сферата на образованието; Изследване на Европейския САФ ресурсен център за прилагането на САФ от 2016 г.; Сборник с добри практики. Усъвършенствана е рубриката на САФ ресурсния център на интернет страницата на ИПА. Издадени са 4 електронни информационни бюлетина за САФ, които представят кратка информация по процеса на въвеждане на САФ в различните администрации в страната и информират относно резултатите от провеждащата се Комуникационна кампания.

В рамките на тази дейност е разработено и популяризирано и Изследване с включен анализ и обобщение на постигнатите резултати от проекта, както и проучване на перспективите пред публичните институции и организации в България за внедряване на европейския модел за качество.

Организирана е и проведена заключителна Конференция за популяризирането на Модела САФ в администрацията. По време на Конференцията са връчени сертификати „Ефективен САФ потребител“ на администрацията/ите, които отговарят на критериите за това отличие и са внедрили САФ през периода 2017-2018 г.: Български институт по метрология; Национален осигурителен институт; Областна администрация Благоевград; Областна администрация Ловеч; Областна администрация Пазарджик; Областна администрация Перник; Областна администрация Пловдив; Областна дирекция „Земеделие“ Благоевград; Община Благоевград; Община Бургас; Община Велико Търново; Регионално управление на образованието Пловдив; Регионално управление на образованието София-град; Столична регионална здравна инспекция.

Дейност 6 Дейности за информация и комуникация

В рамките на тази дейност са изпълнени задължителните дейности по информация и комуникация съгласно Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014-2020 г.

ОБОБЩЕНИЕ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ

Моделът САФ е успешно въведен в 48 администрации, които прилагат механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите.

Ключови постигнати резултати:

- Проведено е общо обучение по САФ за 300 служители
- Проведени са специализирани обучения за 749 служители на администрациите, внедрили модела
- Обучени са 40 консултанти за внедряване на САФ
- Обучени са 16 експерти за извършване на външна оценка на администрациите, внедрили САФ

- Разработен е Интерактивен онлайн наръчник по внедряване на модела САФ, достъпен на интернет страницата на ИПА (<https://www.ipa.government.bg/bg/caf/caf-e-tool/caf-e-tool>)
- Разработен е Сборник с добри практики
- Разработено е изследване за перспективите за внедряване на САФ в България
- Проведена е мащабна Комуникационна кампания за популяризиране на модела сред българските институции, организации и широката общественост
- Разработени са Национални правила и процедури за извършване на външна оценка на организации, прилагащи САФ
- 16 администрации са получили обратна връзка, като 14 от тях са получили сертификат „Ефективен САФ потребител“

С реализацията на дейностите по проекта Институтът по публична администрация и Националният САФ ресурсен център към него са постигнали много повече от 100%-тно изпълнение на заложените индикатори. Приносът на проекта, в резултат на който 48 администрации прилагат механизма, може да бъде разглеждан като сериозна стъпка към въвеждане на културата на „съвършенство“ и принципите на Цялостно управление на качеството в публичния сектор в България. Ефективното прилагане на модела САФ би трябвало да доведе във времето до по-нататъшно развитие на културата за управление на качеството в публичната администрация в България.

Основните изводи и научени уроци по отношение на постигнатите резултати от внедряването на САФ в целевите администрации по проекта са както следва:

- САФ дава възможност за промяна на мисленето на ниво администрация и показва ползите от прилагането на самооценката като инструмент за подобрене на цялостното ѝ представяне;
- САФ е добра основа за стратегическо планиране в организацията;
- САФ подчертава изключителната важност на ангажираното участие на ръководството в екипната работа на организацията за постигане на общите ѝ цели. Успешното прилагане на модела е функция от тона на върха и мотивацията и волята за промяна на цялата организация;
- Организациите трябва да са максимално критични към работата си, за да се усъвършенстват;
- Във въвеждането и прилагането на САФ трябва да се ангажират всички звена в организацията и всички ключови заинтересовани страни, за да не се превърне това в „поредния проект“, преходно и нетрайно упражнение на ръководството или на малък екип от служители;
- САФ насърчава и подобрява диалога в организацията. Моделът осветлява дефицитите в координацията и комуникацията в организацията, които са съществен компонент в процеса. Благодарение на всички официални и неофициални срещи по време на въвеждане

- и прилагане на САФ се подобрява вътрешното взаимодействие в администрацията, в т.ч. между ръководството и служителите, което води до хармонизиране на работната среда;
- В изпълнението на функциите си администрациите трябва да отчетат перспективата на заинтересованите страни. В тази връзка е добре да се търси по-често обратна връзка от служителите относно тяхното мнение за работата им в администрацията, както и да се правят периодични допитвания до външните заинтересовани страни относно нивото им на удовлетвореност от работата на администрацията.

В резултат на извършени в рамките на изследването по дейност 5 анализ и проучване на перспективите и нагласите на публичните институции и организации в България до 2020 г. относно внедряването на европейския модел за качество САФ е отчетено значително увеличаване на разпознаваемостта му в администрация след изпълнението на проекта на ИПА. Администрациите посочват следните основни ползи и предимства от прилагане на модела :

- Повишаване качеството на предлаганите от администрацията услуги (83.33%);
- Повишаване удовлетвореността на хората и клиентите от администрацията (76.67%);
- Подобряване на вътрешната комуникация между служителите в администрацията (65%);
- Възможност за включване на всички служители в развитието и усъвършенстването на организацията (65%);
- Подобряване на картината за връзката между вложени ресурси и постигнати резултати от администрацията (56.67%);
- Подобряване на знанието за силните страни на организацията (43.33%);
- Възможност за актуализиране на стратегическите документи на администрацията (43.33%);
- Подобряване на партньорствата (36.67%).

При извършване на проверка през януари 2024 г. на интернет страниците на администрациите, внедрили САФ в периода 2017-2018 г. и получили етикета „Ефективен САФ потребител“, беше констатирано, че след въвеждането на модела само две от 14 администрации са изготвили втори доклад за самооценка (Областна администрация Ловеч и община Бургас), като само Областна администрация Ловеч е утвърдила и План за подобрене. За останалите 12 администрации не е налична публична информация за извършени действия, свързани с прилагането на САФ след неговото внедряване. Както е посочено в изложението по-горе, комуникацията е един от ключовите фактори за успеха не само при самооценката, но и при осъществяването на последващите действия за подобрене. Публикуването на информация на интернет страницата на администрацията (и в социалните мрежи – ако е приложимо) не е задължително, но се определя като добра практика. За изследваните 14 администрации е била налична такава информация към момента на присъждане на етикета „Ефективен САФ потребител“ – публикувана най-вече в рубриците „Новини“. Съгласно Ръководство за процеса на прилагане на модел САФ в българската администрация всяка организация самостоятелно решава дали ще предостави доклада за самооценка на разположение на всички, но се счита за добра практика информирането на целия персонал относно резултатите, т.е. основните

заклучения от самооценката, областите, където са необходими най-много действия, и планираните подобрения. Трета фаза „План за подобрение“ от процеса на прилагане на модела САФ включва като последна стъпка 10 планиране на следващата самооценка. Моделът САФ се базира на цикъла на непрекъснато усъвършенстване – така нареченият цикъл „Планирай-Направи-Провери-Действай (Plan-Do-Check-Act, PDCA). Той поставя акцент върху непрекъснатия процес на подобрения в една организация въз основа на следния подход: внимателното планиране трябва да води към ефективни действия, които е необходимо да се проверяват/анализират дали се извършват правилно и евентуално да се адаптират/променят. След това цикълът отново се прилага - в един непрекъснат процес, за да продължава усъвършенстването на организацията. В тази връзка използването на цикъла PDCA за управление на Плана за действие предвижда нова оценка с САФ, но същата не е задължителна, а само препоръчителна.. При провеждане на изследването по дейност 5 от проект BG05SFOP001-2.002-0001 като предложение за намаляване трудностите от въвеждането на САФ по стъпка 10 се предлага следващата самооценка да се прави до две години. Това предложение има връзка и със срока на действие на сертификата „Ефективен САФ потребител“, който е 2 години. Липсата на информация за предприети действия от по- голямата част от администрациите, внедрили САФ в периода 2017-2018 г. и получили етикета „Ефективен САФ потребител“, води до допускането, че същите не продължават да комуникират модела САФ по начина, по който са го правили към момента на въвеждане на модела, или че администрациите няма да прилагат модела САФ отново.

В тази връзка считаме, че въвеждането на всички или част от предложенията на Ресурсния център за осигуряване на устойчивост на модела САФ, публикувани на страницата на ИПА, съдържащи предложения за нормативни и други (ненормативни) промени, ще допринесе за по-голяма устойчивост при прилагане на модела САФ в организациите, които са го въвели. Тези предложения са формулирани конкретно и ясно и включват законодателни промени в Закона за администрацията, Закона за местното самоуправление и местната администрация, ПМС № 192/2009 г. за създаване на САР, Устройствения правилник на ИПА, КДА, НПКДА и НЗСДА, както и други предложения, включващи въвеждане на длъжност или функции по управление на качеството, чрез длъжностна характеристика или заповед, възможност за допълнително възнаграждение, разработване на правила за сертифициране на Ефективния потребител от АМС, одобрени от САР, създаване на отделно звено по управление на качеството за администрации с численост на персонала над 100 бройки и др.

2. Проект BG05SFOP001-2.014-0001 „Развиване на капацитета за внедряване и прилагане на общата рамка за оценка (САФ) в администрациите“

Този проект е продължение на гореописания проект „Въвеждане на Общата рамка за оценка (САФ) в администрациите“, изпълнен в периода 2016-2018 година от Института по публична администрация. В рамките на изследването, проведено по първия проект, е идентифицирана степената на готовност на отделни структури в различни сфери за въвеждане на цялостната система за управление на качеството в съответствие с разработена Методика, която включва четири критерия за подбор на целеви администрации:

1. Представителност на администрациите от всички нива:

- Общини
- Областни администрации
- Централни администрации
- Териториални администрации.

2. Представителност на териториален принцип от 28-те области в страната, от всяка от които се включват най-малко по 2 администрации.

3. Включване в проучването на изпълнителни агенции, администрации отчитащи се пред Народното събрание и други по-големи администрации с цел разпространение на модела.

4. При избора на общини са взети предвид и подкритерии като наличие на обучен екип от ИПА, териториална представителност в регионите и/или численост на населението.

За определяне на степента на готовност е изпратена онлайн анкета до 75 организации и до по-голямата част от участниците в обученията за САФ, организирани от ИПА по първия проект. В рамките на проведеното проучване са получени 70 попълнени анкети. Категоричен отговор, че имат желание да въведат европейския модел за качество дават 44 администрации (59%). На тази база съгласно информацията, поместена в административния договор за БФП, комисия с представители на ИПА и МС, е определила 32 целеви администрации, в които да бъде въведен европейския модел САФ по втория проект. В хода на проекта ИПА е провела допълнително запитване сред общински и други администрации за внедряване на модела САФ, като 14 администрации са изразили желание и са включени в процеса на обучение за внедряване на модела. Внедряването на Общата рамка за оценка по втория проект е планирано да се извърши на 4 вълни, като 1-ва вълна обхваща 11 администрации, 2-ра – 10, 3-та – 11, а 4-та вълна – 14 администрации, като всяка ще бъде предхождана от общо обучение.

Обща информация				
Приоритетна ос /Специфична цел	Заложени начални индикатори	Постигнати в края на изпълнението индикатори	Изпълнени ли са заложените индикатори	Постигната ли е качествена промяна/изпълненена ли е заложена реформа
Приоритетна ос № 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ (ПО2) Специфична цел № 1 „Увеличаване на	Брой подкрепени нови/ осъвременени обучителни модули за администрацията – Брой -6 Обучени служители от администрацията – брой 1432	Брой подкрепени нови/ осъвременени обучителни модули за администрацията – Брой -6 Обучени служители от администрацията – брой 1435	100%	Моделът САФ е успешно въведен в 46 администрации, които прилагат механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите Нагрупаният опит от експертите и

броя на администрациите, прилагачи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите“	Служители от администрацията, успешно преминали обученията с получаване на сертификат – брой 1432	Служители от администрацията, успешно преминали обученията с получаване на сертификат – брой 1435	100,21%	консултантите на ИПА и Националния ресурсен център по САФ е от съществено значение за качествено изпълнение на неговите функции по провеждане на обучения и консултации за популяризиране, въвеждане и прилагане на модела САФ в държавната администрация. Повишена е информираността относно ползите от европейския модел, както и прилагане на Националните правила за външна обратна връзка
	Брой подкрепени администрации, прилагачи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите – брой 46	Брой подкрепени администрации, прилагачи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите – брой 46	100%	
	Администрации, подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството – брой 46	Администрации, подкрепени за въвеждане на системи за управление на качеството – брой 46	100%	

Проектът е реализиран в периода юли 2019 г. – февруари 2023 г.

В рамките на проекта са изпълнени следните дейности:

Дейност 1 Осъвременяване на обучителната програма и провеждане на общи обучения по САФ

В рамките на тази дейност е осъвременена обучителната програма на общото обучение по модела „Управление на качеството и внедряване на САФ“ и на учебните материали към него въз основа на натрупания опит от внедряване на модела в 48-те администрации по първия проект, проучените български и международни добри практики и нови изследвания.

Проведени са обучения за 88 висши държавни служители и ръководители с цел популяризиране и по-добро разбиране на модела САФ. Обучени са и 410 държавни служители (служители на администрацията на изпълнителната власт, на други държавни институции, органи и лица, създадени с нормативен акт, които искат да получат повече информация за модела или са заявили желание за неговото внедряване).

За устойчивостта на проекта са ангажирани вече обучените консултанти по предходния проект с доказани знания и експертиза, както и за мултиплициране на техните знания и капацитет сред заинтересованите страни.

Проведените обучения на висши държавни служители и ръководители адресират препоръката „... в последващите проекти на ИПА да бъдат проведени целенасочени предварителни комуникационни дейности, насочени конкретно към най-високите нива на административните структури в страната. Удачно би било да се организират предварителни информационни срещи за ръководителите на администрациите с цел запознаването им с идеята и същността на модела“, изведена в изследването на ИПА от 2018 г. за перспективите за внедряването на САФ в България (по дейност 5 на първия проект).

Дейност 2 Укрепване капацитета на САФ ресурсния център

Укрепването на капацитета на САФ ресурсния център е резултат от провеждането на комплекс от дейности, като осъвременяване на пакета от материали за обучение на консултанти по внедряване на модела въз основа на практиката и опита от предходния проект, запознаване с разработения интерактивен наръчник, развитие на консултантската мрежа чрез обучаване на нови консултанти по САФ и надграждане на знанията на вече обучените, споделяне на добри български и международни практики.

Дейност 3 Внедряване на Общата рамка за оценка (САФ) в 46 администрации

В рамките на дейността поетапно (на четири вълни) е внедрен моделът САФ в 46 администрации. В процеса на внедряване са проведени обучения на екипите за самооценка, изготвени са докладите за самооценката и плановете с мерки за подобрене. Проведени са две конференции за обмяна на опит по процеса на въвеждането на модела в администрациите

Администрации, внедрили САФ по проект BG05SFOP001-2.014-0001:

Централни администрации на изпълнителната власт (министерства, агенции и други):

Министерство на правосъдието; Министерство на туризма; Държавна агенция „Архиви“; Държавна агенция за бежанците; МРРБ, Дирекция за национален строителен контрол; Българска агенция за безопасност на храните; Агенция за социално подпомагане; ИА „Сертификационен одит на средствата от европейските земеделски фондове“;

Областни администрации: Областна администрация Кюстендил; Областна администрация Плевен; Областна администрация Габрово; Областна администрация на Софийска област; Областна администрация Велико Търново; Областна администрация Ямбол; Областна администрация Сливен; Областна администрация Силистра;

Общински администрации: Община Казанлък; Община Рила; Община Стара Загора; Община Свиленград; Столична община; Община Ботевград; Община Ивайловград; Община Каспичан; Община Ковачевци; Община Костенец; Община Ловеч; Община Николаево; Община Ружинци; Община Сливен; Община Чавдар; Община Шабла; Община Костинброд;

Териториални звена на централните администрации на изпълнителната власт: РУО София регион; РЗИ Враца; РЗИ Монтана; РУО Враца; РУО Монтана; РЗИ Кюстендил; Областна дирекция „Земеделие“ гр. Бургас; РЗИ Ямбол; РУО Добрич и РУО Хасково.

Дейност 4 Прилагане на Националните правила за външна обратна връзка и присъждане на етикет „Ефективен САФ потребител“

В рамките на тази дейност е проведено специализирано обучение за външна оценка (обратна връзка) по прилагане на САФ в администрацията, с цел подготовка на експерти за извършване на външна оценка на организациите, прилагащи модела по отношение на ефектите му върху организацията.

Процедурата за външна оценка (т.н. External Feedback) е приложена по отношение на 51 администрации, внедрили САФ по двата проекта. Препоръките за подобрене в докладите са сходни с тези, описани в Докладите за извършване на външна оценка в рамките на първия проект: повишаване участието на заинтересованите страни в подобрене на изпълнението; подобряване на комуникацията вътре и извън организацията; дефинираните области на подобрене да са насочени към постигане на оперативна или стратегическа цел в организацията; определяне на отговорници за изпълнение на мерките от Плана за действие; определяне на достатъчно време за изпълнение на мерките; по-висока ангажираност на ръководството.

Разгръщането на институционалния капацитет на Ресурсния център по КАФ с обучението на допълнителни 11 експерта по външна оценка води до положително въздействието на дейността върху целевите групи, като 47 от тях са получили етикет „Ефективен КАФ потребител“.

Дейност 5 Популяризиране на САФ

В рамките на дейност 5 е изпълнен комплекс от дейности за популяризиране на модела САФ (проведени конференция за популяризирането на модела и 3 годишни срещи на САФ потребителите; издадени 4 информационни бюлетина; разпространена Книга „САФ 2020“; разработен и разпространен Сборник с добри практики; изработен видеофилм), което е важен аспект от внедряване му и ключов фактор за постигането на реални резултати.

ОБОБЩЕНИЕ НА ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ

Моделът САФ е успешно въведен в 46 администрации, които прилагат механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите.

Ключови постигнати резултати:

- Проведено е общо обучение по САФ за 132 служители, от които 88 висши държавни служители и ръководители
- Проведени са специализирани обучения за 855 служители на администрациите, внедрили модела
- Осъвременена е обучителната програма и пакета от материали за обучение на нови консултанти по внедряване на САФ
- Обучени са 11 експерти за извършване на външна оценка на администрациите, внедрили САФ;
- Разработен е Доклад за ефективността, ефективността и устойчивостта на „Обща рамка за оценка САФ“

- Разработен е Сборник с добри практики
- Проведена е мащабна Комуникационна кампания за популяризиране на модела сред българските институции, организации и широката общественост
- Проведени са две годишни срещи на потребителите на САФ
- 47 администрации са получили сертификат „Ефективен САФ потребител“

Проектът допринася за повишаване информираността относно ползите от европейския модел, както и прилагане на Националните правила за външна обратна връзка.

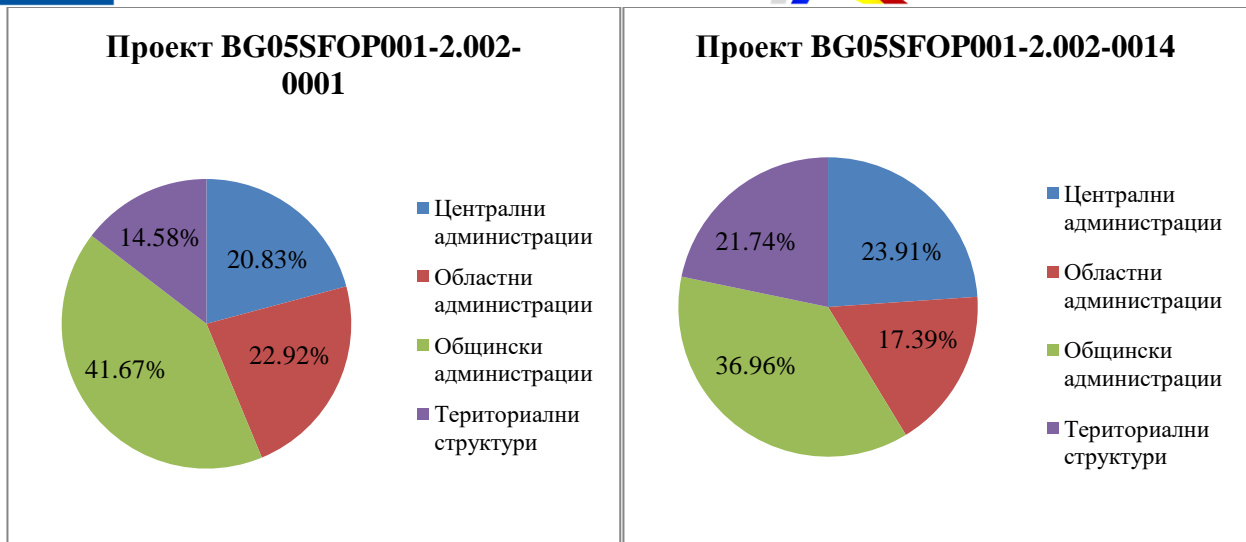
Развитието на капацитета на САФ ресурсния център в ИПА също е от съществено значение за качествено изпълнение на неговите функции.

Представителят на ИПА, с който е проведено интервю в рамките на настоящата оценка, споделя, че успехът на втория проект и включването на 46 администрации в него се дължат изцяло на популярността на първия проект.

В резултат на изпълнение на двата проекта, финансирани по ОПДУ моделът е успешно въведен в **94 администрации**, които прилагат механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите. Разпределението на внедрените САФ администрации по вид е следното

Най-голям интерес за внедряване на САФ и по двата проекта са проявили общинските администрации. При провеждане на дълбочинното интервю представителят на ИПА споделя, че на регионално и местно ниво внедряването на САФ е ставало по-лесно, тъй като е имало по-добра разпознаваемост и разбиране на модела САФ от организациите, докато на национално ниво е било необходимо да убеждават в ползите на модела ръководствата на организациите.

Доклад за резултатите от Проучване на ефективността, ефикасността и устойчивостта на модела за качество „Обща рамка за оценка САФ“ сред администрациите, внедрили го в периода 2017 г. – 2020 г.¹⁶¹, изготвен от експерти на ИПА, показва по безспорен начин ефективността и ползите от прилагането на модела САФ в българската администрация. Използването на модел САФ предоставя на публичните организации:

- Възможност за извършване на диагноза/самооценка на организацията въз основа на комплекс от критерии, които са широко приети в публичния сектор в цяла Европа;
- Възможност за проследяване на причинно-следствената връзка между благоприятстващите фактори/причините (това, което организацията прави) и резултатите/следствията (това, което организацията постига в своята дейност);
- Средство за определяне и измерване на напредъка и постиженията на организацията;
- Възможност за гарантиране на последователност и непрекъснатост в развитието на организацията и на необходимите промени в процеса на нейното усъвършенстване;
- Средство за мотивация на служителите чрез участието им в процеса на подобрене;
- Възможност за насърчаване и споделяне на добри практики както между различните структури в една организация, така и между различни организации;
- Средство за повишаване качеството на управление в организацията чрез изпълнение на необходимите мерки за подобрения.

Оценителният екип извърши преглед на интернет страниците на администрациите, внедрили САФ в рамките на втория проект и получили етикета „Ефективен САФ потребител“, и установи, че в по-голямата си част организациите поддържат и публикуват информация във връзка с внедрения модел за управление на качеството по модела САФ. Това е в най-голяма степен валидно за администрациите, внедрили САФ в периода 2021-2022. За някои от администрациите, внедрили САФ

¹⁶¹ <https://www.ipa.government.bg/bg/publicationscaf#cbp=/bg/prouchvane-na-efektivnostta-efikasnostta-i-ustoychivostta-na-modela-za-kachestvo-obshcha-ramka-za>

в началото на изпълнение на проекта, липсва информация за дейности, свързани с САФ, след внедряването и получаването на етикет „Ефективен САФ потребител“.

Следва да се посочи, че периодът на прилагане на модела (от подготовката през самооценката и изготвянето на Плана за подобрене) е в рамките на 3, максимум 4 месеца. След това следва и периода на изпълнение на Плана (1 до 2 години според българската практика). Администрациите нямат задължение за прилагат модела отново след това, но в публикуваното Ръководство за процеса на прилагане на модел САФ в българската администрация е посочено, че е силно препоръчително САФ да се прилага отново и отново (добра практика е 2-3 години след предишното внедряване) с оглед на непрекъснатост в процеса на развитие на организацията и непрекъсното ѝ усъвършенстване. Самият етикет „Ефективен САФ потребител“ има срок на валидност 2 години, което допълнително би следвало да мотивира администрациите да приложат отново модела и да бъдат удостоени отново с този етикет.

По информация на Доклада за състоянието на администрацията през 2022 г. данните в ИИСДА за показват, че 187 (31.97%) от общо 585 администрации използват системи за управление на качеството. От тях: 82 са общински и районни администрации, 17 областни администрации, 42 специализирани териториални администрации и 46 централни администрации. Към 31.12.2022 г. най-често реално използвани са системите за управление на качеството ISO – 201 и САФ – 79¹⁶². Към 31.12.2022 г. 79 администрации са отчетели, че използват САФ, което означава, че част от администрациите, внедрили модела по проектите на ИПА, вече не го прилагат.

В тази връзка за осигуряване на устойчивост на модела САФ от страна на ИПА са набелязани мерки за устойчивост на модела САФ, като важен инструмент за подобряване на организацията и функциите на организациите. Предложените мерки съдържат ясни и конкретни предложения за нормативни и други (ненормативни) промени, които са описани при прегледа на първия проект - законодателни промени в Закона за администрацията, Закона за местното самоуправление и местната администрация, ПМС № 192/2009 г. за създаване на САР, Устройствения правилник на ИПА, КДА, НПКДА и НЗСДА и други предложения, включващи въвеждане на длъжност или функции по управление на качеството, чрез длъжностна характеристика или заповед, възможност за допълнително възнаграждение, нематериалните поощрения, чрез използване на механизмите в Закона за държавния служител и Кодекса на труда – грамоти, писмена благодарност, издаването на удостоверение за участие в дейностите по внедряване на модела и принос в процеса на развитие на организацията, предимства за организациите, внедрили САФ, при кандидатстване за проектно финансиране (чрез присъждане на допълнителни точки) и др. На страницата на ИПА в раздел САФ няма информация тези мерки да са изпълнени. При проверка на портала за обществени консултации www.strategy.bg също не е налична информация за инициране на законодателни изменения, свързани с модела САФ. Не е предоставена информация в тази насока и при провеждане на интервюто с представител на ИПА.

¹⁶² Някои от администрациите прилагат и САФ, и са сертифицирани по ISO 9001

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Извън описаните предложения за осигуряване на устойчивост, за които е необходима и политическа воля, бенефициентът е осигурил всички необходими предпоставки за осигуряване на устойчивост на изпълнените проекти. По информация на ИПА, събрана по време на качественото проучване, институтът продължава да работи чрез безплатно предоставяне на ноу-хау и консултации на администрацията. ИПА разполага с консултанти с практически опит и познания по новите характеристики на САФ 2020 и връзката му с други управленски инструменти. Институтът има възможност да оказва подкрепа за внедряване на модела в нови имащи интерес за това администрации. При провеждане на дълбочинното интервю с представител на ИПА, същият споделя, че има нови администрации, които проявяват интерес за включване и внедряване на модела САФ извън вече реализираните проекти.

На интернет страницата на ИПА има раздел САФ, в който са публикувани всички документи, необходими за внедряване на модела (наръчници, правила, сборници, информационни материали, анализи и изследвания). В Каталога на ИПА за 2024 г. се предлага курс УМ-6 Практическо прилагане на управленския модел за качество САФ в администрацията, както и Е-модул за самообучение УМ-15 „Обща рамка за оценка (САФ)”. В Отчета за изпълнение на целите на ИПА за 2023г, по мярка 4 „Подкрепа за администрациите при въвеждане на САФ”, ИПА е отчетала, че през 2023г. са обучени 212 служители от администрацията, проведен е един форум с над 100 участника и е разработено и публикувано Ръководство за процеса по прилагане на модел САФ в българските администрации. В Ежегодните цели на ИПА за 2024 г. в рамките на цел 3 „Подкрепа за администрациите при управление на качеството в дейността с цел повишаване ефективността на държавната администрация“ е планирано със средства на държавния бюджет да се проведат обучения за развитие на капацитета на администрацията за въвеждане и продължаващо използване на подходи и системи за управление на качеството в т.ч САФ, както и развитие на мрежата от експерти по управление на качеството чрез провеждане на форум и публикации в социалните мрежи на ИПА.

Казус по ПОЗ: Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата

Обект на изследване е проект BG05SFOP001-3.001-0001 „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури и разработване на Единна информационна система на съдилищата“ с бенефициент Висшия съдебен съвет. Проектът е реализиран в периода юни 2016 г. – юли 2023 г. Изпълнените дейности и ключови постигнати резултати са, както следва:

Дейност „Разработване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури“:

- ✓ Изготвен детайлен преглед и анализ на реализираните през последните 10 години реформи на съдебни карти в държави-членки на ЕС в контекста на тяхната приложимост към българската съдебна;
- ✓ Изготвен доклад с конкретни предложения и формулирани препоръки за използване и адаптиране на добрите европейски практики в България;
- ✓ Изготвени 6 бр. анализи за текущото състояние на отделните съдебните структури и тяхната ефективност и ефикасност - за районите, окръжните, апелативните съдилища и прокуратури;
- ✓ Подбрани на 10 пилотни районни съдилища и 10 районни прокуратури - поне по две районни съдилища и районни прокуратуриот всеки от апелативните райони и изготвени 5 бр. детайлни доклади за функционирането на реорганизираните и/или обединените структури относно възможностите за тяхната реорганизация и/или обединяване чрез прилагане на изработените аналитични инструменти;
- ✓ Изготвени предложения за оптимизиране на съдебната карта, в т.ч. предложения и обосновка за конкретни реорганизирани и/или обединени структури по места и проведени 10 публични обсъждания по апелативни райони с участници от районни, окръжни и апелативни съдилища, респективно прокуратури, представители на регионални и местни власти, нотариални камари, съдии по вписвания, частни/държавни съдебни изпълнители, адвокатски съсловия, представители на гражданското общество и др.;
- ✓ Одобрен от ВСС модел за оптимизация на съдебната карта на ниво районни съдилища и прокуратури и приета от ВСС Пътна карта за реорганизация на съдебните структури на окръжно и апелативно ниво;
- ✓ Изготвен пакет от предложения за изменение и допълнение на действащото законодателство за въвеждане на оптимизирана съдебна карта, с включени мотиви и оценка на въздействието;
- ✓ Разработени мерки за балансиране на натовареността на магистратите чрез приет модел за оптимизация на съдебната карта на ниво районни съдилища и прокуратури;
- ✓ Разработени мерки за оптимизиране на разходите за административно управление на съдебните структури чрез приет модел за оптимизация на съдебната карта на ниво районни съдилища и прокуратури.

Дейност „Разработване на предложения за описание, анализ и оптимизация и реинженеринг на работните процеси, свързани с разглеждането на дела от съдилищата в единен модел на процесите“:

- ✓ Изготвени 3 бр. доклади, съдържащи: детайлизирано описание на функционалността на ЕИСС на процесно ниво; анализ на процедурите и работните процеси, свързани с управлението на дела на ниво районен, окръжен, апелативен съд и Върховен касационен съд и връзките между тях; конкретни решения и препоръки за интеграция между ЕИСС и други системи на съдебната система или държавната администрация;
- ✓ Изготвен 1 бр. изготвен комплект от карти на оптимизираните процесите, свързани с управление на дела по електронен път и достъп до делата по електронен път, както и едновременната работа с електронните и хартиените дела.

Дейност „Разработване и внедряване на Единна информационна система на съдилищата“:

- ✓ Разработена Единна информационна система на съдилищата с прилежаща функционалност за междуведомствен обмен на информация, вкл. по йерархични нива в съдебната система, с вече съществуващи системи на органите на съдебната власт, както и между системи на съдебната система и държавната администрация;
- ✓ Тествана ЕИСС в работна среда чрез пилотно внедряване;
- ✓ Внедрена ЕИСС във всички съдилища;
- ✓ Проведено обучение за потребителите (от вида обучение на обучители) – магистрати, съдебни служители и ИТ експерти - 397 участници;
- ✓ Проведени обучения за работа с ЕИСС по места - 1797 магистрати, съдебни служители и ИТ експерти;
- ✓ Предприети мерки за припознаване на ЕИСС като единна централизирана информационна система за съдилищата по смисъла на Закона за съдебната власт и нейното използване от всички съдилища.

Дейност „Анализ на нормативната уредба, съществуващите технологични процеси, средствата за събиране и обобщаване на статистическа информация“:

- ✓ Изготвени 5 бр. анализи: на нормативната база и степента на семантична съвместимост на използваните класификатори и хармонизацията им с изискванията на ЕК; на технологичните процеси и изготвяне на времеви стандарти и средства за контрол и оптимизация; на състоянието и нуждата от оптимизация на средствата за събиране и обработка на статистическа информация и възможностите за изготвяне на статистически отчети в реално време; на средствата за събиране на информация и методите за измерване на натовареността на магистрати и служители; на основните предпоставки и ограничения за реализиране на специализирана информационна система, включваща инструменти за анализ и мониторинг на факторите, свързани със социално-икономическото развитие на съдебните райони и натовареността на съдилищата и прокуратурите (СИСМА), за постигане на технологична и

семантична съвместимост чрез разширяване на обхвата и максимално прилагане на вътрешните и международни класификатори.

Дейност „Създаване на специализирана информационна система, включваща инструменти за анализ и мониторинг на факторите, свързани със социално- икономическото развитие на съдебните райони и натовареността на съдилищата и прокуратурите“:

- ✓ Изготвен анализ на информацията, която трябва да се интегрира, използва и визуализира по специфичен начин и съобразно различни предварително зададени параметри;
- ✓ Разработена и внедрена специализирана информационна система, включваща инструменти за анализ и мониторинг на факторите, свързани със социално- икономическото развитие на съдебните райони и натовареността на съдилищата и прокуратурите;
- ✓ Проведено обучение на 30 оператори на системата (магистрати, съдебни служители, системни администратори) за работа със СИСМА.

Дейност „Доставка на хардуерно оборудване“:

- ✓ Закупено хардуерно оборудване за нуждите на внедряването и експлоатацията на ЕИСС;
- ✓ Закупено хардуерно оборудване за нуждите на внедряването и експлоатацията на СИСМА

Приоритетна ос /Специфична цел	Заложени начални индикатори	Постигнати в края на изпълнението индикатори	Изпълнен и ли са заложените индикатори	Постигната ли е качествена промяна/изпълнена ли е заложена реформа
Приоритетна ос № 3 „Прозрачна и ефективна съдебна система“ Специфична цел № 1 „Увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реформа в структурата, процедурите и организацията на	R3-1 „Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт“ – 3 R3-3 „Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с	R3-1 „Въведени нови и усъвършенстване на съществуващи инструменти за модернизация на съдебната власт“ – 3 R3-3 „Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с получаване на	R3-1 - 100% R3-3 - 104%	Реализираните инвестиции имат принос към съдебната реформа чрез създаване на модел за реорганизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури и предоставяне на пътна карта за рационализирането в по-общ план на съдилищата и прокуратурите на всички равнища с цел повишаване на качеството

<p>съдебната система“</p> <p>Специфична цел № 2 „Подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие“</p>	<p>получаване на сертификат“ – 380</p> <p>ОЗ-8 „Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК“ – 3030</p> <p>ОЗ-1 „Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система“ – 21</p> <p>ОЗ-7 „Разработена ЕИСС“ - 1</p>	<p>на сертификат“ – 397 (364 обучени за работа с ЕИСС и 33 обучени за работа със СИСМА)</p> <p>ОЗ-8 „Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК“ - 1 797</p> <p>ОЗ-1 „Подкрепени анализи, проучвания, изследвания, методики и оценки, свързани с дейността на съдебната система“ – 21</p> <p>ОЗ-7 „Разработена ЕИСС“ - 1</p>	<p>ОЗ-8 59.30%</p> <p>ОЗ-1 100%</p> <p>ОЗ-7 100%</p>	<p>и ефикасността като цяло, в това число пренасочване на ресурси, където е целесъобразно.</p> <p>Изпълнените инвестиции допринасят и за изпълнение на поставените цели, свързани с оценка на ефективността на отделни структури на съдебната власт и реформа на съдебната карта, заложен в Актуализирана пътна карта за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, постигане на технологична и семантична съвместимост чрез разширяване на обхвата и максимално прилагане на вътрешните и международни класификатори в съответствие със Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г., европейското електронно правосъдие, както и поетите ангажименти на сектора към инициативите на ЕС.</p>
---	---	---	--	--

Чрез изпълнението на проекта се постига:

➤ **Реформа:**

Реформи свързани с оптимизиране на вътрешноорганизационни процеси – спомагат за постигане целите за увеличаване на прозрачността и ефективността на правораздаването. Това се постига чрез реализираните дейности за реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система чрез оптимизиране на вътрешноорганизационни процеси, реализираните анализи и проучвания, в резултат на които са въведени и инструменти за модернизация на съдебната власт, а именно:

- ✓ Модел на оптимизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури;
- ✓ Пътна карта за реорганизация на съдебните структури на окръжно и апелативно ниво.

С разработването на модел за оптимизация на съдебната карта са надградени следните резултати:

- Изследвани са добрите практики и приложените методологии в други държави - членки (ДЧ) на ЕС, които са провели реформа на съдебната карта през последните години, като е направена експертна оценка за цялостния ефектна потенциалните мерки, които могат да бъдат предприети – самостоятелно или в контекста на други реформи, както и за приложимостта на тези практики в българската съдебна система, отчитайки националните специфики на процесуалните правоотношения. Анализът е допълнен от посещения на място в две ДЧ, за които изследванията са показали най-голямо сходство на правните системи и наличие на реализирани ефективни решения;
- Въз основа на идентифицираните добрите практики в други държави членки на ЕС и първичните анализи на ВСС са дефинирани критерии за и изготвяне на детайлни изследвания на текущото състояние на районните, окръжните и административните съдилища, и тяхната ефективност и ефикасност, ведно с влияещите социално-икономически и административно-териториални фактори, включително са изготвени такива детайлни изследвания. Чрез детайлните анализи и посещения на място се извършва оценка на възможностите за реорганизация и/или обединяване на подбрани конкретни съдебни райони или групи от съдебни райони;
- Изготвени са препоръки за реорганизация на картата на районните съдилища и прокуратури, като всеки модел за реорганизация е детайлно мотивиран. Постигнатите резултати са онагледени в конкретни предложения за изменение и допълнение на действащото законодателство, с включени мотиви и оценка на въздействието, с цел постигане на устойчивост на направените предложения за промени.

Всички изготвени доклади и анализи ще служат като матрица и модел, по който ще бъдат изготвяни такива за бъдещи предложения за промени в структурата на съдебните райони с цел повишаване на качеството и ефикасността като цяло, в това число пренасочване на ресурси, където е целесъобразно. Чрез създаденият модел за реорганизация на съдебната карта на районните съдилища и прокуратури и пътна карта за реорганизация на съдилищата и прокуратурите на всички

равнища, интервенциите по ОПДУ допринасят за изпълнение на поставените цели за реформи на ключови елементи от съдебната система, с цел повишаване на качеството и ефикасността като цяло, в това число пренасочване на ресурси, където е целесъобразно. Изпълнените инвестиции допринасят и за изпълнение на поставените цели свързани с оценка на ефективността на отделни структури на съдебната власт и реформа на съдебната карта, заложен в Актуализирана пътна карта за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система.

Ефективното администриране на съдебната власт е част от оптимизиране процесите на работа на съдебната власт чрез постигане на технологична и семантична съвместимост и чрез разширяване на обхвата и максимално прилагане на вътрешните и международни класификатори в съответствие със Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г. и Пътната карта за нейното изпълнение, европейското електронно правосъдие, както и поетите ангажименти на сектора към инициативите на ЕС. Изготвени са анализи и е направен преглед на основните предпоставки и ограничения за реализиране на специализирана информационна система, включваща инструменти за анализ и мониторинг на факторите, свързани със социално-икономическото развитие на съдебните райони и натовареността на съдилищата и прокуратурите (СИСМА). Анализите полагат основите на аналитичните дейности и планирането на работните процеси на СИСМА, с цел изготвяне на статистически отчети и наблюдение развитието на съдебната карта в реално време. В резултат е изградена СИСМА, която позволява автоматизирано събиране и обработване на статистически данни от органите на съдебната власт, в т.ч. от ЕИСС, системите на прокуратура и следствието, Националния статистически институт и др. органи. Тази система предоставя възможност на компетентните органи да взимат информирани решения за реорганизиране на съдебната карта на България и да анализират текущото състояние на съдебните структури. Реализираните инвестиции по ОПДУ имат принос за подобряване на ефективното управление на отделните съдебни структури - при наслагване на тази информация спрямо организационна статистика на ниво съдебна структура, а ефикасното управление на съдебната карта се гарантира от наслагването на административно и експертно-управленската информация спрямо социално-демографската структура на населението, икономическа активност, технологична инфраструктура, предлаганите административни и други публични услуги от публичния и частния сектор и др. СИСМА дава възможност за предоставяне на достъп до съществени елементи от съдебната статистика, без да се нарушават съществуващите правила за достъп, попълване и корекция на данните, и по-този начин гарантира по-голяма прозрачност на управлението в съдебната власт. С оглед на цялостното функциониране на системата, се гарантира необходимата интеграция и обмен на данни с външни информационни системи, одобрени от Висшия съдебен съвет и имащи отношение към изследваните критерии за развитие качеството на правосъдието. При постъпване на информация от УИС/ЕИСС същата се обработва в реално време. При интеграцията с другите информационни системи на съдебната система, обработката на информацията се извършва с оглед на интервалите от време, на които може да бъдат получавани данните – в реално време или в определен срок/интервал. Осигурен е достъп на органи на съдебната власт, като за целта ВСС е приел съответни правила за предоставяне на достъп. Създадена е вътрешна организация в

администрацията на ВСС чрез поставяне на съответни задачи към конкретно звено от администрацията.

➤ **Въвеждане на е-управление и е-правосъдие:**

Реформа, свързана с подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие - основополагащо по отношение на постигане на заложените цели за подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие, е разработването и внедряването на ЕИСС. Целта от една страна е унифициране на работните процеси в съдебната система, но също така и въвеждане на единни правила при управлението на делата, което следва да доведе до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност, публичност и достъп до правосъдие.

ЕИСС е пилотно е внедрена в 17 съдилища през периода от 23.06.2020 г. до 02.07.2020 г. и е проведено тестването ѝ в работна среда в 2 апелативни, 5 окръжни и 10 районни съдилища. Въз основа на констатирани затруднения са извършени промени и оптимизации по отношение разширяване на набора от филтри в списъчните екрани за удобство на потребителите и номенклатурни стойности - качества на лица, извеждане на различни лица във входящ дневник и други книги; допълнителни функционалности за преглед на данни и проследяване на движението на преписки, по които има отказ от образуване; подредба на съдии в актове при липса на предефинирани състави; функционалност за генериране на Обезпечителна заповед по шаблон и допълнителни справки.

Основните проблеми при работата с ЕИСС, които се констатира са свързани с трудностите при преминаване към електронно подписване на съдебните актове; обструкции по отношение на въвеждане на данни в системата, които до момента не са били налични с деловодните системи; пропускане на стъпки от изпълнение на процесите. Същевременно в процеса на работа възникват въпроси и идеи за оптимизацията ѝ така, че да стане по-удобна за потребителите. Възникналите предложения се обсъждат на различни работни съвещания с изпълнителя, като към системата се добавят различните функционалности, които са идентифицирани като пропуски или такива, които затрудняват ежедневните процеси.

Окончателен график за внедряване на ЕИСС във всички съдилища на Република България (с изключение на пилотните, административните съдилища и Върховен административен съд), е от 06.08.2020 г., едновременно в 21 съдилища от петте апелативни район, и е следвало да продължи до 14.09.2020 г. В тази връзка Пленумът на ВСС указва на административните ръководители на съдилищата, които към момента са работили с ЕИСС, както и на съдилищата в които ще се внедрява системата, да създадат необходимата организация в съда на основание чл. 9 от Правилника за вътрешния ред за използването на електронен подпис и електронна идентификация от органите на съдебната власт за прилагане на правилата на чл. 8 от същия правилник, както и осигуряване привеждането в изпълнение на разпоредбите на чл. 360ж и чл. 360з от Закона за съдебната власт. Дадени са указания за създаване необходимата организация за участие на съответните магистрати, съдебни служители и IT експерти при провеждане на обученията за работа с ЕИСС.

Първоначалните стъпки по внедряването ЕИСС в съдилищата, предизвика напрежение в съдебната система. Във ВСС постъпват множество писма от съдилища, които настояват или да спре внедряването на ЕИСС, или в спешен порядък тя да бъде „поправена“. Основните аргументи са, че е прекалено усложнена – за елементарни стъпки се изискват десетки кликове, а освен това за всяко процесуално действие трябва да се използва квалифициран електронен подпис. Работещите със системата определят, че идентифицираните недостатъци поставят под въпрос действителността на съдебните актове и извършваните процесуални действия от страните, предвид наличния риск за автентичността и съдържанието на извършваните в електронна форма действия и постановявани актове. Липсата на свързаност между ЕИСС и ЕПЕП застрашава правата на страните заради несигурността при връчването на съобщенията и изтичането на сроковете и като краен резултат разрушава доверието в електронната комуникация със съдилищата. Към това се добавя и решението на Пленума на ВКС от 28 юли 2021 г. да предложи на председателя на съда да издаде заповед за преустановяване на използването на ЕИСС във ВКС и съответно да бъде възобновена работата със старата Автоматизирана система за управление на делата (АСУД). В заповедта се посочва, че ЕИСС се спира от 11 август 2021 г. до отстраняване на пречките за пълноценното ѝ използване и решение на Пленума на ВКС за възобновяване на работата с нея. Новопостъпилите дела ще се образуват чрез АСУД, където ще бъдат прехвърлени заведените в ЕИСС дела и преписки.

В резултата на всички констатирани трудности и съмнения от страна на работещите със системата, Пленумът на ВСС решава да направи проверка на ЕИСС от независими експерти, извън ВСС и извън „Информационно обслужване“. Проверката е по отношение на това дали ЕИСС съответства на техническата спецификация, дали отваря на общоприетите разбирания за бързина, удобство, лесен достъп до функционалностите, сигурност, дублиране и опазване на информация и др. След възлагане, е избран изпълнител, който извършва независим одит на Единната информационна система на съдилищата. Проверявани са използваните информационни активи, обслужващи ЕИСС и тяхната информационна сигурност, съответствието на системата с техническата спецификация на ВСС и общоприетите изисквания за качество на една информационна система. Окончателният доклад е представен на 11.04.2022 г. В закрито заседание пред Пленума на ВСС, представители на изпълнителя подробно представят извършените дейности и резултатите от одита, както и обяснение как са проведени трите вида тестове на ЕИСС, с цел проверка на сигурността, ефективността на системата и наличните конфигурации, посредством различни методи. В съобщение, качено на сайта на ВСС, се посочва, че след тестовете се констатира, че всички опити за компрометиране, манипулиране и анонимно влизане в системата са неуспешни. Пояснено е, че се регистрира и записва както всяко влизане, така и всеки опит за достъп до системата. Пленумът на ВСС взема решение направените препоръки в следствие на одита, да бъдат изпратени на „Информационно обслужване“ АД за реализация в ЕИСС в 30-дневен срок от получаване на уведомлението.

Междувременно са провеждани и множество срещи между бенефициента и изпълнителя, като са разглеждани всички идентифицирани проблеми, поддържана е и постоянна кореспонденция с УО на ОПДУ. През 2022 г. са изпълнени 8 препоръки по ЕИСС, издадени от страна на УО на ОПДУ

след извършена проверка на място от 2021 г., като бенефициентът регулярно информира УО за предприеманите мерки. В рамките на оценката са идентифицирани следните фактори, които са оказали въздействие върху изпълнението на дейностите и инвестициите:

- ✓ Сред отрицателните фактори са идентифицираната недобра координация между ВСС, съдилищата и Министерство на правосъдието, които следва да работят в една еко система за постигане на определени цели;
- ✓ Идентифицира се като недостатък и недоброто планиране от страна на бенефициента - няма предварително изготвени технически спецификации за важните обществени поръчки, където има предвидено изграждане на системи, което води до забавяне и проектите се изпълняват доста по-дълъг период от предварително заложеното;
- ✓ Липсата на предварителни функционални анализи направени заедно със заинтересованите страни, води до планиране на дейности, които в последствие следва да бъдат коригирани, тъй като се идентифицират недостатъци, които е можело да бъдат избегнати с осъществяването на по-дълбок функционален анализ.

В края на септември 2022 г. Върховният касационен съд възобновява работа със системата, след съвместни усилия на екипите на Върховният касационен съд, Висшият съдебен съвет и „Информационно обслужване“ АД, за оптимизиране на функционалностите на системата в съответствие със спецификата на работата на ВКС. Считано от 1 юни 2021 г., а за ВКС - от септември 2022 г., със системата работят 151¹⁶³ съдилища в България, след закриването през 2022 г. на Апелативен специализиран наказателен съд и Специализиран наказателен съд, с изключение на административните и Върховния административен съд. ЕИСС обхваща всички процеси за управление на съдебни дела в районните, окръжните, апелативните, военните съдилища, Военно-апелативния съд и ВКС, а преди 28.07.2022 г. и на специализираните съдилища. След тяхното закриване работата по висящите дела, образувани в тези съдилища продължават в ЕИСС с прехвърляне на дейностите в съдилищата-правоприемници без да спира правораздавателната дейност. Изградена е свързаност между ЕИСС и ЕПЕП, в отговор на идентифицираните недостатъци по отношение на правата на страните заради несигурността при връчването на съобщенията и изтичането на сроковете и като краен резултат разрушаване доверието в електронната комуникация със съдилищата.

ЕИСС поставя основите на реформа по отношение на унифициране на работните процеси в съдебната система и въвеждане на единни правила при управлението на делата, което следва да доведе до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност, публичност и достъп до правосъдие.

Общо над 1 млн. електронни съдебни дела са образувани в Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС). Около 69% от делата са граждански, 28% - наказателни, 3% са търговски, а останалите са фирмени. Броят на приключените дела е близо 910 хил., което представлява 89% от

¹⁶³ 113 районни (в т.ч. Софийски районен съд), 28 окръжни (в т.ч. Софийски градски съд), 6 апелативни (в т.ч. Военно-апелативен съд), 3 военни и Върховен касационен съд

общия брой дела, образувани ЕИСС. Близо 790 хил. дела са приключени в срок до 3 месеца. Данните на Висшия съдебен съвет показват, че тези показатели са по-високи от регистрираните във всички съдилища в Република България за периода 2017 - 2021. Съотношението на обжалвани и протестиращи дела спрямо броя на приключените е едва 7%¹⁶⁴.

Към края на октомври 2023 г. в ЕИСС са образувани и се управляват 1 339 975 броя дела и са постановени 4 486 200 броя електронни съдебни акта¹⁶⁵. ЕИСС се ползва активно от над 10 000 потребители, сред които близо 2 000 съдии, над 4 600 съдебни служители, 3 100 съдебни заседатели и над 600 съдебни призовкари¹⁶⁶. Работата на призовкарите се обезпечава и чрез създаденото мобилно приложение за връщане на книжа, част от функционалностите на ЕИСС. Достъпът до самата единна информационна система на съдилищата е само служебен. Електронните услуги за граждани и адвокати се реализират посредством свързването на системата със ЕПЕП и надграждането му със съответните опции. През септември 2022 г. ЕИСС разширява обхвата на документите, които се публикуват за гражданите и адвокатите в ЕПЕП, като в момента има възможност да се публикува пълният набор от документи по всяко едно дело и всички дела, образувани в ЕИСС, имат своята електронна папка в портала. Това дава възможност на всички страни, граждани и адвокати да имат достъп до своите дела, без да е необходимо да посещават физически сградата на съответния съд. От проведени дълбочинни интервюта със заинтересовани страни, които са активни ползватели на ЕПЕП, като положителни аспекти респондентите открояват, че там където съдилищата са качили информацията процесите са по-бързи и ефективни в сравнение с предишното състояние на портала. Разработената е нова функционалност на ЕПЕП за активен достъп до дела, чрез извършване на процесуални действия в електронна форма, което е дало възможност на адвокати и страни по дела да подадат успешно над 2 400 електронни документа в 125 съдилища¹⁶⁷. Напредъкът е съществен по отношение на това системата да не остане пасивна (като информационно табло), като с това отговаря и на основния замисъл при своето проектно създаване - да създава възможност гражданите да подават жалби или иски в електронна форма.

През 2022 година ЕИСС е интегрирана и с Единната електронна система за правна помощ на Националното бюро за правна помощ, също разработена по ОПДУ, което позволява бързо и лесно разпределяне на служебните защитници по делата. През същата година, с финансирането по ОПДУ, е създаден и Единен регистър на съдебните заседатели, чрез който се осигурява прозрачност и проследимост на процеса по избора на съдебните заседатели и тяхната ангажираност в съдебните процеси.

¹⁶⁴ съгласно официално обявени данни от Информационно обслужване през м. март 2023 г. - <https://www.is-bg.net/bg/news/315>

¹⁶⁵ съгласно представени данни от УО на ОПДУ Трето заседание на Комитета за наблюдение на програма „Техническа помощ“ от 14.11.2023 г. – презентация „Изпълнение и приключване на ОПДУ“ <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/14176> и съгласно технически отчети към проект BG05SFOP001-3.001-0001;

¹⁶⁶ съгласно официално обявени данни от Информационно обслужване <https://www.is-bg.net/bg/news/315>

¹⁶⁷ съгласно официално обявени данни от Информационно обслужване <https://www.is-bg.net/bg/news/321>

Достъп до услуги на гражданите и бизнеса в резултат на изпълнение на конкретните дейности

Унифицирането на работните процеси в съдебната система, но също така и въвеждането на единни правила при управлението на делата, води до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност и публичност. Реализираните инвестиции по отношение на електронните комуникации между съдилищата и страните по делата и въведените инструменти на електронно правосъдие, допринасят за спестяване на време и разходи за гражданите и бизнеса и улесняват достъпа до правосъдие.

Създадени условия за по-прозрачно и ефективно обслужване

Изградената система има като ефект подобряване на процесите по взаимодействие в рамките на съдебната система, както и в отношенията между системата и гражданите и бизнеса, като улеснява достъпа до информация и допринася за намаляване възможностите за неправомерно влияние, което от своя страна в дългосрочен план ще доведе и до по-ефективно и прозрачно обслужване.

Създадени ли са условия за устойчиви резултати

Устойчивостта на постигнатите резултати зависи от осигуряване на финансиране за бъдещо усъвършенстване на системите, от политическа воля и от политика, която ще се води в дадената сфера в бъдеще.

Изводи и препоръки

Към днешна дата ЕИСС е наложена като основна система за водене на дела и извършване на процесуални действия, с решенията на Пленума на ВСС и със законодателството чрез ЗСВ. Надграждането е постоянен процес, като естествено законовите промени от всякакво естество ще водят до изграждането на нови модули в ЕИСС. Със средства от НПВУ, ще се надградят два нови модула обхващащи медиация и заповедни дела. По отношение на новият програмен период не са предвидени нито инвестиции по отношение на системите, нито финансиране по определени дейности. Устойчивостта на постигнатите резултати обаче зависи от осигуряването на финансиране, с което да се гарантира по нататъшното усъвършенстване на системата, както и по отношение на извършване на необходимите дейности при идентифициране на недостатъци в работата. ВСС следва да направи задълбочен финансов анализ и да планира необходимите средства за поддръжка и бъдещо развитие на системата. Планирането на бъдещите дейности следва да се осъществява заедно със заинтересованите страни (използващите системата и Министерство на правосъдието).

Добри практики, описание на техния потенциал и възможните начини за прилагането им в бъдеще.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

За изграждането и поддържането на подобен тип системи, добра практика е осъществяването на функционални анализи. Те следва да се извършат не само в предварителната фаза на планиране на изграждане, но и регулярно, за да се идентифицират навреме възникнали недостатъци при работата, които оказват влияние върху ефективността и полезността на изградените системи. Този тип анализи предварителни и регулярни, следва да бъдат направени заедно със заинтересованите страни, което ще доведе до избягване на планиране на дейности, които в последствие следва да бъдат коригирани. Подобен тип планиране е ефективно поради това, че би спестило разходването на средства за отстраняване на идентифицирани недостатъци на по-късен етап, което е можело да се избегне.

8. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

8.1.Изводи

Инвестициите по ПО 1 за развитие на административното обслужване и административната реформа имат съществен принос за извършването на регулаторна реформа, опростяване, преработване и консолидиране на съществуващото законодателство. Изпълнените проекти допринасят за по-добро съгласуване на политики и законодателство, за избягване на ненужни разпоредби или административни процедури, пораждащи бремене.

С подкрепата на ОПДУ по проект „Трансформация на модела на административно обслужване“ е разработена Концепцията за регистрова реформа¹⁶⁸, която се базира на информацията от извършената инвентаризация на регистрите в администрацията, и на изготвения анализ и оценка за състоянието им. В рамките на проекта са извършени нормативни изменения, които са довели до намалена административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса, изразяваща се в следното:

- въведено служебно събиране на информация (включва и спазване на изискването за еднократно събиране и създаване на данни, както и предоставянето на административни услуги като вътрешни административни);
- заличени от административния регистър услуги като продължават да се осъществява като дейност;
- разширени канали за достъп и предоставяне на възможност за комбинация на тези канали при заявяване и получаване на услуги.

В резултат от инвестициите по ОПДУ, по проект BG05SFOP001-1.004-0001 „Надграждане на хоризонталните и централни системи на електронното управление във връзка с прилагане на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на административни услуги“, изпълняван от МЕРУ, се създава дългосрочно решение за предоставяне на вътрешни административни услуги чрез надграждане и интегриране на съществуващите информационни системи по начин, позволяващ автоматизирано извличане на доказателства и обстоятелства от регистрите. В резултат от изпълнение на проекта са разработени стандарт, правила и процедури, свързани с прилагането на Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги, разработен и внедрен е прототип на система за управление на електронни форми, интегрирана със системите за електронно връчване и електронно плащане, изграден е интерфейс за заявяване на плащане и уведомление за неговото извършване, надградена е системата за еАвтентикация (еАвт), надградена е системата за еВръчване, за еПлащане, интегрирана с ЦВПОС терминал. Също така е надградена системата за междурегистров обмен (RegiX), подкрепени са 52 регистри, чрез изграждане на нови и надграждане на съществуващи адаптери, 80 администрации са подкрепени за въвеждане на КАО.

¹⁶⁸ Концепция за регистрова реформа, Приложение 2 към Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България (2019 – 2025)

Общо по програмата са родкрепени и опростени са 1085 административни режими, 61 нормативни акта са преминали през оценка на въздействието, 85 администрации са подкрепени за въвеждане на комплексното административно обслужване, 17 общински услуги са подкрепени за стандартизиране, 7 контролни, приходни и регулаторни органи са подкрепени за развитие на организационен и аналитичен капацитет, подкрепени са 751 електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим, подкрепени са 115 регистри.

В резултат от подкрепата на ОПДУ е създадена и функционира Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“ (ЦАИС ЕОП) и са разработени 3 административни услуги, свързани с обществените поръчки. ЦАИС ЕОП ефективно функционира от 2020 г. Системата се използва от множество целеви групи (възложители, изпълнители, администрация и бизнес). Това води до различни ефекти: повишено доверие от всички участници, включително и от увеличаване на вероятността да се предлагат иновативни продукти и услуги от компаниите – кандидати, тъй като има повече сигурност, че офертите няма да бъдат отхвърлени по бюрократични причини; публикуването на лесно достъпна, разбираема и навременна информация за всички етапи на процеса по възлагане на обществени поръчки увеличава прозрачността. Тя от своя страна подобрява конкуренцията, повишава ефективността и намалява заплахата от несправедливост или корупция. Свеждането до минимум на риска от измами, корупция и лошо управление на публични средства води до „изравняване“ на условията за всички кандидати, като по този начин насърчава конкуренцията. Автоматизирането на редица стъпки в системата не позволява умишленото предвиждане на изисквания, най-често чисто бюрократични, които преди ЦАИС ЕОП са били възможни. Силно ограничени са възможностите за грешки, злоупотреби и манипулация в процеса на кандидатстване.

Най-голяма е възвръщаемостта от инвестиции, които обхващат голям брой потребители и респективно генерират голям брой действия, върху които се отчитат спестявания. Такива са инвестиции в системи като тези на НАП и хоризонтални системи за електронни услуги. Възвръщаемостта при системи, които се ползват от малък брой заинтересовани лица (като например при Агенция Митници, НАЦИД, МТС и АОП), е по-ниска на единица вложен лев. Въпреки това, считаме за неправилно да се смята, че услуги, които имат малък брой ползватели, респективно по-малка възвръщаемост (измерена като паричен ефект), са неефикасни. Тези услуги са също толкова важни за промяна на средата и процесите на работа, колкото и услуги, които имат милиони потребители, респективно генерират голям брой единици обмен на информация или услуги. „Цената“ на инвестициите не се отличава само с потенциалния брой ползватели, което не винаги може да се „монетаризира“. Налице са редица допълнителни ефекти на дигитализирането на услугите, посочени в доклада.

Анализът на изпълнение на проектите дава основание да смятаме, че резултатите от тях не могат да бъдат достигнати на по-ниска цена. Аргументите в подкрепа на тази теза са, че при изпълнението на проектите са спазени всички правила за възлагане на поръчките и поради това, може да се приеме, че са постигнати оптимални цени по отношение на съотношението

цена/качество. Няма основание да се счита, че същите или по-добри резултати могат да бъдат постигнати на по-ниска цена.

Доколкото анализът съпоставя спестените средства на база на внедрените електронни системи и регистри, можем да изведем, че те са постигнали добра възвръщаемост, като за всяка от анализиранияте системи/регистра възвръщаемостта/спестените средства са в пъти по-високи от вложения финансов ресурс за изпълнение на проектите. Това се допълва в по-широк аспект и от увеличената прозрачност при предоставянето на услуги, както и подобрената достъпност до тях.

Инвестициите по ОПДУ имат съществен принос за подобряване знанията, уменията и професионалната компетентност на голям брой служителите в държавната администрация – обучени са над 60 000 служители, част от тях участвали в повече от едно обучение. Отчита се и надграждане на капацитета на обучителните организации (ИПА, НСОРБ, ДИ) за подготовка и прилагане на разнообразни обучителни форми, дигитализиране на процеси, а на някои и за материално-техническо осигуряване и аналитичен капацитет.

В резултат на подкрепата на ОПДУ се е увеличил броят на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите. В 94 административни структури е въведен моделът САФ; пилотно са създадени звена за споделени услуги; разработен е инструментариум за по-ефективен подбор на държавни служители; създадени са предпоставки за прилагане на по-ефективен подход при провеждането на обществени консултации и привличане на гражданския сектор в процеса на разработване, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство; актуализирана е методологията за извършване на функционален анализ и пилотно е приложена за осъществяването на прегледа на пет хоризонтални/секторни политики; създадена е нормативна и методологическа база за подобряване качеството на административното обслужване и управлението му в унисон с потребителските очаквания и нужди; създаден е инструментариум за подобряване на процеса по предоставяне на УОИИ от общините, както и за по-ефективно финансово управление и контрол в публичния сектор.

Гражданите (потребители на услуги) открояват като най-полезни (и най-ефективни) административните услуги на НАП и отделите „Местни данъци и такси“ на общините, следвани от ЕСГРАОН услугите, МВР – документи за самоличност и някои други с много по-малък относителен дял. За бизнеса това са административните услуги на НАП, следвани от АВ. Като изключително иновативни се очертават услугите, предоставяни от НАЦИД. Потребителите на електронни административни услуги сочат като важни предимства пестенето на време по опашки и гишета, следвано от отпадането на необходимостта от представяне на много документи на хартия, както и лесното и бързо получаване на услуги по електронен път.

Нерешени проблеми за гражданите, чието решаване би повишило ефективността на административните услуги и би дало тласък за по-нататъшното развитие на електронното управление: по-масовото използване на компютри от гражданите, осигуряване на достъпна и стабилна връзка с Интернет, липса на съгласуваност между различните институции, необходимост

от използване на различни пароли и кодове за достъп до административни услуги, недостатъчно разпространение на електронните услуги други.

Бизнесът остава критичен към някои все още съществуващи недостатъци на електронното управление - затруднението, свързано с липсата на универсален идентификатор за всички електронни услуги; липса на координация между институциите; необходимостта от увеличаване на броя на предлаганите електронни услуги; липсата на политическа воля за реалното внедряване на електронното управление.

В заключение, наблюдава се мащабна и радикална промяна в сферата на въвеждането на електронното управление благодарение на инвестициите по ОПДУ, като най-съществените промени по приоритетни оси 1 и 2 са свързани с:

- Изграждане на ИКТ инфраструктура; въвеждане на комплексно административно обслужване; стандартизиране на общински услуги; развитие на организационен и аналитичен капацитет на контролни, приходни и регулаторни органи; въвеждане и надграждане на електронни информационни системи и регистри; въвеждане на електронни услуги за предоставянето им в транзакционен режим; развитие на секторните системи за е-управление (е-митници, е-архивиране, е-обществени поръчки); създаване и въвеждане функционираща електронна система за обществени поръчки ЦАИС ЕОП.
- Въвеждане на системи за управление на качеството в администрацията (система САФ в 94 администрации); прилагане механизми за организационно развитие и управление, ориентирано към резултатите в администрацията; разработване на нови/осъвременени обучителни модули за администрацията; обучени служители от администрацията с повишени знания и умения.

Промените са комплексни, широкомащабни и всеобхватни предвид броя на бенефициентите, целевите групи и интервенциите.

Инвестициите, които са изпълнени по ПОЗ, са насочени към разширяване на приложението на информационните и комуникационните технологии, създаване и внедряването на електронни услуги за граждани и бизнес, повишаване прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реализиране на предвидените реформи в стратегическите национални документи, както и разширяване обхвата и подобряване на качеството на обученията в съдебната система. Въвеждането на електронното правосъдие, чрез реализираните мерки по ОПДУ, допринася за подобряване на отчетността, повишаване на ефективността вътре в системата и облекчаване на достъпа до правосъдие от страна на гражданите и бизнеса. Най-важното постижение в този сектор е разработването и внедряването в експлоатация на ЕИСС в 151 съдилища, ведно с надграждането на ЕПЕП. Унифицирани са работните процеси в съдебната система, поставено е началото на водене на електронни дела. Въведени са единни правила при управлението на делата, което следва да доведе до спестяване на време, по-бърз правораздавателен процес, прозрачност, публичност и достъп до правосъдие. Централизираната автоматизирана информационна система „Съдебен Статус“ е съществена реализирана промяна. За пръв път е изградена централна база данни по отношение на

регистрите за съдимост, обединяваща 113 бази данни на районните съдилища и базата данни на Централно бюро съдимост при Министерство на правосъдието, както и база данни на осъдените български граждани в чужбина, т.е. изграден е изцяло централизиран регистър за съдимост в България. Реализирана е услуга за издаване на електронно свидетелство за съдимост, чрез която по електронен път се реализира възможността за подаване на заявление и за получаване на свидетелство за съдимост от всеки районен съд в Република България, без ограничение от тяхното месторождение или местоживеене, което води до намаляване на административната тежест за тях. Изградени и надградени са и други портали и информационни системи като Единен портал за електронно правосъдие на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“, УИС-3 и ЕИСПП, централизирана информационна система на съдебното изпълнение, АИС на МП и второстепенните разпоредители с бюджет, СИСМА, регистри (на вещите лица; на съдебните заседатели; на медиаторите (ведно с портал); на отводите на съдиите), Единна електронна система (ЕСС) за правна помощ в национален мащаб и др. Изградените системи и електронни услуги подобряват процесите по взаимодействие вътре в съдебната система и в отношенията с гражданите и бизнеса, улесняват достъпа до информация и допринасят за намаляване възможностите за неправомерно влияние, което от своя страна в дългосрочен план ще доведе и до по-ефективно и прозрачно разпределяне на ресурсите. Инвестициите реализирани в е-правосъдие ще допринасят в средносрочен и дългосрочен план за установяване на отворени и гъвкави отношения между администрацията и гражданите и бизнеса. Това ще доведе до постоянно подобряване на предоставяните услуги и увеличаване на обществената им стойност, респективно тази за крайните потребители.

Чрез изпълнението на проектите, в които са заложили мерки за осъществяване на съдебна реформа, се създава основа за превръщане на съдебната власт в ефективен гарант за върховенството на закона в Република България. Изпълнените интервенции подпомагат дейности, допринасящи за независимостта на съдебната власт, балансиране на натовареността на магистратите (вкл. чрез развитие и разширяване на прилагането на алтернативни способности за разрешаване на правни спорове), реализиране на правила и процедури за назначаване, атестиране и кариерно развитие на магистратите и съдебните служители, въвеждане на програмно бюджетирание и др. Операциите обхващат и реализацията на пакет от мерки, които имат принос за поставянето на наказателната политика на нова концептуална основа. Всички реализирани проекти по ПОЗ са допринаесли за изпълнението на голяма част от заложените мерки за реформа в пътните карти и предоставят основа за надграждането на процесите насочени към осъществяване на реформа в съдебната система.

Инвестициите, свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители и устойчивото повишаване на качеството на обучението, са съществен елемент от реформата на съдебната система. Проектите в тези процедури се изпълняват от НИП, който е институцията, на която Законът за съдебната власт възлага обучението на кадрите в съдебната система. В тази връзка НИП е подкрепен чрез финансиране по ОПДУ с цел разширяване на дейността в посока изграждане на аналитичен и организационен капацитет за осигуряване на необходимия обхват и качество на обучението за съдебната система. Благодарение на реализираните дейности е разработена и внедрена е информационна система за

управление на процеса на обучение (ИСУПО) и създаването на условия за неговото развитие и провеждане в безхартиена среда. Благодарение на инвестициите по ОПДУ за първи път се създава единна електронна обучителна среда за организатори, обучаеми и преподаватели във всички етапи от подготовката, провеждането и отчитането на обучителната дейност. Като съществен принос на подкрепата на ОПДУ се оценява изграждането на култура на работа в дигитална среда. Системата регистрира 50 000 записа/заявки за периода на използване. Бенефициента определя като ключова инвестиция разработването на електронни обучителни ресурси, които се ползват непрекъснато след приключване на обученията през портала за електронно обучение на НИП. Над 13 757 магистрати, съдебни служители и служители на разследващите органи по Наказателно-процесуалния кодекс и други служители успешно са преминали обучения по различни направления, с 29 339 участия в обучения. Чрез тях се осигурява качествено професионално обучение на магистрати, съдебни служители и други лица от системата с оглед повишаване на квалификацията им и подобряване ефективността на правосъдието. Освен обученията по теми от различните направления на правото, реализирани са и чуждоезикови обучения, които следва да способстват за укрепване на съдебното сътрудничество в рамките на Европейския съюз. Усъвършенстването на чуждоезиковата компетентност на магистратите и съдебните служители е ключов инструмент за формирането на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, основано на взаимното признаване на съдебни решения и взаимното доверие в ЕС.

В заключение следва да отбележим, че след изпълнението на мерките по ОПДУ и реализирането на заложените реформи в съдебната система, не е изготвена нова стратегия, която да продължи и надгради постигнатите до момента резултати. В новия програмен период не е предвидено финансиране за продължаване на реформата в съдебната система. Дългосрочното целеполагане е критично важно за развитие и надграждане на изградените информационни системи, продължаване на мерките за развитие на модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи и продължаване на инвестициите, свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители. Динамиката на обществения и политическия живот ще поставя на дневен ред нови проблеми и предизвикателства, на които може да се отговори адекватно само чрез дългосрочно и ясно целеполагане за продължаване на реформата и развитието на съдебната система.

8.2. Препоръки

Следва да се инвестира в по-широкото популяризиране на електронните услуги, в това число и чрез информационни кампании за възможностите на инструментите за е-управление и начините, по които гражданите могат да ги ползват.

Достъпността до електронните услуги може да се повиши чрез въвеждане на единен метод за идентификация за ползване на електронни услуги предоставяни от администрацията, обвързан с документите за самоличност – такъв подход би гарантирал по-широкото приложение на

електронните услуги, тъй като всички граждани ще разполагат с начин да ги достъпват, вместо да трябва активно да се сдобиват с такъв.

По отношение на развитието на е-правосъдие следва да се работи за подобряване на координацията между Министерство на правосъдието и ВСС, които следва да работят в сътрудничество за постигане на заложените цели. Следва да се подобри и процесът на предварително планиране на законодателните инициативи и промени, които съпътстват усъвършенстването на системите. Не трябва да се допуска влизането на системата в инерция, тъй като това ще забави вече настъпилите промени и ще попречи за разгръщане на пълния потенциал на е-правосъдието.

Следва да се осигури финансиране за бъдещо усъвършенстване на изградените благодарение на ОПДУ системи, ако такова не бъде осигурено има риск (особено в сектор „Правосъдие“), те да не разгърнат пълния си потенциал и да останат до нивото, което са достигнали към момента, което няма да доведе до модернизиране на съдебната система, и ще препятства процеса по подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система. Устойчивостта на постигнатите резултати зависи от това.

Следва да бъдат продължени инвестициите, свързани със създаването на условия за подобряване на професионалното развитие на магистратите и съдебните служители, с оглед повишаване на квалификацията и експертизата им посредством обучения, което е съществен елемент от продължаване на реформата на съдебната система

Налице е критичен дефицит от кадри с ИТ експертиза, които да се грижат за внедряването, поддържането и усъвършенстването на изградената инфраструктура. Следва да бъде създадена стратегия за привличане на кадри, за да може държавната администрация да конкурира силно развития частен ИТ сектор като работодател.

Въвеждането на принципа на споделените услуги в организацията и работата на централната администрация би следвало да продължи като се използват тестваните пилотни модели. По този начин може да се адресира проблемът с критичния дефицит от кадри с ИТ експертиза в държавната администрация, а в същото време да се разтоварят администрациите с необходимими ресурси. Освен това споделените услуги могат да намалят сложността на някои дейности и да се спестят недостатъчни и скъпи ресурси (ИТ експерти например) - могат да генерират икономии от мащаба за инвестиции в техническа и комуникационна инфраструктура.

Подкрепата за капацитета и системите на НСИ трябва да продължи, за да се гарантира събирането и обработването на данни, които са особено полезни по отношение на формирането на всички публични политики.

Разработването на надеждна система за мониторинг и оценка на изпълнението на реформите в публичната администрация е важна стъпка. Такава система ще позволи събирането на данни за подобряване на изпълнението на реформите и нанасяне на корекции, когато това е важно. Тези

данни са изключително важни за анализ на проблемите, когато се разработват стратегически документи.

Окомплектоването на индикатори много често е предизвикателство за наблюдението и оценката на публичния сектор в България. По отношение на бъдещи стратегически документи или при актуализация на вече съществуващите е добре да се оцени надеждността на показателите и да се заменят тези, които не включват достатъчно точни описания, измерване, отговорност, както и базови стойности (когато има такива), междинна цел и крайна цел, за да се улесни наблюдението и оценка.

По отношение на управлението на човешките ресурси в администрацията да се обмисли отново въвеждането на централизираните конкурси за подбор. По този начин ще бъде възможно да се повиши обективността и ефективността на подбора.

Нужно е да се използват по-задълбочени анализи на потребностите от обучение на служителите в администрацията, като периодично се преглеждат необходимите умения и компетентности, би могла да се използва обратната връзка от ръководни служители и граждани и да се осъвременява компетентностният модел спрямо нови тенденции, нови технологии и нуждите на обществото. Следва да се разширяват съществуващите възможности за обучение, да се разработи система за проверка на компетентностите и да се насърчават практиките за кариерно развитие, за да се постигне по-високо ниво на умения и капацитет сред служителите в държавната администрация.

Разширяване и насърчаване на мобилността на държавните служители може да бъде конкретен инструмент за кариерно развитие, който позволява изграждането на умения и капацитет. Българският портал за мобилност вече включва два вида мобилност: назначаване на длъжност в институция на ЕС и временно преназначаване на друга длъжност в същата институция. Като част от портала за работа в държавната администрация, е регламентиран порталът за мобилност, в който трябва да бъдат обявени всички позиции за постоянна мобилност, а при желание - и тези за временна мобилност. Въпреки това порталът не се използва широко. Не е въведена и задължителната мобилност за висшите държавни служители.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

9. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение № 1 Списък с документи за документален анализ и преглед

Приложение № 2 Матрица за извършване на оценката

Приложение № 3 Брой договори и средства на оценяваните мерки към 20.07.2022 г. с разпределение по задачи и приоритетни оси

Приложение № 4 Описание на модела за изчисляване на ефикасността

Приложение №5 Подробно описание на публикуваните, договорени и изпълнени процедури, съответствие с целите на основните стратегически документи и постигнати